

Utkomststöd

26.09.2023

Innehåll

1 Förmånsanvisning	1
1.1 Grundläggande utkomststöd	1
1.1.1 Familjebegrepp	2
1.1.2 Underhållsskyldighet	3
1.1.2.1 Makars underhållsskyldighet	4
1.1.2.2 Föräldrars försörjningsplikt	4
1.1.3 Grunddel	7
1.1.4 Grunddelens belopp	7
1.1.4.1 Grunddelen för ensamstående och ensamförsörjare	9
1.1.4.2 Grunddelen för en person över 18 år som bor i gemensamt hushåll	10
1.1.4.3 Grunddelen för en person över 18 år som bor hos eller tillsammans med sin förälder	10
1.1.4.4 Grunddelen för barn	11
1.1.5 Sänkning av grunddelen	11
1.1.5.1 Skyldighet att anmäla sig hos TE-tjänster	11
1.1.5.2 Sänkning av grunddelen med högst 20 %	13
1.1.5.3 Sänkning av grunddelen med högst 40 %	13
1.1.5.4 Situationer som med stöd av rättspraxis är jämförbara med de situationer där grunddelen kan sänkas enligt lag	14
1.1.5.5 Förfarandet vid sänkning av grunddelen	14
1.1.6 Övriga grundutgifter	14
1.1.7 Skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälan	15
1.1.7.1 Begäran om uppgifter från penninginstitut	16
1.1.8 Hänförande av kostnader till kommunen	17
1.1.8.1 Statens 100 procentiga ansvar för kostnaderna för grundläggande utkomststöd i fråga om kundgrupper enligt lagen om främjande av integration	18
1.1.8.1.1 Personer som omfattas av 100 procents statlig ersättning	18
1.1.8.1.2 Beräkning av ersättningsperioden för 100 procents statlig ersättning	19
1.2 Kompletterande och förebyggande utkomststöd	20
1.3 Beaktande av inkomsterna	21
1.3.1 Beredskapsskyldighet	21
1.3.2 Förmånsinkomster	22
1.3.2.1 Arbetslöshetsförmåner	23
1.3.2.2 Kvittning mot förmån	25
1.3.3 Förvärvsinkomster	25
1.3.3.1 Avdrag från förvärvsinkomsterna	26
1.3.3.2 Kilometerersättningar, dagtraktamenten och kostnadsersättningar	28
1.3.3.3 Naturaförmåner	29
1.3.4 Övriga inkomster	30
1.3.4.1 Privatpersoners bidrag, inbetalningar och lån	31
1.3.4.2 Skatteåterbäringar	31
1.3.4.3 Underhållsbidrag	31
1.3.4.4 Kapitalinkomster	32
1.3.4.5 Försäkringsersättning, skadestånd och ersättning som grundar sig på brott	33

1.3.5	Inkomster som inte beaktas	33
1.3.6	Inkomsten var inte känd när beslutet om utkomststöd fattades	35
1.3.6.1	Beaktande av inkomster i efterhand	35
1.3.6.2	Justering av inkomst för betalningsmånaden	36
1.3.7	Uppdelning av inkomsten	37
1.3.7.1	Överföring	37
1.3.7.2	Periodisering	38
1.3.8	Uppskattning av inkomster	39
1.3.8.1	Justering av uppskattad inkomst	41
1.3.9	Inkomster för personer under 18 år	43
1.3.10	Utsökning och skuldsanering	43
1.4	Beaktande av tillgångar	44
1.4.1	Tillgångar som genast är disponibla	45
1.4.2	Snabbt säljbara tillgångar som ska säljas inom angiven tid	47
1.4.3	Fast egendom, aktielägenhet och andra tillgångar som det tar längre tid att realisera	48
1.4.4	Andel i dödsbo	49
1.4.5	Tillgångar för personer under 18 år	50
1.5	Beaktande av utgifter	50
1.5.1	Boendeutgifter	51
1.5.1.1	Godtagbara boendeutgifter	51
1.5.1.1.1	Hysesbostad	52
1.5.1.1.2	Bostadsrättsbostad	52
1.5.1.1.3	Delägarbostad	53
1.5.1.1.4	Ägarbostad	53
1.5.1.1.5	Andra boendeformer	54
1.5.1.1.6	Separata avgifter för vatten, hushållsel, hemförsäkring och bastu	56
1.5.1.1.7	Bostadens lämplighet att användas som bostad	57
1.5.1.1.8	Kostnader för två bostäder	58
1.5.1.2	Boendeutgifter som inte beaktas	59
1.5.1.3	Fördelning av boendeutgifterna mellan personer som hör till olika familjer	60
1.5.1.4	Skäliga boendeutgifter	61
1.5.1.4.1	Fastställande av skälig nivå	62
1.5.1.4.2	Boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm	66
1.5.1.4.3	Tidsfrist för att hitta en förmånligare bostad	69
1.5.1.4.4	Boendeutgifterna godkänns i sin helhet efter tidsfristen	70
1.5.1.4.5	Boendeutgifterna beaktas till ett lägre belopp efter tidsfristen	70
1.5.1.4.6	Förändringar i familjens situation eller boendeförhållanden	72
1.5.1.4.7	Skälighetsbedömning i flyttsituationer	73
1.5.1.4.8	Bedömning av om avgifter för vatten, hushållsel, hemförsäkring och bastu är skäliga	74
1.5.2	Utgifter i samband med flyttning	76
1.5.2.1	Hysesgaranti	78
1.5.2.1.1	Vad täcker hyresgarantin?	79
1.5.2.1.2	Handläggningen av en ansökan om hyresgaranti	80
1.5.2.1.3	Beviljande av hyresgaranti	80
1.5.2.1.4	Hysesgaranti i särskilda situationer	82

1.5.2.1.5 Beviljande av ny hyresgaranti när den föregående garantin har realiserats	83
1.5.2.1.6 Realisering av hyresgaranti	83
1.5.2.2 Flyttkostnader	84
1.5.2.2.1 Egen flytt	84
1.5.2.2.2 Flyttjänst	85
1.5.2.2.3 Magasineringsstjänst	86
1.5.3 Säkerhet för el- och värmeavtal	86
1.5.3.1 Vad täcker säkerheten?	87
1.5.3.2 Handläggningen av ansökan om en säkerhet	87
1.5.3.3 Realisering av säkerheten	87
1.5.4 Hälsa- och sjukvårdsutgifter	88
1.5.4.1 Beviljande av glasögon och kontaktlinser	89
1.5.4.2 Utgifter i anslutning till mun- och tandvård	90
1.5.4.2.1 Räkning för tandprotetisk behandling	90
1.5.4.2.2 Betalningsförbindelse för tandprotetisk behandling	91
1.5.4.3 Resekostnader i anslutning till hälso- och sjukvård	92
1.5.4.3.1 Beaktande av resekostnader på förhand	93
1.5.4.3.2 Beaktande av resekostnader i efterförhand	94
1.5.4.4 Övernattningskostnader i anslutning till hälso- och sjukvård	94
1.5.4.5 Klientavgifter inom den offentliga social- och hälsovården	94
1.5.4.5.1 Vård och omsorg under en närstående vårdarens ledighet	95
1.5.4.5.2 Nedsättning av eller befrielse från klientavgift	96
1.5.4.5.3 Maximibeloppet för avgifter (avgiftstak) inom hälso- och sjukvården	96
1.5.4.6 Andra godtagbara hälso- och sjukvårdsavgifter	97
1.5.4.7 Kostnader för privat hälso- och sjukvård	97
1.5.4.8 Servicesedlar som välfärdsområdet beviljar för kostnader för privat hälso- och sjukvård	98
1.5.5 Läkemedel och andra preparat som köpts på apotek	98
1.5.5.1 Betalningsförbindelse för inköp på apotek	99
1.5.5.2 Situationer med överskott	102
1.5.5.3 Läkemedelskostnader som kunden betalat själv	103
1.5.6 Utgifter för småbarnspedagogik samt utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever	103
1.5.6.1 Utgifter för kommunal småbarnspedagogik	104
1.5.6.2 Utgifter för privat småbarnspedagogik	104
1.5.6.3 Utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever	105
1.5.7 Utgifter för umgänge med barn	106
1.5.7.1 Matpenning för barn	108
1.5.7.2 Resekostnader för umgänge med barn	108
1.5.7.2.1 Resekostnadernas belopp	109
1.5.7.2.2 Resekostnader för barnets följeslagare	110
1.5.7.3 Andra utgifter under umgänget	111
1.5.7.4 Umgänge under semesterperioder och helger	111
1.5.7.5 Faktiskt umgänge	111
1.5.8 Nödvändig identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling	112
1.6 Särskilda situationer	114
1.6.1 Minderårig	114
1.6.1.1 Växelvist boende	115

1.6.1.2 Ensamboende barn	116
1.6.1.3 Minderårigas samboförhållande och äktenskap	117
1.6.1.4 Barn som bor hos en annan vårdnadshavare	117
1.6.1.5 Barn som placerats i enskilt hem	118
1.6.1.6 Barn som placerats av barnskyddet	119
1.6.1.7 Öppenvård	120
1.6.2 Värnpliktiga	120
1.6.3 Om den sökande eller en familjemedlem dör	122
1.6.3.1 Den avlidna personen eller hans familjemedlem har fått en ansökan om utkomststöd under behandling före dödsfallet eller har ett gällande utkomststödsbeslut för den månad då dödsfallet inträffade	123
1.6.3.2 Sökanden eller familjemedlemmen har inte ett beslut för den månad dödsfallet inträffade.	124
1.6.4 Eftervård	125
1.6.5 Öppen och sluten vård inom social- och hälsovården som ordnas av välfärdsområdet	126
1.6.5.1 Boendeservice inom öppenvården	126
1.6.5.1.1 Tjänster som tillhandahålls i det egna hemmet	126
1.6.5.1.2 Gemenskapsboende	127
1.6.5.1.3 Långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg	129
1.6.5.1.4 Långvarig familjevård	131
1.6.5.2 Institutionsvård	131
1.6.5.2.1 Kortvarig institutionsvård	131
1.6.5.2.2 Långvarig institutionsvård	132
1.6.5.3 Missbrukarvård	133
1.6.5.4 Boendeutgifter vid förflyttning till öppen vård eller service på institution	134
1.6.5.5 Servicesedel för öppen och sluten vård som ordnas av välfärdsområdet	134
1.6.5.6 Privat boendeservice	135
1.6.6 Studerande	135
1.6.6.1 Studiestöd	135
1.6.6.2 Studielån	137
1.6.6.2.1 Periodisering av studielån	138
1.6.6.2.2 När banken inte beviljar studielån	139
1.6.6.3 När den sökande inte har rätt till studiestöd	140
1.6.6.4 Sänkning av grunddelen för studerande	141
1.6.6.5 Studerandes utkomststöd på sommaren	143
1.6.6.6 Utgifter för studierna	144
1.6.7 Utlänningar	144
1.6.7.1 Bedömning av vistelsens karaktär	144
1.6.7.2 Uppehållstillstånd och registrering av vistelsen	147
1.6.7.3 Ändringar i vistelsens karaktär	148
1.6.7.4 Rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland	149
1.6.7.5 Asylsökande	150
1.6.7.5.1 Mottagningstjänster innan ett första uppehållstillstånd beviljats	150
1.6.7.5.2 Mottagningstjänsterna upphör och personen saknar ett första uppehållstillstånd	151
1.6.7.5.3 Andra situationer vid ansökan om internationellt skydd	152
1.6.7.5.4 Asylsökande som fått asyl samt kvotflyktingar	152

1.6.7.6 Personer som får tillfälligt skydd	153
1.6.7.7 Medborgare i tredjeländer	153
1.6.7.8 EU-/EES-medborgare	154
1.6.7.8.1 Definition av ekonomiskt aktiv person	154
1.6.7.8.2 Ekonomiskt aktiva EU-/EES-medborgare och schweiziska medborgare och deras familjer	155
1.6.7.8.3 Bevarande av EU-/EES-medborgares och schweiziska medborgares ställning som arbetstagare	155
1.6.7.8.4 EU-/EES-medborgare och schweiziska medborgare som arbetsökande	155
1.6.7.8.5 EU-/EES-medborgare utanför arbetslivet och motsvarande schweiziska medborgare	156
1.6.7.9 Nordiska medborgare	156
1.6.7.10 Medborgare i Storbritannien	156
1.6.8 Fångar	157
1.6.8.1 Fångars inkomster	157
1.6.8.1.1 Personer som hålls häktade	157
1.6.8.1.2 Ovillkorligt fängelsestraff i slutet fängelse.	158
1.6.8.1.3 Öppet fängelse	158
1.6.8.1.4 Matpenning	158
1.6.8.2 Utgifter som täcks med grunddelen	158
1.6.8.3 Övriga grundutgifter	159
1.6.8.3.1 Boendeutgifter	159
1.6.8.3.2 Utgifter för en identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling	160
1.6.8.3.3 Glasögon	160
1.6.8.3.4 Övriga hälso- och sjukvårdsutgifter	160
1.6.8.4 Frigivning från fängelse eller övervakad frihet på prov	161
1.6.8.5 Utbetalning	161
1.6.9 Företagare	162
1.6.9.1 Företagares inkomster	163
1.6.9.1.1 Hur en företagares inkomster fastställs	164
1.6.9.1.2 Periodisering av inkomster av företagsverksamhet	165
1.6.9.1.3 Företagares kilometerersättning, kostnadsersättning och dagtraktamenten	166
1.6.9.1.4 Avdrag som ska göras från en företagares inkomster	167
1.6.9.2 Utredningar som används	168
1.6.9.3 Personer som är sysselsatta i eget arbete	169
1.6.9.4 Lättföretagare	170
1.6.9.5 Enskild näringsidkare	171
1.6.9.6 Öppet bolag och kommanditbolag	172
1.6.9.7 Aktiebolag	174
1.6.9.8 Andelslag	175
1.6.9.9 Sammanslutningar och företagsverksamhet som bedrivs via ett dödsbo	177
1.6.9.10 Lantbruksföretagare, skogsföretagare och renskötare	179
1.6.9.11 Olönsam företagsverksamhet	181
1.6.9.11.1 Tid för att reda upp situationen och prövning gällande sänkning av grunddelen	182
1.6.9.11.2 Upphörande med företagsverksamhet	183
1.7 Handläggningen av ansökan	185

1.7.1 Hur ett ärende om utkomststöd inleds	186
1.7.2 Vem kan ansöka om utkomststöd?	188
1.7.2.1 Personen själv	188
1.7.2.2 Nära anhörig eller annan person	188
1.7.2.3 Dödsbo	189
1.7.3 Ansökningstid	189
1.7.3.1 Retroaktiv ansökningstid	189
1.7.4 Tilläggsutredningar	190
1.7.4.1 Tidsfrist för tilläggsutredningar	191
1.7.4.2 Utredningar över inkomster	191
1.7.4.3 Utredningar över tillgångar	192
1.7.4.4 Utredningar över utgifter	192
1.7.4.5 Utredning från socialvården	193
1.7.4.6 Utlåtande från socialvården	193
1.7.5 Återtagande av ansökan	193
1.7.6 Överföring av ansökan till välfärdsområdet	193
1.7.6.1 Välfärdsområde, till vilket ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd överförs	195
1.7.7 Överföring av handlingar som skickats till fel myndighet	196
1.7.8 Handlägningsställe	196
1.7.9 Jäv	197
1.7.10 Handläggningstid	197
1.7.10.1 Handläggningstid för en ansökan som gäller innevarande månad	198
1.7.10.2 Handläggningstid för ansökan som avser följande månad eller ännu senare period	199
1.7.10.3 Brådskande ansökan	199
1.7.11 Förmånsperiod	201
1.7.12 Avgörande för en del av en månad	201
1.7.13 Kalkyl	202
1.7.14 Hörande	202
1.7.15 Meddelande av beslut om utkomststöd	203
1.7.15.1 Tid för vilken förmånen beviljas	203
1.7.15.2 Avslag på ansökan om grundläggande utkomststöd	205
1.7.15.3 Mottagare av beslutet	205
1.7.16 Primära förmåner och FPA:s tjänster	206
1.8 Utbetalning	207
1.8.1 Utbetalning i flera poster	207
1.8.2 Betalningsförbindelser	207
1.8.3 Betalningsadress	208
1.8.4 Betalning till andra betalningsmottagare	209
1.8.4.1 Till intressebevakaren eller en intressebevakningsfullmäktig	209
1.8.4.2 Till hyresvärden	210
1.8.4.3 Till elbolaget på grund av försummelse	210
1.8.4.4 Till ett förmedlingskonto eller Virho-konto	210
1.8.5 Betalning av räkningar	210
1.9 Samarbetet med välfärdsområdet	211
1.9.1 Bedömning av behovet av socialvård	211

1.9.2 Anmälningar till välfärdsområdet eller kommunen	212
1.9.2.1 Anmälan till välfärdsområdet enligt socialvårdslagen	212
1.9.2.2 Barnskyddsanmälan till välfärdsområdet enligt barnskyddslagen	213
1.9.2.3 Anmälan till kommunen enligt ungdomslagen	214
1.9.2.4 Anmälan till välfärdsområdet enligt äldreomsorgslagen	214
1.9.2.5 Anmälan i övriga fall där FPA måste skicka uppgifter till kommunen eller välfärdsområdet	215
1.9.3 Sektorsövergripande tjänster	215
1.9.4 Utlåtande från socialvården	216
1.10 Justering av beslut	217
1.10.1 Justeringsförfarande	217
1.10.1.1 Utredning av ärenden	218
1.10.1.2 Hörande av kunden	218
1.10.2 Justering på grund av förmånsinkomst	218
1.10.2.1 Förmånsinkomsten hänför sig till en månad för vilken utkomststöd redan har betalats ut	219
1.10.2.2 Förmånsinkomsten hänför sig till en månad för vilken utkomststöd inte har betalats ut	219
1.10.3 Justering på grund av förvärvsinkomst	219
1.10.4 Justering på grund av övriga inkomster	219
1.10.5 Justering på grund av annan förändring i förhållandena	220
1.11 Rättelse av beslut	220
1.11.1 Rättelse av sakfel eller fel i förfarandet	220
1.11.1.1 Rättelse av beslut till kundens fördel	221
1.11.1.2 Rättelse av beslut till kundens nackdel, när rättelsebehovet inte beror på den sökandes eget förfarande	221
1.11.1.3 Rättelse av beslut till kundens nackdel, när det är fråga om ett uppenbart fel som beror på den sökandes eget förfarande	222
1.11.2 Skrivfel och rättelse av det	222
1.12 Återkrav	222
1.12.1 Plan för indrivning, dvs. kvittning ur en emotsedd förmån	223
1.12.2 Återkravssituationer	224
1.12.2.1 Inkomsten eller tillgångarna står inte till kundens förfogande	225
1.12.2.2 Försummelse av egen försörjning	225
1.12.2.3 Deltagande i strejk	225
1.12.2.4 Försummelse av försörjningsplikt	226
1.12.2.5 Vilseledande uppgifter eller försummelse av anmälningsskyldigheten	226
1.12.3 Förutsättningar och hinder för återkrav	226
1.12.4 Ansöka om återkrav hos förvaltningsdomstolen	227
1.13 Sökande av ändring	228
1.13.1 Begäran om omprövning i förhållande till rättelse och justering	228
1.13.2 Vem kan göra en begäran om omprövning eller anföra besvär?	230
1.13.3 Inlämning av begäran om omprövning eller besvär	230
1.13.4 Innehållet i begäran om omprövning eller besvärsskriften	230
1.13.5 Återtagande av begäran om omprövning och besvär	231
1.13.6 Tidsfrist för begäran om omprövning och besvär	231

1 Förmånsanvisning

Förmånsanvisningen används som hjälp vid handläggningen av förmåner. Den är primärt avsedd för internt bruk vid FPA. Anvisningen publiceras som webbsidor och i pdf-format i FPA:s intranät och i pdf-format på webbplatsen [Fpa.fi](https://fpa.fi).

1.1 Grundläggande utkomststöd

Utkomststödet är ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas i sista hand. Syftet med utkomststödet är att trygga individens och familjens nödvändiga försörjning och att främja deras möjligheter att klara sig på egen hand. Utkomststödet är avsett att vara ett kortvarigt stöd och syftet är att hjälpa mottagaren att komma över tillfälliga svårigheter eller att förhindra att sådana svårigheter uppkommer. Beviljande av utkomststöd förutsätter en ansökan.

Utkomststödet består av grundläggande utkomststöd, kompletterande utkomststöd och förebyggande utkomststöd. FPA ansvarar för det grundläggande utkomststödet som består av en grunddel och en del som täcker övriga grundutgifter. Valfärdsområdena ansvarar för det kompletterande och det förebyggande utkomststödet.

Var och en har rätt till grundläggande utkomststöd om han eller hon behöver stöd och inte kan försörja sig genom

- förvärvsarbete
- verksamhet som företagare
- andra förmåner som tryggar försörjningen
- andra inkomster eller tillgångar
- omvårdnad från en sådan persons sida som är försörjningspliktig gentemot honom eller henne, eller
- på något annat sätt.

Eftersom det grundläggande utkomststödet är ett stöd som beviljas i sista hand ska man innan det beviljas utreda personens och familjens möjligheter att klara sig med sina egna inkomster och tillgångar eller andra inkomstkällor. När man bedömer behovet av grundläggande utkomststöd är utgångspunkten att var och en är skyldig att enligt bästa förmåga ta hand om sig själv och sköta sin försörjning. Kundens och hans familjs helhetssituation ska kartläggas och de ska hänvisas att söka primära sociala förmåner eller andra förmåner. Kunden ska få råd om hur man söker förmåner. Kunden hänvisas till valfärdsområdet om hen bedöms vara i behov även av socialvårdstjänster. Om man vid handläggningen av ansökan om utkomststöd märker att kunden har en svår livssituation, till exempel problem med hälsan, livshanteringen eller försörjningen, kan kunden ha nytta av FPA:s andra tjänster. Läs mer om [bedömning av behovet av socialvård](#) och [kontakt med valfärdsområdet och om FPA:s tjänster](#).

Det grundläggande utkomststödet belopp är skillnaden mellan de utgifter som bestäms i lagen om utkomststöd och de disponibla inkomsterna och tillgångarna. När en ansökan om stöd beviljas eller avslås kräver det i regel att en kalkyl görs upp. Personen eller familjen kan, beroende på situationen, ha rätt till kompletterande eller förebyggande utkomststöd eller till både och. Kunden ska informeras om möjligheten att söka kompletterande eller förebyggande stöd hos valfärdsområdet.

Endast kostnader som uppkommit under vistelse i Finland kan beaktas inom det grundläggande utkomststödet. Om en kund inom utkomststödet vistas delvis i Finland och delvis utomlands begränsas rätten till utkomststöd till de kostnader som har

uppkommit under vistelsen i Finland. För utgifter som uppkommit utomlands beviljas inte grundläggande utkomststöd.

1.1.1 Familjebegrepp

Det grundläggande utkomststödet är en familjespecifik förmån. Stödets belopp avgörs för hela familjen gemensamt. I samband med utkomststödet avses med familj följande personer som bor i gemensamt hushåll:

- föräldrar
- föräldrars minderåriga barn
- äkta makar
- två personer som lever under äktenskapslika förhållanden
- parter i ett registrerat partnerskap.

I utkomststödsräkningen beaktas alla familjemedlemmars disponibla inkomster och tillgångar samt de utgifter som ska beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet. När utkomststöd beviljas betraktas alla familjemedlemmar som mottagare av utkomststöd. Huvudregeln är att utkomststödet anses fördelas mellan mottagarna i lika stora andelar. Om det i en familj som får utkomststöd bor ett par som är sambor eller gifta, och den ena i paret står under intressebevakning, ska man utreda hur det utkomststöd som betalas ut ska fördelas. Läs mer om [fördelning av utkomststödet då den sökande eller partnern står under intressebevakning](#).

Hur familjebegreppet i samband med utkomststöd ska tolkas i vissa situationer:

- När man bedömer huruvida två personer lever under **äktenskapslika förhållanden** utgår man ifrån deras egen anmälan. Huruvida ett parförhållande ska anses vara ett samboförhållande prövas från fall till fall och avgörandet fattas utifrån en helhetsbedömning. Vid bedömningen beaktas till exempel bostadens storlek, hur länge personerna bott tillsammans, kontotransaktioner mellan personerna, gemensam boendehistoria, gemensamma barn, utredningar om hyresavtalet och hyresbetalningen samt andra uppgifter som man fått om boendeförhållandena.
- I samband med utkomststöd anses ett **myndigt barn** inte ingå i samma familj som föräldrarna, även om barnet bor i samma bostad. Ett myndigt barn ska ansöka om grundläggande utkomststöd med en egen ansökan. Se även [Grunddelen för en person över 18 år som bor hos sina föräldrar](#) och [Fördelning av boendeutgifterna mellan personer som hör till olika familjer](#).
- **Ett minderårigt barn som bor hos någon annan än sin förälder** utgör i samband med utkomststöd en familj för sig. Beloppet av utkomststödet för barnet påverkas inte då av de inkomster och tillgångar som den som vårdar barnet eller den förälder som bor på annat håll har. Se också andra situationer under [Minderårig](#).
- Om en mor- eller farförälder eller mor- eller farföräldrarna bor i samma hushåll som familjen, anses hen eller de utgöra en familj för sig. Mor- eller farföräldern eller mor- eller farföräldrarna ska ansöka om utkomststöd med en separat ansökan. Utgifterna för boende och bostadsbidraget fördelas mellan familjerna. Läs mer om [fördelningen av boendeutgifterna mellan personer som hör till olika familjer](#).
- Om **den ena parten i ett par anlitar boendeservice inom öppenvården, får långvarig institutionsvård eller sitter i fängelse**, anses parterna inte de facto bo i gemensamt hushåll. Separata kalkyler görs upp för vardera parten, eftersom paret inte utgör en familj i den bemärkelse som avses i lagen om utkomststöd.

1.1.2 Underhållsskyldighet

Det underhåll som den underhållsskyldiga ska betala är en primär inkomstkälla i förhållande till det grundläggande utkomststödet. Samtidigt med beslutet om beviljande av grundläggande utkomststöd kan man besluta att det beviljade stödet eller en del av det återkrävs hos en försörjningspliktig som uppsåtligen har försummat sin försörjningsplikt. En ansökan kan aldrig avslås på den grunden att den underhållsskyldiga försummar sin underhållsskyldighet.

Underhållsskyldiga är

- äkta makar i förhållande till varandra
- parter i ett registrerat partnerskap i förhållande till varandra
- föräldrarna gentemot sina barn under 18 år

Innan det första beslutet om utkomststöd meddelas ska man ta reda på om den underhållsskyldiga deltar i försörjningen av kunden:

- Om den underhållsskyldiga bidrar till kundens försörjning utreds det faktiska beloppet av det betalda underhållet och det beaktas som inkomst i kundens kalkyl. Samtidigt bedöms om den underhållsskyldiga med beaktande av sin försörjningsförmåga bidrar tillräckligt till kundens försörjning eller om hen helt eller delvis försummar sin underhållsskyldighet, varvid man till denna del kan besluta att återkräva stödet av den underhållsskyldiga.
- Om den underhållsskyldiga inte alls bidrar till kundens försörjning ska man uppskatta om den underhållsskyldiga ändå skulle ha tillräcklig försörjningsförmåga för att bidra till kundens försörjning. I så fall kan försummelsen av underhållsskyldigheten betraktas som uppsåtlig och stödet återkrävas av den underhållsskyldiga.

För att grundläggande utkomststöd som beviljats kunden ska kunna återkrävas av den underhållsskyldiga ska försummelsen av underhållsskyldigheten vara uppsåtlig. Utifrån de uppgifter som finns till förfogande görs en bedömning av huruvida den underhållsskyldiga i förhållande till sin försörjningsförmåga bidrar tillräckligt till kundens försörjning eller huruvida hen försummar sin underhållsskyldighet helt eller delvis. Vid bedömningen av försörjningsförmågan beaktas:

- den underhållsskyldigas disponibla inkomster och tillgångar samt fasta utgifter, såsom boendeutgifter
- den underhållsskyldigas underhållsskyldighet i förhållande till andra personer.

Om den underhållsskyldiga inte har tillräcklig försörjningsförmåga är försummelsen av underhållsskyldigheten inte uppsåtlig och återkravsåtgärder vidtas inte.

Om man utifrån de utredningar som finns att tillgå bedömer att den underhållsskyldiga med tanke på sina inkomster och tillgångar kunde bidra till kundens försörjning och att hen kan anses ha uppsåtligen försummat sin underhållsskyldighet helt eller delvis, förordnas i beslutet om utkomststöd att det stöd som beviljats kunden eller en del av det kommer att återkrävas av den underhållsskyldiga. I så fall nämns återkravet i varje beslut om utkomststöd som meddelas kunden.

Bestämmelserna om återkrav som ingår i beslut om utkomststöd är ett villkor för att återkravet ska kunna verkställas. Det är alltid i sista hand förvaltningsdomstolen som beslutar om återkrav.

Läs mer om [grunderna för återkrav](#), återkravsprocessen och hur man utreder försörjningsplikten.

1.1.2.1 Makars underhållsskyldighet

Äkta makar ska bidra till varandras försörjning. Också parterna i registrerade parförhållanden har motsvarande underhållsskyldighet gentemot varandra. Det som sägs nedan om äkta makar gäller också parterna i registrerade partnerskap.

Underhållsskyldigheten kvarstår tills äktenskapsskillnad träder i kraft. Underhållsskyldigheten fortgår så länge äktenskapet varar oavsett om makarna bor tillsammans eller på var sitt håll eller om ansökan om äktenskapsskillnad har anhängiggjorts.

Om kunden är gift men inte bor i gemensamt hushåll med sin partner ska man utreda om partnern försummar sin underhållsskyldighet gentemot kunden:

- Innan det första beslutet meddelas ska man vända sig till kunden för att ta reda på om partnern bidrar till kundens försörjning och i så fall med vilken summa. Beloppet av det underhåll som partnern faktiskt har betalat beaktas som inkomst i kundens kalkyl. Läs också om [uppskattning av underhållets belopp](#).
- Efter detta hörs vid behov också den underhållsskyldiga partnern gällande om hen bidrar till kundens försörjning och vilken hens försörjningsförmåga är.

Om partnern kunde bidra till kundens försörjning och hen uppsåtligen har försummat sin underhållsskyldighet helt eller delvis, förordnas i beslutet om utkomststöd att det stöd som beviljats kunden ska återkrävas av partnern.

Läs mer om [grunderna för återkrav](#), återkravsprocessen och hur man utreder försörjningsplikten.

1.1.2.2 Föräldrars försörjningsplikt

Föräldrar ansvarar för sitt barns försörjning ända tills barnet fyller 18 år. Ett undantag är äktenskap som ingåtts av en minderårig, vilket innebär att föräldrarnas underhållsskyldighet upphör och underhållsskyldigheten övergår på den äkta maken eller maken.

Föräldrarnas försörjningsförmåga ska alltid utredas om utkomststöd söks för ett minderårigt barn som inte bor tillsammans med sin ena eller båda sina föräldrar. Också i fråga om ett barn som bor växelvis i två hem utreds föräldrarnas försörjningsförmåga oavsett var barnet har hemadress enligt uppgifterna i befolkningsregistret.

Det behöver inte finnas ett domstolsbeslut eller ett avtal om underhåll för barnet som fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet. Det räcker att den som har försörjningsplikt de facto betalar ett underhållsbidrag till barnet som är tillräckligt i förhållande till personens försörjningsförmåga. Om det finns ett avtal om underhåll för barnet eller ett domstolsbeslut, ska detta lämnas in till FPA. Det underhållsbidrag som en förälder de facto betalar beaktas som inkomst i kundens utkomststöds-kalkyl oavsett om det finns ett avtal eller en dom gällande underhåll för barnet. Läs också om [uppskattning av underhållets belopp](#).

Om ett barn bor endast hos sin ena förälder och den förälder som bor tillsammans med barnet ansöker om utkomststöd, ska man utreda försörjningsförmågan hos den förälder som bor åtskild från barnet:

- Innan det första beslutet meddelas skickas till kunden ett hörandebrev där man
 - frågar huruvida den förälder som bor åtskild från barnet deltar i barnets försörjning och med vilket belopp samt
 - ber kunden lämna in ett eventuellt avtal som fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller ett domstolsbeslut om underhåll för barnet, om inte ett sådant redan har lämnats in till FPA.
- Efter detta hörs vid behov också den förälder som bort åtskild från barnet gällande om hen bidrar till barnets försörjning och vilken hens försörjningsförmåga är.
- Om barnet får underhållsstöd på grund av bristfällig försörjningsförmåga behöver föräldrarnas försörjningsförmåga inte i allmänhet utredas och inget hörande behövs heller.

Om barnet inte bor hos någondera av sina föräldrar ska de här sakerna utredas separat för båda föräldrarna. Om barnet inte bor hos någondera föräldern kan hen få två underhållsstöd.

Utifrån de utredningar som finns till förfogande bedöms om det underhåll den underhållsskyldiga betalar är tillräckligt med beaktande av hens försörjningsförmåga eller om hen helt eller delvis försummar sin underhållsskyldighet. Om underhållsbidrag har betalats enligt ett fastställt underhållsavtal eller ett domstolsbeslut är detta i regel en tillräcklig utredning om att den underhållsskyldige har uppfyllt sin försörjningsplikt, utom om

- underhållsbidrag inte har fastställts för utbetalning till barnet av någon annan orsak än bristande försörjningsförmåga.
- underhållsbidraget har fastställts till ett belopp som är för litet i förhållande till den underhållsskyldigas försörjningsförmåga
- föräldrarnas försörjningsförmåga har förbättrats efter att underhållsbidraget fastställts.

Om den förälder som bor åtskild från barnet kunde bidra till barnets försörjning och hen uppsåtligt har försummat sin underhållsskyldighet helt eller delvis, förordnas i beslutet om utkomststöd att barnets andel av det utkomststöd som beviljats ska återkrävas av den förälder som bor åtskild från barnet. På motsvarande sätt kan utkomststöd som betalats till barnet återkrävas av båda föräldrarna om de båda kan anses ha försummat sin försörjningsplikt uppsåtligt. Stödet kan återkrävas också av en förälder som barnet bor växelvis hos.

Läs mer om [grunderna för återkrav](#), återkravsprocessen och hur man utreder försörjningsplikten.

Underhållsbidrag som betalas på något annat sätt än i pengar

Om underhållsbidrag betalas på något annat sätt än i pengar ska man utreda till vilken del underhållsbidraget kan beaktas som inkomst i kalkylen. Om andra grundutgifter enligt lagen om utkomststöd betalas i form av underhållsbidrag beaktas dessa inte som inkomst och då beaktas de inte heller som utgift i kalkylen för kunden.

Om sådana utgifter som inte hör till övriga grundutgifter betalas i form av underhållsbidrag, till exempel barnets hobbyutgifter, beaktas dessa i regel inte som inkomst i kalkylen. Underhållsbidraget kan de facto inte användas för barnets försörjning och minskar inte barnets behov av grundläggande utkomststöd. Då minskar underhållsbidrag som betalats på något annat sätt än i pengar inte heller den summa som ska återkrävas av den försörjningspliktiga inom ramen för utkomststödet. Detta

beror på att den försörjningspliktiga i sådana fall har försummat att se till barnets försörjning på ett sådant sätt att barnet inte behöver ty sig till utkomststöd.

Hänvisning till välfärdsområdet för upprättande av underhållsavtal

I vissa fall kan kunden hänvisas till välfärdsområdet för upprättande och fastställande av ett underhållsavtal:

- om en förälder inte betalar underhållsbidrag eller om det är uppenbart att beloppet av det underhållsbidrag som föräldern betalar är för litet i förhållande till betalningsförmågan och det inte finns något fastställt avtal eller beslut om underhållsbidrag.
- om föräldrarna sinsemellan kommit överens om beloppet av underhållsbidraget och den underhållsskyldiga skulle ha ytterligare försörjningsförmåga.
- om föräldrarna sinsemellan kommit överens om beloppet av underhållsbidraget och det överenskomna underhållsbidraget är mindre än underhållsstödet (186,97 euro/månad år 2023). Det här gäller även i sådana fall då ytterligare försörjningsförmåga saknas.
 - FPA kan utöver underhållsbidraget betala ut underhållsstöd om underhållsbidraget har fastställts till ett mindre belopp än underhållsstödet på grund av bristande försörjningsförmåga.
 - Kunden ska dock inte hänvisas till barnatillsyningsmannen om skillnaden mellan underhållsbidraget och underhållsstödet beror på den ändring av lagen om utkomststöd som trädde i kraft 1.1.2020 eller på höjningen av levnadskostnadsindex eller om skillnaden annars är liten.
- om inkomsterna för den förälder som betalar underhållsbidrag har ökat väsentligt eller inkomsterna för den förälder som bor tillsammans med barnet har sjunkit väsentligt sedan den tidpunkt då underhållsavtalet fastställdes kan kunden hänvisas till kommunen för justering av underhållsavtalet.
- om beloppet av det underhållsbidrag som barnatillsyningsmannen fastställt förefaller alltför lågt i förhållande till försörjningsförmågan hos den förälder som betalar underhållsbidrag, kan kunden hänvisas till kommunen för att få underhållsavtalet justerat så att det motsvarar föräldrarnas faktiska försörjningsförmåga.

Uppmaning att ansöka om underhållsstöd

Kunden uppmanas att ansöka om underhållsstöd för barnet om

- föräldern enligt ett fastställt underhållsavtal eller ett domstolsbeslut helt saknar försörjningsförmåga
- den underhållsskyldige har bristande försörjningsförmåga och beloppet av det underhållsbidrag som fastställts i underhållsavtalet eller domstolsbeslutet därför är mindre än det underhållsstöd som FPA betalar (186,97 euro/mån. år 2023)
- den underhållsskyldiga föräldern försummar att betala det fastställda underhållsbidraget, eller
- barnet har bara en förälder.

1.1.3 Grunddel

Grunddelen utgörs av ett fast belopp som är avsett för nödvändiga utgifter i det dagliga livet. De här utgifterna beaktas inte separat, utan de beaktas som en helhet i grunddelen. Kunden kan själv avgöra vad hen använder grunddelen till. Om användningen av grunddelen begärs inga utredningar.

Med grunddelen täcks

- utgifter för kost
- utgifter för kläder
- mindre hälso- och sjukvårdsutgifter
- utgifter för personlig hygien och renlighet i hemmet
- utgifter för användning av lokaltrafik
- utgifter för prenumeration på en dagstidning
- utgifter för användning av telefon och datakommunikation
- utgifter för hobby- och rekreativ verksamhet
- motsvarande utgifter för en persons och familjs dagliga uppehälle, till exempel dröjsmåls- och indrivningskostnader samt amorteringar på lån och krediter.

Endast kostnader som uppkommit under vistelse i Finland kan beaktas inom det grundläggande utkomststödet. En utlandsvistelses längd inverkar på kundens utkomststöd på följande sätt:

- Om kunden tillfälligt vistas utomlands högst 7 dagar av förmånsperioden beaktas full grunddel för hela förmånsperioden. En kort och tillfällig vistelse utomlands inverkar inte på det grundläggande utkomststödet.
- Om kunden vistas utomlands över 7 dagar under förmånsperioden beaktas grunddelen endast för de dagar hen vistas i Finland.
- Om kunden vistas utomlands hela månaden beaktas grunddelen inte alls, men faktiska boendekostnader, till exempel hyra, vatten och el, kan godkännas för 3 månader.

1.1.4 Grunddelens belopp

När man beräknar grunddelens belopp utgår man ifrån hur kunden faktiskt bor.

Vid beräkningen av det grundläggande utkomststödet utgår man från grunddelen för ensamstående, vars belopp fastställs genom lag. För andra personer än ensamstående bestäms grunddelen som en procentuell andel av grunddelen för ensamstående.

Beloppen justeras årligen i enlighet med lagen om folkpensionsindex.

- Beloppet av grunddelen för ensamstående är 555,11 euro från och med 1.1.2023.
 - 1.8.2022–31.12.2022 var beloppet av grunddelen för ensamstående 532,97 euro.
 - 1.1.2022–31.7.2022 var beloppet av grunddelen för ensamstående 514,82 euro.
- För andra personer över 18 år än de som är ensamstående, dvs. för personer som bor i gemensamt hushåll, är grunddelen 85 % av grunddelen för ensamstående.
- Ensamförsörjare får grunddelen för ensamstående förhöjd med 14 %.
- För personer över 18 år som bor hos sin förälder eller sina föräldrar är grunddelen 73 % av grunddelen för ensamstående.
- För barn i åldern 10–17 år är grunddelen 70 % av grunddelen för ensamstående.

- Grunddelen höjs med 10 procent under 2023.
- För barn under 10 år grunddelen 63 % av grunddelen för ensamstående.
 - Grunddelen höjs med 10 procent under 2023.

Om det hör flera barn i åldern 10–17 år eller under 10 år till familjen är grunddelen för det andra barnet 5 % och för det tredje och därpåföljande barn 10 % lägre än den procentuella andel som bestäms enligt barnets ålder.

Grunddelen omfattar kalkylerade utgifter i följande förhållande:

- utgifter för mat 49 %
- utgifter för kläder och skor 9 %
- utgifter för information (telefon, internet, tidningar) 20 %
- smärre hälso- och sjukvårdsutgifter 3 %
- andra utgifter 19 %

Ovannämnda andelar är kalkylmässiga. De kan användas till exempel i fråga om utgifterna för kost vid institutionsvård.

Om grundläggande utkomststöd beviljas för kortare tid än en månad beräknar man beloppet av det grundläggande utkomststödet grunddel genom att dividera det månatliga beloppet av grunddelen med trettio dagar och sedan multiplicera detta belopp med det antal dagar som ingår i kalkylen. Dagsbeloppen nedan är avrundade tal. Om beloppet räknas ut för flera dagar görs avrundningen först på slutsumman.

2023	Perusosa e/kk	Perusosa e/pv	<u>Ravinnon osuus</u> e/kk	<u>Ravinnon osuus</u> e/pv
Yksin asuva, lapseton	555,11	18,50	272,00	9,07
Yhteistaloudessa asuva yli, 18-vuotias	471,84	15,73	231,20	7,71
Yksinhuoltaja	632,83	21,09	310,08	10,34
Vanhempiensa tai vanhempansa luona asuva yli 18-vuotias	405,23	13,51	198,56	6,62
10 – 17 –vuotias lapsi				
<u>sisarussarjan</u> 1. lapsi	421,88	14,06	206,72	6,89
<u>sisarussarjan</u> 2. lapsi	394,13	13,14	193,12	6,44
<u>sisarussarjan</u> 3. lapsi ja sitä seuraavat, kukin	366,37	12,21	179,52	5,98
Alle 10 –vuotias lapsi				
<u>sisarussarjan</u> 1. lapsi	383,03	12,77	187,68	6,26
<u>sisarussarjan</u> 2. lapsi	355,27	11,84	174,08	5,80
<u>sisarussarjan</u> 3. lapsi ja sitä seuraavat, kukin	327,51	10,92	160,48	5,35

1.8.2022 - 31.12.2022	Perusosa e/kk	Perusosa e/pv	Ravinnon osuus e/kk	Ravinnon osuus e/pv
Yksin asuva, lapseton	532,97	17,77	261,16	8,71
Yhteistaloudessa asuva yli, 18-vuotias	453,02	15,10	221,98	7,40
Yksinhuoltaja	607,59	20,25	297,72	9,92
Vanhempiensa tai vanhempansa luona asuva yli 18-vuotias	389,07	12,97	190,64	6,35
10 – 17 –vuotias lapsi				
<u>sisarussarjan</u> 1. lapsi	373,08	12,44	182,81	6,09
<u>sisarussarjan</u> 2. lapsi	346,43	11,55	169,75	5,66
<u>sisarussarjan</u> 3. lapsi ja sitä seuraavat, kukin	319,78	10,66	156,69	5,22
Alle 10 –vuotias lapsi				
<u>sisarussarjan</u> 1. lapsi	335,77	11,19	164,53	5,48
<u>sisarussarjan</u> 2. lapsi	309,12	10,30	151,47	5,05
<u>sisarussarjan</u> 3. lapsi ja sitä seuraavat, kukin	282,47	9,42	138,41	4,61

1.1.4.1 Grunddelen för ensamstående och ensamförsörjare

Som ensamstående betraktas en person som har ett eget självständigt hushåll. Om personen bor i en lägenhet där det också bor andra, förutsätts det att han eller hon har ett eget hyres- eller underhyresavtal och att lägenheten är sådan att det är möjligt att ha ett självständigt hushåll. Personen ska kunna redogöra för detta på ett tillförlitligt sätt. Personer som utifrån en helhetsbedömning bor i [gemensamt hushåll](#) kan inte anses bo i ett självständigt hushåll.

Rätt till grunddelen för ensamstående har också

- en förälder som bor tillsammans med sitt barn som fyllt 18 år, om föräldern varken är gift eller samboende eller lever i ett registrerat partnerskap
- en mor- eller farförälder som bor hos sitt barns familj
- studerande som bor i studentkorridor i studentbostäder
- en ensamförsörjare, förhöjd med 14 % även om personen tillsammans med sina barn bor till exempel i samma bostad som sina egna föräldrar.

Se också tabellen över hur grunddelar och boendeutgifter beaktas.

1.1.4.2 Grunddelen för en person över 18 år som bor i gemensamt hushåll

Om personerna i ett gemensamt hushåll inte hör till samma familj ska var och en av dem [ansöka](#) om utkomststöd med en egen ansökan, och separata beslut meddelas dem. För personerna beaktas grunddelen för vuxna som bor i gemensamt hushåll, eftersom levnadskostnaderna per person är mindre i ett gemensamt hushåll. Grunddelen är 85 % av grunddelen för ensamstående på grund av det gemensamma hushållet.

Som boende i gemensamt hushåll betraktas

- gifta par och sambor som bor i samma lägenhet
- personer som lever i registrerat partnerskap
- syskon eller vänner som bor tillsammans
- alla vars levnadskostnader på grund av de faktiska förhållandena är lägre än för ensamstående.
- i regel personer som bor i familjehem, grupphem eller kompisbostad.
 - I undantagsfall kan man för dessa personer beakta grunddelen för ensamstående. Om det till exempel i en utredning av en sakkunnig inom socialvården konstateras att personen inte drar nytta av att bo tillsammans i en enhet för stödboende och personen inte kunnat påverka med vem hen bor.

I olika situationer blir man tvungen att bedöma om det faktiskt är fråga om ett gemensamt hushåll. Vid bedömningen ska exempelvis följande beaktas:

- om personerna har gemensam mathållning
- om personerna har gemensamma bruksföremål i hemmet, såsom TV och hushållsmaskiner
- om personerna har ett gemensamt hyresavtal och andra motsvarande avtal
- om lägenheten är sådan att det är möjligt att ha två separata hushåll i den.

Se också tabellen över hur grunddelar och boendeutgifter beaktas.

1.1.4.3 Grunddelen för en person över 18 år som bor hos eller tillsammans med sin förälder

En person som fyllt 18 år och som bor hos sin förälder ska göra en egen ansökan om utkomststöd. För personen görs ett eget beslut och en egen utkomststödsräkning, där man beaktar de inkomster och utgifter som ska beaktas i samband med utkomststödet. Det finns inga bestämmelser om en övre åldersgräns. För den som är över 18 år och bor hos sin förälder eller sina föräldrar är grunddelen 73 % av grunddelen för ensamstående.

Om en förälder bor hos sitt myndiga barn, beaktas för barnet grunddelen för dem som bor i gemensamt hushåll.

Läs mer om hur grunddelar och boendeutgifter beaktas.

1.1.4.4 Grunddelen för barn

När det gäller utkomststöd hör minderåriga barn i allmänhet till samma hushåll som sina föräldrar. För barn beaktas grunddelen enligt ålder.

Om det är fråga om ett barn i växelvis boende delas barnets grunddel mellan föräldrarna. Också om barnet bor halva tiden hos den ena föräldern och halva tiden hos en annan vårdnadshavare, delas barnets grunddel upp mellan föräldrarnas och barnets egen utkomststödsräkning.

Ett minderårigt barn kan också bo ensamt och barnet kan beviljas utkomststöd på samma sätt som andra sökande, om villkoren för beviljande av grundläggande utkomststöd uppfylls. För en ensamstående minderårig görs det upp ett separat utkomststödsbeslut och som grunddel beaktas grunddelen för ensamstående.

Om båda samborna eller den ena sambon är minderåriga, bildar de inte tillsammans en familj enligt lagen om utkomststöd. Egna beslut om utkomststöd görs upp för samborna. Som grunddel används då grunddelen för personer över 18 år som bor i gemensamt hushåll, som är 85 % av grunddelen för ensamstående.

För ett barn som bor hos en person som inte är hans förälder beaktas grunddelen enligt ålder.

Läs mer om [minderåriga](https://tyotilat-sinetti.kela.fi/organisaatiot/etuuspalvelujenlaki/toimeentuloturvaetuu/osaamiskeskuksetoi/_layouts/15/WopiFrame2.aspx?sourcedoc=%77bcb9fe756-0f1d-4e18-be77-92876dc051b2%7d&action=default) och hur [grunddelar och boendeutgifter beaktas](https://tyotilat-sinetti.kela.fi/organisaatiot/etuuspalvelujenlaki/toimeentuloturvaetuu/osaamiskeskuksetoi/_layouts/15/WopiFrame2.aspx?sourcedoc=%77bcb9fe756-0f1d-4e18-be77-92876dc051b2%7d&action=default).https://tyotilat-sinetti.kela.fi/organisaatiot/etuuspalvelujenlaki/toimeentuloturvaetuu/osaamiskeskuksetoi/_layouts/15/WopiFrame2.aspx?sourcedoc=%77bcb9fe756-0f1d-4e18-be77-92876dc051b2%7d&action=default

1.1.5 Sänkning av grunddelen

Sänkning av utkomststödet grunddel är en exceptionell åtgärd, eftersom utkomststödet är en ekonomisk stödform som beviljas i sista hand. Sänkning av grunddelen kräver alltid en ytterst omsorgsfull helhetsbedömning. Rätt till utkomststöd har var och en som är i behov av stöd och inte kan få sin försörjning t.ex. genom förvärvsarbete eller med hjälp av andra förmåner som tryggar utkomsten. Huvudregeln är att var och en dock i första hand även är skyldig att efter bästa förmåga dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle.

Sänkningen av grunddelen gäller endast grunddelen för den person som är föremål för sänkningen och den påverkar inte exempelvis de övriga familjemedlemmarnas grunddelar.

1.1.5.1 Skyldighet att anmäla sig hos TE-tjänster

En person i åldern 17–64 år som söker grundläggande utkomststöd är skyldig att anmäla sig som arbetslös arbetssökande hos TE-tjänster, såvida hen inte

1. är löntagare eller företagare
2. studerar på heltid
3. är arbetsförmögen på ett sätt som definieras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa så att

- personen får sjukdagpenning eller partiell sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen eller
- personen får sjukpension eller rehabiliteringsstöd enligt folkpensionslagen eller
- personen får en förmån som betalas på grund av full arbetsförmåga med stöd av någon annan lag eller
- personen har konstaterats vara arbetsförmögen i enlighet med sjukförsäkringslagen eller folkpensionslagen, trots att ingen förmån har beviljats hen.
 - Exempel på situationer där en ansökan om sjukdagpenning har avslagits trots att kunden anses vara arbetsförmögen är att maximitiden har uppnåtts, att sjukförsäkring saknas, att kunden är ung eller att en hindrande förmån beviljats.

4. hör till följande grupp:

- får ålderspension eller förtida ålderspension enligt folkpensionslagen eller arbetspensionslagarna
- har rätt till graviditetspenning enligt sjukförsäkringslagen eller som får särskild graviditetspenning, föräldrapenning eller specialvårdspenning, eller som har beviljats ledighet för graviditet och förlossning eller för vård av barn,
- får avträdelsestöd enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare eller lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk
- får rehabiliteringspenning enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner eller
- får rehabiliteringspenning enligt följande lagar:
 - lagen om pension för arbetstagare
 - lagen om pension för sjömän
 - lagen om pension för företagare
 - pensionslagen för den offentliga sektorn
 - lagen om pension för lantbruksföretagare
 - pensionslagen för den offentliga sektorn
 - lagen om den ortodoxa kyrkan
 - landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om statens pensioner (ÅFS 54/2007) eller
- får ersättning för inkomstbortfall med stöd av bestämmelserna om rehabilitering i olycksfalls- eller trafikförsäkringen eller i lagen om skada, ådragen i militärtjänst,
- får arbetslivspension enligt arbetspensionslagarna

5. på grund av institutionsvård eller sjukdom som konstaterats av läkare är förhindrad att ta emot arbete.

6. av någon annan godtagbar orsak som motsvarar de ovanstående är förhindrad att ta emot arbete. Godtagbara orsaker är t.ex. att den sökande

- minst fyra timmar om dagen är familjevårdare enligt familjevårdarlagen
- minst fyra timmar om dagen är närståendevårdare enligt lagen om stöd för närståendevård för en äldre person, en person med funktionsnedsättning eller en sjuk person
- fullgör beväringstjänst eller civiltjänst
- är berättigad till stöd för hemvård av barn
- sköter ett barn under skolåldern hemma

Om en sökande som är skyldig att vara arbetslös arbetssökande inte anmäler sig som arbetslös arbetssökande hos TE-tjänster, kan det grundläggande utkomststödet grunddel sänkas ifall alla villkor för en sänkning uppfylls.

1.1.5.2 Sänkning av grunddelen med högst 20 %

Kundens grunddel kan sänkas med högst 20 % om

- kunden inte har anmält sig som arbetslös arbetssökande.
 - I allmänhet kan kunden förutsättas vara en arbetslös arbetssökande som söker heltidsarbete
- kunden utan grundad anledning har vägrat ta emot arbete eller delta i offentlig arbetskraftsservice som erbjudits hen individuellt och bevisligen och som under en skälig tid (minst en månad) skulle trygga hens försörjning
- en försummelse från kundens sida har lett till att arbete eller offentlig arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas
- en kund i åldern 18–24 som saknar yrkesutbildning har avbrutit eller vägrat delta i utbildning så att hen enligt 2 kap. 13 eller 14 § i [lagen om utkomstskydd för arbetslösa](#) inte är berättigad till arbetslöshetsförmån
- En person som flyttat till Finland

kunden utan grundad anledning vägrat att delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i de sysselsättningsfrämjande åtgärder som man kommit överens om individuellt i integrationsplanen

- som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för resa eller annan jämförbar kortvarig vistelse, eller
- som har registrerad uppehållsrätt, eller
- som beviljats uppehållskort
- en ovan avsedd person som har flyttat till Finland genom sin försummelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas
- en i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte avsedd arbetslös kund som har rätt till arbetsmarknadsstöd eller som på grund av arbetslöshet får utkomststöd har
 - vägrat att delta i utarbetandet av en aktiveringsplan eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan
 - vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte utan sådan giltig orsak som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa
 - avbrutit eller av egen förskyllan varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utan sådan giltig orsak som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Sänkningen kan göras endast om den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången räknat från vägran eller försummelsen.

1.1.5.3 Sänkning av grunddelen med högst 40 %

En ny sänkning av grunddelen ska föregås av en ny eller upprepad vägran eller försummelse.

Beloppet av grunddelen kan sänkas med högst 40 % om

- kunden efter att hens grunddel har sänkts med högst 20 procent fortsättningsvis agerar på ett sätt som skulle möjliggöra en ytterligare sänkning av grunddelen med högst 20 procent och
- hen utan grundad anledning vägrar att delta i en bedömning av servicebehovet som välfärdsområdets socialservice gör.

Sänkningen kan göras endast om den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången räknat från vägran eller försummelsen.

1.1.5.4 Situationer som med stöd av rättspraxis är jämförbara med de situationer där grunddelen kan sänkas enligt lag

I vissa situationer kan grunddelen med stöd av rättspraxis sänkas efter helhetsbedömning från fall till fall genom att kundens agerande jämförs med att en person genom försummelse har orsakat att arbete eller offentlig Arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas. Sådana situationer kan vara t.ex.

- långvarig olönsam företagsverksamhet som hindrar personen från att få sådana förmåner som primärt ska trygga försörjningen.
- studier för en andra examen utan rätt till studieförmåner eller andra primära förmåner som tryggar försörjningen eller studier som i övrigt har dragit ut på tiden och som hindrar personen från att få primära förmåner.

1.1.5.5 Förfarandet vid sänkning av grunddelen

Innan grunddelen sänks ska kunden ges tillfälle att ge en utredning om varför hen anser att grunddelen inte ska sänkas eller att sänkningen är oskälig. När man överväger att sänka grunddelen med högst 20 procent ska kunden vid behov hänvisas till välfärdsområdets socialservice för en bedömning av servicebehovet. Kunden informeras på förhand om möjligheten att hen kan hänvisas dit.

När man överväger att sänka grunddelen med högst 40 procent ska kunden alltid hänvisas till välfärdsområdets socialservice för en bedömning av servicebehovet innan beslutet fattas om sänkningen. Också i detta fall ska kunden informeras på förhand om att hen kan hänvisas dit. Dessutom ska man tala om för kunden att hen kan undgå att få grunddelen sänkt med högst 40% genom att delta i bedömningen av servicebehovet. Kunden ska ges en skälig tid att delta i bedömningen av servicebehovet innan grunddelen sänks.

Den myndighet som ansvarar för välfärdsområdets socialvård avgör utifrån en bedömning av servicebehovet vilken service kunden erbjuds och gör vid behov upp en kundplan tillsammans med kunden och andra myndigheter.

1.1.6 Övriga grundutgifter

Utöver de utgifter som grunddelen täcker kan som övriga grundutgifter beaktas

1. [boendeutgifter](#)
2. [nödvändiga underhållsutgifter för egnahemshus](#)
3. [nödvändiga utgifter som hänför sig till flyttning](#)
4. [hushållsel](#) och [uppvärmningskostnader](#)
5. [hemförsäkringspremier](#)
6. [andra hälso- och sjukvårdsutgifter än de som täcks med grunddelen](#)
7. [utgifter för småbarnspedagogik](#)
8. [utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever](#)
9. [utgifter för umgänge med barn](#)
10. [utgifter för att kunna få en nödvändig identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling.](#)

Utgifter som hör till övriga grundutgifter beaktas till behövliga belopp. Vid behov måste kunden visa upp utredningar över utgifterna, dvs. i allmänhet en räkning. Utgifterna beaktas till faktiska belopp om beloppen är skäliga. Räkningar beaktas som utgifter för den månad då räkningen ursprungligen förfallit till betalning.

1.1.7 Skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälan

För att utkomststöd ska kunna beviljas är kunden skyldig att lämna FPA alla tillgängliga nödvändiga uppgifter som inverkar på utkomststödet. Dessutom är kunden skyldig att utan dröjsmål meddela FPA om förändringar i uppgifterna.

Också följande personer har skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälan:

- kundens familjemedlemmar
- de som är försörjningspliktiga gentemot kunden och hens familjemedlemmar
- vid behov kundens och hens familjemedlemmars vårdnadshavare och intressebevakare

Bland annat följande uppgifter ska anmälas:

- vilka personer som hör till familjen
- vem som är skyldig att försörja kunden och familjemedlemmarna
- kundens och familjemedlemmarnas disponibla inkomster
- kundens och familjemedlemmarnas disponibla tillgångar
- kundens och familjemedlemmarnas utgifter
- kundens och familjemedlemmarnas förmåner som är under behandling
- uppgifter som gäller boendet
- att kunden eller en familjemedlem som är 17–64 år är arbetssökande
- ingående av äktenskap eller skilsmässa
- ett samboförhållande inleds eller avslutas
- utlandsvistelse
- fängelsevistelse
- fullgörande av värnplikt
- institutionsvård och boendeservice inom öppenvården

Kunden kan också förutsättas sköta ett ärende personligen hos FPA, om det är nödvändigt för att man ska kunna utreda ärendet och fastställa utkomststödet.

Om kunden i samband med ansökan om utkomststöd inte har lämnat de uppgifter som är nödvändiga för att ansökan ska kunna avgöras, ombes kunden först lämna

de uppgifter som saknas som bilaga till ansökan. Om man trots begäran inte får uppgifterna kan ansökan avslås på grund av bristfälliga uppgifter.

Om utkomststöd redan har beviljats och det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som kunden eller någon annan anmälningsskyldig person lämnat är otillräckliga eller otillförlitliga, begär man tilläggsutredningar av kunden med motiveringen att uppgifterna är otillräckliga eller motstridiga. Samtidigt kan man vid behov höra kunden angående en begäran om uppgifter från ett penninginstitut. Beslut om utkomststöd kan justeras på basis av felaktiga eller bristfälliga uppgifter som den anmälningsskyldiga lämnat. Läs mer om [justering](#).

Om den anmälningsskyldiga uppsåtligt lämnar missvisande uppgifter eller försummar sin anmälningsskyldighet kan felaktigt utbetalt utkomststöd av denna orsak [återkrävas](#). Om det är fråga om bidragsfusk återkrävs det stöd som betalats utan grund i allmänhet som skadestånd i samband med en straffprocess. Om man emellertid inte går in för en straffprocess eller om det felaktigt utbetalda stödet inte av någon annan orsak kan drivas in som skadestånd, kan ansökan om återkrav lämnas in till förvaltningsdomstolen. Läs mer om processen för utredning av misstankar om bidragsfusk.

Rätt att få uppgifter

FPA har rätt att på begäran få sådana uppgifter som är nödvändiga för handläggningen av utkomststödet till exempel av följande aktörer:

- statliga myndigheter
- kommunens eller samkommunens myndigheter
- myndigheter inom välfärdsområdena
- andra offentligrättsliga samfund
- Pensionsskyddscentralen
- pensionsstiftelser
- andra pensionsanstalter
- försäkringsinrättningar
- utbildningsanordnare
- socialserviceproducenter
- sammanslutningar och verksamhetsenheter som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet
- yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården
- penninginrättningar på vissa grunder.

FPA har dessutom rätt att på begäran av hyresvärden eller av bostadsaktiebolag eller fastighetsaktiebolag få de uppgifter om hyresförhållandet och boendet som är nödvändiga för handläggningen av utkomststödet. FPA har också rätt att av apotek och leverantörer av medicinskt syre få uppgifter om inköp av receptbelagda läkemedel som ska täckas med övriga grundutgifter eller om andra inköp som gjorts med recept samt om kostnader för medicinskt syre.

1.1.7.1 Begäran om uppgifter från penninginstitut

Huvudregeln är att kunden själv ska lämna in alla utredningar som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Om kunden trots begäran inte lämnar in de utredningar som behövs, avslås i regel ansökan om man inte hunnit betala ut stöd till kunden. Först som en sista utväg kan uppgifter begäras från ett penninginstitut. Med penninginstitut avses banker, andra kreditinstitut samt penningmarknadsfonder.

Uppgifter kan begäras från ett penninginstitut endast om

- tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på annat sätt och
- det finns grundad anledning att misstänka att kunden eller hans lagliga företrädare har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter.

Kunden ska dock höras innan uppgifter begärs från ett penninginstitut. I samband med hörandet ombes kunden själv lämna in de uppgifter som saknas. Om de uppgifter som finns att tillgå efter hörandet inte kan anses tillräckliga och tillförlitliga, fattas ett beslut om att uppgifterna ska begäras från ett penninginstitut. Beslut fattas enbart i fråga om sådana utredningar som kunden har hörts om. När beslutet har vunnit laga kraft kan uppgifterna begäras från ett penninginstitut. De uppgifter som begärs från penninginstitutet ska vara nödvändiga för att man ska kunna reda ut rätten till utkomststöd. Läs mer om processen för utredning av misstankar om bidragsfusk.

Exempel

Minna har fått utkomststöd en längre tid. Minna har lämnat in ett kontoutdrag som bilaga till sin ansökan om utkomststöd och av kontoutdraget framgår ett annat konto i Minnas namn, som hon inte har anmält till FPA. Minna ombes lämna in kontoutdrag för sitt andra konto och samtidigt hör man henne gällande en eventuell begäran om uppgifter från ett penninginstitut. Minna lämnar dock inte in de begärda kontoutdragen, och således fattas ett beslut om begäran om uppgifter från ett penninginstitut, varefter FPA begär uppgifterna i fråga av penninginstitutet.

1.1.8 Hänförande av kostnader till kommunen

Kostnaderna för utkomststöd hänförs i regel till den kommun där kunden eller hans familj stadigvarande vistas och har en fast bostad. Vistelsekommunen bestäms separat för varje familjemedlem, så familjemedlemmar kan ha olika vistelsekommuner.

Om kunden eller hans familj vistas annat än tillfälligt i flera kommuner än en, ska kostnaderna fördelas procentuellt mellan de kommuner där vistelsen gett upphov till kostnaderna. Om en familj exempelvis bor i Hyvinge och någon av familjemedlemmarna arbetar eller studerar i Kuopio, ska kostnaderna fördelas mellan de båda kommunerna enligt var de uppstått.

Kostnaderna för grundläggande utkomststöd som har beviljats som brådskande riktas till den kommun där kunden eller hans familj vistas då ansökan görs.

Om en kund vistas kortvarigt eller tillfälligt vid en inrättning eller annan serviceboendeenhet i en annan kommun, ska kostnaderna för det grundläggande utkomststödet hänföras till kundens stadigvarande vistelsekommun eller boendekommun. Om kundens vistelse vid en sådan enhet är avsedd att vara permanent ska stödet hänföras till den kommun där inrättningen eller serviceboendeenheten ligger.

Om kunden är fånge betraktas den kommun där hen är skriven som hemkommun. Hemkommunen förblir i regel oförändrad under fängelsetiden. Om en fånge inte har någon hemkommun i Finland betraktas den kommun där fängelset ligger som hans hemkommun.

Om en kund har en poste restante-adress och vistelseorten inte framgår av de uppgifter som FPA har, ska det alltid utredas var hen faktiskt vistas. Vid behov ombes [kunden utreda](#) sitt boende närmare.

Om en kund flyttar ska den mottagande kommunen stå för den första månadens hyra och för utkomststöd som gäller tiden efter flytten. Om flytten sker på eget initiativ hänförs flyttkostnaderna till den kommun där kunden vistas då flyttkostnaderna förfaller till betalning. Om det finns en betalningsförbindelse för flyttkostnader eller hyresgaranti hänförs kostnaderna till den kommun där kunden vistas det datum då betalningsförbindelsen utfärdas. Läs mer om [beaktande av flyttkostnader](#).

Kommunens ansvar för kostnaderna för grundläggande utkomststöd bygger på att personen eller familjen faktiskt vistas i kommunen. Kommunen ansvarar inte för kostnader som uppkommit utomlands.

1.1.8.1 Statens 100 procentiga ansvar för kostnaderna för grundläggande utkomststöd i fråga om kundgrupper enligt lagen om främjande av integration

I fråga om vissa utländska kunder täcks utgifterna för det grundläggande utkomststödet till 100 procent med statlig ersättning.

Då ansökan handläggs måste man utreda om kunden är en sådan [person som avses i lagen om främjande av integration](#) och om kundens [integrationstid](#) ska börja eller om den pågår eller redan har upphört. Om kunden inte är en sådan person som avses i lagen om främjande av integration eller om kundens integrationstid har gått ut, ska kostnaderna för det grundläggande utkomststödet hänföras enligt vad som anges i avsnittet [Hänförande av kostnader till kommunen](#).

1.1.8.1.1 Personer som omfattas av 100 procents statlig ersättning

En person som ännu inte har uppehållstillstånd omfattas aldrig av 100 procents statlig ersättning. Exempelvis en person vars första ansökan om uppehållstillstånd är under behandling omfattas ännu inte av 100 procents statlig ersättning. Om rätt till stöd uppkommer, ska kostnaderna hänföras enligt vad som anges i avsnittet [Hänförande av kostnader till kommunen](#).

Följande utlänningar omfattas av 100 procents statlig ersättning:

- personer som åtnjuter internationellt skydd enligt utlänningslagen, dvs.
 - kvotflyktingar (flyktingstatus)
 - personer som fått asyl (flyktingstatus)
 - personer vars uppehållstillstånd grundar sig på alternativt skydd
 - Från och med 1.3.2023 en person som får tillfälligt skydd och vars hemkommun är registrerad i befolkningsdatasystemet
- personer som ansökt om internationellt skydd och har beviljats uppehållstillstånd enligt 51, 52 eller 89 § i utlänningslagen
 - 51 § = förhinder att lämna landet (tillfälligt uppehållstillstånd)

- 52 § = individuella mänskliga orsaker (kontinuerligt uppehållstillstånd)
- 89 § = asyl eller uppehållstillstånd beviljas inte på grund av att personen gjort sig skyldig till eller det finns grundad anledning att misstänka att han eller hon gjort sig skyldig till bland annat brott mot freden, krigsförbrytelse, annat grovt brott än ett politiskt brott eller en gärning som strider mot Förenta Nationernas principer, men hen kan inte återförvisas till sitt hemland på grund av hot om förföljelse, tortyr, dödsstraff e.d. (tillfälligt uppehållstillstånd)
- personer som tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser enligt 93 § i utlänningslagen
- personer som beviljats kontinuerligt (A) uppehållstillstånd enligt 52 a § 2 mom. i utlänningslagen i egenskap av offer för människohandel som befinner sig i en särskilt utsatt ställning.
- personer som beviljats kontinuerligt (A) uppehållstillstånd enligt 54 § 5 mom. i utlänningslagen på följande grunder
 - personen har tidigare beviljats tillfälligt uppehållstillstånd på grund av att hen är förhindrad att lämna landet (51 §)
 - personen är ett offer för människohandel som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd
 - personen är tredjelandsmedborgare som olagligt vistats och arbetat i Finland och som tidigare beviljats tillfälligt uppehållstillstånd (52 d §)

Av 100 procents statlig ersättning omfattas förutom de personer som fått uppehållstillstånd på de grunder som anges ovan även deras familjemedlemmar eller andra anhöriga som de haft familjeband till redan före ankomsten till Finland.

Av 100 procents statlig ersättning omfattas också de nedan närmare definierade personer som är hemma från det forna Sovjetunionens område och som fått uppehållstillstånd enligt 48 § eller 49 § 1 mom. 1 punkten i utlänningslagen. Deras familjemedlemmar omfattas dock inte av särskild statlig ersättning.

- 48 § i utlänningslagen, hört till den förflyttade befolkningen från Ingermanland eller tjänstgjort i finska armén åren 1939–1945.
- 49 § 1 mom. 1 punkten i utlänningslagen, personen har varit finsk medborgare eller åtminstone den ena av hans föräldrar eller en av hans mor- eller farföräldrar är eller har varit infödd finsk medborgare
- Läs mer om hur man utreder ersättningsgrunden.

1.1.8.1.2 Beräkning av ersättningsperioden för 100 procents statlig ersättning

100 procents statlig ersättning betalas från och med det att

- uppgift om hemkommun för första gången registreras i befolkningsdatasystemet för en person som får ersättning med anledning av bosättning i en kommun eller med anledning av att hen erhåller tjänster av välfärdsområdet (i allmänhet A-tillstånd) eller
- personen har beviljats uppehållstillstånd om hen inte kan få hemkommun. I allmänhet har t.ex. B-tillstånd beviljats på grund av hinder för att lämna landet eller annan motsvarande situation. Efter 1.3.2023 betalas dock ersättning för en person som får tillfälligt skydd (B-tillstånd) först från det att en hemkommun har registrerats för hen för första gången.

100 procents statlig ersättning betalas i högst 3 år från och med det att rätten till ersättning uppkom. Till personer som flyttat från det forna Sovjetunionens område betalas dock 100 procents statlig ersättning i högst 6 månader.

1.2 Kompletterande och förebyggande utkomststöd

Utkomststödet består av grundläggande utkomststöd samt av kompletterande och förebyggande utkomststöd. Vårdförhållanden beviljar kompletterande och förebyggande utkomststöd utifrån behovsprövning. Om en ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd inkommer till FPA [överförs den till vårdförhållanden](#).

Kompletterande utkomststöd

Vid beviljandet av kompletterande utkomststöd beaktar vårdförhållanden därtill till behövt belopp sådana särskilda utgifter som på grund av en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden ansetts behövt för trygghet av försörjningen eller främjande av förmågan att klara sig på egen hand.

Som särskilda behov eller förhållanden kan betraktas till exempel

- långvarigt utkomststöd
- långvarig eller svår sjukdom
- särskilda behov i anslutning till barnens hobbyverksamhet.

Då kompletterande utkomststöd beviljas kan också sådana utgifter beaktas som i regel hör till utgifter som täcks med grundläggande utkomststöd, men som på grund av en persons eller familjs särskilda situation är så stora att det grundläggande utkomststödet inte räcker till. Läs mer om [överföring av ansökan till vårdförhållanden](#).

Förebyggande utkomststöd

Vårdförhållanden beviljar förebyggande utkomststöd enligt grunder som det fastställs. Avsikten med det förebyggande utkomststödet är att främja en persons och familjs sociala trygghet och förmåga att klara sig på egen hand samt att förebygga marginalisering och långvarigt beroende av utkomststöd.

Förebyggande utkomststöd kan beviljas till exempel för

- åtgärder som vidtas för att aktivera stödtagaren
- trygghet av boendet
- lindrande av svårigheter till följd av överskuldssättning eller en plötsligt försämrad ekonomisk ställning
- andra syften som främjar stödtagarens förmåga att klara sig på egen hand.

Exempel på utgifter som kompletterande eller förebyggande utkomststöd kan beviljas för

Eftersom en omfattande prövning kan tillämpas vid beviljande av kompletterande och förebyggande utkomststöd, kan vårdförhållanden beakta vitt skilda utgifter vid beviljande av stöd. Enligt prövning kan till exempel följande utgifter beaktas:

- utgifter för barns hobbyer
- möbler, hushållsmaskiner och andra jämförbara anskaffningar till hemmet
- barnvagnar

- utgifter i anslutning till en ung persons studier för sin första examen på andra stadiet
- intressebevakningsarvoden
- [begravningskostnader](#)
- månatliga utgifter som uppkommer inom öppenvården, till exempel avgifter för måltider och städservice
- exceptionellt stora klädugifter.

1.3 Beaktande av inkomsterna

I utkomststödsräkningen beaktas som den sökandes och hans familjs inkomster alla de inkomster som är disponibla under förmånsperioden, oavsett om inkomsten är skattepliktig eller skattefri. Inkomsterna beaktas i räkningen till nettobelopp. Alla inkomster från utlandet beaktas också som inkomst.

Inkomsten kan till exempel vara

- förmånsinkomster
- förvärsinkomster
- kapitalinkomster
- försäljningsinkomster
- tillfälligt understöd

FPA får uppgifter om förvärsinkomster och förmåner som betalas ut av olika inrättningar och om andra inkomster som erhållits i Finland ur inkomstregistret. Vid behov ombes den sökande lämna in en närmare utredning om sina inkomster till FPA.

I regel beaktas inkomsten som inkomst för den månad då den betalas ut och den de facto kan anses vara disponibel för den sökandes och familjens försörjning. Inkomst som betalats ut månadens sista bankdag är disponibel inkomst under följande månad.

Ändring av förskottsinnehållningsprocent

Om den sökandes inkomster sjunker för en längre tid eller om det på den sökandes förmånsinkomster innehålls mer än 25 % i skatt ska den sökande uppmanas att kontrollera förskottsinnehållningsprocenten hos Skatteförvaltningen. En förskottsinnehållningsprocent som motsvarar inkomsterna säkerställer att utkomststödet betalas med rätt belopp. Det lönar sig att justera förskottsinnehållningsprocenten t.ex. när den sökande blir arbetslös och inkomsterna ändras betydligt.

1.3.1 Beredskapsskyldighet

Varje sökande och hans familj är skyldig att efter bästa förmåga dra försorg om sitt eget uppehälle. Den här skyldigheten kan också anses innefatta ett krav på framförhållning.

Den sökande informeras i beslutet om beredskapsskyldigheten så att hen kan vara beredd på att spara inkomst och tillgångar för sin försörjning under en längre tid. Den sökande kan inte avsiktligt använda sina inkomster som hen vill. I anslutning till utkomststödet kommer på så sätt inte uppdelningen av inkomsterna på flera månader eller beaktandet av inkomsterna retroaktivt som en överraskning eller blir oskäligt för den sökande.

Inkomsterna beaktas i regel för den tidsperiod för vilken utkomststödet fastställs. Inkomsten kan emellertid även delas upp i poster och beaktas under flera förmånsperioder, om det med beaktande av

- inkomsternas engångskaraktär
- grunden för inkomsten eller
- dess användningsändamål

kan anses skäligt.

En inkomst som inte var känd när beslutet om utkomststöd fattades kan i efterhand beaktas som inkomst, om utkomststöd söks under de två första kalendermånaderna som följer på beslutet och det inte kan anses oskäligt att beakta inkomsten. I beslutet informeras den sökande om hur inkomsten beaktas i efterhand. Läs mer: [inkomsten var inte känd när beslutet om utkomststöd fattades](#).

Läs mer under [Uppdelning av inkomsten](#).

1.3.2 Förmånsinkomster

Förmånsinkomster är inkomster som ska beaktas i samband med utkomststödet. I kalkylen beaktas en utbetalningspost av samma förmån varje månad oavsett om förmånen betalas ut regelbundet varje månad, t.ex. en arbetslöshetsförmån eller sjukdagpenning.

Som förmånsinkomster beaktas bland annat

- arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning
- inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning
- allmänt bostadsbidrag
- bostadsbidrag för pensionstagare
- studiepenning, bostadstillägg och studielån
- föräldradagpenningar
- barnbidrag
- stöd för hemvård av barn
- underhållsstöd
- dagpenning enligt sjukförsäkringslagen och andra lagar
- pensioner som betalas av FPA
- pensionsstöd
- arbetspensioner
- pensioner från utlandet
- alterneringsersättning
- rörlighetsunderstöd till den del det inte, enligt den sökandes utredning, har använts för resekostnader i anslutning till sysselsättning eller för flyttkostnader
- förmåner som betalas av arbetsplatskassor
- vuxenutbildningsstöd
- temporärt elstöd

Om det är fråga om en begynnande förmån, se även [Avgörande för en del av en månad](#).

Om förmånsinkomsten inte var känd då beslutet om utkomststöd fattades, se [beaktande av inkomster i efterhand](#).

Indrivningsplan för en primär förmån

Ärenden som gäller primära förmåner från FPA ska alltid avgöras innan ansökan om utkomststöd avgörs, om det är möjligt. Handläggningen av ansökan om utkomststöd får emellertid inte fördröjas på grund av detta.

Om den sökande inte har någon primär förmån kan utkomststödet tas ut direkt från personens kommande förmåner genom kvittning, dvs. genom att man gör en indrivningsplan.

Läs mer om [hur man gör en indrivningsplan](#).

1.3.2.1 Arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförmåner, dvs. arbetsmarknadsstöd, grunddagpenning och inkomstrelaterad dagpenning, beaktas som inkomst i samband med det grundläggande utkomststödet.

Som inkomst beaktas däremot inte

- kostnadsersättning till den som får arbetslöshetsförmån
- förhöjningsdel eller förhöjd förtjänstdel som betalas för deltagande i sysselsättningsfrämjande service

Barnförhöjning till arbetslöshetsförmån beaktas som inkomst. Ett undantag är situationer där FPA kvittar barnförhöjningen mot en underhållsbidragsfordran.

Om den sökande har rätt till arbetslöshetsförmån kan förmånen anses vara disponibel inkomst för hen från och med den första möjliga betalningsdagen även om hen inte lämnar in anmälan om arbetslöshetstid och därmed själv väljer att inte ansöka om att arbetslöshetsförmånen betalas ut. En arbetslöshetsförmån som beviljats den sökande beaktas som inkomst den dagen då den sökande tidigast hade kunnat få förmånen.

Exempel

Utbetalningsperioden för arbetslöshetsförmånen efter Marits följande anmälan om arbetslöshetstid är 8.6–5.7. Marit hade kunnat lämna in anmälan om arbetslöshetstid till FPA tidigast 6.7 och förmånen skulle då i enlighet med utbetalningsposterna vara disponibel 8.7.

Marit har emellertid ännu inte lämnat in anmälan om arbetslöshetstid då hens ansökan om fortsatt utbetalning av utkomststöd för juli avgörs 20.7. Som inkomst i juli beaktas arbetsmarknadsstöd för en betalningsperiod om 20 arbetslöshetsförmånsdagar, eftersom stödet kan anses vara disponibel inkomst för Marit.

Läs mer om beaktande av arbetslöshetsförmåner som inkomst.

Periodisering av arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförmåner betalas i regel i poster om 20 arbetslöshetsförmånsdagar. Därför får en långtidsarbetslös alltid en gång om året en sådan månad, då två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar betalas ut under en och samma månad. Arbetslöshetsförmånen betalas därmed varje år i medeltal för 21,5 arbetslöshetsförmånsdagar per kalendermånad.

När en kund som har utkomststöd har beviljats rätt till en arbetslöshetsförmån beaktas arbetslöshetsförmånen enligt de i regel 20 arbetslöshetsförmånsdagar som de facto betalats ut åtminstone tills den sökande för första gången får två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad. Efter detta bedöms om man i fråga om arbetslöshetsförmånen kan övergå till att periodisera inkomsten.

Med periodisering av arbetslöshetsförmån avses att beloppet av den arbetslöshetsförmån som betalas för en dag multipliceras med 21,5. Den sökande ska alltid informeras om användningen av koefficienten innan periodiseringen av arbetslöshetsförmånen påbörjas. Det är inte möjligt att i efterskott ta i bruk koefficienten efter justering.

En arbetslöshetsförmån kan periodiseras om

- den sökande har fått två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad
- den sökande har informerats om användningen av koefficienten innan periodiseringen påbörjas
- utkomststöd har sökts den månad då två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar betalas. Periodiseringen påverkas inte av om det har funnits utkomststöd att betala ut under månaden i fråga.
- den sökande lämnar in anmälan om arbetslöshetsperiod för sent och två betalningsperioder om 20 arbetslöshetsförmånsdagar infaller under förmånsperioden för grundläggande utkomststöd.

En arbetslöshetsförmån kan inte periodiseras om

- utkomststöd inte har sökts den månad då två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar betalas och koefficienten inte redan tidigare har tagits i bruk
- den sökande får jämkad arbetslöshetsförmån
- den sökande utöver arbetslöshetsförmånen får delpension

När man väl har börjat periodisera arbetslöshetsförmånen

- beaktas arbetslöshetsförmånen som inkomst enligt 21,5 arbetslöshetsförmånsdagar från och med den förmånsperiod som innefattar två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar eller
 - senast då en ansökan om grundläggande utkomststöd följande gång avgörs
- koefficienten 21,5 används konsekvent så länge som samma arbetslöshetsperiod pågår och det inte sker förändringar i arbetslöshetsförmånerna.
- periodiseringen fortsätter också när den sökande följande gång får två betalningsperioder om 20 arbetslöshetsdagar under en och samma månad.

Koefficienten används inte längre om

- arbetslöshetsförmånen avbryts för minst 30 dygn och en ny arbetslöshetsförmånsperiod börjar.
- Efter avbrottet tas koefficienten åter i bruk då den som ansöker om utkomststöd har haft två betalningsperioder om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad. Se även [Betalningsperiod om färre än 20 arbetslöshetsförmånsdagar](#).

Exempel

Lars har fått grundläggande utkomststöd från och med januari. Hans inkomst består av arbetsmarknadsstöd. Två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar med arbetsmarknadsstöd betalas till Lars i juli.

Betalningsdagarna är 1.7 och 29.7. Arbetsmarknadsstödet beaktas från och med juli med koefficienten 21,5.

Exempel

Milla har med ett beslut 27.3 beviljats utkomststöd för tiden 1.1–31.7. Millas inkomst består av arbetsmarknadsstöd och det har beaktats i kalkylerna enligt 20 arbetslöshetsförmånsdagar. När ansökan om fortsatt utbetalning för augusti avgörs framgår det att Milla i maj har fått arbetsmarknadsstöd för två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar. Koefficienten 21,5 tas i bruk från och med augusti.

Läs mer om periodisering av arbetslöshetsförmån.

Betalningsperiod om färre än 20 arbetslöshetsförmånsdagar

Om en arbetslöshetsförmån de facto betalas ut för färre än 20 arbetslöshetsförmånsdagar på grund av frånvaro eller ett kort avbrott i arbetslöshetsperioden, justeras utkomststödet på den sökandes begäran. I samband med justering måste det alltid utredas om det är möjligt för den sökande att få en arbetslöshetsförmån på grundval av frånvaro.

Periodiseringen av arbetslöshetsförmånen avbryts för en betalningsperiod om 20 arbetslöshetsförmånsdagar och förmånsinkomsten beaktas som inkomst i enlighet med det faktiska beloppet, så att den sökandes rätt till stöd inte försvagas eller äventyras på grund av att arbetslöshetsförmånen periodiseras. I det beslut som avbryter periodiseringen informeras den sökande om att periodiseringen av arbetslöshetsförmånen återupptas den följande månaden. Periodiseringen av arbetslöshetsförmånen kan inte återupptas om den sökande inte i beslutet om att periodiseringen avbryts informeras om att periodiseringen kommer att återupptas. Då kan periodisering av arbetslöshetsförmånen införas på nytt när den sökande följande gång får en betalningsperiod om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad.

1.3.2.2 Kvittning mot förmån

Om betalningar kvittas mot en primär förmån som den sökande får, t.ex. för återkrav av en förmån, till underhållsbidragsskuld eller borgensfordran på studielån, beaktas den andel av förmånsbeloppet som hen får efter kvittningen som inkomst i samband med utkomststödet. Det saknar betydelse hurdan kvittning det är fråga om. Om kvittningen är frivillig beaktas hela förmånsbeloppet som inkomst. Utbetalningen av en arbetslöshetsförmån eller barnförhöjning till pension till FPA avbryts dock inte, även om det förorsakar behov av utkomststöd för den sökande.

Kvittning får inte medföra att kunden blir tvungen att ansöka om utkomststöd. Om en förmån som betalas till den sökande kvittas och rätt till utkomststöd därmed uppkommer för den sökande ska du begära att indrivningscentret avbryter kvittningen.

1.3.3 Förvärvsinkomster

I samband med utkomststödet beaktas alla förvärvsinkomster som betalats ut under den månad som ansökan gäller, till exempel

- lön
- arvoden (t.ex. mötesarvode, Teosto-arvode, arvode till närståendevårdare, familjevårdare eller erfarenhetsexpert eller vårdarvode till fosterförälder)
- tantiem och andra motsvarande ersättningar eller penningprestationer
- olika tillägg och ersättningar (såsom tillägg för kvälls- och nattarbete, tillägg för skiftarbete samt tillägg för lördags- och söndagsarbete)
- semesterpenning
- semesterersättning
- helgdagsersättning
- vissa naturaförmåner
- skattepliktiga personalförmåner
- julpenningar och gåvoarvoden som arbetsgivaren betalar samt resultatpremier.

I kalkylen beaktas som förvärvsinkomst den del av den utbetalda lönen, där inget avdrag gjorts för kostnader för inkomstens förvärvande. Se även [Avdrag från förvärvsinkomsterna](#).

Också varu- och serviceköp som gjorts på arbetsplatsen och som dragits av från lönen beaktas som inkomst för den månad som förvärvsinkomsten betalats ut.

Förskott på lön beaktas som förvärvsinkomst för den månad då förskottet betalas ut.

Exempel

Peter har i maj fått ett löneförskott på 500 euro förutom sin regelbundna månatliga förvärvsinkomst. I Peters utkomststöds-kalkyl för maj beaktas utöver den regelbundna förvärvsinkomsten det löneförskott på 500 euro som betalades i maj.

Om förvärvsinkomsten varierar och beloppet av förvärvsinkomsten för den månad ansökan gäller inte är känt då beslutet meddelas, kan beloppet [uppskattas](#).

Om den sökande har ett anställningsförhållande som inleds under förmånsperioden men saknar andra tillräckliga inkomster eller tillgångar i början av månaden, kan rätten till grundläggande utkomststöd avgöras [för en del av månaden](#) fram till den första löneutbetalningsdagen.

Om förvärvsinkomsten inte var känd då beslutet om utkomststöd fattades, se [beaktande av inkomster i efterhand](#).

Se också [hur inkomster för personer under 18 år beaktas](#).

1.3.3.1 Avdrag från förvärvsinkomsterna

Avdrag från förvärvsinkomsterna är

- förvärvsinkomstavdrag
- kostnader för arbetsresor
- medlemsavgifter till fackförening och arbetslöshetskassa
- skäligena utgifter för arbetskläder och arbetsredskap.

Avdrag som är godtagbara i samband med det grundläggande utkomststödet kan inte vara större än de förvärvsinkomster som ska beaktas för samma arbete.

Förvärvsinkomstavdrag

Från förvärvsinkomsten avdras alltid ett personligt förvärvsinkomstavdrag på högst 150 euro i månaden och avdraget görs på alla förvärvsinkomster som kunden haft under förmånsperioden sammanlagt.

Kostnader för arbetsresor

Kostnaderna för arbetsresor avdras från den förvärvsinkomst som betalas den månad kostnaderna uppkommit. Om det den månad då kostnaderna för arbetsresor uppkommit inte finns några förvärvsinkomster som ska beaktas i kalkylen, kan kostnaderna inte avdras.

Exempel

Mats köpte en månadsbiljett för buss 5.8 och 5.9. Mats fick den första lönen 15.9. Månadsbiljetten som köptes 5.9 kan beaktas som avdrag i september. Eftersom Mats inte har förvärvsinkomster i augusti kan den månadsbiljett som köptes 5.8 inte avdras.

Kostnader för arbetsresor beaktas enligt det förmånligaste färdmedlet, såvida den sökande inte kan framföra någon grundad anledning till att kostnaderna är större.

Grundade anledningar är till exempel:

- avsaknad av trafikförbindelser eller särskilt besvärliga trafikförbindelser
- sjukdom eller funktionsnedsättning som förutsätter användning av egen bil
- arbetsuppgifter

Kostnaderna för arbetsresor med egen bil beaktas enligt de faktiska bränslekostnaderna, men dessa kan vara högst 0,33 euro per km. Den sökande ska lämna in en tillförlitlig utredning över användning av egen bil. En sådan utredning kan vara exempelvis arbetsskiftsförteckningar och kvitton över bränsleköp. Rimliga faktiska kostnader för arbetsresor kan avdras högst till nettobeloppet av den förvärvsinkomst från vilket förvärvsinkomstavdraget först har gjorts. Den sökande uppmanas att utreda avdraget av kostnader för arbetsresor i beskattningen för att det riktiga beloppet av förskottsinnehållning ska kunna utredas.

Medlemsavgifter till fackförening och arbetslöshetskassa

Medlemsavgiften till fackförening och arbetslöshetskassa kan i sin helhet avdras från förvärvsinkomsten. Vad gäller avdrag från inkomsten har det inte någon betydelse om en utgift som orsakas av arbetet innehålls från förvärvsinkomsten eller en förmån eller om stödtagaren betalar den mot räkning.

Om den sökande är arbetslös och får inkomstrelaterad dagpenning, kan man av medlemsavgiften till fackföreningen beakta bara den andel som utgörs av avgiften till arbetslöshetskassan. Den sökande kan få befrielse från medlemsavgiften till fackföreningen eller avgiften kan sänkas. Om den sökandes arbetslöshet fortgår och hen i stället för inkomstrelaterad dagpenning börjar få grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd från FPA, beaktas medlemsavgiften till arbetslöshetskassan inte längre som avdrag.

Exempel

Anna har fått 600 euro i lön efter att arbetsgivaren har dragit av 20 euro för medlemsavgiften till en fackförening. I utkomststödsräkningen beaktas 620 euro som förvärvsinkomst och medlemsavgiften på 20 euro till fackföreningen beaktas som utgift. Dessutom görs ett förvärvsinkomstavdrag på 150 euro.

Utgifter för arbetskläder och arbetsredskap

Rimliga utgifter för arbetskläder och arbetsredskap som orsakas av arbete kan avdras från den förvärvsinkomst som ska beaktas. Skäligheten i kostnaderna bedöms i relation till beloppet av den sökandes förvärvsinkomst.

Exempel

Olle har fått 350 euro i lön efter att arbetsgivaren har dragit av 25 euro i kostnader för arbetskläder. I utkomststödsräkningen beaktas 375 euro som förvärvsinkomst och kostnaden för arbetskläder på 25 euro beaktas som utgift. Dessutom görs ett förvärvsinkomstavdrag på 150 euro.

1.3.3.2 Kilometerersättningar, dagtraktamenten och kostnadsersättningar

Skäliga kilometerersättningar och dagtraktamenten, ersättningar för arbetsredskap och andra motsvarande kostnadsersättningar beaktas i allmänhet inte som inkomster. Om arbetsgivaren betalar ersättning för kostnaderna avdras de inte från de förvärvsinkomster som ska beaktas. Skäligheten i kostnaderna bedöms i relation till beloppet av förvärvsinkomst.

Exempel

Artur har fått 600 euro i lön, 40 euro i kilometerersättning och 15,50 euro i ersättning för kostnader för arbetsredskap. I utkomststödsräkningen beaktas lönen på 600 euro som förvärvsinkomst, medan kilometersättningen och ersättningen för arbetsredskap inte beaktas som inkomst.

Exempel

Kalle har fått 450 euro i lön och 40 euro i kilometerersättning. Han uppger som utgifter kostnader för arbetsresor på 30 euro för samma resor som han har fått kilometerersättning för. I utkomststödsräkningen beaktas lönen på 450 euro som inkomst, men inte kilometerersättningen, och kostnaderna för arbetsresor beaktas inte som utgift.

Läs mer om kilometerersättningar och dagpenningar.

Oskäligt stora kilometerersättningar

Om kilometerersättningarna är oskäligt stora i relation till förvärvsinkomsten ska den sökande uppvisa en tillförlitlig utredning över grunderna för kostnaderna, t.ex. en kördagbok.

Om kilometerersättningarna är oskäligt stora i förhållande till förvärvsinkomsten kan de beaktas som inkomst till den del de överstiger ett skäligt belopp. Från

kilometerersättningarna görs ett avdrag för faktiska bränslekostnader som motsvarar det kilometerantal som ligger till grund för ersättningarna (högst dock 0,33 euro per kilometer) och skillnaden beaktas som inkomst.

Exempel

Maja får 200 euro i lön och 1 000 euro i kilometerersättning. Maja arbetar som frisör. Maja lämnar inte in någon kördagbok och i Majas kontoutdrag saknas bränsleinköp som skulle motsvara antalet kilometer. Majas kilometerersättningar är oskäligt stora i förhållande till lönen. Eftersom Maja inte har lämnat in någon tillförlitlig utredning om kilometerersättningarna, kan de beaktas som inkomst.

Dagtraktamenten

Dagtraktamenten som kan anses skäliga beaktas inte som inkomster. Om dagtraktamentena är oskäligt stora i förhållande till förvärvsinkomsten kan de beaktas som inkomst antingen i sin helhet eller delvis.

1.3.3.3 Naturaförmåner

Telefonförmån och kostförmån beaktas i allmänhet som inkomst, eftersom utgifter för användning av telefon och utgifter för kost hör till utgifter som ska täckas med det grundläggande utkomststödet grunddel. Naturaförmåner beaktas i utkomststöds-kalkylen som förvärvsinkomst enligt beskattningens värde.

Bostadsförmån

Bostadsförmån beaktas som förvärvsinkomst. När en bostadsförmån beaktas som inkomst, införs totalhyran för bostaden som utgift i utkomststöds-kalkylen. Om totalhyran överstiger de boendekostnader som FPA fastställt som skäliga, se hur man går till väga i avsnittet [boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm](#). Om boendeutgifterna sänks beaktas ett belopp som motsvarar den skäliga hyresnivån på orten som utgift och bostadsförmånen beaktas fortfarande som inkomst.

Den sökande kan uppmanas att höra sig för hos arbetsgivaren om det vore möjligt att byta ut bostadsförmånen mot penninglön.

Exempel

Milla har en bostadsförmån vars värde är 500 euro och hyran för hennes bostad är 500 euro. Milla betalar således ingenting själv för sitt boende, utan arbetsgivaren betalar hela hyran som lön. Hyran för bostaden ligger på den nivå som FPA fastställt som skälig. I utkomststöds-kalkylen införs bostadsförmånen på 500 euro som förvärvsinkomst och hyran på 500 euro som utgift.

Exempel

Rut har en bostadsförmån vars värde är 130 euro. Totalhyran för bostaden är 930 euro, varav Rut betalar 800 euro själv. FPA:s boendenorm på orten är 600 euro. I utkomststöds-kalkylen införs 130 euro som förvärvsinkomst och 930 euro som hyresutgift. Rut ges en viss tid för att söka en förmånligare bostad. Om Rut inte har sökt en förmånligare bostad eller har framfört

särskilda skäl för de högre boendekostnaderna kan, när tidsfristen gått, den hyresutgift som godtas i samband med det grundläggande utkomststödet sänkas till skälig nivå, dvs. till 600 euro.

Bilförmån

Om den sökande behöver bil för att kunna arbeta och bilförmånen är skälig i förhållande till den sökandes penninglön kan man låta bli att beakta bilförmånen som inkomst. Om bilförmånen är stor i förhållande till penninglönen eller om beloppet av bilförmånen överstiger beloppet av penninglönen, ska man be den sökande lämna in en utredning från arbetsgivaren av vilken det framgår:

- Kan bilförmånen bytas till en bilförmån av lägre värde?
- Har den sökande möjlighet att avstå från bilförmånen?
- Har den sökande möjlighet att använda arbetsgivarens bil för resor som ingår i arbetet i stället för att ha bilförmån?

Om den sökande inte kan byta bilförmånen till en bilförmån av lägre värde och arbetsgivaren inte erbjuder några andra alternativ, kan man enligt prövning låta bli att beakta bilförmånen som inkomst. Om bilen inte är nödvändig för den sökandes möjligheter att arbeta eller om den sökande inte lämnar in en utredning av arbetsgivaren, kan bilförmånen beaktas som förvärvsinkomst.

1.3.4 Övriga inkomster

Övriga inkomster beaktas som inkomst. Beloppet av övriga inkomster framgår i allmänhet av ansökan, beskattningsuppgifterna eller kontoutdrag. Som inkomster beaktas till exempel

- [privatpersoners bidrag, inbetalningar och lån](#)
- [skatteåterbäringar](#)
- spelvinster
- [underhållsbidrag](#)
- [kapitalinkomster](#)
- [försäkringsersättningar, skadestånd och ersättningar som grundar sig på brott](#)
- arv
- försäljningsinkomster (t.ex. försäljning på loppmarknad)
 - Inkomsterna beaktas till den delen de efter kostnaderna för försäljningen är disponibla för den sökandes egen försörjning.
- stipendium
 - Om stipendiet är avsett exempelvis för anskaffning som är nödvändig för studierna beaktas det inte som inkomst till denna del.
- omvänt bostadslån
 - Beaktas som inkomst till det belopp som kunden har kvar att använda av en lånepost efter räntor och utgifter.
 - Det förutsätts inte att kunden lyfter omvänt bostadslån även om ett sådant skulle ha beviljats eftersom det inte förutsätts att den egna bostaden realiserar.

Om de ovan nämnda övriga inkomsterna inte var kända då beslutet om utkomststöd fattades, se [beaktande av inkomster i efterhand](#).

1.3.4.1 Privatpersoners bidrag, inbetalningar och lån

Inbetalningar som gjorts av släktingar eller andra privatpersoner beaktas som inkomst. Penningkällan eller det att betalningarna utgjort lån saknar i allmänhet betydelse.

Av bidrag från privatpersoner beaktas som inkomst den andel som överskrider 50 euro för en ensamboende och 100 euro för en familj.

Bidrag och inbetalningar beaktas som inkomst för betalningsmånaden och inkomsten kan [periodiseras](#) eller [överföras](#).

Lån från privatpersoner beaktas dock inte som inkomst till den del som det har betalats tillbaka under förmånsperioden eller den sökande på ett tillförlitligt sätt har redogjort för att lånet har använts för ett ändamål som är godtagbart i samband med utkomststödet, såsom för hyresgaranti.

Exempel

Anne får i augusti 40 euro i födelsedagspresent av sin bror. Eftersom inkomsten på 40 euro som Anne fått kan anses vara ett mindre belopp, dvs. under 50 euro, beaktas det inte som inkomst.

Utöver bidraget på 40 euro som Anne fick av sin bror har också Annes mor beslutat att ge Anne 40 euro i augusti. Det sammanlagda beloppet av bidrag i augusti är 80 euro, vilket överskrider det belopp som kan betraktas som ringa, dvs. 50 euro. Därför beaktas inkomsten på sammanlagt 80 euro i Annes kalkyl som inkomst till den del den överstiger 50 euro, dvs. 30 euro beaktas som inkomst.

Läs mer om privata inbetalningar, bidrag och lån.

1.3.4.2 Skatteåterbäringar

Skatteåterbäringar beaktas i regel som inkomst för den månad då de betalas ut, om de inte kan anses små. Skatteåterbäringar under 50 euro per person eller 100 euro per familj anses små. Av skatteåterbäringarna beaktas endast den del som överskrider gränsen för små inkomster. Om en ensamstående exempelvis får en skatteåterbäring på 65 euro beaktas 15 euro som inkomst.

Om skatteåterbäringen utmäts eller används för kvittning av skatteskuld, beaktas den utmätta andelen av skatteåterbäringen inte som inkomst.

Kvarskatt jämställs med skuld och beaktas inte som utgift.

Läs mer om hur skatteåterbäring ska beaktas i samband med utkomststöd.

1.3.4.3 Underhållsbidrag

Underhållsbidrag som betalas för ett barn beaktas som inkomst för den förälder eller det barn till vilket det betalas.

- Om underhållsbidrag de facto betalas beaktas det som inkomst även om det inte finns ett avtal som fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller ett domstolsbeslut om underhållsbidrag.

- Om det finns ett avtal om underhållsbidrag som fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller ett domstolsbeslut, men bidraget inte de facto betalas, beaktas underhållsbidraget inte som inkomst.
- Om underhållsbidraget betalas delvis beaktas det belopp som inkomst som faktiskt har betalats.

Om underhållsbidrag inte betalas eller betalas till ett för litet belopp, ska man alltid utreda försörjningsförmågan hos den förälder som inte bor med barnet och vid behov besluta om återkrav.

Läs mer om [föräldrars försörjningsplikt](#).

1.3.4.4 Kapitalinkomster

Kapitalinkomster beaktas som inkomst. Kapitalinkomster är till exempel

- räntor på depositioner
- dividender (aktieutdelningar)
- överlåtelsevinst, dvs. vinst från försäljning av egendom
- hyresinkomster
- avkastning på livförsäkring.

Kapitalinkomsterna kan framgå till exempel av ansökan, beskattningsuppgifterna eller kontoutdragen.

Hyresinkomst av ägarbostad

Som inkomst beaktas hyresinkomsten för egendom som hyrs ut.

Från hyresinkomsten kan som kostnader för inkomstens förvärvande avdras vederlaget för den uthyrda lägenheten, ränteutgifter för bostadslånet, förutsatt att bostadsanskaffningen har finansierats med lån, samt beloppet av betald förskottsskatt. Kostnaderna för inkomstens förvärvande kan avdras

- från hyresinkomst som erhållits under den månad då kostnaderna har uppkommit.
- bara från hyresinkomsten av uthyrningen av lägenheten i fråga och
- endast under förutsättningen att kostnaderna är betalda.

Om kostnaden inte har betalats är hyresinkomsten till denna del disponibel för den sökandes egen försörjning.

Den sökande ska lämna in en utredning för varje månad där det framgår

- beloppet av hyresinkomsten
- betalda vederlag och förskottsskatter samt
- eventuella månatliga ränteutgifter som hänför sig till den uthyrda bostaden.

Inkomster för [egendom](#) som hyrs ut blir i regel föremål för [återkrav](#).

Hyresinkomst av underuthyrning och uthyrning i andra hand

Om den sökande har hyresinkomst av underuthyrning avdras hyresinkomsten från den hyra som den sökande själv betalar. Om den sökande och underhyresgästen betalar var sin andel av hyran direkt till hyresvärden, beaktas den sökandes andel av hyran som utgift för hen. Den hyresandel som underhyresgästen betalar till huvudhyresvärden beaktas inte som inkomst för den sökande.

Om den sökande har hyrt ut en bostad i andra hand, beaktas skillnaden mellan den förstahandshyra som den sökande betalar till hyresvärden och den hyra som underhyresgästen betalar till den sökande som inkomst för den sökande. Från hyresinkomsten kan som kostnader för inkomstens förvärvande avdras förskottsskatt som redan betalats med hyresinkomsten.

1.3.4.5 Försäkringsersättning, skadestånd och ersättning som grundar sig på brott

Försäkringsersättning, skadestånd och ersättning som grundar sig på brott beaktas i regel i sin helhet som inkomst. Ersättningen kan emellertid lämnas obeaktad som inkomst till den del som den sökande har företett en utredning om att ersättningen används eller kommer att användas för utgifter som orsakats av brottet eller skadan, såsom för terapikostnader eller förnyande av förstört lösöre.

Av försäkringsersättning, skadestånd och ersättning som grundar sig på brott beaktas som inkomst den andel som överskrider 50 euro för en ensamboende och 100 euro för en familj.

Exempel

Iris har 20.5 fått en ersättning på 450 euro för sveda och värk som grundar sig på brott. Eftersom Iris inte har påvisat att hon använt ens en del av ersättningen för ändamål som är godtagbara i samband med utkomststödet, görs ett avdrag för ringa inkomst och därefter beaktas 400 euro som inkomst i kalkylen för maj.

1.3.5 Inkomster som inte beaktas

Förvärvsinkomster

Följande förvärvsinkomster lämnas obeaktade:

- personligt förvärvsinkomstavdrag, som är högst 150 euro i månaden
- skäliga kilometerersättningar och dagtraktamenten, ersättningar för arbetsredskap och andra motsvarande inkomster.

Förmåner

Som inkomster beaktas inte

- kostnadsersättning till den som får arbetslöshetsförmån
- förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel som betalas under tiden för deltagande i sysselsättningsfrämjande service
- sysselsättningspenning som betalas till en person som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte
- inkomst i form av kompletterande eller förebyggande utkomststöd
- inkomst genom beslut av centret för omprovning
- moderskapsunderstöd
- handikappförmåner
 - handikappbidrag för personer under 16 år

- handikappbidrag för personer över 16 år och
- vårdbidrag för pensionstagare
- veterantillägg
- ersättningar för uppehälle enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner
- stöd för skolresor
- räntebidrag för studielån
- anslag för studiematerial (rehabilitering)
- läromaterialstillägg till studiepenningen
- rörlighetsunderstöd, till den del som den sökande kan visa att hen använt understödet för kostnader för resor till arbete eller för flyttkostnader
- det extra barnbidrag som betalades ut i december 2022

Övriga inkomster

Som inkomster lämnas också följande obeaktade:

- belopp som kan betraktas som ringa, 50 euro för ensamstående och 100 euro för familjer
 - understöd
 - skatteåterbäring
 - skadestånd
 - försäkringsersättning
 - ersättning som grundar sig på brott
- olika understöd som beviljas av allmännyttiga stiftelser och som beviljats på grund av den sökandes svåra ekonomiska situation.
 - Understödet kan beviljas i form av pengar eller presentkort.
 - Vid bedömningen används den utredning av socialväsendet som lämnats in till FPA.
- stipendier på under 200 euro för unga under 30 år, som är avsedda som drivfjäder för att aktivera unga att delta t.ex. i sommarjobbverksamhet. Verksamheten kan vara ordnad t.ex. via barnskyddet, det uppsökande ungdomsarbetet eller socialväsendet
- inkomst via diakonin, som beviljats på grund av den sökandes svåra ekonomiska situation
- andra än ringa inkomster för en person under 18 år som överstiger hans grunddel och utgifter som ska beaktas i samband med utkomststödet
- förvärvsinkomster för sommarjobb eller annat arbete som varar mindre än 3 månader för en person under 18 år
- matpenning som betalas till ett placerat barns förälder
 - då barnet är placerat utanför hemmet och barnet under ferierna kommer hem till sin förälder, betalas matpenning åt föräldern under denna tid
- valbidrag, till den del den sökande använder bidraget till utgifter som orsakas av valarbetet
- ersättningar för familjevårdares kostnader
- ersättningar för familjedagvårdares kostnader
- inkomst av överlåtelse av modersmjölk.
- måltidsersättning eller måltidsstöd som betalas till studerande under perioder med lärande i arbetet eller arbetspraktik
- sådan inkomst som fås i form av ersättning eller inkomst för täckande av utgifter som ska beaktas i samband med utkomststödet

- sådan flitpenning för personer med utvecklingsstörning som i enlighet med lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda betalas inom arbetsverksamhet som ordnas i form av specialomsorg
- ekonomiskt stöd som välfärdsområdet med stöd av 35 § och 76 a § i barnskyddslagen beviljar för boende och försörjning
- ekonomiskt stöd som välfärdsområdet med stöd av 36 § i barnskyddslagen beviljar för skolgången, vid anskaffning av yrke och bostad, placering i arbete, fritidsintressen, upprätthållandet av nära mänskliga relationer och tillgodoseendet av andra personliga behov
- medel för eget hushåll som reserverats av barnskyddet tills eftervården upphör

Banklån och övriga lån

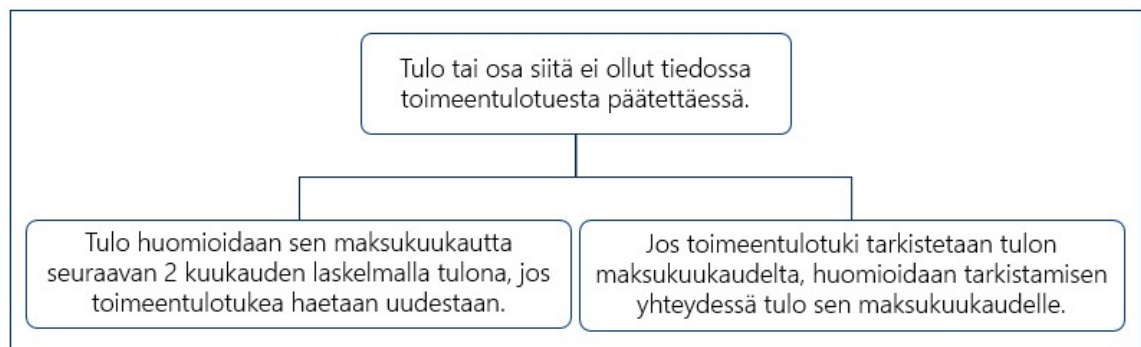
Lån som lyfts från en bank beaktas inte som inkomst. Ett undantag är [studielån](#), som beaktas som inkomst. Ränteutgifter eller amorteringar på banklån eller andra lån godkänns inte heller som utgifter. Läs mer under [Bostadsrättsbostad](#).

Som inkomst eller utgift beaktas inte heller sociala krediter, smålån som beviljas av Garanti-Stiftelsen eller andra motsvarande lån från samfund eller företag, t.ex. snabb lån från företag. Om dessa förutsätts i regel ett skuldebrev.

Lån som tagits av en privatperson beaktas i regel som inkomst. Om den sökande lägger fram ett skuldebrev och återbetalningen av lånet kan verifieras under förmånsperioden, kan man låta bli att beakta lånet som inkomst.

1.3.6 Inkomsten var inte känd när beslutet om utkomststöd fattades

Förfarandet då inkomsten inte var känd när beslutet om utkomststöd fattades.

1.3.6.1 Beaktande av inkomster i efterhand

Om man helt eller delvis inte kände till inkomsten när beslutet om utkomststöd fattades kan den beaktas i efterhand som inkomst, ifall kunden ansöker om utkomststöd inom de två kalendermånaderna som följer omedelbart på att beslutet fattades. Den sökande informeras om denna möjlighet i beslutet om utkomststöd. Inkomsten kan i efterhand beaktas som inkomst om detta inte anses oskäligt. Samtidigt bedöms också huruvida inkomsten har varit disponibel. Avsikten är dock inte att göra det möjligt för den sökande att avsiktligt använda sina eventuella inkomster hur hen önskar.

Om den sökande tillförlitligt visar att hen helt eller delvis har använt inkomsten för ändamål som är godtagbara i samband med utkomststödet, beaktas inkomsten inte till denna del som inkomst i samband med utkomststödet.

Då man bedömer om inkomsten ska beaktas i efterhand, ska exempelvis följande beaktas:

- När har inkomsten betalats ut?
- Vilket är inkomstens belopp?
- Har den sökande använt eller har hen för avsikt att inom en rimlig tid använda inkomsten för ändamål som är godtagbara i samband med utkomststödet?
- Vilka är den sökandes eller hens familjs enskilda omständigheter?
- Finns det andra faktorer som påverkar den sökandes eller familjens sociala situation?

Exempel

Kajsas regelbundna lön är 800 euro per månad. Kajsa har fått beslut om utkomststöd för mars och april och på kalkylen beaktas 800 euro i förvärsinkomst per månad. När Kajsa ansöker om utkomststöd för maj månad framgår det att hennes lön i mars var 1 000 euro på grund av övertid. Eftersom det inte finns några andra grunder för justering av beslutet för mars beaktas i kalkylen för maj utöver de övriga inkomsterna förvärsinkomster på 200 euro från mars i efterskott. Kajsa har inte påvisat att hon har använt sin förvärsinkomst för ändamål som är godtagbara i samband med utkomststödet och det har heller inte framkommit andra omständigheter som gör att det kan anses oskäligt att beakta förvärsinkomsten.

Inkomst som beaktas i efterhand kan överföras eller periodiseras för flera förmånsperioder, om det inte kan anses oskäligt. Läs mer under [Uppdelning av inkomsten](#).

Om utkomststödet justeras för den månad då inkomsten betalas beaktas inkomsten för betalningsmånaden vid justeringen. Läs mer [om justering av inkomst för betalningsmånaden](#).

Om den sökande inte har ansökt om utkomststöd under månaden då inkomsten betalades kan inkomsten inte beaktas i efterskott då rätten till utkomststöd under de följande månaderna beräknas. De [disponibla tillgångar](#) som inkomsten ackumulerat beaktas dock som tillgångar.

Läs mer om kundens beredskapsskyldighet.

1.3.6.2 Justering av inkomst för betalningsmånaden

Om utkomststödet efter att beslutet har fattats justeras för den månad då inkomsten betalas så ska inkomstens faktiska belopp justeras för betalningsmånaden. Inkomsten kan delas upp på flera förmånsperioder, om det inte kan anses oskäligt. Läs mer under [Uppdelning av inkomsten](#).

Exempel

Tina och hennes partner har fått ett beslut om utkomststöd för januari. Tina meddelar i februari att de har fått barn i januari. Utkomststödet för januari justeras. Samtidigt märker man att Tinas partner har fått 500 euro i sjukdagpenning för januari, vilket inte har beaktats som inkomst. Sjukdagpenningen beaktas vid justeringen som inkomst i kalkylen för januari.

1.3.7 Uppdelning av inkomsten

I regel beaktas inkomster för förmånsperioden. Förmånsperioden är i regel en kalendermånad. Inkomsten kan emellertid delas upp i poster och beaktas under flera förmånsperioder, om det med beaktande av

- inkomsternas engångskaraktär
- grunden för inkomsten eller
- dess användningsändamål

kan anses skäligt.

Den sökande informeras i beslutet på förhand om [beredskapsskyldigheten](#).

Inkomsten kan delas upp i delar antingen genom överföring eller periodisering, men detta får inte leda till ett slutresultat som är oskäligt för den sökande. Vad som är skäligt bedöms från fall till fall utgående från de uppgifter som finns tillgå. Vid skälighetsbedömningen beaktas

- Har den sökande informerats om beredskapsskyldigheten?
- Använder den sökande eller har hen för avsikt att använda inkomsten för ändamål som är godtagbara i samband med utkomststödet?
- Vilka är den sökandes eller hens familjs enskilda omständigheter?
- Finns det andra faktorer som påverkar den sökandes eller familjens sociala situation?

1.3.7.1 Överföring

En inkomst kan delas upp och beaktas under de följande månaderna genom överföring som inkomstöverskott som uppkommit i kalkylen. Ett överskott uppkommer då de inkomster eller disponibla tillgångar som ska beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet överskrider beloppet av de utgifter som ska beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet. Om kunden har ett betydande inkomstöverskott ska hen bereda sig på sina kommande utgifter så att ett behov av utkomststöd inte uppkommer under de närmaste månaderna om det inte sker andra förändringar i den ekonomiska situationen.

Inkomstöverskottet överförs inte till de kommande månaderna om det består av regelbunden månatlig inkomst. En regelbunden inkomst är en inkomst som betalas ut månatligen, såsom en arbetslöshetsförmån eller förvärvsinkomst. Däremot kan överskott som uppkommit på grund av retroaktivt utbetald förmånsinkomst överföras till de följande månaderna om detta inte leder till en oskälig situation.

Ett inkomstöverskott från en tidigare månad kan beaktas helt eller delvis som disponibel inkomst under de följande månaderna, om detta inte är oskäligt. Överskottet beaktas

till den del det överstiger ett ringa belopp, 50 euro för ensamstående och 100 euro för familjer

Vad som är skäligt bedöms alltid från fall till fall. När man bedömer om ett överskott ska överföras ska man beakta följande:

- den sökandes och familjens månatliga utgifter
- andra disponibla inkomster och tillgångar
- när inkomsten de facto har betalats till den sökande samt
- hur lång tid inkomsten räcker till för att täcka den sökandes utgifter.

Exempel

Ivar ansöker om fortsatt utbetalning av utkomststöd för augusti och september. Ivars förvärvsinkomster är regelbundna och han får 1 080 euro i lön per månad. I kalkylen för augusti uppkommer ett inkomstöverskott på 158 euro. Eftersom det är fråga om en månatlig regelbunden inkomst beaktas överskottet inte som inkomst för september. Därmed uppkommer ett inkomstöverskott på 158 euro också för september.

Exempel

Asta har fått 900 euro i arv september. Asta har tidigare fått ungefär 300 euro per månad i grundläggande utkomststöd i enlighet med kalkylen. På grund av arvet uppkommer i september ett överskott på 600 euro i utkomststödkalkylen. Med beaktande av den utredning som fåtts i ärendet kan det inte anses oskäligt att överföra inkomstöverskottet, och överskottet överförs till kalkylen för oktober till den del som överstiger ett ringa belopp.

Läs mer om överföring.

1.3.7.2 Periodisering

Vid periodisering delas inkomsterna upp i poster, och dessa poster beaktas månadsvis som inkomst. Om den sökande får en inkomst *som kan ge* tillräcklig försörjning för den sökande själv och hens familj för en längre tid, fördelas inkomsten på de månader som inkomsten skäligen kan anses räcka till för den sökandes och familjens försörjning. I beslutet informeras den sökande om hur inkomsten har periodiserats och vilken tidsperiod periodiseringen omfattar. Det månatliga inkomstöverskott som eventuellt uppkommer tack vare de periodiserade posterna överförs inte till följande månad.

Den inkomst som periodiseras kan exempelvis vara

- semesterpenning
- ersättning för uppsägningstid
- annan stor förvärvsinkomst av engångsnatur
- förmånsinkomst som betalats ut retroaktivt
- spelvinst
- arv
- donation
- försäljningsvinst av försäljning av fastighet eller bil.

Periodisering tillämpas också på exempelvis [arbetslöshetsförmåner](#) och [studielån](#).

Vid bedömning av hur lång tid periodiseringen kan omfatta ska man beakta

- hur stor den inkomst är som ska periodiseras och när inkomsten betalas ut

- den sökandes och familjens månatliga utgifter och beloppet av inkomster och tillgångar.

Om den sökande tillförlitligt visar att hen helt eller delvis har använt den inkomst som planeras för periodisering för ändamål som är godtagbara i samband med utkomststödet, beaktas inkomsten inte till denna del i utkomststödsräkningen.

Exempel

Jakob har beviljats utkomststöd för december. Han meddelar att han har fått 6 000 euro i arv 15.12. Jakobs utgifter som ska beaktas i samband med utkomststödet är ungefär 900 euro i månaden. Vid fastställandet av rätten till stöd beaktas därtill Jakobs månatliga inkomster och tillgångar. Han har månatligen fått ungefär 700 euro i grundläggande utkomststöd. Arvet kan anses trygga Jakobs försörjning under en längre tid. I beslutet informeras Jakob om att arvet på 6 000 euro har periodiserats i poster på 1 200 euro som beaktas i utkomststödsräkningen för december, januari, februari, mars och april.

Läs mer om periodisering.

1.3.8 Uppskattning av inkomster

Beloppet av den inkomst som ska beaktas i räkningen kan uppskattas om

- kunden regelbundet har inkomster vars belopp varierar
- beloppet av inkomsterna varierar från en månad till en annan mer än obetydligt
- och det ännu inte då beslutet om utkomststöd fattas finns en tillräcklig utredning över de inkomster som de facto betalas under förmånsperioden.

Då görs beslutet alltid upp för en månad i sänder. I beslutet anges att inkomsten har uppskattats samt vad uppskattningen grundar sig på. Inkomsterna kan uppskattas i fråga om alla inkomstslag, till exempel

- förvärvsinkomster
- jämkad arbetslöshetsförmån
- spelvinster
- understöd
- underhållsbidrag
- [företagares förvärvsinkomster](#)

Uppskattningen kan göras exempelvis utifrån den sökandes egen uppskattning samt inkomsterna under de föregående månaderna, under förutsättning att detta inte kan anses oskäligt. Om en del av inkomsterna under den månad ansökan gäller är kända redan då beslutet meddelas, beaktas alla de inkomster man känner till i räkningen och endast inkomsterna för slutet av månaden uppskattas. Vid uppskattning av inkomsterna används från fall till fall helhetsbedömning med beaktande av den sökandes individuella situation.

Exempel

Beloppet av Pias förvärvsinkomster varierar men hon har varje månad lite förvärvsinkomster från olika arbetsgivare. Pia ansöker om utkomststöd för april, men förvärvsinkomsterna för april är ännu inte kända då beslutet meddelas. I januari hade Pia sammanlagt 550 euro i förvärvsinkomster, i

februari sammanlagt 1 000 euro och i mars sammanlagt 600 euro. Utifrån förvärvsinkomsterna under de föregående månaderna uppskattas Pias förvärvsinkomst i april till 700 euro och införs i utkomststöds-kalkylen.

Exempel

Beloppet av Minnas förvärvsinkomster varierar från en månad till en annan. Dessutom betalas lönen två gånger i månaden, den 6 och den 20 dagen. Utifrån lönebetalningarna under de föregående månaderna kan Minnas inkomster i januari uppskattas till totalt 1 000 euro. Då beslutet för januari meddelas vet man att Minna 6.1 har fått 600 euro i förvärvsinkomst. Beloppet av den förvärvsinkomst som betalas 20.1 är emellertid inte känt. Eftersom det totala beloppet av Minnas löner för januari utifrån de föregående månaderna har uppskattats till 1 000 euro, uppskattas den förvärvsinkomst som betalas i slutet av månaden till 400 euro (1 000 euro - 600 euro). I Minnas utkomststöds-kalkyl för januari beaktas den förvärvsinkomst på 600 euro som betalats 6.1 och den uppskattade förvärvsinkomst på 400 euro som betalas i slutet av månaden.

Exempel

Av Sallas kontoutdrag framgår att hon varje månad får understöd på cirka 220–470 euro av närstående. I april har Salla fått sammanlagt 220 euro i understöd, i maj 470 euro och i juni 310 euro. Inkomsten är regelbunden och beloppet varierar varje månad mer än obetydligt. Eftersom beloppet av understöden för juli inte är känt när beslutet meddelas, uppskattas beloppet av understöden för juli till 300 euro i kalkylen. Från det uppskattade beloppet avdras 50 euro då Salla är ensamboende och 250 euro beaktas som inkomst.

Uppskattning av jämkad arbetslöshetsförmån

Beloppet av jämkad arbetslöshetsförmån kan uppskattas om det då beslutet fattas inte finns en tillräcklig utredning om den förmåns- och förvärvsinkomst som de facto betalas ut under den månad som ansökan gäller. I så fall uppskattas också beloppet av förvärvsinkomsten.

Beloppet av jämkad arbetslöshetsförmån kan uppskattas exempelvis utifrån de förmånsbelopp som betalats ut under de föregående månaderna, under förutsättning att detta inte kan anses oskäligt.

Exempel

Ester har ett deltidsarbete. Hennes lön varierar från en månad till en annan, varför arbetsmarknadsstödet betalas jämkat. När Ester ansöker om utkomststöd för april är beloppet av förvärvsinkomsterna och det jämkade arbetsmarknadsstödet ännu inte kända då beslutet meddelas. De tre föregående betalningarna av jämkat arbetsmarknadsstöd som Ester fått har varit 153 euro, 450 euro och 253 euro. Det jämkade arbetsmarknadsstöd som betalas för april uppskattas utifrån betalningarna under de föregående månaderna och i kalkylen beaktas arbetsmarknadsstöd på 250 euro. Den förvärvsinkomst som ska beaktas i kalkylen för april uppskattas utifrån lönerna under de föregående månaderna.

Beloppet av jämkad arbetslöshetsförmån uppskattas inte om den sökandes rätt till förmånen i fråga alls ännu inte har avgjorts. I så fall görs kvittning mot arbetslöshetsförmånen. Se också [plan för indrivning, dvs. kvittning ur emotsedd förmån](#).

Uppskattning av spelvinster

Spelvinster uppskattas i regel inte för kommande tid. Beloppet av den spelvinst som ska beaktas i kalkylen kan uppskattas om

- kunden regelbundet månatligen har spelvinster som hen fått genom professionellt spelande
- beloppet av spelvinsterna varierar från en månad till en annan mer än obetydligt
- och det ännu inte då beslutet om utkomststöd fattas finns en tillräcklig utredning över de spelvinster som de facto betalas under förmånsperioden.

Spelvinster som fåtts genom professionellt spelande ska alltid uppskattas från fall till fall.

Vid behov diskuterar man problem som gäller spelande och en eventuell [anmälan om behov av socialvård](#) med kunden.

Om kunden har spelvinster som är sporadiska eller till sitt belopp obetydliga beaktas de som inkomst för betalningsmånaden. Om FPA inte kände till spelvinsten då beslutet fattades, kan spelvinsten beaktas i efterskott i kalkylerna för de två följande månaderna. Läs mer [inkomsten var inte känd när beslutet om utkomststöd fattades](#).

Ändring av underhållsbidragets belopp

Om kundens underhållsskyldiga äkta make eller en förälder till ett barn under 18 år som bor på annat håll betalar underhåll till kunden varje månad men beloppet varierar mer än obetydligt, kan det belopp som beaktas i kalkylen uppskattas utifrån kundens egen uppskattning och betalningarna under de föregående månaderna. I fråga om underhåll för barn kan en uppskattning göras endast om ett avtal eller beslut om underhållsbidrag inte har gjorts.

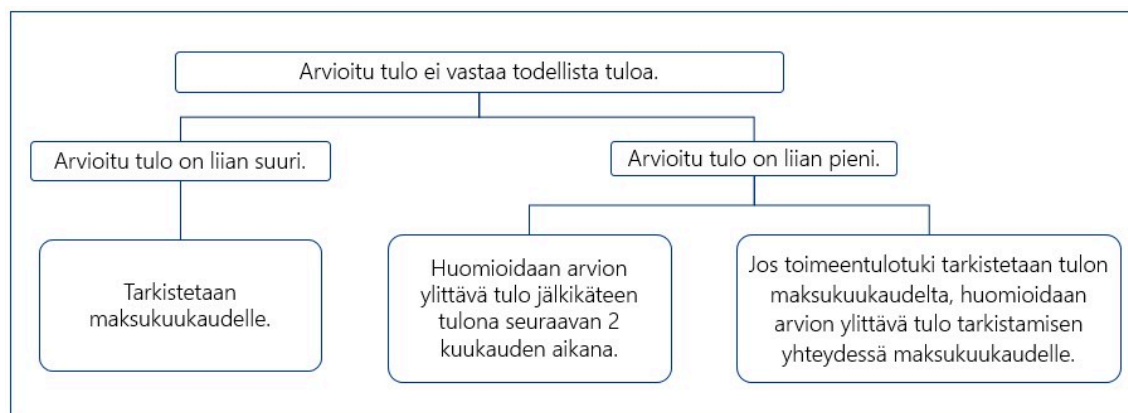
1.3.8.1 Justering av uppskattad inkomst

Om den uppskattade inkomsten inte motsvarar den inkomst som faktiskt betalats, justerar FPA den uppskattade inkomsten så att den motsvarar den faktiska inkomsten, om utkomststöd söks under de följande två månaderna. På den sökandes begäran kan den uppskattade inkomsten justeras också senare. Om bara en del av inkomsterna under månaden har uppskattats, justeras inkomsterna bara gällande dessa.

Om det uppskattade beloppet har varit för stort eller om beslutet för betalningsmånaden justeras av någon annan orsak, justeras inkomsterna för betalningsmånaden.

Om det uppskattade beloppet har varit för lågt, beaktas de inkomster som överstiger det uppskattade beloppet i efterhand som inkomst om den sökande på nytt ansöker om utkomststöd under de två följande månaderna.

Förfarande när den uppskattade inkomsten inte motsvarar den faktiska inkomsten

Den uppskattade inkomsten är för stor

Om inkomsterna har uppskattats till ett för stort belopp, justeras det uppskattade beloppet så att det motsvarar de inkomster som de facto varit disponibla när man känner till månadens alla inkomster.

Exempel

Pias förvärvsinkomster för april har i utkomststödskalkylen uppskattats till 700 euro. När Pia ansöker om utkomststöd för maj och alla förvärvsinkomster för april redan är kända, kan man konstatera att hon i april haft 400 euro i förvärvsinkomster. Förvärvsinkomsten för april justeras till 400 euro enligt det som de facto betalats.

Läs mer om justering av uppskattad förvärvsinkomst.

Den uppskattade inkomsten är för liten

Om förvärvsinkomsterna har uppskattats till ett belopp som är mindre än de förvärvsinkomster som de facto varit disponibla, kan de förvärvsinkomster som överstiger det uppskattade beloppet i efterhand beaktas som inkomst, om utkomststöd söks under de två första kalendermånader som följer på beslutet och det inte kan anses oskäligt att beakta inkomsten. Inga inkomster kan dock beaktas två gånger. Om en inkomst har ingått i den uppskattade inkomsten för en utbetalningsmånad kan inkomsten inte längre till denna del beaktas som inkomst för följande månad. Endast den överstigande delen kan beaktas.

Exempel

Pias förvärvsinkomster har i utkomststödskalkylen för april uppskattats till 700 euro. När Pia ansöker om utkomststöd för maj och alla förvärvsinkomster för april redan är kända, kan man konstatera att hon i april haft 1 500 euro i förvärvsinkomster. Eftersom kalkylen för april endast innehåller förvärvsinkomster på 700 euro, kan de 800 euro som överstiger

uppskattningen beaktas som inkomst i kalkylen för maj. Därtill uppskattas beloppet av förvärvsinkomst för maj.

Exempel

Mattis inkomster i januari har uppskattats till 300 euro i understöd. När Matti ansöker om utkomststöd för februari är alla inkomster för januari redan kända. I själva verket har Matti fått sammanlagt 500 euro i understöd i januari. Det uppskattade beloppet för januari var för litet, så beloppet på 200 euro som överstiger det uppskattade beloppet ska beaktas som inkomst i kalkylen för februari.

Läs mer om att [beakta inkomster i efterhand](#).

Läs mer om justering av uppskattad förvärvsinkomst.

1.3.9 Inkomster för personer under 18 år

I fråga om personer under 18 år beaktas inte ringa inkomster. Förvärvsinkomster av sommarjobb eller annat kortvarigt jobb beaktas inte om arbetet varar kortare tid än 3 månader. Vid beaktande av inkomsterna för personer under 18 år tillämpas helhetsbedömning och bedömningen ska vara skälig.

Barn är inte skyldiga att försörja sina föräldrar eller syskon. Om en minderårig person har andra än ringa inkomster beaktas bara den andel av inkomsten som anses täcka de utgifter för den minderåriga som ska beaktas i samband med utkomststödet. Som ett barns utgifter beaktas de utgifter som täcks med grunddelen samt övriga grundutgifter.

[För ett ensamboende barn upprättas](#) en egen kalkyl, där man som inkomst endast beaktar barnets faktiska inkomster, till exempel underhållsbidrag som faktiskt har betalats ut till barnet. Ett ensamboende barns inkomster beaktas på samma sätt som inkomsterna för andra barn under 18 år.

Ett barn som [bor växelvis](#) i två hem hör till två familjer enligt lagen om utkomststöd. För ett växelvis boende barn beaktas de inkomster som betalas till barnet i allmänhet jämnt fördelade på utkomststöds-kalkylerna för bägge familjer. Om underhållsbidraget eller barnbidraget inte betalas till barnet, beaktas det i sin helhet som inkomst för mottagaren. Om barnbidraget för ett växelvis boende barn de facto halveras mellan föräldrarna, kan hälften av barnbidraget beaktas som inkomst för båda föräldrarna i kalkylen.

Om en person under 18 år är gift beaktas hens inkomster på samma sätt som en vuxen sökandes.

Läs även under [Beaktande av inkomsterna för ett barn under 18 år](#).

1.3.10 Utsökning och skuldsanering

Om den sökandes eller familjens inkomster är föremål för utsökning beaktas endast den andel av inkomsterna som faktiskt är disponibel efter utsökningen. Den sökande uppmanas i beslutet att vid behov kontrollera med utsökningsmyndigheten att hens skyddade belopp är rätt, ifall det har skett någon sådan förändring i familjeförhållandena som påverkar det skyddade beloppet och förändringen inte har

anmälts till utskökningsmyndigheten. Förändringar i familjeförhållandena som påverkar det skyddade beloppet är

- att ett barn föds
- att man flyttar ihop med en partner som har ett barn och
- att man flyttar ihop med en partner vars inkomster är under 600 euro.

Om den sökande frivilligt amorterar på en skuld som är föremål för utskökning, minskar dessa betalningar inte beloppet av den inkomst som beaktas. Frivilliga betalningar jämförs med utgifter för att sköta skulder.

Utsökning enligt betalningsplan

Ett undantag från det ovannämnda utgörs av en betalningsplan som utskökningsverket fastställt i stället för utmätning av lön. Betalning enligt en sådan betalningsplan jämförs med utmätning av lön och kan de facto inte betraktas som frivillig. I betalningsplanen har fastställts det belopp som den sökande själv betalar till utskökningsmyndigheten. Betalningen dras av från de inkomster som beaktas i samband med utskökningen. Om den sökande enbart har förmåner som inte får utmätas, t.ex. allmänt bostadsbidrag och barnbidrag, kan en betalning enligt en fastställd betalningsplan inte avdras från inkomsterna. Betalningsplanen som utskökningsverket fastställt ska fogas till ansökan om utkomststöd.

Skuldsanering

Skuldsanering påverkar i regel inte utkomststödsräkningen. Vid skuldsanering beräknas betalningarna till fordringsägarna så att man för gäldenären avsätter ett skyddat belopp som behövs för hans dagliga liv. Skulder som eventuellt ska amorteras på grund av skuldsanering inverkar inte på utkomststödet. Vid behov hänvisas kunden till ekonomi- och skuldrådgivningen.

1.4 Beaktande av tillgångar

Kunden och hans familj ska i första hand trygga sin försörjning med sina disponibla tillgångar samt vid behov genom att realisera egendom.

I utkomststödsräkningen kan man beakta bara de tillgångar som de facto är disponibla för kunden eller familjen då beslutet om utkomststöd fattas. Med disponibla tillgångar avses sådan egendom som kan göras disponibel utan att den realiserar eller som kan realiserar omedelbart. Också kundens och familjens tillgångar utomlands ska utredas och beaktas i räkningen.

I räkningen beaktas kundens och familjens disponibla tillgångar med undantag av

- den stadigvarande bostad som är i kundens eller familjens bruk samt behövt bostadslösöre
- nödvändiga arbets- och studieredskap
- tillgångar, som tillhör ett barn under 18 år, till den del dessa tillgångar för barnets del överstiger hans grunddel och övriga grundutgifter
- andra sådana tillgångar som anses nödvändiga för tryggnad av fortsatt försörjning.

Om kunden eller familjen har egendom som inte är omedelbart disponibel för tryggnad av den egna försörjningen uppmanas kunden att sälja egendomen. Beroende på

slaget av egendom kan man ange en tidsfrist för försäljning av egendomen, varefter den beaktas som tillgångar i kalkylen. Alternativt kan utkomststöd beviljas med en bestämmelse i beslutet om att det beviljade stödet eller en del av det återkrävs ur egendomen i fråga. Återkravet ska framgå av beslutet om utkomststöd.

Eftersom syftet med utkomststödet är att bidra till att kunden klarar sig självständigt krävs emellertid inte att sådan egendom realiserats som är nödvändig för att trygga kundens eller familjens fortsatta försörjning.

Det är också möjligt att efter övervägande helt låta bli att beakta en tillgång eller att beakta den endast delvis om

- tillgången tryggar kundens försörjning
 - familjens bil kan till exempel vara nödvändig med tanke på arbetet och för att trygga försörjningen
- den inkomst som kan fås genom att sälja tillgången är liten
- tillgången inte kan realiserats
- det är fråga om vanlig hobbyutrustning för familjens barn.

Också en sambos tillgångar beaktas då familjens behov av utkomststöd bedöms. Om egendom som tillhör sambon säljs, beaktas den som inkomst i familjens gemensamma utkomststöds-kalkyl. Utkomststöd som beviljas den ena sambon kan emellertid inte återkrävas ur den andra sambons tillgångar, eftersom sambor inte har försörjningsplikt gentemot varandra. Detta gäller också andra situationer, där det i samma familj (enligt definitionen i lagen om utkomststöd) ingår personer som inte är försörjningspliktiga gentemot varandra, såsom en sambos eller äkta makes barn som inte är gemensamma. Se även processen för återkrav.

Kunden ombes i sin ansökan lämna uppgifter om sina och familjens tillgångar. Uppgifter om tillgångar kan också framgå exempelvis av kundens eller familjens beskattningsuppgifter.

1.4.1 Tillgångar som genast är disponibla

Innan kunden eller hans familj tyr sig till utkomststöd ska kunden eller familjen i första hand trygga sin försörjning med sina disponibla tillgångar, dvs. använda sina besparingar för att täcka levnadskostnaderna. Sådana besparingar är till exempel

- kontanta medel
- depositioner och besparingar på bankkonton
- besparingar på värdeandelskonton
- medel på spelkonton
- besparingar på bostadssparkonto (BSP-konto).

Besparingarna beaktas i utkomststöds-kalkylen som tillgångar så länge de är disponibla för kunden och familjen. Beloppet av tillgångar som finns på konton utreds utifrån inlämnade kontoutdrag. Om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som lämnats in inte är tillförlitliga, kan man göra en förfrågan hos ett penninginstitut. Läs mer om [förfrågan hos penninginstitut](#).

Huvudprincipen är att inkomster omvandlas till disponibla tillgångar efter betalningsmånaden. Vilka inkomster tillgångarna härrör från har i allmänhet ingen betydelse. Ett undantag från detta är i vissa situationer besparingar som härrör från prioriterad inkomst:

- Prioriterad inkomst är sådana inkomster som inte beaktas i utkomststöds-kalkylen under den månad de betalas. Också tillgångar som sparats av prioriterad inkomst kan beaktas som tillgångar i kalkylen under månaderna efter betalningen om inte kunden påvisar att de har sparats för ett bestämt ändamål, som ligger till grund för betalningen av den prioriterade inkomsten. Vid behov ombes kunden lämna in en noggrannare utredning över de sparade tillgångarna och det avsedda användningsändamålet. Se även [Inkomster som inte beaktas](#).

Exempel

Milla har fått en utbetalning av handikappbidrag för personer över 16 år i mars. Handikappbidraget beaktas inte som inkomst i kalkylen för mars. I april har Milla kvar på sitt konto 1 500 euro av de handikappbidragsposter hon fått de föregående månaderna. De här medlen kan beaktas som tillgångar i kalkylen för april.

Kontomedel betraktas som disponibla tillgångar som kan användas för den egna försörjningen och de beaktas som tillgångar i utkomststöds-kalkylen. Smärre kontomedel på brukskonto, som behövs för sedvanligt liv, beaktas dock i allmänhet inte som disponibla tillgångar. I fråga om kontomedel som framgår av kontoutdrag övervägs alltid från fall till fall hur stor andel som ska beaktas som tillgångar. När detta övervägs beaktar man till exempel följande:

- när ansökan har inkommit
- hur färsk kontouppgifterna är
 - Till exempel kan kontomedel utifrån uppgifter om saldot 30.11 inte direkt beaktas som tillgångar i kalkylen för januari, utan man måste bedöma om kunden har disponibla tillgångar ännu i januari. Däremot kan kontomedel utifrån uppgifter om saldot 31.12 i allmänhet i sin helhet beaktas som tillgångar i kalkylen för januari.
 - Om man i kalkylen som inkomst för kunden beaktar inkomst som betalats ut den sista bankdagen, kan samma inkomst inte beaktas också som tillgångar under samma månad.
- kundens inkomster och när hen får dem
- övriga grundutgifter kunden som själv ska stå för
- familjens storlek
- andra faktorer som bedöms från fall till fall.

Om kunden betalar sin hyra och sina övriga grundutgifter själv kan det på kontot finnas medel till exempel för betalning av hyra eller andra utgifter som ska beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet. Om den ekonomiska situationen i stort sett är oförändrad från en månad till en annan och kunden inte efter de utgifter som godkänns i samband med utkomststödet har mera kontomedel än vad som behövs för sedvanligt liv, beaktas kontomedlen inte som tillgångar i kalkylen för månaden i fråga.

Läs mer om tillgångar som är omedelbart disponibla.

Förmögenhet som är direkt säljbar

Förmögenhet som är direkt säljbar ska i första hand användas för tryggnad av den egna och familjens försörjning redan under den månad som ansökan gäller. Förmögenhet som är direkt säljbar är sådan egendom som kan realiserats under samma månad. Värdet av förmögenhet som är direkt säljbar beaktas genast i utkomststöds-kalkylen. Sådana tillgångar är till exempel

- virtuell valuta
- andelar i placeringsfonder
- andelar i personalfonder
- aktier
- sparförsäkringsbelopp
- värdepapper.

Värdet av aktier eller andelar i placeringsfonder, virtuell valuta eller annan motsvarande egendom beaktas enligt värdet den dagen beslutet meddelas, om inte annat anges. Värdet av tillgångar som är direkt säljbara kan fastställas även utifrån kundens anmälan och inlämnade utredningar. De uppgifter som kunden lämnat kan jämföras exempelvis med kundens beskattningsuppgifter. Om egendomens värde inte är känt ska man vända sig till kunden och ta reda på det innan avgörandet meddelas. Kunden kan redogöra för antalet och värdet av till exempel aktier och fondandelar genom att lämna in exempelvis ett intyg eller en rapport över placeringsportföljen som skrivits ut i nätbanken.

Tillgångar som är direkt säljbara beaktas som tillgångar så länge de är disponibla för kunden och familjen. Från tillgångarna kan avdras de försäljningskostnader som ska betalas vid tidpunkten för försäljningen. Kunden ska lämna in en utredning över försäljningskostnaderna, till exempel ett bankcertifikat.

Läs mer om förmögenhet som är direkt säljbar.

1.4.2 Snabbt säljbara tillgångar som ska säljas inom angiven tid

Innan kunden eller hans familj tyr sig till utkomststöd ska kunden eller familjen i första hand trygga sin försörjning med sina disponibla tillgångar och vid behov realisera egendom för att täcka levnadskostnaderna. Egendom som är snabbt säljbar är sådan förmögenhet som kan realiseras under de närmaste månaderna. Sådan egendom är t.ex. fordon och värdeföremål.

Ett fordon behöver dock inte säljas om fordonet behövs på grund av

- arbete
- trafikförbindelserna
- tryggnad av fortsatt försörjning eller
- av någon annan motsvarande orsak, till exempel på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Också i sådana situationer kan kunden förutsättas byta fordonet mot ett förmånligare, om fordonets värde överstiger det sedvanliga värdet.

Försäljning av förmögenhet som är snabbt säljbar förutsätts dock inte om den inkomst som erhålls efter försäljningskostnaderna är så liten att den inte kan anses ha betydelse för tryggnaden av försörjningen.

Om kunden eller en familjemedlem har egendom som är snabbt säljbar ges en tidsfrist på två månader inom vilken den ska säljas. När egendomen har sålts beaktas försäljningsinkomsten som inkomst i kalkylen. Om egendomen inte säljs inom tidsfristen är huvudregeln att värdet av egendomen beaktas som disponibla tillgångar i kalkylen.

Värdet av egendom som är snabbt säljbar fastställs i allmänhet utifrån kundens anmälan och inlämnade utredningar. Om egendomens värde inte är känt ska man

vända sig till kunden och ta reda på det innan avgörandet meddelas. Kunden kan redogöra för exempelvis ett fordonns värde genom att lämna in en kopia av registreringsbeviset eller köpebrevet.

Efter utgången av den tidsfrist som fastställt för försäljningen av snabbt realiseringsbara tillgångar beaktas dessa som tillgångar i kalkylen så länge de är disponibla för kunden och familjen. Från tillgångarna kan avdras de försäljningskostnader som ska betalas vid tidpunkten för försäljningen, och kunden ska lämna in en utredning över dessa kostnader. Kunden ska lämna in en utredning över försäljningen och en utredning över inkomsterna av försäljningen.

Läs mer om förmögenhet som är snabbt säljbar.

1.4.3 Fast egendom, aktielägenhet och andra tillgångar som det tar längre tid att realisera

För att trygga sin försörjning ska kunden realisera också sådan egendom som det tar längre tid att realisera. Det här gäller också samägd egendom. Värdet av sådan egendom som kräver längre tid att realisera införs inte som tillgångar i kalkylen innan egendomen är realiserad. Egendom som det tar längre tid att realisera är till exempel

- fast egendom (till exempel fastighet, outbrutet område eller skogstomt)
- bostadsaktier
- pensionsförsäkring samt
- annan egendom som inte kan säljas snabbt för att användas för den egna försörjningen.

Kunden ska realisera också en sådan aktielägenhet eller fastighet som inte är i bruk som eget hem, även om bostaden är uthyrd och kunden får hyresinkomst av den. Läs mer om [hyresinkomst av ägarbostad](#).

Om kunden eller hans familj har egendom som det tar längre tid att realisera, ges i beslutet en uppmaning att realisera egendomen och fastställs att det grundläggande utkomststöd som beviljas ska återkrävas ur egendomen i fråga. Om kunden emellertid på ett tillförlitligt sätt redogör för att försäljning av egendomen inte skulle ge väsentliga tillgångar som hen kunde använda i stället för utkomststöd, kan man undantagsvis besluta att inte ge en uppmaning om att realisera egendomen och att återkrav inte tillämpas. Det kan till exempel vara fråga om fall där kunden har en fastighet som nästan är värdelös och som dessutom på grund av sitt läge eller sitt skick är särskilt svår att sälja. En uppskattning av egendomens värde kan göras t.ex. med hjälp av ett köpe- eller gåvobrev eller ett bouppteckningsinstrument eller vid behov med hjälp av en fastighetsmäklare.

Om kunden har en frivillig pensionsförsäkring ska hen använda den för att trygga sin försörjning. Då FPA beviljar utkomststöd kan FPA samtidigt bestämma att stödet återkrävs ur pensionsförsäkringen. Värdet av pensionsförsäkringen beaktas inte i kalkylen som disponibla tillgångar förrän kunden kan lyfta försäkringsbeloppet. Kunden ska lämna in ett intyg från banken över att hen saknar grunder för återköp av pensionsförsäkringen. Om kunden kan lyfta en del av pensionsförsäkringen kan den delen omedelbart beaktas som inkomst.

När egendomen har sålts ska man utreda till vilken del försäljningsinkomsten beaktas som inkomst i kalkylen. Om förvaltningsdomstolen har förordnat att egendomen ska återkrävas och inkomsten av försäljningen av egendomen har varit större

än den summa som enligt beslutet ska återkrävas, beaktar man i kalkylen (enligt betalningsdagen) den andel av försäljningsinkomsten som överskrider det belopp som ska återkrävas och beloppet överförs eller periodiseras vid behov till de följande månaderna.

Om ett beslut om återkrav ännu inte har meddelats av förvaltningsdomstolen och egendomen har sålts, beaktar man enligt betalningsdagen hela försäljningsinkomsten i kalkylen. Samtidigt anhåller man om rätt till återkrav hos förvaltningsdomstolen så att det utkomststöd som tidigare beviljats genom ett beslut där återkrav förutsätts kan återkrävas ur den summa som försäljningen genererat. Också i sådana fall kan inkomsten vid behov överföras eller periodiseras till de följande månaderna. Läs om [överföring](#), [periodisering](#), [återkrav](#) och återkravsprocessen.

1.4.4 Andel i dödsbo

Ärvt egendom är en primär inkomstkälla i förhållande till grundläggande utkomststöd. Om kunden eller en medlem i hans familj är delägare i ett dödsbo ska hen ansöka om att få tillgång till egendomen i dödsboet genom att yrka på att boet skiftas och vid behov realisera den egendom hen fått ur boet, om den inte annars är disponibel för tryggnad av den egna försörjningen. Ett dödsbo kan skiftas antingen genom ett avtal mellan delägarna i dödsboet eller genom ansökan hos tingsrätten om förordnande av en skiftesman. Andelen i dödsboet, dvs. det kommande arvet, kan beaktas som inkomst i kalkylen först då dödsboet har skiftats och i fråga om egendom som det tar längre tid att realisera först då egendomen har sålts. Om kunden emellertid lyfter tillgångar ur dödsboet innan det skiftats beaktas de lyfta tillgångarna i utkomststöds-kalkylen som disponibla inkomster.

I beslutet uppmanas kunden att yrka på att dödsboet ska skiftas och samtidigt att vid behov realisera den fasta eller lösa egendom som hen fått i arv. I samma beslut bestäms att grundläggande utkomststöd som beviljats återkrävs ur egendomen i fråga.

Om kunden emellertid på ett tillförlitligt sätt redogör för att skiftandet av dödsboet inte skulle ge hen väsentliga tillgångar som hen kunde använda i stället för utkomststödet, kan man besluta att inte uppmana till skiftande av dödsboet och att återkrav inte tillämpas. Värdet på andelen i dödsboet kan man utreda av ansökningsblanketten och av den kopia av bouppteckningsinstrumentet som begärts som bilaga till ansökan.

När dödsboet har skiftats ska man utreda till vilken del nyttan av arvet ska beaktas som inkomst i kalkylen. Om förvaltningsdomstolen har förordnat att egendomen ska återkrävas och inkomsten av skiftandet av dödsboet har varit större än den summa som enligt beslutet ska återkrävas, beaktar man i kalkylen (enligt betalningsdagen) den andel som överskrider det belopp som ska återkrävas och beloppet överförs eller periodiseras vid behov till de följande månaderna.

Om ett beslut om återkrav ännu inte har meddelats av förvaltningsdomstolen och dödsboet har skiftats, beaktar man enligt betalningsdagen hela den erhållna inkomsten i kalkylen. Samtidigt anhåller man om rätt till återkrav hos förvaltningsdomstolen så att det utkomststöd som tidigare beviljats genom ett beslut där [återkrav](#) förutsätts kan återkrävas ur den summa som försäljningen genererat. Också i sådana fall kan inkomsten vid behov [överföras](#) eller [periodiseras](#) till de följande månaderna.

Om kunden får fast eller lös egendom av mer än ringa värde i arv, ska kunden realisera egendomen i fråga. Om beslutet om utkomststöd innehåller ett förordnande om återkrav ur andel i dödsbo gäller förordnandet också egendom som erhållits ur andel av dödsboet och tillgångar som genererats genom realisering av egendomen. Se

även [Snabbt säljbara tillgångar som ska säljas inom angiven tid](#) samt [Fast egendom, aktielägenhet och andra tillgångar som det tar längre tid att realisera](#).

1.4.5 Tillgångar för personer under 18 år

Tillgångar för ett barn under 18 år beaktas inte till den del de överstiger barnets grunddel och övriga grundutgifter. Barn är inte skyldiga att försörja sina föräldrar eller syskon. Om en minderårig person har tillgångar beaktas bara den andel som anses täcka de utgifter för den minderåriga som ska beaktas i samband med utkomststödet. Som ett barns utgifter beaktas de utgifter som täcks med grunddelen samt övriga grundutgifter.

För ett ensamboende barn görs en separat kalkyl, och i den beaktas barnets tillgångar på samma sätt som för andra personer under 18 år.

Ett barn som bor växelvis i två hem anses i samband med utkomststöd höra till två familjer. För ett växelvis boende barn beaktas de tillgångar som är i barnets namn i allmänhet jämnt fördelade på utkomststöds kalkylerna för bägge familjer.

Om en person under 18 år är gift beaktas hens tillgångar på samma sätt som en vuxen kunds.

Läs mer om tillgångar som tillhör en person under 18.

Läs mer under [Minderåriga](#), [Växelvist boende](#) och [Beaktande av inkomsterna för ett barn under 18 år](#).

1.5 Beaktande av utgifter

Det grundläggande utkomststödet består av en [grunddel](#) och en del som gäller övriga grundutgifter. Utgifter som hör till övriga grundutgifter beaktas till behövliga belopp. Utgifterna beaktas till faktiska belopp om beloppen är skäliga. Vid behov måste kunden visa upp utredningar över utgifterna, dvs. i allmänhet en räkning.

Räkningar beaktas som utgifter för den månad då räkningen ursprungligen förfallit till betalning och de ska hänföra sig till den tid för vilken grundläggande utkomststöd beviljas. Om det inte finns någon särskild räkning över en utgift som betalats räcker det med ett kvitto (till exempel en bussbiljett för en resa som kunden gör för att träffa sitt barn). Om det är fråga om en stor övrig grundutgift som omfattar hela året (t.ex. en oljeräkning), ska man utreda närmare om kunden har möjlighet att betala räkningen i flera poster.

Faktureringsstillägg beaktas inte som övriga grundutgifter. Faktureringsstillägg hör till de utgifter som omfattas av grunddelen, och klienten ska betala dessa kostnader själv.

Dröjsmålskostnader för räkningar hör till övriga grundutgifter och beaktas som en utgift endast ifall kostnaden har uppkommit på grund av FPA:s förfarande.

- Dröjsmålskostnaderna kan anses bero på FPA:s förfarande om FPA inte har avgjort ansökan som gäller den räkning som orsakat dröjsmålskostnaderna inom sju vardagar efter att de utredningar som behövs för att avgöra ärendet har mottagits och dröjsmålsräntan beror på FPA:s förfarande på så vis att kunden inte har haft skäliga möjligheter att kunna betala räkningen i tid.

Ersättning från samma system eller förmån

Eftersom utkomststödet är en förmån som beviljas i sista hand kan sådana utgifter som man får ersättning för genom något annat system eller genom någon annan förmån inte beaktas som utgifter. Om kunden till exempel får sjukförsäkringsersättning från FPA för en resa i anslutning till hälso- och sjukvård, beaktas endast kundens självrisk som utgift.

Arbetsplatskassorna betalar förmåner enligt sjukförsäkringslagen till sina medlemmar. Utöver dessa förmåner betalar arbetsplatskassorna också förmåner utifrån sina egna regler. I allmänhet är det fråga om förmåner som anknyter till hälso- och sjukvård, t.ex. glasögon, läkemedelskostnader eller tandvård. Om kunden får ersättning för en utgift från arbetsplatskassan, beaktas utgiften i fråga inte i samband med utkomststödet.

1.5.1 Boendeutgifter

Syftet med att beakta boendeutgifter är att trygga boendet för den som ansöker om utkomststöd.

I lagen om utkomststöd anges vilka boendeutgifter som räknas som godtagbara. Övriga boendeutgifter kan inte beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet.

Som boendeutgifter kan beaktas endast de utgifter som den sökande eller en person som hör till hans familj (enligt definitionen av familj i lagen om utkomststöd) betalar och som hänför sig till den bostad där dessa personer de facto bor.

I allmänhet beaktas boendeutgifterna i sin helhet utifrån de verifierat som lagts fram, om kostnaderna är skäligen. Vid bedömningen av om boendeutgifterna är skäligen beaktas familjens individuella situation. Om boendeutgifterna är oskäligt höga kan de beaktas till ett skäligt belopp.

1.5.1.1 Godtagbara boendeutgifter

Som boendeutgifter kan följande utgifter beaktas till den del de är skäligen:

- i hyresbostad:
 - hyra
- i ägarbostad:
 - skötselvederlag, extra vederlag och vederlag för tomtarrende
 - den andel av kapitalvederlag och finansieringsvederlag som används för att täcka ränteutgifterna för bolagslån
- nödvändiga underhållsutgifter för egnahemshus, till exempel avfallsavgift och fastighetsskatt

Dessutom kan man i fråga om alla boendeformer beakta sådana skäligen utgifter av nedanstående slag som betalas separat:

- vattenavgifter
- uppvärmningskostnader
- utgifter för hushållsel
- hemförsäkringspremier
- avgifter för bastu
- nödvändiga utgifter som hänför sig till inflyttning i bostaden:
 - hyresgaranti
 - flyttkostnader.

En utredning om de godtagbara kostnaderna ska lämnas in.

1.5.1.1.1 Hyresbostad

För hyresbostäder beaktas följande utgifter:

- hyra
- separata vattenavgifter
- separata uppvärmningskostnader
- bastuavgift.

Hyresförhållandet eller besittningsrätten ska påvisas med ett skriftligt hyresavtal. Ett hyresavtal som har undertecknats av en minderårig person är inte giltigt. Vårdnadshavarna ska underteckna hyresavtalet på den minderåriga personens vägnar. Om beloppet av de boendeutgifter som ska betalas månatligen inte framgår av avtalet begärs en specifikation av kunden över utgifterna, till exempel en hyresräkning.

Hyran och sådana utgifter som specificeras i hyresavtalet och som ska beaktas i samband med utkomststöd kan beaktas som utgift för kunden under den tid som hyresavtalet gäller, om kunden de facto betalar utgifterna.

Om den sökande har hyrt en möblerad lägenhet kan hyran beaktas i sin helhet. Om möblernas andel av hyran har specificerats, godkänns den här andelen inte som utgift.

Om den sökande hyr en bostad som ägs av ett dödsbo där hen själv är delägare, se avsnittet [Bostad som ägs av ett dödsbo](#) för information om hur boendeutgifterna beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet.

Om den som ansöker om utkomststöd eller en familjemedlem äger mindre än 50% av bostaden, anses det vara fråga om en hyresbostad och boendeutgifterna godkänns i enlighet med hyresavtalet.

Se i avsnittet [Boendeutgifter som inte beaktas](#) vilka utgifter som inte beaktas i fråga om hyresbostäder.

På hyra i egnahemshus

I fråga om egnahemshus kan som boendeutgifter beaktas endast de utgifter som nämns i hyresavtalet. Se i avsnittet [Ägarbostad, Utgifter för egnahemshus](#) vilka utgifter som ska beaktas i fråga om egnahemshus.

Se i avsnittet [Boendeutgifter som inte beaktas](#) vilka utgifter som inte kan beaktas i fråga om egnahemshus.

1.5.1.1.2 Bostadsrättsbostad

För bostadsrättsbostäder beaktas följande utgifter:

- bruksvederlag, inklusive grunddel, skötselvederlag, vederlag för tomtarrende, finansierings-/kapitalvederlag
- uppvärmningskostnader och vattenavgifter som betalas separat
- bastuavgift
- räntor på personliga bostadslån

Besittningsrätten till bostaden ska påvisas med ett skriftligt bostadsrättsavtal. Om beloppet av de boendeutgifter som ska betalas månatligen inte framgår av avtalet begärs en specifikation av kunden över utgifterna, till exempel en vederlagsräkning.

1.5.1.1.3 Delägarbostad

För delägarbostäder beaktas följande utgifter:

- hyra
- uppvärmningskostnader och vattenavgifter som betalas separat
- bastuavgift

Som boendeutgifter beaktas inte räntor på lån som tagits för att betala en delbetalning som berättigar till deläggande.

1.5.1.1.4 Ägarbostad

Det är fråga om en ägarbostad om den som ansöker om utkomststöd eller en familjemedlem äger 50% eller mer av bostaden eller om den sökande och familjemedlemmen tillsammans äger 50% eller mer av bostaden. Läs om [hur företagares boendeutgifter beaktas](#).

I fråga om bostadslån påvisas vem som är låntagare samt lånets användningssyfte med en utredning av banken. Bostadslånet måste vara beviljat av staten, en kommun, en församling eller en inrättning som står under offentlig tillsyn och som bedriver kreditverksamhet. Bostadslånet ska gälla en bostad som den sökande eller familjen äger och lånet ska stå i den sökandes eller en familjemedlems namn.

Utgifter för egnahemshus

För egnahemshus beaktas följande utgifter:

- uppvärmningskostnader
- vattenavgifter
- avgifter för avloppsvatten och dagvatten
 - De här utgifterna har ingen inverkan när man bedömer om vattenavgiften är skälig.
- tömning av slamavskiljare
- brandförsäkring
- tomtarrende
- fastighetsskatt
 - Den sökande ska lämna in en räkning på fastighetsskatten eller någon annan utredning från skattemyndigheten om fastighetsskatten.
 - Den sökande uppmanas vid behov att kontakta kommunen eller skattemyndigheten för att ta reda på om hen kan befrias från fastighetsskatt eller om det är möjligt att betala fastighetsskatten i flera poster.
- kostnader för renhållning, till exempel avfallsavgifter
- nödvändiga underhållsutgifter i anslutning till egnahemshusboende, till exempel vägunderhålls- och plogningsavgifter och sotning
- räntor på personligt bostads- eller ombyggnadslån.

Se i avsnittet [Boendeutgifter som inte beaktas](#) vilka utgifter som inte beaktas i fråga om egnahemshus.

Utgifter för aktielägenhet

För aktielägenheter beaktas följande utgifter:

- skötselvederlag, extra vederlag och arrendevederlag
- den andel av kapitalvederlag eller finansieringsvederlag som används för att täcka ränteutgifterna för bolagslån
- separata vattenavgifter och uppvärmningskostnader
- bastuavgift
- räntor på personliga bostadslån

För en aktielägenhet beaktas inte följande utgifter:

- den andel av kapital- eller finansieringsvederlag som används för amortering av bolagslån

Räntan på ett finansierings- eller kapitalvederlag ska påvisas med en utredning över räntebeloppet eller en utredning av disponenten av vilken framgår det totala lånebeloppet, kundens andel av lånen samt hur räntan på lånen bestäms. Utifrån disponentens utredning kan man beräkna det räntebelopp som månatligen ska beaktas.

1.5.1.1.5 Andra boendeformer

Underuthyrning och uthyrning i andra hand

Den som äger eller hyr en bostad kan hyra ut sin bostad vidare till en annan person. Namnet på hyresavtalet berättar inte alltid om det är fråga om underuthyrning eller uthyrning i andra hand.

Om en del av bostaden hyrs ut till en annan person handlar det om underuthyrning. Kunden ska bevisa att hen hyr bostaden genom att visa upp ett underhyresavtal. Utgifterna för en underhyresbostad beaktas i regel i enlighet med hyresavtalet, om utgifterna är [skäligen](#). I sådana här situationer tillämpas i allmänhet boendenormen för [kompisbostäder](#), det vill säga en boendenorm som grundar sig på det faktiska antalet personer som bor i bostaden plus en extra person.

Det är fråga om uthyrning i andra hand när den som har hyrt en bostad (s.k. primär hyresgäst) av en hyresvärd hyr ut hela bostaden vidare till en annan person (hyresgäst i andra hand). Den primära hyresgästen ska komma överens med sin hyresvärd om uthyrningen i andra hand.

Att en bostad är uthyrd i andra hand påvisas med ett hyresavtal. En hyresgäst i andra hand förutsätts inte lämna in ett avtal mellan hyresvärden och den primära hyresgästen om uthyrningen i andra hand. För att boendeutgifterna ska kunna beaktas eller hyresgaranti beviljas ska den sökande ändå lämna in den ursprungliga hyresvärdens samtycke till uthyrningen i andra hand. Om varken samtycke eller någon annan utredning där det framgår att bostaden får hyras ut i andra hand lämnas in, beaktas boendeutgifterna inte och man beviljar inte heller hyresgaranti.

- Om det är fråga om uthyrning i andra hand som bedrivs av staden, kommunen eller en stiftelse, behöver samtycke dock inte begäras.
 - Det är fråga om sådan uthyrning i andra hand när staden, kommunen eller stiftelsen (till exempel A-klinikstiftelsen) först hyr en bostad och sedan hyr ut den vidare till en person som inte själv kan skaffa en bostad.

Kompisbostad

I fråga om kompisbostäder tillämpas samma principer som för övriga hyresbostäder. Utgifterna för en kompisbostad beaktas i regel i enlighet med hyresavtalet, om utgifterna är [skäliga](#).

Se avsnittet [Hyresbostad](#).

Bostad som ägs av dödsbo

Som ägarbostad betraktas också en samägd bostad samt en bostad där den sökande eller en familjemedlem står för boendeutgifterna på samma sätt som i fråga om en ägarbostad, till exempel en bostad som innehas utifrån delägarskap i dödsbo, efterlevande makes besittningsrätt eller avvittringsavtal. Då kan man beakta skäliga boendeutgifter som den sökande de facto har betalat. Att utgifterna betalats ska påvisas till exempel med kvitto.

Exempel

Olli bor i en bostad som ägs av ett dödsbo. Han är själv delägare i dödsboet. Olli har inte ingått ett hyresavtal med dödsboet och han ansöker om grundläggande utkomststöd för uppvärmningskostnaderna och fastighetsskatten. Om Olli faktiskt betalar utgifterna kan de till skäliga delar beaktas som utgift.

Om ett dödsbo hyr ut en bostad som dödsboet äger till en av delägarna i dödsboet, avdras från hyran den del som motsvarar hens ägarandel.

Exempel

Emma har hyrt en bostad av ett dödsbo där hon själv är delägare. Hyran är 600 euro i månaden. Emma tillfrågas per telefon om antalet delägare i dödsboet. Emma berättar att dödsboet har tre delägare. Två tredjedelar av hyran, dvs. 400 euro, kan beaktas för Emma.

Poste Restante

Om en sökande som adress uppger poste restante, dvs. en adress där man kan avhämta försändelser, ska den sökandes faktiska boendesituation utredas. För en sökande som uppgett en sådan adress och som inte har en stadigvarande bostad beaktas inga boendeutgifter.

Om den ena parten i ett par meddelar att hen har flyttat från den gemensamma bostaden och uppger poste restante som adress, ska en utredning om den sökandes faktiska boendesituation begäras av hen. Om den ena eller bägge två ansöker om utkomststöd krävs det en utredning om den faktiska boendesituationen samt en utredning om var den utflyttade parten vistas. När det är fråga om ett gift par utreds makarnas [underhållsskyldighet](#).

Bostadslös

En person anses vara bostadslös om hen saknar en stadigvarande bostadsort, till exempel om hen

- bor utomhus

- bor tillfälligt hos vänner eller släktingar
- bor på natthärbärge eller har fått tillfälligt skydd eller nödinkvartering
- är en person över 25 år som tillfälligt bor hos sina föräldrar men inte betalar hyra.

Öppen och sluten vård

Läs mer under [Öppen och sluten vård inom social- och hälsovården som ordnas av kommunen](#).

Mödra- och skyddshem

När det gäller en person som bor på mödra- eller skyddshem ska man utreda vilka tjänster personen får medan hen bor där och vilka tjänster som ingår i hyran. Om måltider eller exempelvis hygienartiklar ingår avdras andelarna för dessa från grunddelen.

Läroanstalters elevhem

Hyses- eller boendeavgift som tas ut av den som bor på en läroanstalts elevhem beaktas som utgift, om den andel av avgiften som gäller själva boendet har specificerats. Sådana andelar av avgiften som gäller mat, städning och liknande utgiftsposter beaktas inte som utgifter.

1.5.1.1.6 Separata avgifter för vatten, hushållsel, hemförsäkring och bastu

Sådana avgifter för vatten, hushållsel, hemförsäkring och bastu som betalas separat ska påvisas antingen med hyresavtal eller med räkning. Innan utgiften beaktas ska man bedöma om utgiften är skälig.

Vattenavgift

En vattenavgift kan beaktas som utgift. Vattenavgiften kan faktureras antingen i förväg eller med en utjämningsfaktura.

Läs mer om [hur man bedömer om vattenavgiften är skälig](#).

Avgift för hushållsel

Med hushållsel avses den el som används för exempelvis hushållsmaskiner, belysning och elektronik. Hushållsel täcker inte uppvärmningskostnader.

Av utgiftsposterna på räkningar för hushållsel beaktas

- utgifter för elöverföring och elförbrukning samt månadsavgifter (ofta grundavgift)
- elskatt
- försörjningsberedskapsavgift.

Utgifter för hushållsel kan inte beaktas utifrån förhandsfakturor, utan de ska basera sig på faktisk konsumtion.

I samband med utkomststöd beaktas inte

- avgifter för fränkoppling, anslutning och påkoppling av el samt andra avgifter för el

- tilläggstjänster som köps från elbolaget, exempelvis grön el, närproducerad el, avgiftstak, bytesrätt, val av solkraft

Läs mer om [hur man bedömer om en räkning på hushållsel är skälig](#).

Om den sökande inte kan ingå ett elavtal utan att betala en garantiavgift, kan FPA bevilja en säkerhet för elavtalet.

Hemförsäkringspremie

En hemförsäkringspremie kan beaktas som utgift. Den som bor i ett flervåningshus eller radhus eller på hyra i ett egnahemshus behöver en försäkring endast för sitt lösöre. Den som bor i ett egnahemshus (ägarbostad) behöver därtill en försäkring för själva bostadshuset.

Försäkringsbrevet för hemförsäkringen ska uppvisas i samband med den första räkningen för att innehållet i försäkringen och faktureringsperioderna ska kunna utredas. Också den andel som gäller en rättskydds- och ansvarsförsäkring kan beaktas som utgift. Andra försäkringar, till exempel försäkringspremier för garage och gårdsbyggnader eller reseförsäkring, beaktas inte som utgift.

Läs mer om [hur man bedömer om en hemförsäkringspremie är skälig](#).

Om den sökande inte får en hemförsäkring till exempel på grund av en betalningsanmärkning i kreditupplysningsregistret, kan FPA utifrån ett anbud från ett försäkringsbolag bevilja en betalningsförbindelse som gäller ett år för en hemförsäkring eller som utgift beakta en förhandsfaktura för ett år. FPA förbinder sig genom betalningsförbindelsen att betala kundens hemförsäkringspremie för ett år. Läs mer om processen för behandling av hemförsäkringspremier.

Bastuavgift

En bastuavgift kan beaktas i kalkylen.

Läs mer om [hur man bedömer om en bastuavgift är skälig](#).

1.5.1.1.7 Bostadens lämplighet att användas som bostad

Om bostaden inte är avsedd för stadigvarande bostadsbruk ska man överväga om den kan anses vara lämplig att användas som stadigvarande bostad. Om den sökande har ett hyresavtal och exempelvis hyres-, vatten-, el- och/eller uppvärmningskostnader för bostaden, kan dessa i regel beaktas som utgifter i utkomststöds-kalkylen, ifall bostaden lämpar sig för stadigvarande bostadsbruk.

Följande omständigheter ska beaktas vid bedömningen:

- Vilken boendeform är det fråga om, rör det sig exempelvis om en fritidsbostad eller en stuga?
- Vilken är bostadens utrustningsnivå, finns det i bostaden till exempel matlagingsmöjlighet, tvättrum och toalett?
- Lämpar sig bostaden som åretruntbostad?
- Disponeras bostaden enbart av den sökande?

Exempel

Erik bor i en hyreslägenhet i anslutning till en affärslokal. Erik visar upp ett hyresavtal för FPA och en utredning om att det i lägenheten finns kök, wc och tvättutrymmen separat från affärslokalen. Eriks hyra kan godkännas som utgift i kalkylen. Erik företer därtill en elräkning som gäller hela affärslokalen. Eftersom Eriks andel av elförbrukningen inte specificeras på elräkningen, kan räkningen inte godkännas som utgift.

Exempel

Taina har blivit bostadslös och hon berättar i sin ansökan att hon bor i en släktings stuga utan el eller rinnande vatten. Hon har tillgång till dricksvatten från brunnen och sjövattnet i bastun. Taina har ingått ett hyresavtal med sin släkting för tiden 1.6–31.12 och uppger i fråga om det grundläggande utkomststödet hyreskostnader på 300 euro i månaden. Hyresutgiften kan efter prövning beaktas som utgift med beaktande av Tainas helhetssituation under tiden för det tidsbundna hyresavtalet.

1.5.1.1.8 Kostnader för två bostäder

I vissa undantagsfall kan man överväga om utgifter för två bostäder kan beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet.

Följande omständigheter ska då beaktas:

- Är flytten motiverad?
- Hade den sökande kunnat undvika överlappande boendeutgifter?
- Hur länge har den sökande haft utgifter för två bostäder?
- Finns det i den sökandes livssituation sådant som bör beaktas vid prövningen, till exempel den sökandes funktionsförmåga eller hälsotillstånd?
- Har socialförvaltningen lämnat in ett utlåtande om den sökandens situation?

Flyttning

Om det i samband med flyttning uppstår boendeutgifter för två bostäder för den sökande och situationen inte har kunnat undvikas, kan undantagsvis utgifterna för bägge bostäderna betalas för högst uppsägningstiden för den gamla bostaden.

Om den sökande själv medvetet har orsakat en situation där hen samtidigt har kostnader för två bostäder och situationen hade kunnat undvikas, beaktas i regel endast boendeutgifterna för den nya bostaden. Vid behov reder man ut kundens situation tillsammans med socialförvaltningen så att hyresbetalningen kan tryggas.

Exempel

Jans tidsbundna hyresavtal upphör 31.8 och hyresavtalet förlängs inte. Jan har letat efter en ny bostad och hittar en lämplig bostad, vars hyresavtalstid börjar redan 1.8. Jan undertecknar hyresavtalet för den nya bostaden och är skyldig att betala hyra för båda bostäderna i augusti. Han ansöker om utkomststöd för att täcka hyrorna för båda bostäderna. Eftersom Jan har vetat att hyresavtalet för den gamla bostaden upphör först 31.8 men trots det medvetet har ingått ett nytt hyresavtal för augusti, beaktas hyresutgiften för den gamla bostaden inte som utgift i samband med utkomststödet, eftersom situationen hade kunnat undvikas.

Familjesituationen

Boendeutgifter för två bostäder kan i undantagsfall efter prövning beaktas under några månader, om kostnaderna för den andra bostaden är motiverade till exempel på grund av partners examensstudier eller arbete.

Exempel

Mamman i en familj genomför en obligatorisk praktikperiod på 3 månader i Uleåborg. Praktiken ingår i hennes studier. Familjen bor stadigvarande i ett egnahemshus i Jyväskylä. Både familjens kostnader för den stadigvarande bostaden i Jyväskylä och kostnaderna för mammans tillfälliga hyresbostad kan beaktas under praktikperioden.

Renovering

Hyresgästen har i allmänhet rätt att få befrielse från hyresbetalningen eller nedsättning av hyran för den tid under vilken lägenheten inte har kunnat användas eller inte har varit i det skick som kan krävas eller i avtalat skick. Den sökande uppmanas att hos hyresvärden ansöka om befrielse från hyresbetalningen om hen ansöker om utkomststöd för en tillfällig bostad.

Om kunden inte kan få befrielse från hyresbetalningen eller om hen bor i en ägarbostad och det är fråga om en motiverad och nödvändig renovering, kan boendeutgifter ersättas både för kundens stadigvarande bostad och för den bostad där kunden bor tillfälligt under renoveringen. I skadesituationer uppmanas kunden att i första hand ansöka om ersättning från hemförsäkringen.

En motiverad och nödvändig renovering kan till exempel vara

- rörrenovering i husbolaget
- renovering på grund av vatten- eller mögelskada
- renovering som görs av hälsoskäl.

I allmänhet krävs en tillförlitlig utredning om renoveringen eller hälsoskälen. Om kundens egentliga bostad visar sig vara obebodlig beviljas inget grundläggande utkomststöd för boendeutgifter för bostaden i fråga.

1.5.1.2 Boendeutgifter som inte beaktas

Grundläggande utkomststöd beviljas inte för boende i husvagn, tält, på hotell, pensionat, natthärbärge eller i någon annan inkvarteringsrörelse.

I samband med utkomststöd beaktas inte heller följande boendeutgifter:

- utgifter som gäller hushållsmaskiner och möbler
- tvättstugeavgift som omfattas av grunddelen
- avgift för bilplats, såvida inte bilplats behövs av hälsoskäl.
 - Behovet av bilplats kan bevisas till exempel med ett parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning.
- hyra för källarförråd eller motsvarande utrymme
- utgifter som grundar sig på ett inkvarteringsavtal
- vissa utgifter för egnahemshus, till exempel för
 - trädgårdsskötsel och snöröjning
 - kostnader i anslutning till renovering, reparationer, nybyggande

- investeringar som hänför sig till boendet, t.ex.
 - anskaffning av värmepanna eller oljetank
 - anläggande av vattenledningsrör
- bredbandsavgift
 - Om avgift för bredband ingår i hyran men beloppet av avgiften inte har specificerats exempelvis i hyresavtalet, kan hyran godkännas i sin helhet.

1.5.1.3 Fördelning av boendeutgifterna mellan personer som hör till olika familjer

I en och samma bostad kan det bo personer som i samband med utkomststöd anses höra till olika familjer, till exempel en mor- eller farförälder och hans barn med familj eller vänner som bor i en kompisbostad. Då gör man upp separata beslut om utkomststöd för varje familj (enligt definitionen av familj i lagen om utkomststöd).

Om varje hyresgäst har ett eget hyresavtal (till exempel då några vänner har hyrt varsitt rum i en bostad och de alla har separata hyresavtal eller då en underhyresgäst hyr en del av bostaden) ska

- den hyra som avtalats i hyresavtalet beaktas som utgift för den sökande, om kostnaderna är skäliga
- bostadsbidrag som beviljats den sökande beaktas som inkomst för hen
- för varje hyresgäst beaktas hans andel av gemensamma hemförsäkringspremier, vattenräkningar och andra motsvarande räkningar, vilken bestäms enligt antalet personer som hyr bostaden.

Om personer som hör till olika familjer har ett gemensamt hyresavtal ska boendeutgifter och allmänt bostadsbidrag beaktas enligt antalet personer.

Exempel

Maria bor med sin dotter Saga och Sagas son Walter (8 år) i en gemensam hyreslägenhet, vars hyra är 600 euro. När det gäller utkomststöd anses Maria utgöra en familj medan Saga och Walter betraktas som en annan familj. De har ett gemensamt hyresavtal och utgör i fråga om allmänt bostadsbidrag ett gemensamt hushåll, dvs. deras allmänna bostadsbidrag är gemensamt. Maria ansöker om utkomststöd. Som hyresutgift för Maria beaktas en tredjedel av hyran, dvs. 200 euro. Som hennes inkomster beaktar man 1/3 av hushållets gemensamma allmänna bostadsbidrag.

Om den sökande ändå anger att boendeutgifterna fördelas på ett annat sätt än enligt antalet personer, ska en tillförlitlig redogörelse om detta lämnas in. Utifrån utredningen kan boendeutgifterna efter prövning undantagsvis beaktas också enligt de faktiska kostnaderna. Boendeutgifterna kan dock inte beaktas som utgift enbart för den sökande, om det i bostaden också bor personer som inte får utkomststöd.

Vuxen person som bor hos sina föräldrar

Om den sökande har fyllt 18 år och bor hos sina föräldrar, upprättas en separat kalkyl för hen. Huvudregeln är att man för en vuxen sökande beaktar hans andel av familjens boendeutgifter.

- Om den sökande har ingått ett hyresavtal med föräldern eller föräldrarna beaktas en skälig andel av hyran som utgift.
- Om något hyresavtal inte har ingåtts, beaktar man för den sökande en andel av boendeutgifterna som bestäms enligt antalet personer som bor i bostaden.

Som inkomst beaktas den sökandes andel av det allmänna bostadsbidraget.

Exempel

Mina bor tillsammans med sin 22-åriga dotter Vera. Vera är elmontör och har regelbundet förvärvsarbete. Mina är arbetslös och ansöker om utkomststöd. Hon uppger att hon ensam betalar boendeutgifterna för bostaden på totalt 700 euro. Av boendeutgifterna kan hälften, dvs. 350 euro, beaktas som utgift för Minas del och av ett eventuellt bostadsbidrag beaktas hälften som inkomst för henne.

Undantag kan göras från ovan nämnda huvudregel om den sökande saknar inkomst. Då beaktas boendeutgifterna i sin helhet som utgift för föräldrarna och bostadsbidraget som deras inkomst.

Om den sökande har en underhyresgäst beaktar man som boendeutgift den andel av som återstår när man dragit av det hyresbelopp som underhyresgästen betalar.

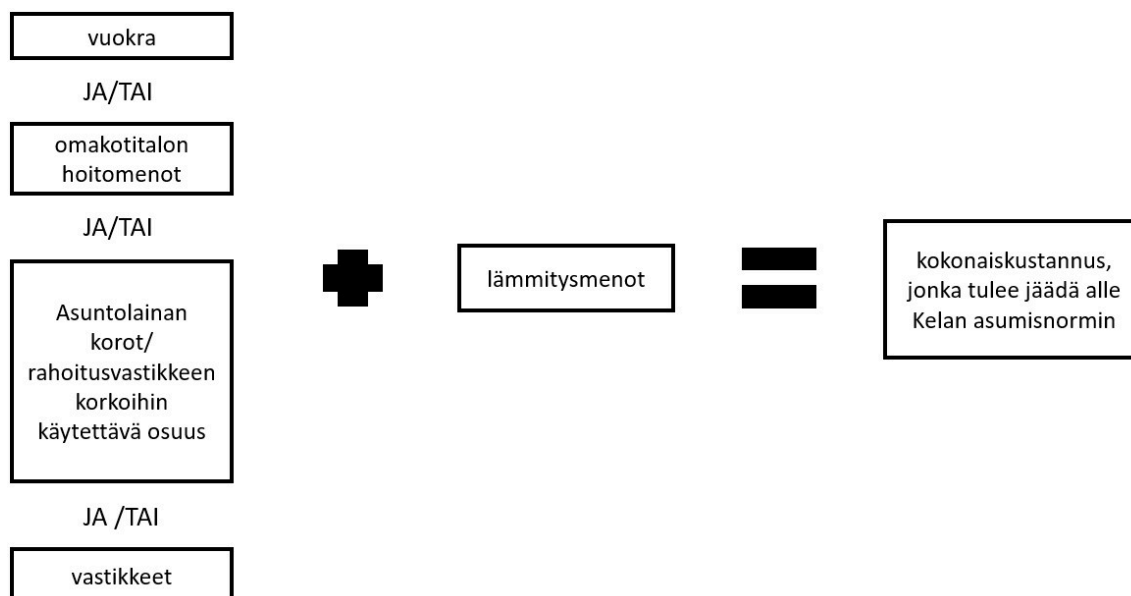
Se också tabellen över hur grunddelar och boendeutgifter beaktas.

1.5.1.4 Skäliga boendeutgifter

Boendeutgifterna beaktas till faktiska belopp om beloppen inte är oskäliga. Om den sökandes boendeutgifter överstiger den nivå som bedömts som skälig för orten i fråga och utgifterna inte kan betraktas som nödvändiga, måste man sänka det belopp som beaktas till en nivå som motsvarar en skälig nivå på orten.

Vid skälighetsbedömningen granskar man om boendeutgifterna är skäliga och nödvändiga. För bedömningen av om boendekostnaderna är skäliga har FPA fastställt kommunspecifika boendenormer som bestäms enligt familjens storlek eller antalet personer som bor i bostaden. Boendenormerna används vid skälighetsbedömningen av boendeutgifterna för såväl hyresbostäder som ägarbostäder.

Vid skälighetsbedömningen beaktas följande utgifter:

Utöver de kostnader som ingår i normbeloppet kan separata avgifter för vatten, hushållsel, hemförsäkring och bastu beaktas, om de inte anses oskäliga. För vattenavgift, hushållsel, hemförsäkring och bastuavgift har man i FPA fastställt gränsvärden som stöd för behandlingen, och huruvida dessa utgifter är skäliga bedöms för varje utgiftsslag separat från boendenormen.

Se också hur höjningen av energipriserna inverkar på hur boendeutgifter beaktas.

Läs mer om [hur man bedömer om avgifter för vatten, hushållsel, hemförsäkring och bastu är skäliga](#).

Huruvida boendeutgifterna är skäliga bedöms alltid i samband med den första ansökan eller en flytt. Om den sökandes livssituation förändras, granskas boendeutgifterna på nytt.

Skälighetsbedömningen får inte leda till att den sökande blir utan bostad eller tvingas flytta till en bostad som inte uppfyller kraven på en allmänt godtagbar boendestandard eller som inte tillgodoser personens eller familjens särskilda behov.

1.5.1.4.1 Fastställande av skälig nivå

Vid bedömningen av boendeutgifternas skälighet beaktas följande:

- den sökandes eller familjens livssituation och särskilda behov vad gäller bostaden
- FPA:s boendenorm
- de totala boendekostnaderna
- antalet personer som bor i bostaden.

Huvudregeln är att bostadsnormen bestäms enligt antalet personer som bor i bostaden.

Exempel

Familjen Andersson bor i Lojo. Familjen består av föräldrarna och två barn, dvs. sammanlagt 4 personer. För familjen Andersson godkänns det normbelopp som i regel tillämpas för 4 personer bosatta i Lojo, dvs. 897 euro.

Se FPA:s kommunspecifikt bestämda normbelopp som justeras årligen.

Om det i samma bostad bor personer som i samband med utkomststöd räknas höra till olika familjer anses det vara fråga om kompisboende. I fråga om kompisbostäder tillämpar man vid bedömningen av om boendeutgifterna är skäliga boendenormen för det faktiska antalet personer som bor i bostaden plus en extra person.

Exempel

Petra bor i en kompisbostad. Totalt bor det 4 personer i bostaden. Petras hyra jämförs med det normbelopp på 229 euro som ska tillämpas eftersom hon bor i kompisbostad. Normbeloppet har bildats så att normbeloppet för fem personer bosatta på orten (916 euro) har dividerats med antalet personer som faktiskt bor i bostaden (4 personer).

Om boendeutgifterna för en sökande som bor i en kompisbostad överskrider boendenormen, bedömer man om utgifterna är skäliga. Följande omständigheter ska då beaktas:

- hurdan bostad det är fråga om (till exempel bostadens storlek)
- vem som bor i bostaden (hur många vuxna och barn)
- hur många familjer de personer som bor i bostaden anses utgöra i samband med utkomststödet
- hur mycket var och en av dessa familjer betalar i hyra
- hur mycket bostadsbidrag som betalas för bostaden
- om det är realistiskt att tro att den sökande kan hitta en förmånligare bostad
- om utgifterna för bostaden motsvarar den allmänna prisnivån på orten. Bostaden är till exempel inte avsevärt mycket dyrare än andra tillbudsstående bostäder av samma storlek på orten.

Om en persons utgifter för en kompisbostad är väsentligt lägre än den boendenorm för en (1) person som fastställts för orten och de totala kostnaderna för bostaden kan anses skäliga i förhållande till prisnivån på orten, kan kostnaderna godkännas i sin helhet.

Exempel

Ester flyttar till sin studieort och får ett rum i en kompisbostad för 4 personer. Den totala hyran för bostaden är 1 450 euro. Hyran fördelas jämnt mellan alla som bor i bostaden och Esters andel är 362,50 euro. Boendenormen för 5 personer bosatta på orten (4 personer + 1) är 1 175 euro, så för Ester kan man utifrån boendenormen godkänna boendeutgifter på 293,75 euro. Om Ester hade bott i en etta på samma ort hade man kunnat godkänna boendeutgifter på 694,00 euro. Esters boendeutgifter överstiger det kalkylerade normbeloppet, men är påfallande låga i jämförelse med boendenormen för personer som bor ensamma. Dessutom kan hyran betraktas som skälig för en bostad för 4 personer. Esters faktiska boendeutgifter kan således godkännas efter prövning och hon uppmanas inte att flytta.

Exempel

Emmi bor på hyra i ett egnahemshus med sina två barn. I huset bor också en annan mamma med sitt barn och en kvinna som inte har barn. Hyran för bostaden är 1 350 euro per månad och varje vuxen som bor i huset står för en lika stor andel. Emmi ansöker om utkomststöd. Normen för sju personer

på orten är 1 411 euro, och när man utgår från antalet personer i bostaden överskrider således normen. Emmi betalar 450 euro per månad i hyra för bostaden. Det är inte skäligt att uppmana Emmi att flytta till en förmånligare bostad, eftersom den hyra som Emmi betalar ligger klart under den skäliga hyresnivån för tre personer på samma ort, vilken är 914 euro.

Om en persons utgifter för en kompisbostad avsevärt överstiger det beräknade normbeloppet för en person som bor i kompisbostad och de totala kostnaderna för bostaden överstiger den nivå som bedömts som skälig för orten, ska man utreda om personen i fråga kan anföra någon grund för kostnader som överstiger den nivå som anses skälig. Se avsnittet [Boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm](#).

Skäliga boendeutgifter för en hyresbostad

Vid bedömningen av om boendekostnaderna är skäliga jämförs den sökandes hyra med FPA:s boendenorm. Om vattenavgiften ingår i hyran höjs boendenormen med 24,00 euro/person från och med 1.1.2023 (år 2022 med 22,80 euro/person).

Exempel

Annes hyra är 495 euro och inkluderar vattenavgift. Normbeloppet för hyra på orten är 475 euro. Den hyra som Anne betalar jämförs med det totala beloppet av hyra och vattennorm, dvs. 499,00 euro (475 euro + 24,00 euro). Annes hyra kan anses som skälig och den kan godkännas i sin helhet som utgift i kalkylen.

Om hyran överskrider boendenormen görs en bedömning av om boendeutgifterna är skäliga. Se avsnittet [Boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm](#).

Skäliga boendeutgifter för ett hyrt egnahemshus

För personer som bor på hyra i ett egnahemshus ingår uppvärmningskostnaderna i allmänhet inte i hyran. Den sökande kan också ha andra utgifter som gäller underhållet av huset och som kan beaktas i enlighet med hyresavtalet. Om det saknas uppgift om de månatliga utgifterna för skötseln av egnahemshuset och uppvärmningskostnaderna, ombes den sökande lämna in en uppskattning av de totala kostnaderna innan man gör en skälighetsbedömning.

När man känner till alla godtagbara boendeutgifter uppskattas beloppet av de månatliga utgifterna och utgifterna räknas ihop. De totala månatliga kostnaderna jämförs med boendenormen för orten.

- Om bostaden har eluppvärmning som faktureras tillsammans med hushållselen höjs boendenormen med normbeloppet för hushållsel.
- Om vattenavgiften ingår i hyran kan boendenormen höjas med 24,00 euro/person från och med 1.1.2023 (år 2022 med 22,80 euro/person).

Exempel

Maarit bor ensam på hyra i ett egnahemshus. Hyran är 300 euro och inkluderar vattenavgift. I hyresavtalet har man kommit överens om att Maarit utöver hyran betalar för uppvärmningen, som sker med jordvärme, enligt förbrukningen. Uppvärmningskostnaderna är enligt hyresvärdens uppskattning cirka 125 euro/månad. Maarits totala boendeutgifter, hyra 300 euro + uppvärmning 125 euro, jämförs med FPA:s boendenorm, som för orten

är 413,00 euro/månad (bostadsnormen 389 euro + vattennormen 24,00 euro). Maarits boendeutgifter överstiger FPA:s boendenorm med 12,00 euro. Maarits boendeutgifter kan efter prövning beaktas i sin helhet.

Exempel

Totte bor i ett egnahemshus som han hyr. Huset har elvärme. Hyran är 600 euro och inkluderar inte vattenavgift. Elräkningarna uppgår till i genomsnitt 150 euro/månad. Tottes totala boendekostnader är cirka 750 euro/månad. Tottes boendekostnader jämförs med boendenormen för en (1) person bosatt på orten: hyra 498 euro + hushållsel 45 euro = 543 euro. Tottes boendeutgifter överstiger FPA boendenorm med 207 euro. Totte anger inte några skäl för boendeutgifter som överstiger den nivå som anses skälig, och därför får han en uppmaning att söka en förmånligare bostad.

Om de totala kostnaderna överstiger boendenormen ska man bedöma om boendeutgifterna är skäliga. Se avsnittet [Boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm](#).

Vid bedömningen ska man också beakta bostadens geografiska läge och årstidens inverkan på uppvärmningskostnaderna.

- Om de totala kostnaderna för hyra och uppvärmning är lägre än normbeloppet under sommarmånaderna kan man i motsvarande mån beakta högre boendeutgifter under vintern.
- Om boendeutgifterna överstiger normbeloppet endast obetydligt kan man efter prövning beakta högre boendeutgifter under vintermånaderna, och då behöver den sökande inte uppmanas att flytta.

Exempel

Harri har under perioden mars–september boendeutgifter (hyra, eluppvärmning, vatten och hushållsel) som är 100 euro lägre än FPA:s boendenorm. I oktober–februari är boendeutgifterna 130 euro högre än under sommaren. En överskridning på 30 euro kan godkännas under vinterperioden.

Exempel

Sams utgifter för hyra, uppvärmning och vatten för det egnahemshus där han bor på hyra uppgår till sammanlagt 550 euro i månaden. För orten i fråga är boendenormen för en (1) person 600 euro + 24,00 euro i vattenavgift, dvs. 624,00 euro. Sam lämnar in en räkning på 100 euro för sotning. I hyresavtalet har det avtalats att hyresgästen svarar för utgiften. Utöver de fasta boendeutgifterna kan man för Sams del godkänna cirka 74,00 euro/månad. Det är fråga om en utgift av engångsnatur som kan fördelas på flera månader. Utgiften kan därmed godkännas i sin helhet i Sams utkomststödsräkning.

Skäliga boendeutgifter för ägarbostäder

De godtagbara utgifterna för en ägarbostad räknas ihop och de totala kostnaderna jämförs med boendenormen för orten.

- Vid skälighetsbedömningen av utgifterna för en aktielägenhet räknar man ihop de godtagbara vederlag, övriga underhållsutgifter och uppvärmningskostnader (om

uppvärmningen inte omfattas av vederlaget) och de räntor på personligt bostadslån som den sökande uppger.

- Om bostaden har eluppvärmning som faktureras tillsammans med hushållselen höjs boendenormen med normbeloppet för hushållsel.
 - Om vattenavgiften ingår i vederlaget kan boendenormen höjas med 24,00 euro/person.
- Vid skälighetsbedömningen av utgifterna för ett egnahemshus räknar man ihop de underhållsutgifter och uppvärmningskostnader för egnahemshuset samt de räntor på personliga bostadslån som den sökande uppger.
 - Om bostaden har eluppvärmning som faktureras tillsammans med hushållselen höjs boendenormen med normbeloppet för hushållsel.
 - Som vattenavgift godkänns 24,00 euro/person.

Om de totala kostnaderna överstiger boendenormen ska man bedöma om boendeutgifterna är skäliga. Se avsnittet [Boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm](#).

Om det i familjen finns ett barn som växelvis bor hos båda föräldrarna, så ska boendenormen höjas för barnets båda familjer då boendeutgifternas skälighet bedöms.

Exempel

Leo är ett femårigt barn som bor växelvis hos sina föräldrar Nora och Sam. Nora ansöker om utkomststöd för sig själv och Leo. För Noora beaktas boendeutgifter enligt boendenormen för två personer. Sam ansöker om utkomststöd för sig själv, sin nya partner Laura och Leo. För Sam beaktas boendeutgifter enligt boendenormen för tre personer.

1.5.1.4.2 Boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm

Boendeutgifterna kan trots en överskridning godkännas i sin helhet, om

- boendeutgifterna överstiger FPA:s boendenorm endast obetydligt, med cirka 5 procent
- den sökande bor i en bostad som kommunen ordnat, där hen erbjuds tjänster som stöder hens livssituation, eller
- den sökande redan bor i en kommunal hyresbostad och bostaden är av lämplig storlek. Då ska man från fall till fall bedöma om det är möjligt för kunden att hitta en förmånligare bostad i kommunen i fråga.

Om överskridningen inte kan betraktas som obetydlig ska man bedöma om kostnaderna är skäliga och nödvändiga.

Exempel

Nella bor ensam på hyra. Nellas hyra är 510 euro i månaden. Hyran överstiger med cirka 30 euro normen för en (1) person som bor på orten, 478 euro. Nellas hyra kan beaktas i sin helhet, eftersom boendeutgifterna endast är lite högre än boendenormen.

Exempel

Lasse har varit bostadslös. Han har fått en stödbostad som kommunen ordnat. Lasse behöver handledning för att kunna sköta sin ekonomi och

sitt hem samt stöd för att klara aktiviteter i det dagliga livet. Lasses hyra är 800 euro i månaden, och hyran överstiger med 100 euro den norm som för kommunen i fråga har fastställts för en (1) person. Lasses hyra kan beaktas i sin helhet, eftersom han får stödtjänster som behövs i hans livssituation.

Exempel

Antti och Maija bor i en kommunal hyreslägenhet, som är en liten trea. Deras hyra överstiger med cirka 40 euro normen för två personer för orten i fråga. I samband med handläggningen tar man reda på att det inte går att hitta en förmånligare bostad i kommunen. Anttis och Maijas hyra kan beaktas i sin helhet, eftersom de bor i en kommunal hyreslägenhet.

Uppgifter hos FPA om kundens situation

Vid skälighetsbedömningen ska man alltid först utreda om FPA har sådan information som talar för att boendekostnaderna ska beaktas i sin helhet, till exempel

- utredningar om hälsotillståndet
- kundens kontaktuppgifter
- en utredning från socialförvaltningen..

Läs mer om [hur särskilda behov beaktas](#).

Om det finns en grundad anledning till att den sökande eller familjen har kostnader som överstiger boendenormen och kostnaderna inte är orimligt höga, kan boendeutgifterna godkännas i sin helhet så länge som den sökandes situation är oförändrad. Situationen granskas på nytt med bestämda intervaller, med 3–12 månaders mellanrum beroende på situationen. En grundad anledning kan exempelvis vara kundens hälsotillstånd eller funktionsförmåga.

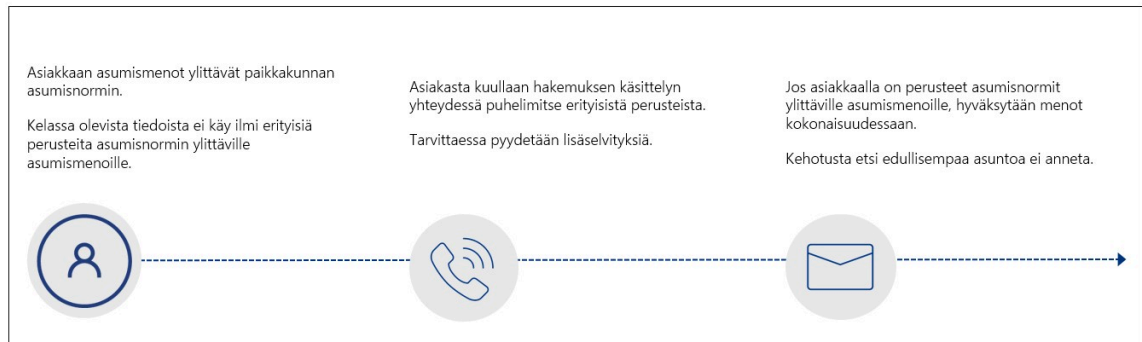
Exempel

Patrik är närståendevårdare för sin fru Maria. Patrik och Maria är över 80 år och bor i ett höghus med hiss i närheten av centrum. Utifrån kontakterna till FPA klarnar det att Patrik sköter Marias ärenden och för Maria till läkaren flera gånger per månad. De har inte bil och Maria rör sig med rollator. Patrik och Maria har en hyra på 720 euro. Den överstiger boendenormen för två personer bosatta på orten, som är 624 euro, med cirka 100 euro. Patriks och Marias hyresutgifter kan beaktas i sin helhet eftersom en flyttning skulle vara oskäligt tung med tanke på deras livssituation och en flytt till en förmånligare lägenhet skulle försvåra familjens helhetssituation ytterligare.

Om kunden trots FPA:s instruktioner har flyttat till en bostad där boendeutgifterna överskrider en skälig nivå, kan de utgifter som beaktas genast sänkas till skälig nivå. I dessa situationer ges kunden inte någon tidsfrist.

Utredning om särskilda behov gällande boendet

Om det av FPA:s uppgifter inte framgår några särskilda grunder för boendeutgifter som överstiger boendenormen ska den sökande tillfrågas om saken. Boendeutgifterna kan beaktas i sin helhet om det i den sökandes fall finns särskilda skäl som motiverar kostnader som överstiger boendenormen.

Den sökande ska i första hand höras per telefon, och då går man igenom exempelvis

- om det för hens eller någon familjemedlems del finns särskilda skäl som gäller boendet
- den sökandes situation som helhet
- vad det innebär för den sökande om de utgifter som beaktas sänks till en skälig nivå
- vilka bilagor eller utredningar den sökande ska lämna in till FPA och inom vilken tid detta ska göras
- en hurdan bostad den sökande bör leta efter om det inte finns några särskilda skäl
- de kommunspezifika boendekostnader som fastställts av FPA och vad som ingår i dem

Den sökande kan ange skäl till högre boendekostnader per telefon.

- Om det i den sökandes fall finns särskilda skäl för högre boendekostnader, kan boendekostnaderna beaktas i sin helhet i beslutet.
- Om det inte finns några särskilda skäl för högre boendekostnader ges den sökande i beslutet en tidsfrist inom vilken hen ska leta efter en förmånligare bostad.

Vid behov ber man per telefon den sökande lämna skriftliga utredningar som stöd för bedömningen av om boendekostnaderna är skäliga, till exempel ett läkarutlåtande om hälsotillståndet eller en utredning från socialförvaltningen om boendesituationen. Då gör man upp ett beslut för en månad och ber kunden bifoga utredningar till nästa ansökan. I beslutet meddelas den sökande inte någon tidsfrist för att leta efter en förmånligare bostad.

Om man inte lyckas nå kunden per telefon gör man upp ett beslut för en månad och skickar en begäran om tilläggsutredning om särskilda skäl. Kunden ombes bifoga utredningen till följande ansökan. I beslutet meddelas den sökande inte någon tidsfrist för att leta efter en förmånligare bostad.

Om den sökande eller familjen anger särskilda skäl som gäller boendet kan boendekostnaderna beaktas i sin helhet antingen för en viss tid eller tills vidare, beroende på kundens situation.

Särskilda skäl som inverkar på bedömningen kan till exempel vara

- barnens skolgångsmöjligheter
- särskilda behov av vård
- det behov av utrymme för umgänget som den förälder som träffar barnet eller barnen har, när umgängesrätten har fastställts genom ett avtal som fastställts av ett kommunalt organ eller ett välfärdsområde, eller genom ett domstolsbeslut

- i regel beaktas behovet av ett (1) extra rum, ett eget rum kan inte beaktas för varje barn. Vid bedömningen beaktas bland annat antalet barn och barnens ålder samt hur tätt umgänge det är fråga om.
- behov av tilläggsutrymme som orsakas av hjälpmedel som en person med funktionsnedsättning behöver
 - i regel kan man beakta boendenormen för det faktiska antalet personer plus en extra person.
 - läs mer i anvisningen om allmänt bostadsbidrag om när hjälpmedel kan medföra behov av extra utrymme
- en oväntad förändring i livet, till exempel en familjemedlems död
- faktorer som hänför sig till den sökandes eller en familjemedlems hälsa, eller funktionsförmåga som är nedsatt av någon annan orsak
- ändringar som gjorts i bostaden i enlighet med handikappservice lagen
- den sökandes eller en familjemedlems höga ålder, personen är över 80 år
- att den sökande saknar kreditvärdighet eller har annars svårt att få en bostad
- boendeservice som kommunen ordnat, till exempel stödbostad eller serviceboende

Läs mer om att begära utredningar som gäller särskilda behov.

1.5.1.4.3 Tidsfrist för att hitta en förmånligare bostad

Om det inte framkommer några skäl som talar för att högre boendeutgifter kunde godkännas i den sökandes situation, ges den sökande i beslutet en tidsfrist inom vilken hen ska söka en förmånligare bostad. Den sökande ska uppmanas att kontakta kommunens bostadstjänster eller kommunens hyreshusbolag för att reda ut bostadsfrågan och skaffa sig en förmånligare bostad. Om kommunen inte kan erbjuda kunden en lämplig bostad ska den sökande också söka bostad hos privata hyresvärdar.

Tidsfristen är i regel 3 månader, och under den här tiden beaktas de verkliga boendeutgifterna till sitt fulla belopp. Tidsfristen kan också vara längre beroende på den sökandes livssituation och bostadssituationen i den sökandes boendekommun.

När tidsfristen löpt ut beaktas kundens boendeutgifter antingen i sin helhet eller till ett lägre belopp som motsvarar den nivå som betraktas som skälig för orten i fråga, dvs. FPA:s boendenorm. Av vägande skäl kan tidsfristen förlängas, till exempel med anledning av plötsliga förändringar i livssituationen.

Ägarbostad

En sökande som bor i en ägarbosbostad förutsätts inte realisera familjens stadigvarande bostad. Om familjen fortsätter att bo i en ägarbostad där utgifterna överstiger den nivå som anses skälig, ges den sökande en viss tid för att söka en förmånligare bostad. Om den sökande lämnar in en utredning, till exempel en annons om att bostaden är till salu, kan boendeutgifterna godkännas i sin helhet tills bostaden har blivit såld.

Hyresavtal

Innan man uppmanar den sökande att söka en förmånligare bostad ska hyresavtalet för den nuvarande bostaden granskas.

När man överväger att uppmana den sökande att flytta ska man beakta huruvida det är fråga om ett tidsbegränsat hyresavtal och när det tidigast är möjligt att säga upp

hyresavtalet. Om hyresavtalet sägs upp före den första möjliga uppsägningstidpunkten kan den sökande bli tvungen att betala avtalsvite eller skadestånd till hyresvärderna.

Vid bedömningen ska man beakta

- de kostnader som orsakas kunden
- en hur stor överskridning det är fråga om
- hur mycket som återstår av hyrestiden.

Om kunden förlänger hyresavtalet för en bostad där utgifterna överskrider skälig nivå och hen har blivit uppmanad att söka en förmånligare bostad, sänker man det hyresbelopp som beaktas till skälig nivå när det förlängda avtalet börjar gälla.

1.5.1.4.4 Boendeutgifterna godkänns i sin helhet efter tidsfristen

Efter att tidsfristen gått ut kan boendeutgifterna godkännas i sin helhet om den sökande aktivt letar efter en förmånligare bostad i kommunen men det inte finns något utbud på sådana bostäder som motsvarar den sökandes behov.

Den sökande får inte ställa några omotiverade begränsningar i fråga om en förmånligare bostad, exempelvis begränsningar som gäller

- bostadsområde
- bostadens storlek
- bekvämlighetsvillkor, till exempel bastu eller inglasad balkong.

Den sökande ska lämna in en utredning till FPA om att hen har ansökt om en förmånligare bostad hos kommunala och privata hyresvärdar. Utredningen kan till exempel vara

- en ansökan om kommunal hyresbostad, där det framgår att den sökande inte ställer några omotiverade begränsningar och att kommunen inte har lyckats anvisa hen någon förmånligare bostad.
- ett dokument över objekt som kunden sökt på den privata marknaden, t.ex. via Oikotie.

Den sökande ska hålla sin ansökan i kraft hela tiden.

Om hyran godkänns i sin helhet på grund av att det i kommunen inte finns någon tillbudsstående bostad som motsvarar den sökandes behov, ska den sökandes situation kontrolleras med jämna mellanrum. Vid handläggningen beaktas bostadssituationen på orten. I allmänhet ombes den sökande som bilaga till ansökan om fortsatt utkomststöd lämna in en utredning som visar att hen har en gällande ansökan både i fråga om kommunens bostadskö och hos privata hyresvärdar samt uppgift om huruvida hen har erbjudits en bostad av kommunen.

1.5.1.4.5 Boendeutgifterna beaktas till ett lägre belopp efter tidsfristen

Boendeutgifterna beaktas till ett lägre belopp som motsvarar FPA:s boendenorm, om den sökande till exempel

- meddelar att hen inte tänker leta efter en förmånligare bostad eller inte tänker flytta från bostaden
- vägrar att ta emot en förmånligare bostad som hen erbjudits
- inte lämnar in någon utredning om att hen aktivt letar efter en förmånligare bostad.

Om den sökande lämnar in en egen utredning enligt vilken det i kommunen inte till skäligt pris går att få någon hyresbostad som motsvarar hens behov, ska bostadssituationen i kommunen kontrolleras hos de tjänster som erbjuder hyresbostäder och vid behov hos kommunens hyreshusbolag eller socialförvaltningen. Om det i kommunen finns förmånligare till buds stående bostäder ska beloppet av de boendeutgifter som beaktas sänkas till en skälig nivå.

I sådana fall kan det vara nödvändigt att kontakta kommunen gällande kundens behov av socialvård.

Det belopp som beaktas kan sänkas när tidsfristen löpt ut även i sådana fall då kunden under en mellanperiod inte har haft utkomststöd, om kundens livssituation inte har förändrats.

Exempel

Jenny har i beslutet för december blivit uppmanad att söka en förmånligare bostad och hon har fått en tidsfrist som sträcker sig till slutet av mars. Jenny har inte ansökt om utkomststöd för perioden 1.1–31.3. Hon ansöker om utkomststöd för april. Jenny har inte flyttat till en förmånligare bostad och hon har inte lämnat in några utredningar om att hon letar efter en förmånligare bostad. Jenny lämnar inte in de begärda utredningarna. Det belopp som beaktas som boendeutgifter för Jenny kan sänkas till skälig nivå från och med 1.4.

Sänkning av de boendeutgifter som beaktas efter tidsfristen när kunden har separata uppvärmningskostnader eller bor i ett egnahemshus

Om hyran eller vederlaget redan i sig överstiger boendenormen kan andra kostnader som ingår i boendenormen inte beaktas som utgift. Boendeutgifter kan beaktas endast upp till normbeloppet.

Exempel

Ristos hyra för ett egnahemshus är 500 euro. Dessutom betalar han separat cirka 150 euro/månad för eluppvärmning och en avfallsavgift på 20 euro/månad. Risto bor ensam och boendenormen för en (1) person som bor på orten är 440 euro. I Ristos fall finns det inte några grunder för högre boendeutgifter och han har vägrat flytta till en förmånligare bostad. Av Ristos hyra kan 440 euro/månad beaktas efter att tidsfristen löpt ut. Andra utgifter för egnahemshuset kan inte beaktas och av uppvärmningskostnaderna kan man endast beakta ett skäligt belopp för hushållsel, dvs. 45 euro/månad.

Om hyran eller vederlaget är lägre än bostadsnormen beaktas hyran eller vederlaget i sin helhet. Andra boendekostnader som ingår i boendenormen kan beaktas upp till normbeloppet. Utgifter som överstiger boendenormen beaktas inte.

Exempel

Kajsa och Matias bor på hyra i ett egnahemshus. Huset värms upp med olja och hyran är 500 euro. FPA:s boendenorm för två personer på orten i fråga är 583 euro. Kajsa och Matias har meddelat att deras årliga oljeförbrukning är 3 000 liter. Oljan kostar cirka 1 000 euro per 1 000 liter. De månatliga kostnaderna för oljan är således cirka 250 euro/månad. Kajsa och Matias har fått en uppmaning att leta efter en förmånligare bostad, eftersom de månatliga utgifterna överskrider boendenormen med cirka 170 euro i månaden. Kajsa och Matias saknar grunder för högre boendeutgifter och de har inte letat efter en förmånligare bostad. Efter att de boendeutgifter som beaktas har sänkts till ett skäligt belopp kan 500 euro/månad beaktas som hyra och 83 euro/månad som andra boendeutgifter.

1.5.1.4.6 Förändringar i familjens situation eller boendeförhållanden

Situationer där man kan avstå från att sänka de utgifter som beaktas

Av vägande skäl kan man avstå från att sänka de boendeutgifter som beaktas till den nivå som fastställts som skälig. Ett sådant vägande skäl kan exempelvis vara en sjukhusvistelse eller en förändring i den sökandes livssituation efter att man sänkt de boendeutgifter som beaktas till skälig nivå. Förändringen kan exempelvis vara att familjen blivit klient hos barnskyddet och att man där gjort upp en plan för att stödja barnens skolgång. I sådana situationer kan boendeutgifterna godkännas i sin helhet från och med följande förmånsperiod, förutsatt att kommunen inte kan erbjuda hyresbostäder med skälig hyra.

Hyran höjs eller familjens storlek förändras

När hyran ändras ska det bedömas på nytt om boendeutgifterna kan anses skäliga.

Om antalet personer som bor i bostaden förändras ska man börja tillämpa den boendenorm som gäller för det aktuella antalet personer och göra en ny skälighetsbedömning.

Om boendeutgifterna

- har beaktats till ett belopp som motsvarar skälig nivå ges den sökande 1 månad tid att ordna upp situationen, varefter boendeutgifterna beaktas enligt boendenormen för det nya antalet personer.
- har godkänts i sin helhet ges en uppmaning att leta efter en förmånligare bostad, om det inte finns några grunder för att beakta högre boendekostnader när antalet personer minskar.

Om antalet personer som bor i bostaden ökar, t.ex. för att det föds ett barn i familjen, börjar man tillämpa den boendenorm som gäller för det nya antalet personer. Att familjen blir större behöver dock inte nödvändigtvis innebära att familjen behöver en större bostad. Läs mer om [stöd för flytt](#).

Om antalet personer som bor i bostaden förändras till följd av ett dödsfall ska man göra en ny skälighetsbedömning.

Om boendeutgifterna

- har skälighetsbedömts ges de boende vid behov en längre tid för att ordna situationen (dock högst 6 månader).
- har godkänts i sin helhet ges en uppmaning att leta efter en förmånligare bostad senast efter 6 månader, om det inte finns några grunder för att beakta högre boendekostnader när antalet personer minskar.

Vistelse utomlands

Läs mer om hur boendeutgifter beaktas för [personer som vistas utomlands](#).

Fängelsevistelse

Läs mer om hur boendeutgifter beaktas för [fångar och deras partner](#).

Öppen och slutet vård

Läs mer om hur boendeutgifter beaktas för [personer i öppen eller slutet vård](#).

1.5.1.4.7 Skälighetsbedömning i flyttsituationer

Huruvida boendeutgifterna är skäliga ska bedömas också när den sökande flyttar. I allmänhet beviljas stöd endast för flytt till en sådan bostad där boendekostnaderna motsvarar boendenormen för orten i fråga. Läs om [grunderna för flytt](#). Boendeutgifterna kan dock överskrida FPA:s boendenorm en aning, med cirka 5 procent.

Om utgifterna för den nya bostaden överskrider FPA:s boendenorm ska man utreda

- om den sökande har särskilda skäl för boendekostnader som överskrider FPA:s boendenorm
- om det finns förmånligare till buds stående bostäder på orten
- om den sökande har ansökt om en förmånligare bostad.

Av grundad anledning kan hyresgaranti och flyttkostnader godkännas också för en bostad vars kostnader överstiger den skäliga nivån. En grundad anledning kan vara till exempel

- kundens behov av hjälpmedel, om hjälpmedlen anses medföra behov av extra utrymme, se anvisningen om allmänt bostadsbidrag
- kundens hälsotillstånd, till exempel behov av hiss i huset
- stödboende i en bostad som kommunen ordnat

Om FPA genom en hyresgaranti stöder en flytt till en bostad där den skäliga hyresnivån överskrider, godkänns boendeutgifterna i sin helhet och en uppmaning att flytta till en förmånligare bostad ges om ett år eller då ett tidsbegränsat hyresavtal håller på att löpa ut. Då hyresgarantin beviljas ska man meddela den sökande att hyresgarantin undantagsvis har beviljats för en bostad där kostnaderna överstiger den skäliga nivån och att en ny skälighetsbedömning kommer att göras efter en angiven tid.

Exempel

Anton är bostadslös och har ett missbruksproblem. Kommunen har ordnat med bostad åt honom, där ett liv och boende utan rusmedel stöds. Hyran överstiger den nivå som anses skälig med 150 euro. Anton beviljas hyresgaranti för bostaden, eftersom kommunen har ordnat med bostaden och socialförvaltningen har gett en tillförlitlig utredning i ärendet.

Hyresgaranti beviljas inte för en bostad som överstiger FPA:s boendenorm om förmånligare bostäder står till buds. Den sökande ska instrueras att söka en förmånligare bostad.

Om den sökande trots FPA:s instruktioner flyttar till en bostad där kostnaderna överstiger FPA:s boendenorm, ska beloppet av de boendeutgifter som beaktas omedelbart sänkas. Detta kan göras omedelbart även i sådana fall då den sökande inte har ansökt om utkomststöd för utgifter i anslutning till flytten, om man kan anse att den sökande har känt till FPA:s boendenormer. Man anser att den sökande känt till FPA:s boendenormer om hen informerats om normerna i ett beslut eller i samband med en kontakt eller om hen instruerats att söka en förmånligare bostad.

Flytt till egnahemshus

En sökande som planerar att flytta in på hyra i ett egnahemshus ska utreda vilka kostnader hen kommer att ha utöver hyran, exempelvis för uppvärmning och avfallshantering.

Om de månatliga kostnaderna inte framgår tillräckligt detaljerat av hyresavtalet ska man be den sökande lämna in en uppskattning av hyresvärden om de månatliga kostnaderna, i synnerhet om utgifterna för uppvärmningen. I allmänhet kan hyresvärden göra en sådan uppskattning.

Om den sökande inte lämnar in någon uppskattning av de totala boendekostnaderna kan grundläggande utkomststöd inte beviljas för flytten, eftersom det inte går att göra en skälighetsbedömning.

1.5.1.4.8 Bedömning av om avgifter för vatten, hushållsel, hemförsäkring och bastu är skäliga

Normen för hushållsel och vatten bestäms utifrån det faktiska antalet personer som bor i bostaden, eftersom avgifterna för hushållsel och vatten grundar sig på konsumtionen.

I regel godkänns avgifter för vatten, hushållsel och hemförsäkring enligt den faktiska förbrukningen. I fråga om dessa avgifter använder sig FPA av normer för skälig förbrukning, och normerna bestäms utifrån antalet personer i familjen.

Skäliga vattenavgifter

Som skälig vattenavgift betraktas 24,00 per person.

Om vattenavgiften

- endast är lite högre än FPA:s vattennorm godkänns avgiften i sin helhet.

- är avsevärt högre än vattennormen ska man innan ansökan eller räkningen behandlas ringa upp kunden och be om en utredning om varför vattenavgiften eller vattenförbrukningen är större än vad som anses normalt.

Om det finns en grundad anledning till en högre vattenavgift kan vattenavgiften godkännas i sin helhet. En grundad anledning kan vara exempelvis

- sjukdom
- att den sökande inte kan påverka vattenavgiftens storlek (vattenavgifterna är generellt höga i kommunen).

Om den sökande saknar grundad anledning för en vattenavgift som överstiger skälig nivå, beaktas vattenavgiften till sänkt belopp. När skäligheten hos en vattenavgift som varje månad är lika stor har bedömts en gång, behöver man göra en ny skälighetsbedömning endast om beloppet ändras.

Om den sökandes vattenavgift grundar sig på förhandsbetalning kan den sökande utifrån sin vattenförbrukning också få en tilläggsräkning. Utjämningsräkningen för vattnet kan beaktas som utgift, om de sammanlagda kostnaderna för vatten inte överstiger FPA:s norm eller om den sökande uppger en grundad anledning till att utgifterna överstiger skälig nivå. Om den sökande får återbäring på förskottsbetalningen beaktas det som inkomst.

Exempel

Tanja lämnar in en utjämningsräkning på 300,20 euro. Tanja har under året fått 15 euro/mån. i ersättning för vattenavgiften, dvs. sammanlagt 180 euro. När man räknar ihop de vattenavgifter som Tanja redan fått ersättning för och utjämningsräkningen har Tanjas kostnader för vatten varit ca 40 euro per månad. Om Tanja i samband med att hon hörts inte har presenterat någon godtagbar orsak till att vattenavgifterna överstiger skälig nivå, beaktas 108,00 euro av utjämningsräkningens belopp (24,00 euro/mån. x 12 – 180 euro).

Skäliga utgifter för hushållsel

Läs här om skäliga utgifter för hushållsel.

Om utgifterna för hushållsel

- är bara lite högre än FPA:s norm godkänns räkningen i sin helhet.
- är avsevärt högre än FPA:s norm ska man innan ansökan eller räkningen behandlas ringa upp kunden och begära en utredning om den stora elförbrukningen.

Om utgiften inte kan godkännas i sin helhet utifrån de utredningar som lämnats in eller om ingen utredning om den stora elförbrukningen inkommit, sänks det belopp som beaktas så att det motsvarar FPA:s norm. Vid skälighetsbedömningen måste man alltid beakta att kunden inte kan påverka kostnaderna för elöverföring och grundavgiften. Om man redan en gång har kontaktat kunden och tagit reda på att det inte finns någon grundad anledning till högre utgifter för hushållsel och elräkningarna fortsätter att vara oskäligt höga, ska man fortsätta att beakta elutgifterna endast till skäligt belopp.

Se också hur höjningen av energipriserna inverkar på hur boendeutgifter beaktas.

Skäliga utgifter för hemförsäkringspremier

Läs här om skäliga utgifter för hemförsäkring.

Om hemförsäkringspremien

- endast obetydligt överskrider den nivå som FPA betraktar som skälig, godkänns räkningen i sin helhet.
- avsevärt överstiger den skäliga nivån, ska man innan räkningen behandlas ta reda på av den sökande om hen har särskilda skäl för kostnader som överstiger den skäliga nivån.

Om utgifterna inte kan godkännas i sin helhet utifrån de utredningar som lämnats in eller om ingen utredning inkommit, sänks det belopp som beaktas så att det motsvarar FPA:s norm.

Om det inte går att särskilja de andelar av hemförsäkringspremien som gäller garage och gårdsbyggnader, kan de godkännas som utgift som en del av hemförsäkringspremien. Detta förutsätter att det belopp som anses skäligt för en hemförsäkring inte överskrids.

Skäliga bastuavgifter

Om bastuavgiften är högre än 10 euro i månaden beaktas 10 euro av den utgift som kunden uppger.

1.5.2 Utgifter i samband med flyttning

Grundläggande utkomststöd kan beviljas för nödvändiga utgifter i samband med flyttning. Hit kan höra utgifter för transport av bostadslösöre och hyresgaranti samt i undantagsfall magasineringstjänster.

En flytt kan i regel stödjas med grundläggande utkomststöd, om

- den sökande har rätt till grundläggande utkomststöd den månad då hyresgarantin förfaller till betalning
- flytten är motiverad
- bostaden motsvarar FPA:s boendenorm eller den sökande har särskilda skäl för en bostad med högre kostnader än den fastställda skäliga nivån och
- bostaden lämpar sig för bostadsbruk.

När utgifter i samband med flyttning beaktas ska man alltid beakta kundens individuella situation i dess helhet och göra en prövning i det enskilda fallet.

En flytt betraktas som motiverad till exempel i följande situationer:

- vid skilsmässa eller då ett samboförhållande upphör
- av hälsoskäl om vilka man kan förutsätta ett läkarutlåtande och/eller ett utlåtande från socialförvaltningen
- vid behov av tilläggsutrymme på grund av förändrad familjestorlek
 - huruvida ett barns födelse genast orsakar ett behov av tilläggsutrymme övervägs från fall till fall
- då den sökande är bostadslös
- då det finns risk för att den sökande ska bli bostadslös
- då den sökande får en arbetsplats på en annan ort
 - man ska beakta exempelvis anställningens längd

- då den sökande får en studieplats på en annan ort för studier som leder till en examen
- vid flyttning till annan ort av grundad anledning
 - exempelvis sociala skäl, såsom en flytt för att få kortare väg att träffa sitt eget minderåriga barn eller för att bli närståendevårdare
 - vid flytt från flyktingförläggning när kunden har fått sitt första uppehållstillstånd efter att ha sökt internationellt skydd
 - då en kund som får tillfälligt skydd flyttar från inkvartering under mottagningstjänsterna, när kundens vistelse med tanke på det grundläggande utkomststödet anses vara stadigvarande och kundens mottagningstjänster håller på att upphöra då kunden har fått en hemkommun.
- då den sökande byter till en förmånligare bostad på grund av en [skälighetsbedömning](#)
- då den sökande byter till en betydligt förmånligare bostad, även om den nuvarande bostaden motsvarar FPA:s boendenorm
 - man ska beakta exempelvis den månatliga inbesparingen, de kostnader som flytten medför och hyresavtalets längd
- då en ung person i eftervård flyttar för att bli självständig efter en placering utom hemmet eller från sina föräldrar

Exempel

Sofie bor i Helsingfors och hyresavtalet för hennes nuvarande bostad löper ut 30.4. Sofie har försökt hitta en bostad i Helsingfors som uppfyller kravet på skälig nivå, men trots sina försök har hon inte hittat en sådan bostad. Sofie erbjuds en bostad med skälig hyra i Vanda. Eftersom avstånden är korta i huvudstadsregionen och boendenormen är densamma för Helsingfors och Vanda, kan Sofie beviljas grundläggande utkomststöd för en flytt till Vanda.

En flytt anses i regel inte vara motiverad om flytten

- sker av bekvämlighetsskäl, till exempel på grund av att den sökande vill ha bastu eller trädgård eller vill byta stadsdel
- beror på att den sökande velat byta ort av någon annan orsak än en arbets- eller studieplats på den nya orten eller av någon annan grundad anledning
- beror på att den sökande flyttar från sina föräldrar utan särskilda motiveringar med beaktande av den sökandes ålder och livssituation
- inte heller är motiverad av något annat ovannämnt skäl.

Exempel

Linda är 18 år och studerar vid ett gymnasium. Hon ansöker om stöd för hyresgaranti och flyttkostnader, eftersom hon är på väg att flytta från sina föräldrar till en egen bostad på fem kilometers avstånd från föräldrahemmet. Som orsak till flytten uppger Linda att hon vill bli självständig. Med beaktande av Lindas ålder och livssituation är hennes vilja att bli självständig inte i sig en tillräcklig grund för att stödja flytten.

Exempel

Jakob är 19 år och kommer snart att bli färdig elektriker. Han ansöker om stöd för flyttkostnader, eftersom han är på väg flytta till ett eget hem. En socialarbetare har till FPA skickat ett utlåtande där hon förordar flytten. I utlåtandet sägs att familjerelationerna i Jakobs hem är mycket inflammerade,

vilket har orsakat Jakob allvarlig psykisk belastning och gjort det svårare för honom att slutföra sina studier. Flytten kan anses vara motiverad.

Om det anses finnas godtagbara skäl för flytten och boendekostnaderna för den nya bostaden är skäliga kan kunden beviljas både en hyresgaranti och stöd för flyttkostnaderna, om kunden har ansökt om bådadera.

Om flytten inte kan anses motiverad med avseende på grundläggande utkomststöd kan hyresgaranti och flyttkostnader inte beaktas som utgift. Vid behov kan då de hyresutgifter som beaktas genast sänkas till skälig nivå, om kunden flyttar till bostaden.

Om flytten kan anses motiverad med avseende på grundläggande utkomststöd men kunden har flyttat till en bostad där hyran överstiger skälig nivå trots att lämpliga bostäder med skälig hyra stått till buds, ska det hyresbelopp som beaktas genast sänkas till skälig nivå och utkomststöd beviljas inte för en hyresgaranti. Flyttkostnaderna kan dock till behövliga delar beaktas som utgift, om det är fråga om nödvändiga kostnader i anslutning till inflyttningen i bostaden.

1.5.2.1 Hyresgaranti

FPA kan bevilja hyresgaranti inom ramen för beviljat grundläggande utkomststöd.

Hyresgarantin ges i regel som en skriftlig betalningsförbindelse. Endast av särskilt vägande skäl kan hyresgarantin undantagsvis beviljas i form av pengar till hyresvärden. Som särskilt vägande skäl kan man exempelvis betrakta att kunden ska flytta till boende med stöd eller att kunden länge har varit bostadslös och inte annars får bostad. Med betalningsförbindelsen förbinder sig FPA att på de villkor som anges ersätta hyresvärden för sådan skada som orsakas av att hyresgästen inte sköter sina skyldigheter enligt hyresavtalet. Samma villkor som anges i en betalningsförbindelse gäller också en hyresgaranti som betalats i pengar.

En hyresgaranti som kunden själv har betalat beaktas i allmänhet inte som utgift, eftersom utgiften redan har täckts på ett sätt som är primärt i förhållande till utkomststödet. Inte heller hyresgaranti som betalats med banklån eller på något därmed jämförbart sätt beaktas som utgift. Amorteringar på lån som lyfts för betalning av hyresgaranti beaktas inte som utgift.

En garantiavgift som tas ut för en bostadsrättsbostad beaktas inte som utgift.

Läs mer om beviljande av hyresgaranti.

Hyresgarantins belopp och tiden för vilken hyresgaranti beviljas

Hyresgarantin motsvarar i regel hyran för 2 månader. Av grundad anledning kan hyresgaranti beviljas för 3 månader. En grundad anledning kan vara exempelvis bostadslöshet eller risk för bostadslöshet. Hyresgarantins belopp är högst det belopp som motsvarar 3 månaders hyra.

Hyresgarantin avser en specifik bostad och gäller den tid som hyresavtalet är i kraft.

Hyresförhållandet kan fortgå även om kunden till exempel bor tillfälligt i en annan bostad.

Exempel

Julia och Einar är ett par och de ansöker om hyresgaranti för en gemensam hyresbostad. Einar flyttar senare bort från bostaden. Hyresavtalet upphör

dock inte att vara i kraft, utan Julia och Einar svarar fortfarande gemensamt för de skyldigheter som grundar sig på hyresförhållandet så länge som hyresavtalet är i kraft. Hyresgarantin upphör att gälla först när ett nytt hyresavtal ingås i stället för det gamla, eller när det gamla hyresavtalet sägs upp.

Ett tidsbegränsat hyresavtal upphör och hyresförhållandet fortsätter med ett nytt avtal

Om hyresavtalet är tidsbegränsat och ett nytt hyresavtal (förlängt avtal) görs upp för samma bostad när det tidsbegränsade avtalet löpt ut, måste hyresgästen ansöka om hyresgaranti på nytt. Om en ny hyresgaranti beviljas för bostaden och hyresförhållandet fortsätter, makuleras den tidigare garantin och den nya garantin täcker också skador som hänför sig till den tid då den tidigare garantin gällde.

Om ett hyresavtal ingås med samma hyresgäst fler än två gånger i följd för en angiven tid på högst tre månader, ska hyresavtalet anses vara i kraft tills vidare. Då beviljas hyresgarantin som en garanti som gäller tills vidare.

Ändring av villkoren i hyresavtalet eller ett nytt hyresavtal

Om villkoren i hyresavtalet ändras eller om det gällande hyresavtalet ersätts med ett nytt hyresavtal, måste hyresgästen ansöka om hyresgaranti på nytt. Om en ny hyresgaranti beviljas för bostaden och hyresförhållandet fortsätter, makuleras den tidigare garantin och den nya betalningsförbindelsen täcker också skador som hänför sig till den tid då den tidigare betalningsförbindelsen gällde.

Bostaden byter ägare

En ny hyresgaranti behöver inte sökas om bostaden byter ägare och det gällande hyresavtalet övergår på den nya ägaren som sådant. Om emellertid ett nytt hyresavtal ingås mellan hyresvärden och hyresgästen eller om villkoren för hyresförhållandet, till exempel hyresavtalets giltighetstid, ändras ska kunden hos FPA ansöka om en ny hyresgaranti med det nya hyresavtalet.

1.5.2.1.1 Vad täcker hyresgarantin?

Hyresgästen svarar själv för hyresbetalningen under den tid som hyresförhållandet gäller. Hyresgarantin kan inte användas för betalning av hyran medan hyresförhållandet pågår. Hyresgästen kan inte komma överens med hyresvärden att FPA:s garanti används till betalning av den sista hyran.

Hyresgarantin kan täcka

- obetalda hyror
- obetalda avgifter för vatten, bilplats och bastu, om avgifterna nämns i hyresavtalet
- avtalsvite, om hyresgästen sagt upp ett tidsbegränsat hyresavtal innan den angivna tiden har löpt ut eller om hyresgästen sagt upp ett hyresavtal som gäller tills vidare före det datum som enligt hyresavtalet är den första möjliga uppsägningstidpunkten
- skadestånd som betalas på grund av att hyresavtalet hävts
- skador som hyresgästen eller en person som vistats i bostaden med hyresgästens tillstånd har orsakat på bostaden avsiktligt eller av oaktsamhet, frånsett normalt slitage

- extra kostnader för slutstädning, om hyresgästen väsentligt har försummat att städa bostaden eller inte fört bort sina ägodelar
- serieläggning av lås, om hyresgästen inte lämnat tillbaka alla nycklar som hen fått under hyresförhållandet
- myndighetskostnader på grund av vräkning, till exempel rättegångsavgift, verkställighetsavgift för vräkning vid utsökning

Hyresgarantin täcker inte

- indirekta kostnader för hyresvärden, t.ex. resekostnader
- skador på bostadslösöre
- skador som orsakats av tobaksrökning, om inte rökning uttryckligen har förbjudits i hyresavtalet
- skador som orsakats av husbolaget eller annan tredje part.

1.5.2.1.2 Handläggningen av en ansökan om hyresgaranti

Ansökan om hyresgaranti görs på blankett TO2r eller i e-tjänsten i samband med ansökan om grundläggande utkomststöd. Till ansökan ska bifogas ett hyresavtal eller ett erbjudande om hyresbostad.

För att hyresgaranti ska kunna beviljas ska hyresavtalet eller erbjudandet om hyresbostad innehålla nödvändiga uppgifter om

- bostaden som hyrs
- hyresgästen eller hyresgästerna
- hyresvärden
- hyresbeloppet
- den tid för vilken hyresavtalet har gjorts
- hyresgarantibeloppet.

Vid behov begärs närmare utredningar av den sökande om exempelvis

- de totala kostnaderna för bostaden, till exempel en utredning av hyresvärden om kostnaderna föregående år eller om de månatliga kostnaderna
- [huruvida bostaden lämpar sig för bostadsbruk](#), till exempel ett intyg från byggnadstillsynsmyndigheten.

Hyresgarantin beviljas i allmänhet på förhand och den behandlas för den månad då hyresgarantin förfaller till betalning. Hyresgaranti beviljas i regel inte för retroaktiv tid. Hyresgaranti kan dock beviljas för retroaktiv tid i en sådan situation där kunden till exempel på grund av sin livssituation inte har kunnat ansöka om garantin i tid.

Om hyresgaranti söks för en kompisbostad för vilken ett gemensamt hyresavtal ingåtts, beviljas en separat garanti för var och en av dem som bor i bostaden utifrån personens andel av det totala beloppet av hyresgarantin, beräknad enligt antalet personer som bor i bostaden.

1.5.2.1.3 Beviljande av hyresgaranti

Hyresgaranti kan i regel beviljas, om

- den sökande har rätt till grundläggande utkomststöd den månad då hyresgarantin förfaller till betalning
- flytten är motiverad
- bostaden motsvarar FPA:s boendenorm eller den sökande har särskilda skäl för en bostad med högre kostnader än den fastställda skäliga nivån och
- bostaden [lämpar sig för bostadsbruk](#).

Beviljande av hyresgaranti i en situation med inkomstöverskott

I undantagsfall kan hyresgaranti beviljas enligt prövning även då den sökandes kalkyl visar ett inkomstöverskott. Det är alltid fråga om individuell prövning som görs i det enskilda fallet och kundens helhetssituation ska då beaktas. Vid prövningen ska följande beaktas:

- den sökandes egen utredning
- den sökandes eller familjens situation och behov i sin helhet
- beloppet av överskottet i förhållande till hyresgarantins belopp.

Beviljande av hyresgaranti för en bostad där boendeutgifterna överskrider skälig nivå

Om boendeutgifterna överskrider de gränser som FPA anser skäliga och kunden anger särskilda skäl för högre kostnader, ska man vid prövningen beakta

- den sökandes egen utredning och den sökandes eller familjens situation och behov i sin helhet
- en utredning från socialförvaltningen
- utredningar om hälsotillståndet.

Läs mer om [skälighetsbedömning i flyttsituationer](#).

Om det i kundens fall finns grunder för en bostad där utgifterna överskrider skälig nivå, godkänns boendeutgifterna i sin helhet och en flyttningsuppsmaning till en förmånligare bostad kan ges

- tidigast efter ett år eller
- när hyresavtalet löper ut eller
- om det sker en förändring i kundens förhållanden under den tid hyresavtalet är i kraft.

Om kommunen har erbjudit den sökande exempelvis en stödbostad där utgifterna övetstiger den nivå som anses skälig, beviljas hyresgaranti och boendekostnaderna godkänns tills vidare i sin helhet, såvida det inte sker någon förändring i kundens situation.

Om hyresgaranti inte beviljas ska den sökande vid behov instrueras att själv skaffa de medel som behövs för hyresgarantin, till exempel genom att spara eller genom att ansöka om social kreditgivning hos kommunen eller lån hos en bank. Alternativt kan den sökande uppmanas att leta efter en förmånligare bostad.

Meddelande av beslut

FPA meddelar beslutet om hyresgaranti endast till den sökande. På den sökandes begäran kan en betalningsförbindelse skickas direkt från FPA till hyresvärden. Utgiften

för hyresgarantin hänförs till den kommun där kunden vistas när garantin beviljas. Läs mer om [hänförande av kostnader till kommunen](#).

Om hyresgarantin har beviljats utifrån ett erbjudande om hyresbostad, ska den sökande lämna in ett hyresavtal till FPA inom 3 månader efter att hyresgarantin beviljats.

1.5.2.1.4 Hyresgaranti i särskilda situationer

Flytt från flyktingförläggning när uppehållstillstånd har beviljats

Flyktingförläggningarnas tjänster upphör inte genast när en kund som är asylsökande får uppehållstillstånd eller när en kund som får tillfälligt skydd får en hemkommun. Kunden ges en rimlig tid för att söka bostad till rimligt pris. Några månader betraktas i allmänhet som en rimlig tid.

Vid behov får man också vid förläggningen rådgivning för att hitta en bostad eller för att söka en kommunplats i det NTM-område där förläggningssorten ligger.

En kommunplats innebär att kunden efter att ha fått uppehållstillstånd får till exempel en bostad och integrationstjänster för invandrare från kommunen. Med hjälp av kommunplatsen kan man säkerställa att den nya kommuninvånaren planerligt får de tjänster som hen behöver. Alla kunder som fått uppehållstillstånd har inte en kommunplats.

När en kund efter att ha fått uppehållstillstånd för första gången flyttar från en flyktingförläggning eller privat inkvartering till en egen bostad, kan nödvändiga kostnader för flytt och hyresgaranti samt hyran beaktas som utgift till behövliga belopp. Samma förfarande tillämpas när en kund som får tillfälligt skydd har fått en hemkommun. Eftersom kunden inte har bott i Finland tidigare och inte nödvändigtvis har kunnat välja sin vistelseort, tillämpas inte de allmänna kriterierna för godkännande av kostnader på kostnaderna i samband med den första flytten. Således kan till exempel hyresgaranti beviljas för en annan ort utan att villkoret gällande arbets- eller studieplats eller andra villkor uppfylls också oberoende av kommunplats. Läs mer om [boendeutgifter](#), [hyresgaranti](#) och [flyttkostnader](#).

Villkor för beviljande av hyresgaranti till en minderårig person

En minderårig kan i undantagsfall beviljas hyresgaranti

- på grund av kortvariga integrationsfrämjande studier
- på grund av behov av barnskydd eller eftervård
- av något annat vägande skäl.

När en minderårig beviljas hyresgaranti ska man tillsammans med socialförvaltningen utreda grunderna för flytten och den minderårigas förmåga att klara av att bo självständigt.

I samband med att beslutet meddelas ska man försäkra sig om att det välfärdsområde dit den minderåriga flyttar känner till flytten, så att man kan säkerställa att den minderåriga får stöd från socialvården. Kunden ombes ge sitt tillstånd till att FPA anmäler flytten till välfärdsområdet. Om kunden inte ger sitt tillstånd, kan anmälan göras utan kundens samtycke ifall villkoren för detta uppfylls. Läs mer om [hur man gör en anmälan om behov av socialvård](#).

Läs mer om processen gällande återkrav och försörjning.

Beviljande av hyresgaranti för en underuthyrd bostad eller en bostad som hyrs i andra hand

Hyresgaranti kan beviljas också för en underuthyrd bostad. Underhyresgästen svarar för skador och obetalda hyror inför huvudhyresgästen.

Hyresgaranti kan beviljas för en bostad som hyrs i andra hand, om den sökande lämnar in den ursprungliga hyresvärdens samtycke till uthyrningen i andra hand. Om varken samtycke eller någon annan utredning där det framgår att bostaden får hyras ut i andra hand lämnas in, kan hyresgaranti inte beviljas. Detta gäller dock inte sådana bostäder som en kommun eller stiftelse har hyrt ut i andra hand. Läs mer om [andra boendeformer, underuthyrning och uthyrning av bostad i andra hand](#).

1.5.2.1.5 Beviljande av ny hyresgaranti när den föregående garantin har realiserats

Om FPA blivit tvungen att betala ut en hyresgaranti till hyresvärden ska man mycket noga överväga om den sökande kan beviljas en ny hyresgaranti, och vid behov ska man samarbeta med socialförvaltningen.

Den sökande informeras om detta i samband med att den tidigare hyresgarantin realiserar. Om den sökande har problem med att hantera sitt liv, beviljas inte någon ny hyresgaranti innan kundens situation har utretts med socialförvaltningen. Kunden kan till exempel behöva stöd i form av boendeservice.

Om en tidigare hyresgaranti har realiserats på grund av obetalda hyror och kunden beviljas en ny hyresgaranti, betalas hyrans andel av det grundläggande utkomststödet i fortsättningen direkt till hyresvärden.

1.5.2.1.6 Realisering av hyresgaranti

Om hyresvärden anser sig vara berättigad att använda hyresgarantin, ska hyresvärden skriftligen framställa ett realiseringsyrkande med motiveringar till FPA. Hyresvärden kan använda sig av blanketten Yrkande på realisering av hyresgaranti (blankett TO 7r) eller skriva ett fritt formulerat yrkande. I yrkandet ska det påyrkade beloppet och grunderna för yrkandet anges. Hyresvärden ska först sträva efter att driva in fordringarna hos hyresgästen innan hen ansöker om att hyresgarantin ska realiserar.

Hyresvärden kan lämna in yrkandet om realisering till FPA tidigast då hyresförhållandet har upphört och hyresgästen har flyttat ut ur bostaden, dock senast inom tre månader efter att hyresavtalet löpt ut. Yrkandet kan kompletteras och preciseras under de följande tre månaderna. Till yrkandet skall fogas behövliga utredningar om de kostnader och skador som har uppgetts.

Ett yrkande på realisering kan framställas av hyresvärden. Om ett hyresavtal ingåtts genom en fastighetsmäklares försorg, kan fastighetsmäklaren framställa ett yrkande om realisering. Hyresgästen kan inte yrka på realisering.

När det är fråga om ett underhyresförhållande kan bara den som fått hyresgarantin, det vill säga underhyresvärden, yrka på att hyresgarantin ska realiserar. För att ersätta skador på bostaden används i första hand huvudhyresgästens hyresgaranti. Om

underhyresgästen inte har uppfyllt sin skyldighet att betala hyra, kan underhyresgästens hyresgaranti användas för att betala hyrorna.

Hyresgästen hörs om det som framförts i realiseringsyrkandet och ges en möjlighet att framföra sin egen åsikt i ärendet.

Om villkoren för realisering uppfylls, betalas ersättningen till hyresvärden utan separat beslut. Av hyresgarantin kan högst den summa som beviljats som hyresgaranti ersättas. Till hyresvärden skickas ett meddelande gällande realiseringsyrkandet, där det meddelas att ersättning betalas eller inte betalas.

Hyresvärden kan inte överklaga detta meddelande hos FPA, men vid behov kan FPA på begäran av hyresvärden utreda yrkandet på nytt. Eventuella tvister gällande realisering av en hyresgaranti avgörs mellan hyresvärden och FPA. I sista hand avgörs ärendet i den tingsrätt i vars domkrets hyresbostaden ligger.

Läs mer om realisering av hyresgaranti.

1.5.2.2 Flyttkostnader

I regel ska kunden ordna sin flytt på egen hand, och endast av särskilda skäl kan flytten stödjas genom en betalningsförbindelse för flyttjänst.

Kostnader för magasineringstjänst kan ersättas endast i vissa särskilda situationer.

1.5.2.2.1 Egen flytt

Huvudregeln är kunden själv ska ordna sin flytt. Om kunden har ansökt om utkomststöd för flyttkostnader och flytten kan anses vara motiverad, kan en flyttpeng beaktas som utgift i utkomststödsräkningen. Flyttpengen omfattar utgifter för transport av bostadslösöre och andra nödvändiga utgifter som flytten orsakar. Flyttpengen är familjespecifik och den kan beaktas antingen på förhand eller i efterhand.

Beloppet av flyttpengen

- då det är under 200 km till den adress man flyttar är
 - 120 euro (familj som består av 1–3 personer)
 - 180 euro (familj som består av 4 eller fler personer)
- då det är över 200 km till den adress man flyttar är
 - 180 euro (oberoende av antal personer i familjen)

Flyttkostnaderna beaktas dock till de faktiska beloppen om kunden ansöker om utkomststöd för ett mindre belopp än flyttpengen. I ovannämnda situationer behöver kunden inte lämna in några bevis över flyttkostnaderna.

Om kunden för sina flyttkostnader ansöker om ett större belopp än flyttpenningen kan kostnaderna undantagsvis också beaktas till större belopp än de ovan nämnda, om

- flyttavståndet är långt, till exempel över 500 km och/eller
- familjen är exceptionellt stor.

I sådana situationer kan man efter prövning ersätta nödvändiga och skäliga faktiska kostnader för kunden. Kunden ska lämna in kvitton på de kostnader hen haft, exempelvis på kostnaderna för bränsle.

Exempel

Mattis familj på sju personer flyttar på grund av föräldrarnas arbete från Villmanstrand till Seinäjoki. Avståndet är 420 kilometer. Matti har på förhand beviljats en flyttpeng på 180 euro. Efter flytten meddelar Matti att de sammanlagda kostnaderna för flytten var 280 euro. Matti ombes lämna in kvitton på alla kostnader för flytten. Matti lämnar in kvitton på hyran för flyttbilen (200 euro) och på bränslekostnaderna (80 euro). De kostnader som överskrider flyttpengen, dvs. 100 euro, kan godkännas som utgift, eftersom resan var lång och kostnaderna skäligen beaktande av familjens storlek.

1.5.2.2.2 Flyttjänst

I regel ska den sökande genomföra sin flytt på egen hand. Av särskilt vägande skäl kan man bevilja en betalningsförbindelse för flyttjänster som FPA har konkurrensutsatt. Även då krävs det att flytten kan anses motiverad. Om kunden beviljas flyttjänst beaktar man inte en flyttpeng som utgift.

Om kunden ansöker om flyttjänst ska hen tillfrågas

- om hen kan genomföra flytten själv och
- om hen har anhöriga eller något annat nätverk som kunde hjälpa till med flytten, till exempel andra familjemedlemmar, vuxna barn, vänner, grannar eller andra liknande personer.

Kunden ska framföra särskilda skäl till att hen inte klarar av att sköta eller ordna flytten på egen hand. Som särskilt skäl kan beaktas t.ex. en situation där kunden har en sjukdom som hindrar eller begränsar hens möjligheter att sköta flytten på egen hand och hen inte har några anhöriga eller andra nätverk som kan hjälpa till med flytten. Om behovet av flyttjänst beror på hälsoskäl ska ett läkarintyg om detta alltid lämnas in till FPA, om ett sådant inte har lämnats in redan tidigare. Om en ändring av tidpunkten för flytten möjliggör en självständig flytt, ska man utreda om det är möjligt att ändra tidpunkten.

När man överväger om det finns särskilt vägande skäl för att bevilja flyttjänst, ska kundens situation alltid bedömas i det enskilda fallet och på ett övergripande sätt med beaktande av

- kundens hälsotillstånd
- vilka möjligheter kundens familjemedlemmar har att sköta eller ordna flytten
- möjligheterna att få flytthjälp av anhöriga eller något annat nätverk
- andra omständigheter som framförts i ärendet.

Om kunden uppger att hen har betalat flyttjänsten själv, ska som utgift godkännas högst det belopp som skulle ha beviljats utifrån FPA:s konkurrensutsättning av flyttjänster. Detta förutsätter ändå att det har funnits ovannämnda särskilt vägande skäl att anlita flyttjänst. Om det inte har funnits några grunder för att anlita flyttjänst kan flytten stödjas med flyttpenning för egen flytt, om villkoren för beviljande av flyttpeng i övrigt uppfylls.

De flyttjänster som FPA konkurrensutsatt delas in i standardflytt och fullständig flytt.

- **Standardflytt** kan beviljas i en situation där kunden och hens familj av särskilda skäl inte själva kan förflytta och transportera sina saker.
 - I en standardflytt ingår förflyttning av hemlösöret inifrån bostaden på den överenskomna utflyttningsadressen, in i bostaden på den överenskomna inflyttningsadressen.

- En standardflytt omfattar också lastning av lösöret i bilen, lossning av lösöret från bilen och förflyttning av lösöret in i den nya bostaden.
- En standardflytt omfattar varken packning eller upppackning av lösöre.
- **Fullständig flytt** kan beviljas i en situation där kunden och hans familj av särskilt exceptionella skäl inte själva klarar av att förflytta och transportera sina saker och dessutom inte klarar av att packa dem.
 - En fullständig flytt omfattar förutom de tjänster som ingår i standardflytten även packning och upppackning av de saker som ska flyttas.

Utifrån de utredningar som kunden lämnat bedömer FPA om kunden har behov av en standardflytt eller en fullständig flytt. Den som erbjuder tjänsten bestämmer utifrån de uppgifter FPA och kunden gett den exakta tidpunkten och andra detaljer för flytten tillsammans med kunden. Om kunden behöver flyttlådor bedömer tillhandahållaren av tjänsten hur många flyttlådor som behövs utifrån storleken på den bostad kunden flyttar från. Flyttjänst tillhandahålls i allmänhet under vardagar. Läs mer om processen för flyttjänster.

1.5.2.2.3 Magasinerings tjänst

I fråga om magasinerings tjänster anlitas de serviceproducenter som FPA har konkurrensutsatt på de orter där FPA har ingått avtal om upphandling av magasinerings tjänster. Om något avtal om upphandling av magasinerings tjänster inte har ingåtts på orten eller i närområdet, skaffar man tjänsten direkt från någon annan serviceproducent. Läs mer om processen för magasinerings tjänster.

Magasinerings tjänst beviljas endast av särskilt vägande skäl och dessutom ska flytten vara motiverad. I praktiken sker detta endast när

- kunden blivit vräkt från sin gamla bostad och hen ännu inte har någon ny bostad eller adress och
- kunden har en plan för hur hen ska ordna sitt boende, till exempel en plan som gjorts upp inom välfärdsområdets socialservice.

Kundens behov av magasinering ska övervägas ur ett helhetsperspektiv, där man beaktar kundens situation som helhet och hur ändamålsenligt det är att bevilja utkomststöd för magasineringskostnader. Utkomststöd för magasineringskostnader kan i regel betalas i högst 3 månader.

Exempel

Ville har blivit vräkt från sin bostad. Hos välfärdsområdets socialservice har man gjort upp en plan för att ordna Villes boende. Ville kommer att få en stödbostad om tre månader. För den mellanliggande tiden får Ville utkomststöd för att magasinera sina saker.

1.5.3 Säkerhet för el- och värmeavtal

FPA kan bevilja en säkerhet för ett el- eller värmeavtal inom ramen för det grundläggande utkomststödet. Energibolaget kan kräva en säkerhet, om bolaget har förfallna fordringar på kunden i fråga eller om det utifrån kredituppgifterna finns risk för att kunden inte kommer att klara av de avgifter som anges i avtalet. En säkerhet för ett elavtal ställs för den händelse att kunden inte uppfyller sina skyldigheter enligt avtalet. FPA förbinder sig enligt villkoren för säkerheten att ersätta den skada som

tjänsteleverantören, dvs. elbolaget, åsamkas om kunden inte uppfyller sina skyldigheter enligt elavtalet.

När det gäller säkerheter för värmeavtal handlar man enligt motsvarande principer som i fråga om säkerheter för elavtal.

En säkerhet för ett elavtal beviljas för den tid som elavtalet är i kraft. Beloppet av säkerheten är högst det belopp som motsvarar fem månaders elförbrukning. Säkerheten gäller elavtalet för en bostadslägenhet, och den kan inte överföras till att gälla en annan bostad eller en annan person.

En säkerhet för el- eller värmeavtal som kunden själv har betalat beaktas i allmänhet inte som utgift, eftersom utgiften redan har täckts på ett sätt som är primärt i förhållande till utkomststödet. Inte heller säkerhet som betalats med banklån eller på något därmed jämförbart sätt beaktas som utgift. Amorteringar på lån som lyfts för betalning av en säkerhet beaktas inte som utgift.

Säkerhet för el- och värmeavtal beviljas i regel i form av en betalningsförbindelse. Säkerheten kan beviljas i form av pengar endast av synnerligen vägande skäl.

1.5.3.1 Vad täcker säkerheten?

Säkerheten kan användas för att täcka följande avgifter och kostnader som uppkommit och förfallit till betalning under säkerhetens giltighetstid:

- försummade avgifter för elenergi och elöverföring samt serviceavgifter
- avgifter för avstängning och påkoppling av el
- faktureringsstillägg, indrivningskostnader och expeditonsavgifter.

Säkerheten för ett elavtal täcker inte avgifter som uppkommit innan säkerheten beviljades.

1.5.3.2 Handläggningen av ansökan om en säkerhet

Kunden ansöker om en säkerhet för ett elavtal genom att lämna in elbolagets krav på en säkerhet.

Om kunden har rätt till grundläggande utkomststöd då säkerheten för elavtal förfaller till betalning, kan FPA bevilja kunden säkerheten. I undantagsfall kan en säkerhet för ett elavtal beviljas enligt prövning även då kundens kalkyl visar ett inkomstöverskott.

En säkerhet för ett elavtal kan beviljas även om boendeutgifterna överstiger den nivå som fastställts som skälig. Säkerheten inverkar inte heller på bedömningen av om boendeutgifterna är skäliga.

När FPA har beviljat kunden en säkerhet för ett elavtal ska de elräkningar som kunden lämnat in i fortsättningen betalas direkt till elbolaget.

Säkerheten skickas till kunden som bilaga till beslutet. Med kundens samtycke kan säkerheten också skickas direkt till elbolaget.

1.5.3.3 Realisering av säkerheten

När elavtalet löper ut upphör också säkerheten att gälla.

Om elbolaget anser sig ha rätt att realisera säkerheten ska elbolaget framställa ett skriftligt yrkande om detta till FPA. En ersättning till elbolaget kan uppgå högst till det belopp som beviljats som säkerhet.

Bolaget kan kräva in de fordringar som täcks av säkerheten genom att till FPA lämna in sitt yrkande om realisering av säkerheten på blankett TO 6r eller genom en fritt formulerad utredning. Elbolaget kan yrka på att säkerheten ska realiseras när elavtalet upphör. Elbolaget kan också yrka på att säkerheten ska realiseras medan avtalet ännu är i kraft, om detta är en förutsättning för att bolaget ska kunna fortsätta att leverera el till kunden.

När en säkerhet realiseras ska kunden informeras om detta.

Om säkerheten realiseras ska de elräkningar som kunden lämnat in i fortsättningen betalas direkt till elbolaget.

Beviljande av ny säkerhet för elavtal när den föregående säkerheten har realiserats

När en säkerhet för elektricitet realiseras upphör den alltid att vara i kraft.

Om elavtalet fortsätter att löpa efter att en föregående säkerhet har realiserats och kunden har rätt till grundläggande utkomststöd, kan FPA utan separat ansökan förlänga giltighetstiden för en säkerhet som beviljats i form av betalningsförbindelse. Elbolaget ska i yrkandet på realisering meddela huruvida klientens avtal fortsätter att löpa trots realiseringen.

När kundens säkerhet för ett elavtal realiseras ska handläggaren alltid kontakta kunden för att utreda kundens behov av stöd från socialvården. Vid behov görs en anmälan om behov av socialvård. Läs mer om beviljande av säkerhet för elavtal.

1.5.4 Hälsa- och sjukvårdsutgifter

Hälsa- och sjukvårdsutgifter täcks både med utkomststödet grunddel och som övriga grundutgifter.

Mindre hälsa- och sjukvårdsutgifter ingår i utkomststödet grunddel och godkänns därför inte separat som utgifter. Sådana utgifter är till exempel receptfria läkemedel och läkemedelspreparat, bassalvor, vitaminer och plåster som köps utan läkarordination.

I samband med det grundläggande utkomststödet kan man utöver grunddelen även som övriga grundutgifter beakta hälsa- och sjukvårdsutgifter till deras faktiska belopp, om ersättning för dessa utgifter inte har betalats inom andra primära system såsom till exempel sjukförsäkringen. Sådana utgifter är till exempel

- utgifter för läkemedel och sårvårdsprodukter som skaffats på ordination av en yrkesutbildad person inom hälsa- och sjukvården
- klientavgifter inom hälsa- och sjukvården
- kostnader för att skaffa glasögon

I fråga om sådana avgifter för hälsa- och sjukvård som beaktas i samband med utkomststöd förutsätts i allmänhet att tjänsterna i fråga har producerats eller köpts av aktörer inom den offentliga hälsa- och sjukvården.

1.5.4.1 Beviljande av glasögon och kontaktlinser

Glasögon beviljas som utkomststöd endast om de är nödvändiga på grund av ögonsjukdom eller bristande synförmåga. Förnyande av glasögon med mindre än tre års mellanrum anses inte nödvändigt om det inte finns några särskilda skäl för detta. Särskilda skäl kan till exempel anses vara att glasögonen gått sönder eller att glasögonen måste förnyas till följd av att synen försvagats.

Kostnader för anskaffning av kontaktlinser utgör i regel inte sådana utgifter för hälso- och sjukvård som berättigar till grundläggande utkomststöd. FPA beviljar till exempel inte kontaktlinser på grund av att en kund har idrott som hobby. Om det är uppenbart att glasögonens styrka försvagar kundens funktionsförmåga, kan kunden ge en utredning om behovet av kontaktlinser genom att lämna in ett läkarutlåtande till FPA. Kostnaderna för kontaktlinsvätskor täcks med grunddelen.

FPA har ingått upphandlingsavtal om optikerprodukter och optikertjänster för utkomststöds kunder. I första hand ges kunden en betalningsförbindelse för de optikerprodukter och optikertjänster hen behöver. Om kunden i en optikerbutik köper produkter eller tjänster vars pris överstiger det avtalade priset ska hen själv betala prisskillnaden. Om FPA ger en betalningsförbindelse till någon annan butik än en sådan som finns i kundens vistelsekommun, har kunden rätt att få de nödvändiga resekostnaderna som utkomststöd. Kostnaderna för resor med lokaltrafik täcks med grunddelen. Läs mer om [rese-](#) och [övernattningskostnader](#) i anslutning till hälso- och sjukvård. Se även processen gällande optikertjänster.

Om kunden uppger att hen själv har betalat en synundersökning, glasögon eller kontaktlinser, godkänns som utgift det belopp som hade beviljats utifrån de konkurrensutsatta priserna på produkterna och tjänsterna. Ett villkor för detta är dock att kundens behov av att skaffa glasögon eller kontaktlinser har konstaterats. Läs mer om processen gällande optikertjänster.

En betalningsförbindelse som getts för köp av glasögon kan inte användas för reparation av glasögon. Om kunden ansöker om utkomststöd för reparation av sina glasögon ska man först utreda om en eventuell garanti täcker reparation av glasögon. Om garantin inte längre gäller ska kunden uppmanas att begära ett kostnadsförslag för reparationen. Om priset enligt kostnadsförslaget är högre än priset för nya glasögon som köps med betalningsförbindelse från FPA får kunden en betalningsförbindelse för nya glasögon. Reparationskostnaderna kan också godkännas som utgift mot kvitto eller räkning.

Produkter som skaffats med betalningsförbindelse har ett års garanti vad gäller tillverknings- och produktfel. Om produkterna inte fungerar för det ändamål de har levererats för ska optikerbutiken reparera felet kostnadsfritt och utan dröjsmål. Produkterna har en servicegaranti på tre år som täcker

- böjning av skalmarna
- ersättande av en skruv som lossnat med en ny motsvarande
- åtdragning av skruvarna.

Produkterna kan lämnas in för service utan kostnad i tre års tid från den dag då kunden har fått produkterna i sitt bruk. Om en kund ansöker om stöd för kostnaderna för reparation av glasögon i en situation där reparation eller service inte omfattas av garantin ska kunden uppmanas att direkt kontakta den optikerbutik där glasögonen köpts.

Utkomststöd kan beviljas för kostnaderna för besök hos ögonläkare (synundersökning som utförs av ögonläkare och skäliga expeditionsavgifter) bara om besöket hos ögonläkare enligt optikerns utlåtande är nödvändigt för att glasögonen ska kunna skrivas ut. I andra fall, t.ex. om det är fråga om behandling av en ögonsjukdom, hänvisas kunden till den offentliga hälso- och sjukvården. Läs mer om processen.

1.5.4.2 Utgifter i anslutning till mun- och tandvård

I samband med det grundläggande utkomststödet beaktas hälso- och sjukvårdsutgifter till behövliga belopp. Hälso- och sjukvårdslagen ålägger också välfärdsområdena att ordna nödvändig tandvård för sina invånare. En kund som ansöker om utkomststöd för tandvård ska uppmanas att vända sig till tandvården som ordnas av välfärdsområdet. Sådana avgifter för tandvård som ordnas av välfärdsområdet som motsvarar det som anges i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården beaktas som utgifter i samband med utkomststöd. Hit hör till exempel lagning av tänder eller tandreglering inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Den offentliga hälso- och sjukvården ska också svara för behövlig tandprotetisk behandling. I samband med det grundläggande utkomststödet beaktas kostnaderna för tandprotetisk behandling till behövligt belopp. Tandprotetik består av såväl kliniskt som tekniskt arbete, och bestämmelser om kostnaderna för olika arbeten finns i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

I samband med utkomststöd beaktar man kostnaderna för kliniskt arbete som hänför sig till tandprotetisk behandling inom den offentliga tandvården. Kostnaderna för det kliniska arbetet får inte överstiga vad som anges i klientavgiftsförordningen. Det kliniska arbetet kan exempelvis vara att ta ett avtryck av tänderna för tillverkningen av en protes eller att prova in en färdig protes i patientens mun. Kostnaderna för det tekniska arbetet betraktas i allmänhet som skäliga om de motsvarar det som anges i välfärdsområdets avtal. Tekniskt arbete är arbete där man konkret tillverkar en protetisk konstruktion, såsom en helprotes eller delprotes. Andra tekniska arbeten som kan beaktas som utgift kan gälla exempelvis bettskena, tandkronor, tandbryggor och tandställning. Om välfärdsområdet inte har ingått något avtal om tandprotetisk behandling, betraktas kostnader som motsvarar det som anges i kostnadsberäkningen från välfärdsområdet i allmänhet som skäliga.

1.5.4.2.1 Räkning för tandprotetisk behandling

Utgifter som hänför sig till mun- och tandvård beaktas i samband med utkomststöd i allmänhet mot räkning. Välfärdsområdenas enheter för mun- och tandvård kan beställa det tekniska arbetet i anslutning till tandprotetisk vård av en privat tandtekniker. På räkningen för ett tekniskt arbete som en tandläkare inom välfärdsområdet har beställt ska det finnas uppgifter om det välfärdsområde som har beställt arbetet. Om dessa uppgifter inte har uppgetts eller om kostnaderna inte har specificerats ska man med kundens samtycke vända sig till välfärdsområdet för att ta reda på om räkningen för tekniskt arbete hänför sig till vård som getts i välfärdsområdet.

På en räkning från en specialtandtekniker som välfärdsområdet ingått avtal med ska det finnas uppgifter om det remitterande välfärdsområdet samt specificerade uppgifter om kostnaderna för det kliniska och det tekniska arbetet. Om det inte finns uppgifter om välfärdsområdet på räkningen eller om kostnaderna inte har specificerats, ska man med kundens samtycke vända sig till välfärdsområdet för att ta reda på om välfärdsområdet

har hänvisat kunden till specialtandteknikern. Om specialtandteknikerns räkning inte innehåller någon kostnadsspecifikation ska en sådan begäras av välfärdsområdet.

Om välfärdsområdet har beställt ett tekniskt arbete av en tandtekniker eller har hänvisat kunden till en specialtandtekniker som välfärdsområdet inte har något avtal med, ska man begära en vårdplan och en kostnadsberäkning från välfärdsområdets tandklinik. I kostnadsberäkningen ska andelarna för det kliniska och det tekniska arbetet vara specificerade och motsvara det som anges i klintavgiftsförordningen.

Om välfärdsområdet inte har hänvisat kunden till en specialtandtekniker eller om det tekniska arbetet inte har beställts av en tandläkare inom välfärdsområdet, kan kostnaden i allmänhet inte beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet.

Läs mer i processbeskrivningen.

1.5.4.2.2 Betalningsförbindelse för tandprotetisk behandling

Betalningsförbindelse för kostnader för tandtekniskt arbete

Om kunden behöver en betalningsförbindelse för kostnaderna för tandtekniskt arbete som beställs från ett tandlaboratorium, kan en betalningsförbindelse beviljas utifrån en vårdplan och en kostnadsberäkning som gjorts upp av en tandläkare inom välfärdsområdet. Dessutom krävs det att det kliniska arbetet vid protetisk behandling utförs av en tandläkare inom välfärdsområdet.

Kostnadsberäkningen ska innefatta

- specificerade uppgifter om kostnaderna för det kliniska arbetet och det tandtekniska arbetet
- uppgift om den eller de serviceproducenter som utför det tandtekniska arbetet
- uppgift om eventuella alternativa vårdplaner och kostnadsberäkningar för dessa.

Betalningsförbindelse kan endast ges för kostnaderna för det tandtekniska arbetet.

Läs mer i processbeskrivningen om förfarandet och de utredningar som behövs.

Betalningsförbindelse för kostnader för tandtekniskt och kliniskt arbete

Om välfärdsområdet har hänvisat en kund som behöver helprotesbehandling direkt till en privat specialtandtekniker som välfärdsområdet inte har något avtal med, kan kunden beviljas en betalningsförbindelse utifrån en vårdplan och en kostnadsberäkning som gjorts upp av en tandläkare inom välfärdsområdet. Kostnadsberäkningen ska innefatta

- specificerade uppgifter om kostnaderna för det kliniska arbetet och det tandtekniska arbetet
- uppgift om den eller de serviceproducenter som utför det tandtekniska arbetet

När kunden behöver en helprotes eller helproteser utför specialtandteknikern både det kliniska och det tekniska arbetet. Betalningsförbindelse till specialtandtekniker kan beviljas för kostnaderna för tekniskt och kliniskt arbete utifrån en kostnadsberäkning som gjorts upp av en tandläkare inom välfärdsområdet.

Välfrädsområdet kan också hänvisa en kund som behöver helprotesbehandling direkt till en privat specialtandtekniker som välfrädsområdet har ingått avtal med. I en situation där välfrädsområdet har hänvisat kunden till en specialtandtekniker inom välfrädsområdet behövs det inte någon betalningsförbindelse, utan när villkoren är uppfylla beaktas kostnaderna enligt räkningen.

Läs mer i processbeskrivningen om förfarandet och de utredningar som behövs.

1.5.4.3 Resekostnader i anslutning till hälso- och sjukvård

Som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet beaktas i allmänhet endast sådana reskostnader som uppkommit till följd av besök hos den offentliga hälso- och sjukvården, för vilka FPA i allmänhet betalar ersättning enligt sjukförsäkringslagen (sjukförsäkringsersättning).

Kostnader för sådana resor till hälso- och sjukvården som företas med lokaltrafik omfattas av grunddelen. Resor med lokaltrafik kan dock i undantagsfall beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet om det är fråga om

- en längre resa som delvis företas med lokaltrafik eller
- vård i serie, exempelvis om kunden får substitutionsbehandling bestämda dagar flera gånger i veckan. Kunden kan ombes lämna in en tillförlitlig utredning över genomförandet av besöken.

I samband med det grundläggande utkomststödet beaktas i allmänhet den andel av reskostnaderna som återstår efter att sjukförsäkringsersättningen har dragits av, det vill säga klientens självriskandel. Reskostnaderna beaktas enligt hur mycket en resa till närmaste möjliga undersöknings- och vårdenhet kostar. Resan kan företas med ett kollektivt färdmedel, egen bil, taxi eller ambulans. Resekostnaderna beaktas enligt det billigaste färdmedlet med beaktande av kundens sjukdom och hälsotillstånd samt trafikförhållandena. För att reskostnader ska beaktas, behövs i regel en sjukhuskallelse eller motsvarande utredning om besöket, till exempel ett rehabiliteringsbeslut.

Som utgifter beaktas resor till privata serviceproducenter om det är fråga om

- rehabilitering i öppen eller sluten vård som FPA eller välfrädsområdet betalar. Stöd beviljas i regel inte för resor hem på grund av permission under rehabilitering i sluten vård.
- psykoterapi som ersätts av FPA
- neuropsykologisk rehabilitering som FPA ordnar inom ramen för rehabilitering enligt prövning
- besök hos hälso- och sjukvården, för vilka välfrädsområdet har gett en betalningsförbindelse och endast en avgift motsvarande klientavgiften tas ut för tjänsten
- besök på SHVS:s närmaste verksamhetsställe där den vård den studerande behöver kan erbjudas.

Om en kostnad för privat hälso- och sjukvård (som ordnas av någon annan än FPA eller välfrädsområdet) har godkänts som utgift för kunden i samband med det grundläggande utkomststödet, godkänns också självriskandelarna för reskostnader som föranletts av besöken inom den privata hälso- och sjukvården som utgift i samband med utkomststödet. Läs mer om [kostnader för privat hälso- och sjukvård](#).

Resor till protetisk tandvård beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet, om den protetiska behandlingen beaktas i samband med utkomststödet. Endast frontveteraner får sjukförsäkringsersättning för resekostnader i anslutning till protetisk tandvård. Läs mer om [beaktande av protetisk behandling](#).

Resor till cancerscreening som ordnas inom den offentliga hälso- och sjukvården kan i utkomststöds kalkylen beaktas som utgift enligt det billigaste färd sättet. För de här resorna betalas inte sjukförsäkringsersättning.

1.5.4.3.1 Beaktande av resekostnader på förhand

Resekostnaderna kan beaktas på förhand genom att man beviljar en betalningsförbindelse eller beaktar utgiften i kalkylen mot verifikat.

En betalningsförbindelse kan beviljas för

- **självriskandelen för taxiresor**
 - Detta förutsätter att den sökande har
 - ett giltigt intyg över ett långvarigt behov av att anlita taxi eller
 - ett intyg för reseersättning, SV 67r eller
 - bristfälliga trafikförbindelser
 - och den sökandes årliga självriskandel inte har uppnåtts.
 - Läs mer om processen för taxiresor.
 - Om kunden skrivs ut från sjukhuset och det behövs en brådskande betalningsförbindelse för taxi, läs om förfarandet i beskrivningen av processen vid brådskande utkomststöd.
- **bussresor**
 - Läs mer om processen för bussresor.
- **tåg- eller flygresor**
 - Läs mer om processen för tåg- och flygresor.

Resekostnaderna kan beaktas i kalkylen mot verifikat (brev om tidsbokning, blankett sv 67r eller någon motsvarande utredning om ett besök) när det inte är möjligt att bevilja en betalningsförbindelse. Färd sättet kan vara anlitan de av kollektivtrafik eller användning av egen bil när villkoren uppfylls.

Villkoren för att kostnaderna för användning av egen bil ska godkännas:

- resan i en riktning är under 100 kilometer
- resan i en riktning är över 100 kilometer och den sökande har ett intyg (SV 67r) från hälso- och sjukvården eller trafikförbindelserna är bristfälliga eller
- resan i en riktning är över 100 kilometer. Det behövs inte något läkarintyg om kostnaderna för användning av egen bil blir mindre än för en resa som företas med ett kollektivt färdmedel.

För användning av egen bil beaktas 0,33 euro/kilometer i enlighet med ersättningen enligt sjukförsäkringslagen. Läs också om processen gällande användning av egen bil.

1.5.4.3.2 Beaktande av resekostnader i efterförhand

Resekostnaderna kan beaktas i kalkylen i efterhand, när den sökande lämnar in ett kvitto, en räkning eller en utredning över en godtagbar resa till offentlig hälso- och sjukvård. Resan kan ha företagits med egen bil, kollektivt färdmedel, taxi eller ambulans. Sjukförsäkringsersättningen måste ha sökts/sökas innan utgiften beaktas i samband med utkomststödet. I utkomststöds-kalkylen beaktas självriskandelen för resan (25 euro). Om resekostnaden har varit mindre än 25 euro (till exempel 15 euro), beaktas den faktiska kostnaden (15 euro) som utgift i kalkylen.

Beaktande av en taxiresa i efterhand, då taxin inte har beställts via det regionala beställningsnumret

Taxiresor som ersätts av FPA ska beställas via det regionala beställningsnumret. För resor som beställts på annat sätt beviljas inte sjukförsäkringsersättning och resan räknas inte in i kundens årliga självriskandel för resekostnader. Om ersättning enligt sjukförsäkringslagen inte har dragits av på det taxikvitto eller den taxiräkning för ett hälso- och sjukvårdsbesök som den sökande lämnar in, har den sökande inte beställt taxin via det regionala beställningsnumret.

Om den sökande inte har beställt resan via det regionala beställningsnumret kan man som utgift beakta självriskandelen på 25 euro. Om resekostnaden har varit mindre än 25 euro (till exempel 15 euro), beaktas den faktiska kostnaden (15 euro) som utgift i kalkylen. I beslutet uppmanas den sökande att i fortsättningen beställa taxi via det regionala beställningsnumret.

1.5.4.4 Övernattningskostnader i anslutning till hälso- och sjukvård

Övernattningskostnader kan beaktas som utgift för hälso- och sjukvård när det är fråga om kostnader för vilka kunden fått ersättning enligt sjukförsäkringslagen, till exempel kostnader för övernattnings på ett patient- eller sjukhushotell. Resan ska ha företagits till en offentlig vård- eller undersökningsinrättning. Orsaken till övernattnings ska vara exempelvis

- att det är nödvändigt att en anhörig, i allmänhet en anhörig till ett barn, deltar i vården
 - utgifterna antecknas som utgifter för den person vars vård det är fråga om
- att undersökningen, vården eller rehabiliteringen börjar vid en sådan tidpunkt att det inte är möjligt att resa från hemorten samma dag

att man under en undersöknings- eller vårdperiod på så sätt undviker dagliga resor fram och tillbaka mellan hemmet och den ort där vården ges. Läs mer om sådana [resor i anslutning till hälso- och sjukvård](#) som omfattas av utkomststödet.

1.5.4.5 Klientavgifter inom den offentliga social- och hälsovården

I samband med utkomststödet beaktas i allmänhet endast sådana utgifter som föranletts av anlitande av offentliga social- och hälsovårdstjänster i Finland.

Klientavgifter inom social- och hälsovården kan vara antingen jämnstora eller inkomstrelaterade. Storleken på de jämnstora klientavgifterna påverkas inte av kundens ekonomiska situation. De inkomstrelaterade avgifterna fastställs enligt kundens inkomster.

Klientavgifter inom socialvården

En avgift kan fastställas för öppenvårdstjänster inom socialvården, till exempel för

- tjänster som tillhandahålls i det egna hemmet
- gemenskapsboende
- serviceboende med heldygnsomsorg

En avgift kan fastställas för service på en institution inom socialvården, till exempel för

- missbrukarrehabilitering.

Läs mer under [Öppen och slutna vård inom social- och hälsovården som ordnas av välfärdsområdet](#).

Jämnstora klientavgifter inom hälso- och sjukvården

Jämnstora klientavgifter inom hälso- och sjukvården är exempelvis

- avgifter för läkarbesök och tandvård, till exempel hälsovårdscentralavgifter
- avgifter för tillfällig hemsjukvård eller för hembesök som görs av annan personal inom hälso- och sjukvården
- poliklinikavgifter
- patientavgifter för sjukhusvård
- avgifter för läkarutlåtanden som gäller vård, dock inte ett utlåtande som skaffats för körkort
- avgifter för fysioterapi inom den offentliga hälso- och sjukvården.

I samband med det grundläggande utkomststödet beaktas inte kostnader som orsakats av besök inom den offentliga hälso- och sjukvården som inte avbokats.

Inkomstrelaterade klientavgifter inom hälso- och sjukvården

Tjänster som ordnas inom hälso- och sjukvården och för vilka uttas inkomstrelaterade klientavgifter är:

- [långvarig institutionsvård](#)
- regelbunden och fortlöpande [hemsjukvård](#).

1.5.4.5.1 Vård och omsorg under en närståendevårdares ledighet

I samband med det grundläggande utkomststödet beaktas avgifter som orsakas av vård och omsorg som under en närståendevårdares lagstadgade ledighet ges vid en social- och hälsovårdsenhet. Närståendevårdare har rätt att hålla ledigt minst två dygn per kalendermånad. En närståendevårdare som är bunden av vården oavbrutet eller med bara små avbrott eller kontinuerligt och dagligen har rätt att hålla ledigt minst tre dygn per kalendermånad. Välfärdsområdet kan också ordna flera lediga dagar än så för en närståendevårdare eller rekreationsledigheter som är kortare än ett dygn. För

kostnaderna för sådana dagar är det möjligt att ansöka om kompletterande utkomststöd hos välfärdsområdet och kostnaderna kan beaktas i samband med det kompletterande utkomststödet som utgifter som orsakas av personens eller familjens särskilda behov eller omständigheter.

1.5.4.5.2 Nedsättning av eller befrielse från klientavgift

I lagen om klientavgifter inom hälso- och sjukvården betonas att nedsättning av eller befrielse från klientavgift är primära åtgärder i förhållande till utkomststödet, som är en förmån som beviljas i sista hand. Avsikten med bestämmelsen är ändå inte att förhindra ansökan om eller beviljande av utkomststöd innan ärendet gällande nedsättning av eller befrielse från klientavgiften har avgjorts. Den klientavgift som fastställts för socialvårdstjänster (jämnstor eller inkomstrelaterad) och klientavgiften för hälso- och sjukvårdstjänster som fastställts enligt betalningsförmågan (inkomstrelaterad) måste eftersänkas eller nedsättas till den del personens eller familjens förutsättningar för försörjning äventyras om avgifterna tas ut. Därmed borde avgifter av det här slaget inte tas ut av klienter som får utkomststöd.

Om kunden längre än tillfälligt får institutionsvård eller boendeservice eller andra tjänster som förordnats enligt hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen, lagen om missbrukarvård eller familjevårdslagen, ska kunden uppmanas att ansöka om nedsättning av klientavgiften.

När det gäller jämnstora klientavgifter inom hälso- och sjukvården ska kunden uppmanas att ansöka om nedsättning, även om det i fråga om dessa avgifter är välfärdsområdena som bestämmer om nedsättning eller befrielse. FPA beaktar i samband med utkomststöd jämnstora klientavgifter som övriga utgifter för hälso- och sjukvård, även om en del av välfärdsområdena inte sänker avgifterna. Om en eventuell återbetalning från välfärdsområdet av en klientavgift noteras på kundens kontoutdrag utreds saken närmare. Återbetalningen kan beaktas som inkomst i kalkylen, om räkningen i fråga har beaktats som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet.

1.5.4.5.3 Maximibeloppet för avgifter (avgiftstak) inom hälso- och sjukvården

Det finns ett avgiftstak per kalenderår för klientavgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården. Efter att kunden nått avgiftstaket får hen de tjänster som omfattas av avgiftstaket kostnadsfritt. År 2023 är avgiftstaket 692 euro. För kortvarig institutionsvård kan år 2023 tas ut en vårdavgift på högst 22,80 euro, även om kunden har nått avgiftstaket.

Den som anlitar hälso- och sjukvårdstjänster ska själv hålla reda på när avgiftstaket har nåtts. Huruvida avgiftstaket har nåtts har betydelse för de utgifter som ska beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet. Vid behov ska kunden därför uppmanas att anhålla om ett intyg över att avgiftstaket nåtts.

1.5.4.6 Andra godtagbara hälso- och sjukvårdsavgifter

Utöver avgifter för offentliga hälso- och sjukvårdstjänster kan följande avgifter godkännas i samband med det grundläggande utkomststödet:

- självriskandelar och skäliga expeditionsavgifter för psykoterapi som FPA ersätter som lagstadgad rehabilitering samt självriskandelar för arvoden för terapirapporter eller slutliga utlåtanden
 - Informativa besök hos en psykoterapeut innan psykoterapin inleds godkänns inte som utgift.
- självriskandelar och skäliga expeditionsavgifter för neuropsykologisk rehabilitering som FPA ordnar inom ramen för rehabilitering enligt prövning samt självriskandelar för arvoden för rehabiliteringsrapporter eller slutliga utlåtanden som hänför sig till neuropsykologisk rehabilitering
- besök hos ögonläkare, om det enligt optikers utlåtande är nödvändigt för glasögonordination
- hälsovårdsavgiften för högskolestuderande
 - Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) producerar hälso- och sjukvårdstjänster för såväl universitetsstuderande som för yrkeshögskolestuderande..
 - Högskolestuderande kan betala hälsovårdsavgiften för både vår- och höstterminen på en gång eller en avgift per termin.
 - Betalningen beaktas som utgift den månad förfalldagen infaller.
 - Undantag utgörs av situationer där kunden har betalar hälsovårdsavgiften för hela året på en gång. Då beaktas avgiften per termin, inte avgiften för hela året.

Exempel

En kund har i januari betalat hälsovårdsavgiften för högskolestuderande för hela året. I utkomststöds kalkylen för januari beaktas bara den andel av avgiften som gäller vårterminen. Om kunden ansöker om grundläggande utkomststöd på hösten kan den andel av hälsovårdsavgiften som gäller höstterminen beaktas som utgift i kalkylen för september, om kunden har närvaroanmält sig för höstterminen.

1.5.4.7 Kostnader för privat hälso- och sjukvård

Utkomststöd beviljas i allmänhet inte för kostnader för privat hälso- och sjukvård.

Hälso- och sjukvårdslagen ålägger välfärdsområdena att ordna tillräcklig hälso- och sjukvård för sina invånare inom den tid som krävs med beaktande av den vårdbehövandes hälsotillstånd. Därför är det inte motiverat att täcka kostnaderna för privat hälso- och sjukvård med utkomststöd. En kund som ansöker om stöd för sådana kostnader ska utreda möjligheterna att få behövlig vård inom den offentliga hälso- och sjukvården. Om välfärdsområdet inte kan erbjuda den nödvändiga läkarvården eller undersökningen kan välfärdsområdet ordna verksamheten i fråga genom att köpa tjänsterna inom den privata hälso- och sjukvården. Av kunden tas då endast den avgift ut som motsvarar avgiften inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Kunden ska även i brådskande fall i första hand söka sig till jousen inom den offentliga hälso- och sjukvården.

1.5.4.8 Servicesedlar som välfärdsområdet beviljar för kostnader för privat hälso- och sjukvård

Med servicesedel avses en utfästelse som välfärdsområdet gett mottagaren av en hälso- och sjukvårdstjänst om att ersätta kostnaderna för en tjänst som tillhandahålls av en serviceproducent upp till det värde som välfärdsområdet fastställt på förhand. Att bevilja servicesedlar är ett sätt att ordna sådana hälso- och sjukvårdstjänster som välfärdsområdet ansvarar för.

Med hjälp av servicesedlar främjar man valfriheten och möjligheterna för dem som anlitar hälso- och sjukvårdstjänster att köpa de tjänster de behöver av sådana privata serviceproducenter som välfärdsområdet godkänner.

Välfärdsområdet beslutar om huruvida det tar servicesedlar i bruk och för vilka tjänster det beviljar sedlar. Servicesedlarna är avsedda för alla som behöver hälso- och sjukvårdstjänster. För att en person ska kunna få en servicesedel förutsätts det att en representant för välfärdsområdets hälso- och sjukvård bedömer personens servicebehov. Om en klient eller patient inte vill använda sig av en servicesedel ska välfärdsområdet hänvisa hen till tjänster som välfärdsområdet har ordnat på annat sätt.

Välfärdsområdet har en informationsskyldighet i förhållande till kunden. När en servicesedel beviljas ska välfärdsområdet informera kunden om

- hens ställning när en servicesedel används
- servicesedelns värde
- serviceproducenternas priser
- grunderna för hur självriskandelen fastställs och hur stor den uppskattas vara samt den klientavgift som enligt lagen bestäms för motsvarande tjänster.

För en tjänst som köpts med en servicesedel godkänns som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet det belopp som tjänsten skulle ha kostat för kunden om välfärdsområdet själv hade producerat tjänsten, dvs. beloppet av klientavgiften för den offentliga tjänsten. Kunden ska bifoga de här uppgifterna till sin ansökan till FPA. Om kunden använder en servicesedel ska det av räkningen framgå vilket slags tjänst kunden har anlitat, till exempel att det är fråga om ett läkarbesök.

1.5.5 Läkemedel och andra preparat som köpts på apotek

Hälso- och sjukvårdsutgifter täcks både med utkomststödet grunddel och som övriga grundutgifter. Med grunddelen täcks mindre hälso- och sjukvårdsutgifter, till exempel

- läkemedel som köpts utan recept
- plåster
- kosmetik
- naturpreparat
- tandkrämer och munvatten.

Som övriga grundutgifter kan godkännas läkemedel och preparat som ordinerats av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården och som är nödvändiga för

behandlingen av kundens sjukdom eller hälsoproblem. Dessutom kan man beakta en del sådana utgifter som inte orsakas av behandling av sjukdom, till exempel kostnader för

- fertilitetsbehandlingar
- preventivpiller
- läkemedel avsedda för rökavvänjning.

I fråga om vissa preparat krävs det en medicinsk utredning, utifrån vilken man bedömer om preparatet är nödvändigt för behandlingen av kundens sjukdom.

I allmänhet får den sökande och familjemedlemmarna i samband med ett positivt beslut om grundläggande utkomststöd en betalningsförbindelse som gäller på apotek, alltså en betalningsförbindelse för läkemedelskostnader. Dessutom kan sådana läkemedelskostnader som kunden själv har betalat beaktas som utgift enligt samma allmänna principer som när en betalningsförbindelse beviljas. Läs mer om [läkemedelskostnader som kunden betalat själv](#).

Kunden kan på en och samma gång ta ut följande mängd av ett läkemedel:

- högst den läkemedelsmängd som motsvarar 3 månaders behandling, om det inte har angetts någon särskild begränsning i betalningsförbindelsen gällande den läkemedelsmängd som expedieras. Läkemedelsmängden beräknas utifrån doseringsanvisningen på receptet.
- högst den läkemedelsmängd som motsvarar 1 månads behandling, om minutförsäljningspriset inklusive mervärdesskatt för en ersättningsgill förpackning överstiger 1 000 euro vid expedieringstillfället (dyra läkemedel). Läkemedelsmängden beräknas utifrån doseringsanvisningen på receptet.

Kunden kan köpa en ny läkemedelssats först när föregående sats är nästan helt slut och har använts enligt läkemedelsförskrivarens anvisningar. Om kunden köper en större mängd läkemedel än vad som behövs enligt doseringsanvisningarna, kan läkemedelspreparaten i fråga uteslutas ur betalningsförbindelsen eller så beaktas inte kostnaderna för dem som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet.

Ett ordinerat läkemedelspreparat ska bytas ut mot ett billigare utbytbart läkemedelspreparat förutom i sådana fall då läkemedelsförskrivaren har förbjudit ett utbyte eller då det är fråga om ett riksomfattande problem med tillgången på läkemedlet. Om kunden motsätter sig att läkemedlet byts ut, betalar kunden själv prisskillnaden. Den här andelen som kunden själv betalar godkänns inte som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet.

Kundens primära förmåner (rättigheter till läkemedelsersättningar samt läkemedelsersättningar) ska avgöras före kundens utkomststödsärende eller utredas senast i samband med handläggningen av ansökan om utkomststöd.

1.5.5.1 Betalningsförbindelse för inköp på apotek

Betalningsförbindelsen är personlig och den är i allmänhet i kraft samma tid som beslutet om grundläggande utkomststöd. I vissa fall kan betalningsförbindelsen också beviljas för en kortare tid. Betalningsförbindelsen kan inte beviljas retroaktivt.

- Om beslutet om grundläggande utkomststöd fattas i slutet av en månad och kunden inte har ansökt om grundläggande utkomststöd eller inte har rätt till grundläggande utkomststöd under följande månad, skapar systemet en betalningsförbindelse för kunden.

- Betalningsförbindelsens sista giltighetdag är 14 dygn efter att beslutet fattats.
- Om man inte hinner avgöra ansökan om utkomststöd under ansökningsmånaden, utan ett positivt beslut för den föregående månaden fattas i början av den innevarande månaden och kunden inte har ett positivt beslut om utkomststöd eller inte har ansökt om utkomststöd för den innevarande månaden, skapar systemet en betalningsförbindelse för kunden.
- Betalningsförbindelsens sista giltighetsdag är 14 dygn efter att beslutet fattats.

Betalningsförbindelser för läkemedel ges i allmänhet i elektronisk form, och apoteket får då uppgift om betalningsförbindelsen via FPA:s e-tjänst för förfrågan om direktersättningsuppgifter. Information om eventuella begränsningar i betalningsförbindelsen förmedlas också till apoteket samma väg. Kunden kan själv välja vilket apotek hen anlitar, såvida inte exempelvis ett dosdispenseringsavtal eller ett apoteksavtal har ingåtts med ett visst apotek. Uppgiften om betalningsförbindelsen syns i allmänhet på apoteket dagen efter att beslutet meddelats. I samband med beslutet om grundläggande utkomststöd får kunden anvisningar om hur man använder betalningsförbindelsen.

I allmänhet har kunden för en och samma tidsperiod en (1) betalningsförbindelse som är i kraft. Om innehållet i betalningsförbindelsen ändras under den tid den beviljats för dras den in och en ny betalningsförbindelse beviljas med nya villkor. I dessa situationer dras betalningsförbindelsen genast in och en ny betalningsförbindelse sätts i kraft vid samma tidpunkt.

Betalningsförbindelsetyperna är

1. Betalningsförbindelse för läkemedelskostnader

Med en betalningsförbindelse för läkemedelskostnader kan kunden få sådana läkemedel och preparat med försäljningstillstånd som är nödvändiga för behandlingen av kundens sjukdom, som har förskrivits på recept för behandling av sjukdom och som har ett preparatspecifikt produktnummer (Vnr-nummer). Sådana läkemedel eller preparat är till exempel

- läkemedelspreparat som är ersättningsgilla enligt sjukförsäkringslagen och som kunden ska få ersättning för
- icke-ersättningsgilla läkemedelspreparat, om priset inte överstiger 200 euro per läkemedelsförpackning
- egenvårdsläkemedel och egenvårdspreparat, om preparatet har ett produktnummer.

Med betalningsförbindelse för läkemedelskostnader täcks också kostnader för

- preventivmedel som har förskrivits på recept, exempelvis p-piller, kopparspiral, hormonspiral, även om receptet inte har en anteckning om behandling av sjukdom.
- bassalvor för vilka ersättningsstatus har fastställts, även om preparaten saknar Vnr-nummer
- läkemedelsblandningar som tillverkats på apoteket och som är avsedda för behandling av sjukdom, även om preparaten saknar Vnr-nummer (ex tempore)
- kundens initialsjälvrisk
- den läkemedelsspecifika självrisk, när årssjälvriskens överskrids eller har överskridits
- skäliga kostnader för dosdispenseringsarvoden som kunder som anlitar dosdispenserings-tjänst och apoteksavtalskunder betalar själva
- skäliga kostnader för förpackningsmaterial som apoteksavtalskunder står för

- nödvändiga tillbehör i anslutning till doseringen av läkemedel, till exempel måttbägare, spruta, receptordinerad Babyhaler eller plastdosett.

Läs mer om beviljande av betalningsförbindelser.

2. Begränsad betalningsförbindelse

Om kunden behöver ett preparat som inte hör till de preparat som täcks med betalningsförbindelsen för läkemedelskostnader, ska kunden till ansökan bifoga

- ett recept samt
- en medicinsk utredning (till exempel en vårdplan eller besöksanteckning) uppgjord av en läkare, en specialistläkare eller av någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården om hur nödvändigt läkemedlet eller preparatet är.

Utifrån utredningarna görs en individuell bedömning av hur nödvändigt preparatet är för behandlingen av kundens sjukdom och huruvida en begränsad betalningsförbindelse ska beviljas.

Sådana preparat är till exempel

- sårvårdsprodukter som har förskrivits på recept, exempelvis för tillståndet efter en operation eller för behandling av långvarig brännskada eller bensår
- kliniska näringspreparat som förskrivits på recept, om kunden inte beviljats ersättningsrätt för det kliniska näringspreparatet eller det kliniska näringspreparatet är icke-ersättningsgillt
- begränsat ersättningsgilla läkemedel eller preparat som kräver anteckning på receptet, om kunden inte har beviljats ersättningsrätt eller om receptet inte har den anteckning som krävs
- preparat med patientspecifikt specialtillstånd och hithörande avgift för specialtillstånd
- ett icke-ersättningsgillt läkemedelspreparat som kostar över 200 euro
- hjälpmedel
- vacciner
- nikotinersättningspreparat
- kosttillskott, till exempel mjölksyrebakterier, D-vitaminpreparat och multivitaminpreparat som inte har något Vnr-nummer

I vissa fall kan betalningsförbindelsen för läkemedelskostnader begränsas så att den inte omfattar vissa läkemedel eller läkemedelsgrupper. En begränsning kan komma i fråga exempelvis om läkemedelskostnaderna inte kan betraktas som nödvändiga för behandlingen av kundens sjukdom eller om en läkemedelskostnad redan har beaktats i samband med det grundläggande utkomststödet. Läs mer om processen gällande läkemedel.

3. Betalningsförbindelse som kan användas bara en gång

En betalningsförbindelse som kan användas bara en gång beviljas exempelvis i följande situationer:

- i brådskande situationer. Läs mer om processen vid brådskande utkomststöd
- i situationer då man inte hinner avgöra ansökan om utkomststöd under ansökningsmånaden, utan ett positivt beslut fattas följande månad och kunden inte har ett positivt beslut för månaden i fråga eller inte har ansökt om utkomststöd för månaden i fråga.

- betalningsförbindelsen kan vara i kraft högst till den 14:e dagen den innevarande månaden

När kunden får en sådan betalningsförbindelse ska hen köpa läkemedlen på apoteket på en och samma gång.

4. Betalningsförbindelse i pappersform

I vissa fall ges kundens betalningsförbindelse i pappersform.

Till exempel

- för medicinskt syre Läs mer om processen gällande medicinskt syre.
- för kunder som saknar finsk personbeteckning. Läs mer om processen gällande personer som vistas tillfälligt i Finland.

1.5.5.2 Situationer med överskott

Överskottet är högst 20 euro (enpersonshushåll) eller högst 50 euro (familjer)

I situationer med ett överskott kan kunden beviljas en betalningsförbindelse för läkemedelskostnader om alla nedanstående villkor uppfylls:

- överskottet är högst 20 euro (enpersonshushåll) eller högst 50 euro (familjer) och
- kunden har regelbundet återkommande inkomster, till exempel pension eller arbetslöshetsersättning och
- överskottet uppstår då man utgår från de utgifter som regelbundet återkommer med samma belopp, till exempel hyra och vattenavgift och
- kunden har läkemedel som hen regelbundet använder och
- kostnaderna för dessa läkemedel är större än överskottet.

Kunden ska uppge läkemedelsbehovet, men läkemedlen behöver inte specificeras. Som bilaga till ansökan behövs i fråga om icke-ersättningsgilla läkemedel patientanvisningen eller en kopia av det elektroniska receptet som kunden får fram i MittFPA.

Om kostnaderna för de läkemedel som kunden regelbundet använder är större än överskottet, beviljas kunden betalningsförbindelse för läkemedlen även om ansökan om grundläggande utkomststöd avslås till övriga delar. Betalningsförbindelse beviljas endast de familjemedlemmar som har läkemedel som de använder regelbundet. I regel kan betalningsförbindelse beviljas till dess att årssjälvriskan (takbeloppet för läkemedelskostnader) har överskridits. Läs mer om betalningsförbindelse i situationer med överskott.

Överskottet är större än 20 euro (enpersonshushåll) eller större än 50 euro (familjer)

Om överskottet i kalkylen är större än 20 euro (enpersonshushåll) eller större än 50 euro (familjer) och kunden ansöker om betalningsförbindelse för ett specifikt läkemedel, ska man utreda om kostnaderna för läkemedlet är större än överskottet och om kunden har ett belopp som motsvarar överskottet till sitt förfogande.

Som bilaga till ansökan behövs en kopia av patientanvisningen eller en kopia av det elektroniska receptet som kunden får fram i MittFPA. Den uppskattade kostnaden för ett läkemedel beräknas i allmänhet på den dos som motsvarar en månads behandling och i beräkningen beaktas initialsjälvrisk, eventuella ersättningsrättigheter, eventuell överskridning av takbeloppet för läkemedelskostnader samt apotekets expeditionsavgift.

Om kostnaden för ett läkemedel som kunden behöver är större än överskottet i utkomststöds-kalkylen och kunden till sitt förfogande har ett belopp som motsvarar överskottet, införs kostnaden för läkemedlet i utkomststöds-kalkylen. Då får kunden i utkomststöd ett belopp som motsvarar skillnaden mellan överskottet och kostnaden för läkemedlet, och hen betalar själv läkemedlet. Grundläggande utkomststöd och betalningsförbindelse för andra läkemedel än sådana som beaktats vid överskottsberäkningen beviljas hela familjen.

Om kunden inte har ett belopp som motsvarar överskottet till sitt förfogande och meddelar att hen inte har möjlighet att köpa läkemedlet, ska ansökan om grundläggande utkomststöd avslås och kunden uppmanas att ansöka om kompletterande utkomststöd hos välfärdsområdet. Brådskande situationer utgör ett undantag. Läs mer om betalningsförbindelse i situationer med överskott och om brådskande utkomststöd.

1.5.5.3 Läkemedelskostnader som kunden betalat själv

Kunden kan ansöka om utkomststöd för läkemedelskostnader som hen betalat själv. Utgifterna för läkemedel beaktas då enligt samma principer som när man beviljar en betalningsförbindelse för läkemedel.

Som bilaga till ansökan behövs en utredning om läkemedelskostnaderna, ett kvitto eller en räkning från apoteket.

- Om kunden inte på apoteket har fått ersättning enligt sjukförsäkringslagen för kostnaderna och det är fråga om ett läkemedel som är ersättningsgillt enligt sjukförsäkringslagen, förutsätts kunden ytterligare bifoga en specifikation från apoteket.

Om det är fråga om ett läkemedel som inte är ersättningsgillt enligt sjukförsäkringslagen, räcker det om kunden utöver kvittot eller räkningen bifogar en kopia av patientanvisningen eller en kopia av det elektroniska receptet som fås fram i MittFPA. Läs mer om processen gällande läkemedel.

1.5.6 Utgifter för småbarnspedagogik samt utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever

Utgifter för småbarnspedagogik samt utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever kan till behövliga belopp beaktas i kalkylen. I förhållande till utkomststöd är kommunens möjlighet att efterskänka eller sänka sådana avgifter ändå primär.

1.5.6.1 Utgifter för kommunal småbarnspedagogik

En avgift för småbarnspedagogik som ordnas av kommunen kan efterskänkas eller sänkas till den del förutsättningarna för personen eller familjen att försörja sig eller fullgörandet av personens försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut. En sänkning av eller befrielse från en avgift för småbarnspedagogik är primär i förhållande till utkomststöd. Om kunden ansöker om utkomststöd för avgifter för kommunal småbarnspedagogik ska hen omedelbart uppmanas att hos kommunen ansöka om sänkning av avgiften eller befrielse från avgiften.

En avgift för småbarnspedagogik kan beaktas i sin helhet i kalkylen för ansökningsmånaden och högst därpå följande månad beroende på i vilket skede av månaden ansökan om utkomststöd avgörs. Kunden ombes att till följande ansökan bifoga

- kommunens beslut gällande sänkning av avgiften eller betalningsbefrielse eller
- ett verifikat över att kunden har ansökt om sänkning av avgiften hos kommunen.

När kunden har lämnat in kommunens nya beslut om avgiften beaktas utgifterna i enlighet med det. Om kunden trots en skriftlig uppmaning inte ansöker om befrielse från eller sänkning av sina avgifter, beaktas avgifterna efter detta inte som utgift.

1.5.6.2 Utgifter för privat småbarnspedagogik

Eftersom nedsättning av klientavgifter eller befrielse från klientavgifter är möjligt endast i fråga om kommunala tjänster, beaktas kostnader för privat småbarnspedagogik endast i undantagsfall och på särskilda grunder. Om kunden ansöker om utkomststöd för kostnader för privat småbarnspedagogik ska hen omedelbart uppmanas att ansöka om en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken.

Kostnaderna för privat vård kan godkännas till sitt fulla belopp för ansökningsmånaden och högst därpå följande månad beroende på i vilket skede av månaden ansökan om utkomststöd avgörs. Kunden ombes att till följande ansökan bifoga

- kommunens beslut gällande en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken eller
- ett verifikat över att en plats inom småbarnspedagogiken har sökts hos kommunen.

Om kunden har ansökt om en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken ska man göra upp hens utkomststödsbeslut för en månad i taget, och avgifterna för den privata småbarnspedagogiken beaktas som utgift tills en övergång till kommunal småbarnspedagogik är möjlig. Kunden ska lämna in kommunens beslut om en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken och den avgift som tas ut för platsen, varefter utgifterna beaktas i enlighet med detta beslut.

En plats inom den kommunala småbarnspedagogiken ska sökas senast fyra månader innan barnet behöver platsen. I brådskande fall, till exempel när barnets förälder får arbete, ska kommunen ordna en plats inom småbarnspedagogiken inom två veckor från det att ansökan inkom. Om kunden inte har fått en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken för sitt barn inom fyra månader efter att hen första gången uppmanades att ansöka om en kommunal plats, måste det utredas närmare varför någon plats inom den kommunala småbarnspedagogiken inte har erbjudits. Om kunden samtycker kan man reda ut saken direkt hos kommunens myndigheter för

småbarnspedagogik eller så kan kunden lämna in kommunens beslut eller en utredning i ärendet.

- Om det framkommer att kunden inte har tagit emot en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken, kan avgiften för privat småbarnspedagogik inte beaktas som utgift från och med den tidpunkt då kunden avböjde att ta emot platsen inom den kommunala småbarnspedagogiken.
- Om kunden trots en skriftlig uppmaning inte ansöker om en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken, beaktas avgifterna i allmänhet inte som utgift.
 - Då beaktas inte heller stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn som inkomst.

En avgift för privat småbarnspedagogik kan dock på grundval av familjens särskilda behov eller förhållanden undantagsvis beaktas också under en längre tid i samband med det grundläggande utkomststödet. Det kan till exempel vara fråga om

- att det enligt en utredning från exempelvis barnskyddet eller den specialiserade sjukvården är särskilt viktigt med tanke på barnets växande och utveckling att en långvarig vårdrelation får fortsätta
- att behovet av utkomststöd bedöms som kortvarigt
- att det finns språkliga skäl (finska, svenska, samiska) eller
- att barnet har konstaterade särskilda behov och det inte går att få motsvarande kommunal vård.
 - Kunden ska ha ansökt om en plats inom den kommunala småbarnspedagogiken och hen ska lämna in en utredning om att kommunen inte kan ordna sådan vård som motsvarar barnets särskilda behov.

Vid behov ska kunden lämna in exempelvis en utredning från välfärdsområdets socialservice om skälen till att privat småbarnspedagogik är nödvändig för barnet. Om kunden lämnar in en utredning och de skäl som anförs i utredningen kan anses vara godtagbara, kan avgiften för den privata småbarnspedagogiken beaktas som utgift.

Om kostnaderna för privat vård beaktas som utgift, beaktas följande stöd som inkomst, om stödet betalas till den sökande själv:

- stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn
- privatvårdsstödet vårdtillägg
- annat eventuellt ekonomiskt stöd som kommunen betalar för anlitan av privat vård.

1.5.6.3 Utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever

Kostnader för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever enligt lagen om grundläggande utbildning kan beaktas till behövliga belopp i fråga om barn i årskurs 1 och 2. Den avgift som kommunen tar ut för morgon- och eftermiddagsverksamheten ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl till det med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter.

- Om en kund ansöker om utkomststöd för kommunal morgon- och eftermiddagsverksamhet ska hen uppmanas att hos kommunen ansöka om nedsättning av eller befrielse från avgiften på samma sätt som i fråga om [utgifter för kommunal småbarnspedagogik](#).

- Om en kund ansöker om utkomststöd för privat morgon- och eftermiddagsverksamhet ska hen hänvisas till kommunala tjänster på samma sätt som i fråga om [privat småbarnspedagogik](#).
 - Om det av en utredning som lämnats in ändå framgår att kommunen inte ordnar sådan verksamhet eller om det är fråga om en undantagssituation där utgifter för privat småbarnspedagogik kunde godkännas, kan också en avgift för privat morgon- och eftermiddagsverksamhet godkännas som utgift.

En del kommuner erbjuder också alla barn i årskurserna 1–6 öppen eftermiddagsverksamhet i lekpark. Lekparksverksamhet kan erbjudas också under skolloven, och verksamheten kan ordnas såväl inomhus som utomhus. En frivillig mellanmålsavgift som tas ut för lekparksverksamhet anses inte vara en sådan utgift för eftermiddagsverksamhet som ska beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet.

1.5.7 Utgifter för umgänge med barn

Rätten för ett barn under 18 år att träffa sin förälder som bor i ett annat hushåll än barnet kan tryggas genom grundläggande utkomststöd. Utgifterna för umgänget beaktas inte alls som utgift i samband med utkomststödet om barnet träffar någon annan person än sin egen förälder.

Utgifter för umgänge med barnet kan beaktas för följande personer:

- En förälder som träffar barnet
 - den andel av grunddelen som är avsedd för matutgifterna för barnet, det vill säga matpenningen för de dagar föräldern träffar barnet, samt
 - resekostnaderna enligt det billigaste färdstättet
- En förälder som bor med barnet eller en vårdnadshavare som bor med barnet
 - resekostnaderna enligt det billigaste färdstättet
 - kostnaderna beaktas bara om resekostnaderna ska betalas av kunden enligt ett avtal som ett kommunalt organ har fastställt eller ett domstolsbeslut
 - om det i ett fastställt avtal eller domstolsbeslut inte har avtalats särskilt om vem som ska betala kostnaderna, svarar den förälder som träffar barnet för utgifterna för umgänget
 - matpenning för barn beaktas inte som utgift

Utgifterna för umgänge med barnet beaktas för den förälder som träffar barnet och/eller den förälder/vårdnadshavare som bor med barnet och endast till den del

- de uppkommer av att barnet träffar sin förälder som inte bor i samma hushåll som barnet,
- de grundar sig på ett gällande avtal om umgängesrätt som har fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller ett domstolsbeslut om umgängesrätt och
- kunden faktiskt själv svarar för kostnaderna.

Exempel

Janne träffar sitt 9-åriga barn Niko vartannat veckoslut från lördag till söndag. I umgängesavtalet har man inte kommit överens om separat betalning av utgifterna för umgänget, så Janne ansvarar för betalningen av utgifterna. Janne ansöker om utkomststöd för utgifterna för umgänget, det vill säga barnets bussbiljetter och barnets matkostnader. På Jannes kalkyl beaktas

barnets bussbiljett för fyra resor samt matpenning för fyra dagar som utgifter för umgänget.

Exempel

Maja bor tillsammans med sin 10-åriga dotter Pinja. Enligt det fastställda umgängesavtalet träffar Pinja sin far Markus vartannat veckoslut från lördag till söndag, och i umgängesavtalet har man kommit överens om att föräldrarna betalar hälften var av resekostnaderna. Maja ansöker om utkomststöd för utgifterna för umgänget och har lämnat in kvitto för barnets tågbiljetter som hon har betalat för. Biljetterna omfattar en tur- och en returreisa. Pinja reser 2 gånger i månaden till sin far (2 tur- och 2 returreisor), så priset på de två tågbiljetter som det inlämnade kvittot gäller beaktas som Majas utgifter, dvs. Majas andel av resekostnaderna. I Majas fall beaktas inte barnets matpenning eftersom hon bor tillsammans med Pinja.

Kunden måste ansöka om utkomststöd för kostnaderna för umgänget för att dessa ska kunna beaktas i kalkylen. Som bilaga till ansökan behövs ett avtal om umgängesrätt som har fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller ett domstolsbeslut om umgängesrätt.

Som utgift beaktas enbart de faktiska kostnader som kunden haft. För den månad som ansökan gäller beaktar man dock efter prövning i det enskilda fallet umgängeskostnader högst till ett belopp som motsvarar barnets grunddel. Om det genom ett fastställt avtal eller ett domstolsbeslut har avtalats att kostnaderna för umgänget ska fördelas mellan den förälder som träffar barnet och den förälder eller vårdnadshavare som bor med barnet, beaktas i allmänhet som utgifter för umgänge med barnet högst hälften av det belopp som motsvarar barnets grunddel.

Om barnet bor halva tiden hos den ena föräldern och halva tiden hos den andra föräldern eller en annan vårdnadshavare, delas barnets grunddel lika och umgängeskostnaderna beaktas inte separat i kalkylen. Läs mer under [Växelvist boende](#).

Utgifter för umgänge kan beaktas endast om umgänget grundar sig på lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt och kostnaderna uppkommer i Finland. Kostnaderna anses inte uppkomma i Finland om de beror på resor till eller från utlandet. I praktiken beaktas umgängeskostnader i allmänhet endast i sådana fall då såväl barnet som umgängesföräldern bor i Finland.

Sådana umgängeskostnader som baserar sig på en klientplan inom barnskyddet beaktas inte som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet.

Om ett barn under 18 år bor självständigt, beaktas kostnader för umgänge med barnet i allmänhet inte. Ett undantag utgörs av situationer där det har skrivits in i umgängesavtalet att ett barn under 18 år bor självständigt och det inte är fråga om en placering av barnskyddet, eftersom det i så fall är barnskyddet som ska stå för kostnaderna för umgänget.

För sådana umgängeskostnader som överskrider det som angetts i umgängesavtalet kan man ansöka om kompletterande utkomststöd hos välfärdsområdet. Också när det barn som umgänget gäller är över 18 år och behöver särskild omsorg på grund av till exempel en utvecklingsstörning kan välfärdsområdet efter prövning bevilja antingen förebyggande eller kompletterande utkomststöd för utgifterna i fråga.

Läs mer om kostnader för umgänge med barn.

1.5.7.1 Matpenning för barn

För en förälder som träffar sitt barn kan man som utgift för umgängesdagarna beakta matpenningen för barnet, det vill säga matutgifternas andel av barnets grunddel enligt barnets ålder. Matutgifternas andel är 49 % av beloppet av barnets grunddel. Matutgifterna för ett dygn är matutgifterna för en månad dividerade med 30. Matpenningen beaktas separat för varje enskilt barn för varje dag, till exempel från fredag till måndag morgon (4 dagar). Matpenning för barn kan sökas också på förhand, och matpenningen beaktas högst i enlighet med det antal umgängesdagar som slagits fast antingen i ett avtal som har fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller i ett domstolsbeslut eller i ett domstolsbeslut. Matpenningen beaktas inte för kunden om barnet bor eller bor växelvis hos hen, eftersom barnets matkostnader ingår i barnets grunddel, och i umgängesavtalet går det endast att avtala om fördelningen av resekostnaderna.

Exempel

Maria har sin 6-åriga son hos sig två veckoslut i månaden, från fredag till måndag morgon. Maria ansöker om utkomststöd för kostnaderna för umgänget med barnet, och hon har lämnat in ett umgängesavtal som har fastställts av ett kommunalt organ. För Maria beaktas matpenning för åtta dagar som utgift för umgänget med barnet.

1.5.7.2 Resekostnader för umgänge med barn

Resekostnader för umgänge med barnet kan beaktas som utgift, om umgänget grundar sig på ett domstolsbeslut eller ett avtal som har fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet.

Domstolsbeslutet eller umgängesavtalet kan innehålla en överenskommelse om hur resekostnaderna för umgänget med barnet ska fördelas. Man kan exempelvis ha kommit överens om att boföräldern eller en annan vårdnadshavare som barnet bor hos ska stå helt eller delvis för resekostnaderna då barnet träffar umgängesföräldern. I så fall kan resekostnader beaktas också för den förälder eller vårdnadshavare som bor tillsammans med barnet. Resekostnaderna kan beaktas som utgift endast till den del det har fastställts att kunden ska stå för kostnaderna.

Om fördelningen av resekostnaderna inte ingår i ett separat fastställt umgängesavtal eller har fastställts i ett domstolsbeslut, ska den förälder som träffar barnet stå för utgifterna. Resekostnader kan därmed beaktas som utgift för den förälder som träffar barnet även om det inte nämns i avtalet hur resekostnaderna fördelas.

Exempel

Risto träffar sitt barn Väinö vartannat veckoslut och ansöker om utkomststöd för kostnader som umgänget med barnet medför. Enligt det umgängesavtal som fastställts ska båda föräldrarna dela jämnt på de resekostnader som umgänget orsakar. Som utgift för Risto beaktas därför hälften av resekostnaderna för umgänget med barnet samt matpenningen för umgängesdagarna.

Exempel

Lena bor tillsammans med sin dotter Vivi. Lena ansöker om utkomststöd för kostnaderna för att träffa barnet, eftersom Vivi träffar sin pappa Mikko varje lördag och föräldrarna har kommit överens om att Lena betalar för Mikkos tågbiljetter för de dagar då han träffar Vivi. I det fastställda avtalet om umgänge med barnet ingår ingen överenskommelse om fördelningen av resekostnaderna, vilket innebär att den förälder som träffar barnet ansvarar för kostnaderna för umgänget. Kostnaderna för umgänge med barnet beaktas inte som utgift för Lena eftersom de inte baserar sig på det fastställda avtalet om umgänge.

Om umgänget i enlighet med ett domstolsbeslut eller ett fastställt avtal ska ske någon annanstans än hemma hos umgängesföräldern, beaktas umgängesförälderns kostnader för resor till det överenskomna umgängesstället. Om umgängesföräldern har poste restante som adress måste man alltid ta reda på var barnet och föräldern de facto träffas och var föräldern de facto vistas för att resekostnader ska kunna beaktas som utgift.

Resekostnader för lokaltrafik i samband med umgänge med barn

Barnets och/eller en följeslagares resekostnader för lokaltrafik kan beaktas som utgift för umgängesföräldern om kostnaderna betalas av umgängesföräldern. Umgängesförälderns egna resekostnader för lokaltrafik beaktas inte som utgift för hen, eftersom den ingår i de utgifter som ska täckas med grunddelen.

För en förälder eller vårdnadshavare som bor med tillsammans med barnet kan barnets eller umgängesförälderns resekostnader för lokaltrafik beaktas som utgift om det har fastställts att kostnaderna ska betalas av den förälder eller vårdnadshavare som bor med barnet. För en förälder eller vårdnadshavare som bor tillsammans med barnet beaktas inte hens egna eller barnets resekostnader för lokaltrafik som utgift, eftersom de ingår i de utgifterna som ska täckas med grunddelen.

1.5.7.2.1 Resekostnadernas belopp

Resekostnader beaktas enligt det billigaste färdmedlet. Vid valet av färd sätt (till exempel buss, metro, tåg, flygplan eller en kombination av flera färdmedel) ska man också bedöma hur resan kan ordnas så att den inte blir oskäligt tung för barnet och därigenom äventyrar tillgodoseendet av umgängesrätten. Vid bedömningen ska exempelvis följande omständigheter beaktas:

- barnets ålder och utvecklingsnivå
- restiden samt
- hur ansträngande resan är som helhet.

I allmänhet beaktas resekostnaderna i efterhand mot verifikat. Kvitton behövs dock inte om kunden beviljas en betalningsförbindelse för resekostnaderna. FPA kan också beställa en biljett hos VR eller en flygbiljett för kundens räkning.

För ansökningsmånaden kan man i allmänhet beakta umgängeskostnader, det vill säga faktiska resekostnader och matpenning sammanlagt, högst till ett belopp som motsvarar barnets grunddel. Om det har fastställts att kostnaderna ska fördelas mellan umgängesföräldern och den förälder eller vårdnadshavare som bor med barnet, beaktas i allmänhet högst hälften av det belopp som motsvarar barnets grunddel som utgifter för umgänge med barnet.

Kostnader för användning av egen bil godkänns som utgift endast av särskilda skäl. Som särskilda skäl kan beaktas att

- umgängesförälderns eller barnets hem ligger på minst två kilometers promenadavstånd från kollektiva färdmedel eller
- om promenadavståndet är under två kilometer kan användning av egen bil godkännas också av skäl som hänför sig till barnets eller en nödvändig följeslagares hälsa, till exempel för att barnet eller den nödvändiga följeslagaren har en svår rörelsenedsättning och använder rullstol.

Om resekostnaderna ska beaktas enligt användning av egen bil, ska man i allmänhet reda ut de faktiska kostnaderna genom att be kunden uppskatta dem. Kostnaderna för resor kan beaktas högst till 0,20 euro per km fram till 30.6.2022 och 0,33 euro per km från och med 1.7.2022. Som utgifter beaktas dock enbart faktiska resekostnader. Om det inte finns några särskilda skäl för användning av egen bil men kunden inte vill använda kollektiva färdmedel, kan man i efterhand som utgift beakta resekostnaderna enligt det billigaste färdmedlet för de dagar då umgängesföräldern har träffat barnet.

Exempel

Martti träffar sitt 4-åriga barn vartannat veckoslut i sitt eget hem. På grund av barnets ålder behövs en följeslagare, och användning av egen bil godkänns för Martti på grund av rullstol. Martti bor i Rovaniemi och barnet bor i Kemi. Martti ansöker om utkomststöd för resekostnaderna. Han tillfrågas om hur stora faktiska kostnader han har för resorna. Eftersom de kostnader som Martti uppger kan anses skäliga med beaktande av resans längd och Martti de facto har betalat dem själv, kan de resekostnader som Martti uppger beaktas som utgift i kalkylen.

Exempel

Enligt umgängesavtalet ska Raisa träffa sitt 10-åriga barn vartannat veckoslut i Raisas hem i Esbo. Raisa träffar dock barnet i barnets hem i Åbo, och hon vill göra resorna dit med egen bil. Kostnaderna för användning av egen bil godkänns inte som utgift utan särskilda skäl. Raisa meddelar i februari att hon har träffat sitt barn under januari. Eftersom kostnaderna för användning av egen bil inte kan betraktas som nödvändiga och barnet enligt umgängesavtalet ska resa till Esbo, kan man som utgift för Raisa för januari beakta resekostnader enligt det billigaste färdmedlet, såsom tågbiljetter för barnet, för de dagar Raisa träffade barnet.

1.5.7.2.2 Resekostnader för barnets följeslagare

Också nödvändiga resekostnader för en följeslagare till barnet kan efter prövning i det enskilda fallet beaktas som utgift för umgänget med barnet, om

- barnet är under 7 år eller
- barnet är 7 år eller äldre men hens utvecklingsnivå och förmåga att klara av resan självständigt är sådan att en följeslagare behövs, exempelvis på grund av att barnet har en utvecklingsstörning, synskada eller rörelsenedsättning. Vid prövningen beaktas också resans längd och vilket färdmedel som används.

Kostnader för en följeslagares resor kan beaktas endast till den del de betalas av kunden. Kostnader för en följeslagare kan beaktas bara i fråga om sådana resor

som grundar sig på ett avtal som har fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller på ett domstolsbeslut. Följeslagaren kan vara en förälder eller en person som föräldern godkänt.

Exempel

Mikko bor i Kuhmo och träffar vartannat veckoslut sitt barn Aapo som bor i Uleåborg. I umgängesavtalet har man inte separat kommit överens om vem som ska betala kostnaderna för umgänget, så Mikko ansvarar för kostnaderna. Aapo är 8 år och resan till pappan sker först med tåg, varefter Aapo är tvungen att byta till buss. Mikko ansöker om utkomststöd för kostnaderna för Aapos resor men också för sin egen biljett för en bussresa inom fjärrtrafiken, eftersom han vill följa Aapo till rätt tåg. Utöver kostnaderna för Aapos resor kan man som utgift för umgänget godkänna följeslagarens, det vill säga Mikkos, biljett för bussresan inom fjärrtrafiken, eftersom Mikkos utredning visar att Aapo med hänsyn till ålder och utvecklingsnivå inte kan anses klara av att självständigt byta färdmedel på tågstationen på en främmande ort, och då man dessutom beaktar resans längd och den totala restiden.

1.5.7.3 Andra utgifter under umgänget

I allmänhet beaktas de övriga grundutgifter för barnet som avses i lagen om utkomststöd som utgift i boförälderns kalkyl. När barnet är hos sin umgängesförälder kan det dock uppstå situationer då umgängesföräldern betalar utgifter som räknas som övriga grundutgifter för barnet. Exempelvis kan barnet insjukna hos umgängesföräldern och det uppstår akuta utgifter för receptbelagda läkemedel som umgängesföräldern betalar. Sådana kostnader kan undantagsvis beaktas som utgift för umgängesföräldern.

1.5.7.4 Umgänge under semesterperioder och helger

Umgänget under semesterperioder och helger har i allmänhet slagits fast i ett avtal som fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller i ett domstolsbeslut. Vid umgänge under semesterperioder och helger kan man vid behov beakta resekostnader och, för umgängesföräldern, också matpenningen för barnet.

Om inget specifikt har överenskommits eller fastställts i umgängesavtalet eller domstolsbeslutet gällande umgänget under semesterperioder och helger, kan sådana utgifter för umgänget i allmänhet beaktas enligt umgängesförälderns anmälan. I sådana situationer kan man vid behov av boföräldern eller vårdnadshavaren som barnet bor hos begära en undertecknad utredning om att umgänget faktiskt äger rum.

1.5.7.5 Faktiskt umgänge

Om kunden ansöker om utkomststöd för kostnader för umgänge med sitt barn, kan det i vissa situationer vara nödvändigt att ta reda på om umgänget faktiskt äger rum. Detta för att endast faktiska kostnader kan beaktas som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet. I allmänhet behövs det inte någon separat utredning om att umgänget faktiskt äger rum, om barnet och föräldern träffas vid regelbundna umgängestider och det inte finns något skäl att misstänka att umgänget inte blivit av. Tilläggsutredningar om umgänget ska dock lämnas in exempelvis i sådana fall då

- man inte har avtalat om regelbundna umgängesdagar
- barnet och föräldern träffas nästan varje dag
- kostnaderna för umgänget är påfallande höga eller
- det finns skäl att misstänka att umgänget inte blivit av.

Eventuella tilläggsutredningar ska alltid begäras av kunden själv och det kan till exempel vara fråga om

- en utredning som undertecknats av den förälder eller vårdnadshavare som bor med barnet om att umgänget faktiskt äger rum och där datum för de dagar då umgängesföräldern träffat barnet framgår
- en fritt formulerad utredning av kunden om att umgänget faktiskt äger rum och hur umgänget har ordnats – exempelvis var umgänget äger rum, var barnet hämtas och vart det förs, hur ofta umgänget blir av och hur ofta det ställs in
- en utredning från daghemmet eller skolan om på vilket sätt barnet kommer till daghemmet eller skolan
- kopior av resebiljetter, om sådana inte har lämnats in
- kopior av bränslekvitton, om man utifrån stora uppgivna bränslekostnader och kundens kontoutdrag misstänker att kunden inte har köpt lika mycket bränsle som hen ansökt om stöd för.

1.5.8 Nödvändig identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling

Utgifter som uppkommer för anskaffning av en nödvändig identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet till behövliga belopp. I praktiken består utgifterna av ansökningsavgift, passfoto och eventuella kostnader för resor inom landet.

Utgifter för anskaffning av en fotoförsedd identitetshandling, till exempel ett identitetskort eller pass, och en uppehållshandling kan i allmänhet beaktas som utgift i kalkylen enligt giltighetstiden för handlingen. I undantagsfall kan man vara tvungen att beakta kostnader för anskaffning av ovannämnda handlingar oftare, om handlingen i fråga till exempel blir stulen eller tappas bort. Om en handling blir stulen eller tappas bort ska en polisanmälan alltid göras, och en kopia av anmälan behövs för att kostnaderna ska kunna beaktas.

Ett pass eller fotoförsett identitetskort anses vara nödvändigt för att kunden eller en familjemedlem till kunden ska kunna utträta olika ärenden, eftersom exempelvis det grundläggande utkomststödet betalas till en bank, där man måste styrka sin identitet. Som utgift kan man på ansökan av kunden beakta kostnaderna för antingen ett pass eller ett identitetskort, beroende på för vilkendera handlingen ansökningsavgiften är förmånligare. Om en identitetshandling anses nödvändig, beaktas kostnaderna för kunden enligt det förmånligaste alternativet, även om kunden har skaffat ett dyrare alternativ. Om kunden har ett giltigt pass anses ett identitetskort inte vara nödvändigt, men om kunden exempelvis inte kan öppna ett bankkonto med sitt utländska pass, kan utgifterna för anskaffning av ett identitetskort även undantagsvis beaktas som utgift. Om passet behövs endast för att kunden ska kunna resa utomlands täcks kostnaderna för passet dock inte med grundläggande utkomststöd.

Kostnader för en ansökan om medborgarskap beaktas inte i samband med det grundläggande utkomststödet.

Om den sökandes vistelse i Finland anses vara av tillfällig karaktär, beaktas kostnader för att skaffa uppehållstillstånd inte som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet. När en person första gången ansöker om uppehållstillstånd är det ofta fråga om en vistelse av tillfällig karaktär. Undantagsvis kan dock också dessa utgiftsposter beaktas, om vistelsen bedöms vara [stadigvarande](#). Undantagen kan gälla till exempel

- nyfödda barn som fötts i Finland. Grundläggande utkomststöd kan beviljas för kostnaderna för att skaffa barnet ett första uppehållstillstånd, om det är fråga om en nödvändig kostnad och föräldrarnas vistelse i Finland är stadigvarande. Ansökan om det första uppehållstillståndet ska göras inom tre månader efter barnets födelse.
- minderåriga barn som i stadigvarande syfte flyttar till sin familj, i sådana fall då familjens vistelse i Finland är stadigvarande och barnet förutsätts ha uppehållstillstånd. Också i sådana fall kan kostnaden för uppehållstillståndet beaktas som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet.
- en make eller maka som på grundval av äktenskap flyttar till sin maka eller make i Finland. Kostnaderna för makens eller makans första uppehållstillstånd kan beaktas, om man vid en helhetsbedömning av vistelsens karaktär kommer fram till att vistelsen är stadigvarande till sin karaktär.

Direkta eller indirekta kostnader som uppstår utomlands eller för en utlandsvistelse beaktas inte som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet. Om en identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling skaffas från utlandet eller personen måste resa utomlands för att skaffa den, beaktas inte anskaffningskostnaderna som övriga grundutgifter i samband med det grundläggande utkomststödet, eftersom utgiften anses ha uppkommit utomlands eller för en resa till utlandet.

Sådana kostnader i anslutning till anskaffningen av ett utländskt pass eller en utländsk identitetshandling är till exempel

- resekostnader
- kostnader för ansökan
- portokostnader
- översättningskostnader
- kostnader för vaccineringar som behövs för resan.

Om det är möjligt för en utländsk medborgare att skaffa ett nationellt pass eller en nationell identitetshandling på ett konsulat eller en ambassad i Finland, kan utgifterna beaktas som övriga grundutgifter i samband med utkomststödet om de övriga allmänna villkoren är uppfyllda.

Logikostnader som uppkommer i Finland i samband med anskaffning av en nödvändig identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling beaktas inte. Kostnaderna för en resa till ett serviceställe i närområdet täcks med grunddelen. Kostnader i hemlandet beaktas i regel endast om de överstiger kostnadsnivån för resor med lokaltrafiken. Nödvändiga kostnader för resor inom fjärrtrafiken för att skaffa en handling i Finland kan beaktas som utgift enligt det billigaste färd sättet. I allmänhet beaktas resekostnaderna i efterhand mot verifikat. Kvitton behövs dock inte om kunden beviljas en betalningsförbindelse för resekostnaderna. FPA kan också beställa exempelvis en biljett hos VR för kundens räkning.

Läs mer om beviljande av betalningsförbindelse i processbeskrivningen gällande identitetshandlingar.

1.6 Särskilda situationer

I vissa situationer kan fastställandet av rätten till utkomststöd vara förenat med särdrag som gäller beaktandet av inkomster och utgifter. Sådana situationer är

- [minderåriga](#)
- [värnpliktiga](#)
- [kunder i öppenvård och institutionsvård](#)
- [om den sökande eller en familjemedlem dör](#)
- [eftervård](#)
- [studerande](#)
- [utlänningar](#)
- [fångar](#)
- [företagare](#)

1.6.1 Minderårig

Alltid när ett minderårigt barn bor någon annanstans än med den ena eller båda föräldrarna ska försörjningsförmågan hos den förälder eller de föräldrar som inte bor med barnet utredas. Föräldrarna ansvarar för sitt barns försörjning ända tills barnet fyller 18 år. En ansökan om utkomststöd kan ändå aldrig avslås på den grunden att föräldern har försummat sin försörjningsplikt, utan i en sådan situation ska man utreda möjligheterna att återkräva ett beviljat utkomststöd av föräldern. Läs mer om [föräldrars försörjningsplikt](#).

Då ett minderårigt barn bor ensamt eller hos någon annan än sin egen förälder bildar barnet en egen familj enligt definitionen av familj i lagen om utkomststöd. Därmed görs en egen utkomststödsräkning för barnet. I barnets egen räkning kan endast inkomster och tillgångar som de facto är disponibla för barnet beaktas.

Om minderåriga syskon bor hos en person som inte är deras förälder så bildar syskonen inte sinsemellan en familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd. För varje minderårig ska en separat räkning göras upp.

Om den minderåriga har ett eget barn och bor med sitt barn hos sin egen förälder, så bildar den minderåriga tillsammans med sitt barn en egen familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd och den minderårigas förälder bildar en skild familj enligt definitionen i lagen. Då beaktas grunddelen för ensamförsörjare för den minderåriga om hen inte har en partner som bor i samma hushåll. För en minderårigs förälder beaktas grunddelen för ensamstående, om inte hens partner eller andra minderåriga barn bor med hen.

Exempel

Vivi är 17 år och bor med sin baby Nils och sin mor Leila. För Vivi och Nils görs en gemensam räkning, där grunddelen för ensamförsörjare beaktas för Vivi. Om också Leila ansöker om utkomststöd görs en separat räkning för henne, där man beaktar grunddelen för ensamstående.

Barnets vårdnadshavare har i regel rätt att få uppgifter om barnets FPA-ärenden. Alltid när uppgifter om barnet lämnas ut ska man se till att sekretessbelagda uppgifter om någon annan person som bor med barnet inte samtidigt lämnas ut. Om barnet har spärrmarkering, läs mer i anvisningen om spärrmarkering. Läs mer om rätten att få uppgifter.

Läs också om [inkomster för personer under 18 år](#), [tillgångar för barn under 18 år](#) och [barnskyddsanmälan till kommunen enligt barnskyddslagen](#).

1.6.1.1 Växelvist boende

Om ett barn bor växelvis hos sina båda föräldrar anses barnet höra till vardera förälderns familj (enligt definitionen i lagen om utkomststöd) till hälften. Överenskommelsen om växelvist boende ska vara gjord

- som ett avtal som har fastställts av kommunen eller välfärdsområdet,
- genom ett domstolsbeslut eller
- föräldrarna emellan.

Grunddelen för ett växelvis boende barn delas mellan föräldrarna, och barnets inkomster och tillgångar beaktas i allmänhet jämnt fördelade på utkomststöds-kalkylerna för bägge familjer. Barnets utgifter kan beaktas för båda föräldrarna, dock inte överlappande kostnader. Grunddelen för ensamförsörjare kan beaktas som grunddel för vardera föräldern, om de inte har en partner. Se även [Beaktande av barns inkomster och tillgångar vid växelvist boende](#).

Exempel

Tim ansöker om utkomststöd för sig själv och sitt växelboende 7-åriga barn Nea. I Tims kalkyl beaktas hälften av den grunddel som fastställts enligt åldern för Nea och för Tim beaktas grunddelen för ensamförsörjare.

Om det har avtalats eller fastställts enligt det ovanstående att barnet ska träffa den förälder som bor i ett annat hushåll under minst 40 procent av tiden, anses det i samband med en bedömning av barnets behov av utkomststöd i allmänhet vara fråga om växelvist boende. Vid prövning av om ett barn kan anses bo i två hem beaktas bl.a. följande omständigheter:

- platsen för umgänge med barnet
- antalet övernattningar som barnet gör hos den förälder som inte bor med barnet.

Vid växelvist boende beaktas inte några umgängeskostnader, dvs. matpenning för barnet eller resekostnader, som utgift för någondera av föräldrarna, eftersom barnet bor i vardera förälderns hushåll. Ett barn som växelvis bor hos båda föräldrarna har däremot en höjande inverkan för båda familjerna när [boendenormen](#) väljs. Se även [Beaktande av barns inkomster vid växelvist boende](#).

Exempel

Leo är ett femårigt barn som bor växelvis hos sina föräldrar Nora och Sam. Nora ansöker om utkomststöd för sig själv och Leo. För Noora beaktas boendeutgifter enligt boendenormen för två personer. Sam ansöker om utkomststöd för sig själv, sin nya partner Laura och Leo. För Sam beaktas boendeutgifter enligt boendenormen för tre personer.

i fråga om ett barn som bor växelvis i två hem utreds föräldrarnas försörjningsförmåga oavsett var barnet har hemadress enligt uppgifterna i befolkningsregistret. Den förälder som har bättre försörjningsförmåga kan åläggas att betala underhållsbidrag till barnet, även om båda föräldrarna turvis har hand om barnets dagliga försörjning i lika stor omfattning och de också i övrigt betalar en lika stor andel av kostnaderna för barnets försörjning. Läs mer om [föräldrars försörjningsplikt](#).

Läs mer om växelvist boende. Se även [Beaktande av barns inkomster vid växelvist boende](#).

Växelvist boende hos en annan vårdnadshavare

Om barnet turas om att bo hos sin förälder och någon annan vårdnadshavare, ska det finnas en överenskommelse om växelvist boende i form av

- ett avtal som ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet har fastställt eller
- ett domstolsbeslut.

Med avseende på lagen om utkomststöd utgör barnet då en familj för sig till den del barnet bor hos en annan vårdnadshavare. Om barnet bor växelvis hos sin förälder och någon annan vårdnadshavare, delas barnets grunddel mellan föräldern och barnets egen kalkyl. Barnets inkomster och tillgångar beaktas i regel till hälften mellan föräldrarnas kalkyl och barnets egen kalkyl. Barnets utgifter kan beaktas både på föräldrarnas kalkyl och på barnets egen kalkyl, dock inte överlappande kostnader.

Också i ett fall där barnet bor hos en annan vårdnadshavare och under minst 40 procent av tiden träffar en förälder som bor i ett annat hushåll och det har fastställts i ett avtal som har fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet eller enligt ett domstolsbeslut, anses det i samband med en bedömning av barnets behov av utkomststöd i allmänhet vara fråga om växelvist boende. I sådana fall tillhör barnet två olika familjer med avseende på lagen om utkomststöd och umgängeskostnaderna beaktas inte som utgift.

Även om barnet träffar en annan vårdnadshavare under minst 40 procent av tiden tolkas umgänget inte som växelvist boende och barnet tillhör bara en familj med avseende på lagen om utkomststöd.

1.6.1.2 Ensamboende barn

Ett ensamboende barn utgör en familj för sig enligt definitionen i lagen om utkomststöd, och en egen utkomststöds-kalkyl görs upp för barnet. I kalkylen ska följande beaktas:

- barnets faktiska inkomster, t.ex. underhållsbidrag som faktiskt betalats ut eller barnbidrag som betalats in på barnets konto
- barnets disponibla tillgångar
- grunddelen för ensamstående, samt
- barnets övriga grundutgifter.

Föräldrarnas försörjningsförmåga ska alltid utredas då ett barn bor ensamt. En ansökan kan ändå inte avslås på den grunden att en förälder försummar sin försörjningsplikt. I en sådan situation ska man utreda möjligheterna att återkräva ett beviljat utkomststöd hos föräldern. Utöver det ska man bedöma om en barnskyddsanmälan behöver göras. Läs också om [föräldrarnas försörjningsplikt](#) och om [att göra en barnskyddsanmälan](#).

Exempel

Elin är 16 år och har flyttat in ensam i en egen bostad. För Elins del betalas barnbidrag och underhållsstöd till hennes mor. Innan beslutet meddelas ska Elin höras om underhållet från föräldrarna och Elin berättar då att hon inte får några pengar av sina föräldrar. För Elin görs en egen kalkyl där barnbidraget och underhållsstödet inte beaktas som inkomst, eftersom Elin inte har fått tillgång till dem. Elin uppmanas att ansöka om att stöden ska betalas till

hennes själv och genom beslutet fastställs att det utkomststöd som betalats till Elin ska återkrävas från hennes föräldrar om föräldrarna uppsåtligt har försummat sin försörjningsplikt.

Om en minderårig bor till exempel tillsammans med en vän, beaktas grunddelen för den som bor i gemensamt hushåll. I övrigt görs kalkylen upp enligt samma principer som för ett ensamboende barn.

1.6.1.3 Minderårigas samboförhållande och äktenskap

Om en minderårig är samboende med en annan person bildar de inte en gemensam familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd förrän de båda är myndiga. Separata kalkyler görs upp för de minderåriga parterna i samboförhållandet enligt följande:

- utgifterna för boende delas på hälft och
- som grunddel används grunddelen för personer som bor i gemensamt hushåll.

Försörjningsförmågan hos föräldrarna till en minderårig kund ska utredas och vid behov kan man besluta att återkräva ett beviljat utkomststöd av föräldrarna. Läs mer om [föräldrars försörjningsplikt](#).

Exempel

Tina är 17 år och bor i ett samboförhållande med 18-åriga Micke. Eftersom Tina är minderårig görs en separat kalkyl upp för vardera parten. Innan beslutet meddelas ska Tina höras om underhåll hon erhållit av sina föräldrar och man kan besluta att det utkomststöd som betalats till Tina ska återkrävas från hennes föräldrar om föräldrarna uppsåtligt har försummat sin försörjningsplikt.

Om en minderårig sambo emellertid har ett gemensamt barn med sin sambo och barnet bor tillsammans med dem, utgör de en familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd och en gemensam kalkyl görs upp för dem. Också i sådana fall ska försörjningsförmågan hos föräldrarna till en minderårig part i samboförhållandet utredas.

Om en minderårig har ingått äktenskap och bor i gemensamt hushåll med sin make/ maka, utgör de en familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd och en gemensam kalkyl görs upp för dem. Då upphör de minderårigas föräldrars försörjningsplikt och övergår i stället till de äkta makarna.

1.6.1.4 Barn som bor hos en annan vårdnadshavare

Genom ett avtal som fastställts av ett organ inom kommunen eller välfärdsområdet kan det avtalas eller genom ett domstolsbeslut bestämmas att ett barn ska bo hos en annan vårdnadshavare än sina föräldrar. Barnet bildar dock inte en gemensam familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd med denna vårdnadshavare. En egen kalkyl ska göras upp för barnet där följande ska beaktas:

- som inkomst för barnet beaktas barnbidrag, underhållsbidrag, underhållsstöd, pensioner som barnet har rätt till samt övriga inkomster, om dessa betalas in på barnets eller en ovan avsedd annan vårdnadshavares konto
- barnets disponibla tillgångar
- barnets grunddel enligt ålder

- barnets övriga grundutgifter.

Vid behov ska barnet eller en ovan avsedd annan vårdnadshavare uppmanas att ansöka om att barnets förmåner ska betalas till hen själv. Föräldrarnas försörjningsförmåga ska alltid utredas. Läs mer om [föräldrars försörjningsplikt](#).

Grunddelen för ensamförsörjare kan beaktas som grunddel för vårdnadshavaren, om hen inte har en partner.

Exempel

Nicke är 15 år och bor hos sin mormor Selma. Selma ansöker om utkomststöd för båda och varderas utkomststöd avgörs separat. I Selmas kalkyl beaktas endast Selmas inkomster och utgifter och som grunddel beaktas grunddelen för ensamförsörjare. En skild kalkyl görs upp för Nicke, där endast Nickes inkomster och utgifter beaktas, och som grunddel beaktas barnets grunddel enligt ålder. Nickes barnbidrag som betalas in på Selmas konto beaktas som inkomst i Nickes kalkyl.

1.6.1.5 Barn som placerats i enskilt hem

Det är fråga om ett barn som placerats i enskilt hem då föräldern självständigt och utan medverkan av barnskyddet har ordnat så att barnet bor hos till exempel en släkting. Vårdsområdets socialservice har skyldighet att utreda förutsättningarna för placeringen och att fatta beslut om huruvida placeringen godkänns. Om ett beslut om att godkänna placeringen inte har lämnats in till FPA, görs en barnskyddsanmälan i samband med FPA:s beslut om utkomststöd. I barnskyddsanmälan redogör man för anledningarna till oro gällande barnets boende och vem som sköter barnets ärenden. Det är dock inte fråga om placering i enskilt hem om barnet bor hos en annan vårdnadshavare och det finns ett avtal som fastställts av ett organ inom kommunen eller vårdsområdet eller ett domstolsbeslut om att barnet ska bo hos vårdnadshavaren i fråga. Då är det fråga om [ett barn som bor hos en annan vårdnadshavare](#).

Ett barn som placerats i enskilt hem och den person som tagit barnet i sin vård utgör inte en familj i den mening som avses i lagen om utkomststöd. En egen kalkyl ska göras upp för barnet där följande ska beaktas:

- som inkomst för barnet beaktas barnbidrag, underhållsbidrag, underhållsstöd, pensioner som barnet har rätt till samt övriga inkomster, om dessa betalas in på barnets eller en ovan avsedd annan vårdnadshavares konto
- barnets disponibla tillgångar
- barnets grunddel enligt ålder
- barnets övriga grundutgifter.

Barnets vårdnadshavare ombes lämna in en fullmakt, där hen ger vårdaren tillstånd att företräda barnet i frågor som rör barnets person samt tillstånd till att utkomststödet får betalas in på det konto som vårdaren uppger. I en brådskande situation kan fullmakten ges muntligt, men vårdnadshavaren ombes lämna in en skriftlig fullmakt med tanke på fortsättningen. Även om ett befullmäktigande eller en fullmakt inte fås, ska en ansökan som gjorts av vårdaren avgöras på normalt sätt. Den som har tagit barnet i sin vård, och som inte är barnets vårdnadshavare, har inte i allmänhet rätt att få del av sekretessbelagda uppgifter om barnet. Läs mer om rätten att få uppgifter då det gäller barnets ärenden.

Stödet kan betalas in på vårdarens konto och ska användas för barnets uppehälle. Utkomststöd för barnet kan inte betalas till en vårdnadshavare som barnet inte bor hos, eftersom vårdnadshavaren inte har sådana kostnader för barnet som ersätts med utkomststöd.

Beslutet som gäller barnet skickas på barnets namn till den adress där barnet bor och till barnets vårdnadshavare. Beslutet som gäller barnet skickas inte till den som har tagit barnet i sin vård.

Vid behov uppmanas barnet eller vårdaren att ansöka om att barnets förmåner ska betalas till dem själva. Föräldrarnas försörjningsförmåga ska alltid utredas då ett barn har placerats i enskilt hem. Läs mer om [föräldrars försörjningsplikt](#).

Grunddelen för ensamförsörjare kan beaktas som grunddel för den som har tagit barnet i sin vård om hen inte har en partner.

1.6.1.6 Barn som placerats av barnskyddet

Om det är fråga om ett barn som placerats av barnskyddet, har barnskyddet fattat ett beslut om omhändertagande eller ett beslut om att barnet ska placeras antingen hos en släkting, en fosterfamilj eller på en barnskyddsinstitution. Ett barn som placerats av barnskyddet och barnets fosterföräldrar eller någon annan företrädare för platsen för vård utom hemmet som bor i samma hushåll som barnet utgör inte en familj i den mening som avses i lagen om utkomststöd. Ett barn som placerats av barnskyddet har inte behov av utkomststöd, eftersom välfärdsområdet svarar för barnets utgifter. Välfärdsområdet svarar bl.a. för barnets

- mat
- boende
- hobbyer
- personliga behov
- normala hälso- och sjukvårdsutgifter
- barnets disponibla medel samt
- för föräldrarnas utgifter för att träffa barnet tills placeringen har upphört.

Om utkomststöd söks för ett barn som har placerats av barnskyddet förkastas i allmänhet ansökan, eftersom alla utgifter för barnet ersätts av barnskyddet. *Ingen kalkyl görs upp*, Vid behov utreds ärendet i samråd med välfärdsområdets barnskydd.

Exempel

Hannas son Kalle har omhändertagits. Kalle bor hos sin mamma från fredag till söndag varje vecka. Hanna får barnbidrag och underhållsstöd för Kalle, och enligt välfärdsområdet ska dessa förmåner täcka Hannas kostnader för att träffa Kalle. De här förmånerna beaktas inte som inkomst för Hanna och utgifterna för att träffa Kalle beaktas inte som utgift för henne. Om utgifterna för att träffa Kalle överstiger det sammanlagda beloppet av barnbidraget och underhållsstödet ska Hanna ansöka om stöd från välfärdsområdet, eftersom välfärdsområdet ska svara för dessa utgifter så länge som omhändertagandet pågår. För Hanna beaktas grunddelen för ensamstående, eftersom barnskyddet svarar för kostnaderna för Kalle, och Kalle inte anses bo varaktigt hos Hanna.

Beslutet om utkomststöd som gäller barnet skickas alltid till barnet och delges barnets vårdnadshavare samt välfärdsområdets barnskydd. Se också rätten att få uppgifter då det gäller barnets ärenden.

Om barnskyddet har placerat barnet i en familj, kan grunddelen för ensamförsörjare beaktas som grunddel för fosterföräldern om hen inte har en partner.

1.6.1.7 Öppenvård

Syftet med stödåtgärder inom öppenvården är att främja och stödja ett barns positiva utveckling samt att stödja föräldrarna, vårdnadshavarna och personer som svarar för barnets vård att stärka sin förmåga och sina möjligheter att fostra barnet. Det ekonomiska stödet för öppenvården enligt barnskyddslagen beaktas inte som inkomst i kalkylen för utkomststödet.

Om barnet bor hos sina föräldrar inverkar öppenvården inte på avgörandet om familjens utkomststöd, utan ett gemensamt beslut fattas för dem.

Om familjen deltar i familjerehabilitering som ordnas som stödåtgärd inom barnskyddet ska man ta reda på av välfärdsområdet vilka tjänster vad gäller boende som ingår i familjerehabiliteringen. En gemensam kalkyl görs upp för familjen även om den ena föräldern inte deltar i familjerehabiliteringen och bor i familjens gemensamma hem. För barnen beaktas i familjens kalkyl en grunddel enligt ålder. Om det i boendet under familjerehabiliteringen ingår måltider, dras den andelen av från grunddelen för dem som deltar i familjerehabiliteringen.

Om barnet som stödåtgärd inom öppenvården har placerats utanför hemmet, t.ex. i en fosterfamilj, svarar barnskyddet för utgifterna för barnet. Då kan barnet inte beviljas utkomststöd. Ett barn kan också vara placerat på familjeavdelningen i ett fängelse tillsammans med sin förälder. I placeringsfall inom ramen för öppenvården avgörs utkomststödet på samma sätt som beskrivs ovan i avsnittet [Barn som placerats av barnskyddet](#).

1.6.2 Värnpliktiga

Den primära förmånen för värnpliktiga, beväringar eller civiltjänstgörare är i regel militärunderstödet, som tryggar beväringens eller civiltjänstgörarens och hans anhörigas försörjning under tjänstgöringstiden. Som anhöriga betraktas i samband med militärunderstöd på vissa villkor bland annat äkta maka eller make, sambo eller barn som den värnpliktiga har att försörja. Vid behov kan en beväring eller civiltjänstgörare och hans familj ha rätt till grundläggande utkomststöd.

En beväring eller civiltjänstgörare kan beviljas bostadsunderstöd i samband med militärunderstöd och få räntorna på sina studielån ersatta i form av militärunderstöd, om räntorna förfaller till betalning och betalas under tjänstgöringstiden eller den månad då tjänstgöringen upphör. Om en beväring eller civiltjänstgörare har ålagts att betala underhållsbidrag för sitt barn men inte kan göra detta under tjänstgöringstiden betalar FPA ett belopp till barnet som motsvarar underhållsbidraget. Därtill får en beväring eller civiltjänstgörare dagpenning och har bland annat rätt till avgiftsfria tjänstgörings- och permissionsresor.

Den del av militärunderstödet som motsvarar dagpenningen för en beväring eller civiltjänstgörare eller ränteutgifterna för studielånet beaktas inte som inkomst i samband med det grundläggande utkomststödet under tjänstgöringen. Beväringar eller

civiltjänstgörare har inte rätt till det grundläggande utkomststödet grunddel, eftersom de får inkvartering, mat och kläder avgiftsfritt på sitt tjänstgöringsställe, eller ersättande stöd. Under permissionstid har de inte heller rätt till det grundläggande utkomststödet grunddel, eftersom värnpliktiga under permissionen har möjlighet att trygga sin försörjning t.ex. genom att stanna kvar på tjänstgöringsstället. Reservövningar inverkar inte på grunddelens belopp och eventuella dagpenningar som betalats under övningarna beaktas inte som inkomst.

Om en beväring eller civiltjänstgörare har utgifter som täcks med utkomststöd för övriga grundutgifter men som inte täcks av försvaret eller civiltjänstgöringsplatsen, kan hen ha rätt till grundläggande utkomststöd. Utgifter av det här slaget kan vara till exempel hemförsäkringspremier eller utgifter för att träffa sitt barn. Försvarmakten eller civiltjänstgöringsplatsen ordnar hälso- och sjukvårdstjänster och läkemedel kostnadsfritt under tjänstgöringstiden för beväringar och civiltjänstgörare. Om den sökande lämnar in en utredning om nödvändiga läkemedelsutgifter som försvarmakten eller civiltjänstgöringsplatsen undantagsvis inte står för, kan en begränsad betalningsförbindelse beviljas för det nödvändiga läkemedlet.

En anhörig till en värnpliktig kan beviljas militärunderstöd i form av grundunderstöd, bostadsunderstöd och särskilt understöd. Den värnpliktiga och hens partner anses höra till samma familj (enligt definitionen i lagen om utkomststöd) och ett gemensamt beslut om utkomststöd görs upp för dem. För den värnpliktigas partner beaktas grunddelen för en person som bor i gemensamt hushåll, och det militärunderstöd som eventuellt beviljats hen beaktas som inkomst i kalkylen. Som inkomster beaktas inte ränteutgifter för studielån som ersätts som militärunderstöd eller utgifter i anslutning till vård av barn som ersätts som särskilt understöd.

Den sökande kan vid behov också ansöka hos välfärdsområdet om kompletterande eller förebyggande utkomststöd.

Dagpenningsposter som betalas efter avslutad beväring- eller civiltjänst betraktas alltid som inkomst.

Exempel

Erik och Anne är sambor utan barn. De får allmänt bostadsbidrag. Erik har inlett sin beväringstjänst. Som sambo till en värnpliktig kan Anne inte få militärunderstöd. När familjen ansöker om utkomststöd beaktas det allmänna bostadsbidrag som beviljats för den gemensamma bostaden och Eriks militärunderstöd som inkomst i utkomststöds-kalkylen. Militärunderstödet täcker Eriks andel av boendeutgifterna till den del som den inte täcks med bostadsbidraget. Som utgift införs hyran för bostaden och för Anne beaktas grunddelen för en person som bor i gemensamt hushåll. Erik har inte rätt till grunddelen under den tid han fullgör sin beväringstjänst. Ifall Erik har övriga grundutgifter utreder man i samband med handläggningen av ansökan om det är möjligt att försvarmakten står för utgifterna eller om utgifterna kan täckas med militärunderstödet. Vid behov kan utgiftsposterna i fråga beaktas i kalkylen i enlighet med de allmänna kriterierna för beviljande.

Exempel

Pekka fullgör sin värnplikt. Han har sambo och ett gemensamt barn med sambon. I kalkylen ingår det allmänna bostadsbidraget och militärunderstödet som familjens inkomster, med undantag av den del av militärunderstödet som motsvarar studielånets ränteutgifter. Dessutom får Pekka dagpenning, vilket inte beaktas under tjänstgöringen. Eftersom Pekka får avgiftsfri inkvartering,

mat och kläder på tjänstgöringsplatsen, beaktas inte Pekkas grunddel som utgift i kalkylen under tjänstgöringen. Som grunddel för sambon beaktas grunddelen för en person som bor i gemensamt hushåll och för barnet beaktas grunddelen för ett barn.

Se ett exempel på förfarandet då den sökande inleder sin tjänstgöring mitt i en månad.

1.6.3 Om den sökande eller en familjemedlem dör

Ansökan kan avgöras först när uppgiften om dödsfallet har registrerats i befolkningsdatasystemet. Ansökan kan dock avgöras redan innan uppgiften om dödsfallet har registrerats i befolkningsdatasystemet om uppgiften fås från en tillförlitlig källa, exempelvis av den avlidna personens partner eller barn.

Handläggningen av en avlidna persons ansökan är beroende av om

- den avlidna haft en ansökan om utkomststöd under behandling före dödsfallet eller
- om den avlidna hade hunnit få ett beslut om grundläggande utkomststöd som gällde den månad dödsfallet inträffade eller
- om det är fråga om en ny ansökan.

Om det inte finns ett beslut gällande grundläggande utkomststöd till den avlidna personen eller hans familj för den månad personen avled, ska det grundläggande utkomststödet avgöras retroaktivt. Läs mer om avgörandet under punkten [Sökanden eller familjemedlemmen har inte ett beslut för den månad dödsfallet inträffade](#). Ansökan lämnas i den avlidnas namn, om hen var ensamstående. Ansökan kan lämnas in av dödsboförvaltaren, en anställd inom socialväsendet, boutredningsmannen eller en av delägarna befullmäktigad delägare i ett dödsbo som förvaltas gemensamt. Om den avlidna var gift eller sambo kan partnern stå som sökande, utöver de ovan nämnda.

Om den avlidna personen eller hans familj har haft ett beslut om grundläggande utkomststöd för den månad då personen avled, ska beslutet justeras för månaden i fråga.

Som inkomst för en avlidna person betraktas alla de inkomster som betalats för den månad personen avled. De flesta förmåner betalas ut som vanligt för den månad personen avlider och förmånen dras in från början av månaden efter att personen avled. De utbetalda förmånerna och beloppen kontrolleras i förmånssystemen så att de beaktas rätt. Övriga inkomster meddelas i ansökan och med bilagor och till exempel eventuella löneinkomster beaktas normalt i kalkylen som inkomst den månad personen avled.

Om man har hunnit betala ut utkomststöd åt en avlidna person för månaden efter dödsfallet ber man dödsboet återbetala det felaktigt utbetalda utkomststödet till FPA. Om dödsboet blir tvunget att betala t.ex. räkningar som förfallit under den avlidnas livstid eller betalningar som grundar sig på ändringssökande ska förmånerna betalas till dödsboet.

Läs mer om handläggningen av en avlidna persons ansökan.

Begravningsbidrag

Välfärdsområdena ansvarar för att bevilja begravningsbidrag och kräver ett avgörande om grundläggande utkomststöd innan ansökan om begravningsbidrag behandlas. Grundläggande utkomststöd som gäller begravningsbidrag måste ofta avgöras med

bristfälliga uppgifter, vilket ska konstateras i beslutet. I de flesta fall har man t.ex. inte tillgång till den avlidnas kontoutdrag eftersom banken när det gäller personens kontouppgifter efter dödsdagen *utan särskilda handlingar* endast lämnar ett verifikat över saldot på dödsdagen. De anhöriga har nödvändigtvis inte heller noggrann information om den avlidnes inkomster och utgifter. Därför försöker man avgöra det grundläggande utkomststödet utgående från de uppgifter man redan har tillgängliga vid FPA samt de handlingar som bifogats ansökan. Förskottsinnehållningsprocenterna för pensioner får man ofta reda på via folkpensionen eller så kan man bedöma förskottsinnehållningen på pensionsinkomsten t.ex. på [Skattebetalarnas webbplats](#) (på finska).

Om den avlidna personen har haft grundläggande utkomststöd före sin död och hen har ett gällande beslut om stödet ska en ansökan om begravningsbidrag som kommer till FPA skickas direkt till välfärdsområdet. Även bilagorna till ansökan ska skickas till välfärdsområdet. När man handlägger begravningsbidrag ska man dessutom försäkra sig om att uppgiften om att personen avlidit förmedlats till de andra förmånerna.

1.6.3.1 Den avlidna personen eller hans familjemedlem har fått en ansökan om utkomststöd under behandling före dödsfallet eller har ett gällande utkomststödsbeslut för den månad då dödsfallet inträffade

Ensamstående

Den avlidna personens utkomststöd avgörs eller justeras för döds månaden beroende på om ansökan redan har avgjorts och beslutet om utkomststöd meddelats. Grunddelen beaktas fram till dödsdagen. Grundläggande utkomststöd som redan beviljats den avlidna personen dras in från och med följande post som ännu inte betalats ut. Den avlidna personens betalningsförbindelser dras in från och med dagen efter dödsdagen.

Om räkningar som omfattar övriga grundutgifter för den avlidna personen lämnas in efter dödsdagen beaktas de som utgifter i utkomststöds kalkylen om förfallodagen är före eller på dödsdagen. Om förfallodagen är efter dödsdagen hör räkningar som omfattar övriga grundutgifter till dödsboets skulder.

Om utgifter som förfaller till betalning efter dödsdagen har införts i kalkylen ska de tas bort och räkningarna skickas till dödsboet för betalning. De obetalda räkningarna registreras som dödsboets skulder i bouppteckningen och betalas med dödsboets tillgångar. De anhöriga är inte skyldiga att betala räkningar som räknas som dödsboets skulder.

Beslutet och de räkningar som förfaller till betalning skickas till dödsboet antingen på dödsboförvaltarens adress eller, om man inte känner till den, på den avlidnas hemadress.

Personer med familj

Om den avlidna personen har familj och familjen beviljats grundläggande utkomststöd, justeras familjens beslut och den avlidnas personliga utgifter (t.ex. hälso- och sjukvårdsutgifter) avlägsnas ur kalkylen för den månad då personen avled.

Den avlidna personens betalningsförbindelser dras in från och med dagen efter dödsdagen.

Läs mer om handläggningen av en avlidna persons ansökan.

1.6.3.2 Sökanden eller familjemedlemmen har inte ett beslut för den månad dödsfallet inträffade.

Ensamstående

Om en ensamstående person före sin död inte har haft ett utkomststödsärende under behandling och inte har fått ett beslut om grundläggande utkomststöd för månaden då dödsfallet inträffade, avgörs ansökan och rätten till grundläggande utkomststöd avslås. Emellertid görs en kalkyl upp för den avlidna personen med tanke på begravningsbidraget för den månad som personen avled oberoende av vilken ansökningstid som anges i ansökan.

Om den avlidna personens rättsinnehavare ansöker om grundläggande utkomststöd för den avlidna efter hans död trots att ingen ansökan gjordes medan personen ännu var i livet, kan man i allmänhet inte anse att det längre finns behov av utkomststöd för den tid då personen levde. En avlidna persons rättsinnehavare har emellertid rätt att fortsätta uträta ett ärende som den avlidna inlett, t.ex. genom ändringssökande.

Personer med familj

Utkomststödet för den avlidna personens familj avgörs för den månad då personen avled. Den avlidnas grunddel beaktas till och med dödsdagen.

Räkningar som hänför sig till den avlidnas övriga grundutgifter och som levereras efter dödsdagen kan undantagsvis höra till dödsboets skulder oavsett när räkningarna förfaller till betalning. Om förfallodagen är efter dödsdagen registreras de obetalda räkningarna som dödsboets skulder i bouppteckningen och betalas med dödsboets tillgångar. De anhöriga är inte skyldiga att betala räkningar som räknas som dödsboets skulder. Även om t.ex. änkan skulle ha betalat en räkning som ingår i dödsboets skulder med sina egna inkomster, beaktas räkningen inte som en utgift i det grundläggande utkomststödet. Ett undantag är dock de nödvändiga boendeutgifter som en avlidna med familj har, t.ex. hyra, vatten och el, som alltid kan beaktas som utgift för att säkra boendet även om de skulle vara i den avlidna namn. Kunden ska emellertid uppmanas att så fort som möjligt överföra avtal som är förknippade med de nödvändiga boendeutgifterna i sitt eget namn. Se också [anvisningarna om övergångstiden i anslutning till boendeutgifter](#).

Beslutet och den avlidna personens räkningar skickas till hans partner.

Läs mer om handläggningen av en avlidna persons ansökan.

1.6.4 Eftervård

Eftervård är ekonomiskt och annat stöd som ges i enlighet med barnskyddslagen efter avslutad placering utom hemmet eller en längre placering inom öppenvården. Vårdsområdets skyldighet att ordna eftervård upphör 5 år efter att barnet, efter avslutad placering utom hemmet, senast har varit klient hos barnskyddet och senast då den unga fyller 25 år.

Studielån

Den som får eftervård behöver inte lyfta studielån. Unga personer i eftervård ska instrueras att ansöka om studielån innan eftervården upphör, eftersom de förutsätts lyfta studielån genast efter eftervårdens slut. Om en ung person i eftervård av egen vilja lyfter studielån, beaktas studielånet som inkomst i utkomststöds-kalkylen på samma sätt för andra studerande.

Medel för eget hushåll

En ung person i eftervård kan ha medel för eget hushåll enligt barnskyddslagen. Huvudregeln är att medel för eget hushåll inte beaktas som inkomster under den tid eftervården pågår. Om den unga ändå får tillgång till medel för eget hushåll under eftervården, beaktas den delen av medlen för eget hushåll som inkomst i utkomststöds-kalkylen.

Den unga ombes lämna uppgifter om användningen av dessa medel.

- Hela eftervårdsplanen behöver inte lämnas in till FPA, utan det räcker med vårdsområdets utredning om vad medlen för eget hushåll används till.
- Om det i eftervårdsplanen anges att medlen för eget hushåll är avsedda att användas för sådana övriga grundgifter som omfattas av det grundläggande utkomststödet, till exempel för en hyresgaranti, beaktas de här utgifterna inte i samband med det grundläggande utkomststödet.

När eftervården upphör får den unga de återstående medlen för eget hushåll till sitt förfogande. Efter att eftervården avslutats beaktas medlen som tillgångar i utkomststöds-kalkylen för den unga. När eftervården har upphört ska vårdsområdets utredning om beloppet för medlen för eget hushåll lämnas in som bilaga till ansökan om utkomststöd.

Tryggt boende och utkomst under eftervården

När otillräcklig försörjning, bristfälliga boendeförhållanden eller avsaknad av bostad utgör ett väsentligt hinder för rehabiliteringen av den som får eftervård, ska vårdsområdet utan dröjsmål ordna ett tillräckligt ekonomiskt stöd samt rätta till bristerna i boendeförhållandena eller ordna en bostad som motsvarar behovet. Ekonomiskt stöd från vårdsområdet som fås på denna grund beaktas inte som inkomst.

1.6.5 Öppen och sluten vård inom social- och hälsovården som ordnas av välfärdsområdet

Välfärdsområdena stöder invånarnas boende genom att ordna öppen och sluten vård. Välfärdsområdena kan ordna öppen och sluten vård självständigt eller genom att köpa tjänster av andra välfärdsområden eller av privata serviceproducenter. Välfärdsområdena kan också bevilja servicesedlar som kunderna kan använda för att köpa tjänsterna.

Välfärdsområdena tar ut klientavgifter för de social- och hälsovårdstjänster som de ordnar. Klientavgifterna inom social- och hälsovården är jämnstora eller inkomstrelaterade avgifter som fastställs enligt kundens betalningsförmåga. Av klientavgifterna beaktas som utgifter de andelar som räknas till övriga grundutgifter i samband med det grundläggande utkomststödet.

Uppmana vid behov kunden att ansöka om nedsättning av klientavgiften. Läs mer om [nedsättning av eller befrielse från klientavgift](#).

1.6.5.1 Boendeservice inom öppenvården

Välfärdsområdena kan upphandla och tillhandahålla socialvårdstjänster i anslutning till boende, omvårdnad och omsorg i form av öppen vård. Boendeservice inom socialvården ordnas för personer som av särskilda skäl behöver hjälp och stöd i sitt boende eller för att ordna sitt boende. Olika former av öppenvårdstjänster i anslutning till boende är:

- [tjänster som tillhandahålls i det egna hemmet](#)
- [gemenskapsboende](#) (tidigare serviceboende),
- [långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg](#) och
- [långvarig familjevård](#).

1.6.5.1.1 Tjänster som tillhandahålls i det egna hemmet

Socialvårdstjänster ordnas i allmänhet så att klienten bor hemma. Med tjänster som tillhandahålls i det egna hemmet avses hemvård. Hemvård omfattar hemtjänst och hemsjukvård. Med hemvård avses en tjänst vars syfte är att en person ska klara av de funktioner som hör till det dagliga livet i sitt hem och sin boendemiljö. Utöver hemvården kan kunden vid behov erbjudas trygghetstjänster eller stödtjänster.

Hemvård

För tjänster som tillhandahålls i hemmet tar välfärdsområdet ut en inkomstrelaterad månatlig avgift som bestäms utifrån

- antalet timmar av service som angetts i servicebeslutet
- klientens betalningsförmåga och
- familjens storlek.

Fakturor för hemvård kan beaktas som utgifter och för dem behöver man inte separat be om specifikation.

Trygghetstjänster

Trygghetstjänster eller trygghetsservice (trygghetstelefon, trygghetsarmband och besök vid larm) kan beaktas som utgifter

- när dessa grundar sig på konstaterade hälsorelaterade behov och
- avgiften tas ut i samband med klientavgiften till välfärdsområdet eller
- genom fakturering av den leverantör som välfärdsområdet köper tjänsterna av.

Trygghetstjänster som kunden själv skaffat av privata serviceproducenter kan inte beaktas som utgifter.

Stödtjänster

Välfärdsområdet kan utöver hemvården ordna stödtjänster och ta ut en separat avgift för dem. Till stödtjänsterna hör:

- måltidsservice
- klädvård
- städservice
- hjälp med att uträtta ärenden
- tjänster som främjar delaktighet och socialt umgänge.

Stödtjänsterna beaktas inte som utgift, eftersom de ingår i grunddelen. Undantagsvis kan utgifter för stödtjänster på kundens begäran överföras direkt till välfärdsområdet för behandling.

Termen hemtjänst används i fortsättningen endast om hemservice för barnfamiljer, som i fortsättningen är en separat tjänst.

Om kunden får rätt till utkomststöd ska du uppmana kunden att ansöka om [nedsättning av eller befrielse från klientavgift](#).

Läs mer om processen vid öppen och sluten vård.

1.6.5.1.2 Gemenskapsboende

Med gemenskapsboende avses boende som ordnas av välfärdsområdet i en tillgänglig och trygg boendeenhet, där personen förfogar över en bostad som motsvarar hans behov och där de boende erbjuder verksamhet som främjar socialt umgänge.

Gemenskapsboende ordnas för personer

- vars funktionsförmåga är nedsatt och
- vars behov av vård och omsorg har ökat till följd av hög ålder, sjukdom eller skada eller någon annan motsvarande orsak.

För gemenskapsboende tar välfärdsområdet ut en inkomstrelaterad månatlig avgift i enlighet med socialvårdslagen. Avgiften bestäms utifrån

- antalet timmar av service som angetts i servicebeslutet,
- klientens betalningsförmåga och
- familjens storlek.

Månadsavgiften inkluderar förutom vården även sådana tjänster som tillhandahålls fortlöpande och regelbundet i enlighet med klientplanen och som anknyter till vården och omsorgen. Avgiften inkluderar inte boendekostnader och läkemedelsutgifter.

Av de tjänster som ingår kan man i samband med grundläggande utkomststöd beakta sådana som klassificeras som övriga grundutgifter.

- utgifter för vård och omsorg som anknyter till hälso- och sjukvård, till exempel bastu- och tvätttjänster
- boendeutgifter

Stödtjänster

Välfärdsområdet kan ordna stödtjänster och ta ut en separat avgift för dem. Till stödtjänsterna hör:

- måltidsservice
- klädvård
- städservice
- hjälp med att uträtta ärenden
- tjänster som främjar delaktighet och socialt umgänge.

Stödtjänsterna beaktas inte som utgift, eftersom de ingår i grunddelen. Undantagsvis kan utgifter för stödtjänster på kundens begäran överföras direkt till välfärdsområdet för behandling.

Trygghetstjänster

Trygghetstjänster eller trygghetsservice (trygghetstelefon, trygghetsarmband och besök vid larm) kan beaktas som utgifter

- när dessa grundar sig på konstaterade hälsorelaterade behov och
- avgiften tas ut i samband med klientavgiften till välfärdsområdet eller
- genom fakturering av den leverantör som välfärdsområdet köper tjänsterna av.

Trygghetstjänster som kunden själv skaffat av privata serviceproducenter kan inte beaktas som utgifter.

Om tjänster för vilka klient- och serviceavgifter tas ut inte hör till övriga grundutgifter eller om de omfattas av grunddelen kan de inte beaktas som utgifter i samband med det grundläggande utkomststödet. Sådana utgifter är till exempel

- avgifter för måltidsservice
- städtjänster och
- tjänster som främjar socialt umgänge.

Undantagsvis kan månatliga utgifter av det här slaget som uppkommer inom öppenvården på kundens begäran överföras direkt till välfärdsområdet för behandling.

Avgörande av en ansökan om grundläggande utkomststöd kräver alltid följande bilagor:

- ett beslut om klientavgifter och
- specifikationer av utgifterna som ansluter till tjänsten, om specifikationerna av tjänstens innehåll inte framgår av beslutet om klientavgifter. Av specifikationen ska de olika tjänsternas andel av hela avgiften framgå i euro eller procent.

Om det inte går att få tillräckliga uppgifter om vad klientavgiften innehåller kan klientavgiften inte beaktas som utgift.

Om den ena i ett par bor hemma och den andra på en boendeenhet ska skilda beslut göras upp för makarna och då beaktas grunddelen för ensamstående för vardera. Om sökandens partner har klart högre inkomster, ska [partnerns försörjningsförmåga](#) utredas. Om de bägge två får utkomststöd, har i allmänhet ingendera tillräcklig försörjningsförmåga och saken behöver inte utredas särskilt.

Läs mer om processen vid öppen och slutet vård och [boendeutgifter vid förflyttning till öppen vård eller service på institution](#).

Kortvarigt gemenskapsboende

För kortvarigt gemenskapsboende uppbärs i allmänhet en jämnstor klientavgift. I samband med grundläggande utkomststöd kan man beakta den andel av avgiften som som klassificeras som övriga grundutgifter.

Avgörande av en ansökan om grundläggande utkomststöd kräver specifikationer av utgifterna som ingår i avgiften. Av specifikationen ska de olika tjänsternas andel av hela avgiften framgå i euro eller procent. Om det inte går att få tillräckliga uppgifter om vad klientavgiften innehåller kan klientavgiften inte beaktas som utgift.

1.6.5.1.3 Långvarigt serviceboende med heldygnsvård

Långvarigt serviceboende med heldygnsvård (nedan serviceboende med heldygnsvård) ordnas för personer som behöver vård och omsorg dygnet runt. För serviceboende med heldygnsvård tar välfärdsområdet ut en inkomstrelaterad klientavgift som täcker den service som klienten får i sin helhet, inklusive till exempel måltider.

När klientavgiften beräknas lämnas för klienten ett belopp för personligt bruk som ska uppgå till minst 167 euro i månaden år 2023. Med det beloppet ska klienter i serviceboende med heldygnsvård betala för till exempel

- självriskandelar för eventuella transporter (motsvarande resor som anses höra till utkomststödet grunddel, bland annat skjuts till butiken och apoteket)
- kläder
- personlig hygien
- telefonkostnader
- andra eventuella utgifter som inte ingår i servicen.

I anslutning till grundläggande utkomststöd beaktas som inkomster det belopp som i beslutet om klientavgifter reserverats för den sökandes personliga bruk och som är minst 167 euro år 2023. Som inkomst beaktas också till exempel skatteåterbäringar eller andra motsvarande inkomster som inte har beaktats vid beräkningen av klientavgiften.

Kundens förmögenhet beaktas i utkomststödsräkningen som tillgångar så länge den de facto är disponibel för kunden. Läs mer under [Tillgångar](#).

I lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården fastställs det belopp som minst ska stå till klientens förfogande för personligt bruk. För en person som har serviceboende med heldygnsvård betraktas som ett belopp som motsvarar

grunddelen i samband med det grundläggande utkomststödet det minimibelopp som enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården ska stå till en persons förfogande, dvs. 167 euro per månad år 2023.

I kundens utkomststödsräkning kan också andra grundutgifter beaktas som utgifter (med undantag för boendeutgifter som dragits av genom klientavgiftsbeslut), till exempel

- sjukhusräkning,
- resekostnader inom hälso- och sjukvården
- läkemedel eller
- identitetshandlingar.

Boendeutgifter för serviceboende med heldygnsomsorg (t.ex. hyra, el och hemförsäkring) beaktas inte som utgift i räkningen av det grundläggande utkomststödet, om de har dragits av i sin helhet när klientavgiften fastställdes. Som utgift kan man beakta den andel av boendeutgifterna som inte har dragits av i beslutet om klientavgifter.

Exempel

Sally bor i serviceboende med heldygnsomsorg. Hennes hyra är 600 euro och hennes elräkning är 30 euro. Boendekostnaderna betalar Sally själv. I beslutet om klientavgift har man vid fastställandet av klientavgiften dragit av 550 euro från hyran och 20 euro från elutgifterna. I beslutet om klientavgift har 167 euro fastställts som det belopp som ska stå till Sallys förfogande. Det belopp som ska stå till Sallys förfogande, dvs. 167 euro, beaktas som inkomst i utkomststödsräkningen. Som utgift kan man beakta den andel av boendeutgifterna som inte har dragits av i beslutet om klientavgifter. Som utgifter beaktas 50 euro av Sallys hyra och 10 euro av elräkningen, samt 167 euro som ett belopp som motsvarar grunddelen.

Om den ena parten i ett gift eller samboende par bor hemma och den andra har serviceboende med heldygnsomsorg, beaktas grunddelen för ensamstående för den som bor hemma. De får separata beslut.

Om sökandens partner har klart högre inkomster, ska [partnerns försörjningsförmåga](#) utredas. Om de bägge två får utkomststöd, har i allmänhet ingendera tillräcklig försörjningsförmåga och saken behöver inte utredas särskilt.

Om klienten har beviljats en servicesedel för serviceboende med heldygnsomsorg, se även [servicesedlar](#) och [boendeutgifter vid förflyttning till öppen vård eller service på institution](#).

Läs mer om processen vid öppen och sluten vård.

Serviceboende med heldygnsomsorg enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda eller lagen om service och stöd på grund av handikapp

Avgörande av ett utkomststödsärende kräver ett beslut om klientavgifter. För servicen uppbärs i allmänhet en jämn stor avgift för uppehälle, som innehåller utgifter som hör till grunddelen. Därför är avgiften för uppehälle inte en sådan utgift som beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet. Som inkomster beaktas alla kundens disponibla inkomster. Kundens förmögenhet beaktas i utkomststödsräkningen som tillgångar så länge den är disponibel. Sådana utgifter som beaktas i det grundläggande

utkomststödet, dvs. grunddelen och övriga grundutgifter t.ex. hyra, kan beaktas som utgift.

1.6.5.1.4 Långvarig familjevård

Med långvarig familjevård (hädanefter familjevård) avses vård eller annan omvårdnad dygnet runt eller en del av dygnet i en familjevårdares privathem eller hemma hos den som får vård.

För familjevård tar välfärdsområdet ut en inkomstrelaterad klientavgift som täcker den service som klienten får i sin helhet, inklusive till exempel måltider.

Familjevården beaktas i samband med grundläggande utkomststöd på samma sätt som serviceboende med heldygnssomsorg. Läs mer om [långvarigt serviceboende med heldygnssomsorg](#).

Den här anvisningen för långvarig familjevård gäller inte

- familjevård inom barnskyddet
- familjevård inom specialomsorg för utvecklingsstörda
- service och stöd i form av familjevård på grund av funktionsnedsättning
- familjevård i form av medicinsk rehabilitering på en inrättning.

I fråga om dessa ska det utredas närmare till vilka delar utgifterna för familjevård kan beaktas som övriga grundutgifter i det grundläggande utkomststödet. Vid behov begärs specifikationer av utgifterna som ansluter till tjänsten, om de inte framgår av beslutet om klientavgifter.

1.6.5.2 Institutionsvård

Med institutionsvård eller motsvarande vård avses verksamhet som innefattar uppehälle, vård och omvårdnad. Vården ordnas på vårdavdelningen på ett sjukhus eller på en hälsovårdscentrals vårdavdelning eller vid en motsvarande inrättning inom socialvården, såsom ett åldershem, en centralinstitution för specialomsorg för utvecklingsstörda eller en inrättning för missbrukarvård.

Institutionsvård ordnas som kortvarig eller långvarig vård och en klientavgift för institutionsvård tas ut för vården.

- En jämnstor avgift tas ut för [kortvarig institutionsvård](#) i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen eller socialvårdslagen.
- För [långvarig institutionsvård](#) tas en inkomstrelaterad klientavgift ut i enlighet med välfärdsområdets beslut om klientavgifter.

1.6.5.2.1 Kortvarig institutionsvård

Kortvarig institutionsvård innehåller utöver vården också kost, läkemedel, hygien, kläder och tjänster som främjar det sociala välbefinnandet. Kommunen kan ha fastställt en jämnstor avgift för kortvarig institutionsvård i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen. I det här avsnittet av anvisningen behandlas kortvarig institutionsvård i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen. Läs mer om [kortvarig institutionsvård enligt socialvårdslagen eller lagen om missbrukarvård](#).

I samband med det grundläggande utkomststödet beaktas en jämn stor avgift för kortvarig institutionsvård som utgift för den månad då fakturan för kortvarig institutionsvård förfaller till betalning. Under kortvarig institutionsvård kan man i samband med grundläggande utkomststöd för kundens del beakta som utgift sådant som hör till övriga grundutgifter, t.ex. hyra, elavgift och försäkringspremie för egen bostad.

Kortvarig institutionsvård som räcker mindre än 30 dygn eller exakt 30 dygn inverkar inte på kundens grunddel. Om institutionsvården varar över 30 dygn beaktas en grunddel per dag som utgift för de överskridande dygna. Grunddelen per dag är 1/30 av grunddelen för hela månaden, från vilken den andel som beräknas behövas för kost (49 %) har dragits av. Tiden räknas från den dag då institutionsvården inleds.

Enstaka dagar i det egna hemmet (1–5 dagar i månaden) medan institutionsvården pågår påverkar inte beloppet av grunddelen. Om dagarna i det egna hemmet är fler än fem under en månad kan kunden beviljas full grunddel för dagarna i det egna hemmet.

Om kunden regelbundet får institutionsvård i en vecka och vistas i sitt hem en vecka (intervall- eller växelvård) beaktas för perioderna med institutionsvård grunddelen med avdrag för utgifterna för kost. För perioden med vistelse i hemmet beaktas grunddelen till fullt belopp.

Läs mer om processen vid öppen och sluten vård.

Läs mer om [nedsättning av eller befrielse från klientavgift](#).

1.6.5.2.2 Långvarig institutionsvård

Institutionsvården är långvarig när den avgift som tas ut är en inkomstrelaterad klientavgift för institutionsvård i enlighet med välfärdsrådets beslut om klientavgifter. Klientavgiften för långvarig institutionsvård fastställs enligt kundens betalningsförmåga. Avgiften är högst 85 procent av inkomsterna för den som får institutionsvård. Om en person som får långvarig institutionsvård före institutionsvården har levtt i äktenskap eller samboförhållande och har större inkomster än partnern är vårdavgiften 42,5 procent av parets sammanräknade inkomster. Om de båda får långvarig institutionsvård fastställs klientavgiften enligt en ensamstående. När klientavgiften beräknas lämnas för klienten ett belopp för personligt bruk som ska uppgå till minst 112 euro i månaden (år 2023).

En person i långvarig institutionsvård behöver i allmänhet inte grundläggande utkomststöd, eftersom inrättningen svarar för uppehållet. Långvarig institutionsvård omfattar i allmänhet alltid läkemedel, boende och mat.

Som inkomster beaktas det belopp som i beslutet om klientavgifter reserverats för kundens personliga bruk och som är minst 112 euro år 2023. Som inkomst beaktas också till exempel skatteåterbäringar eller andra motsvarande inkomster som inte har beaktats vid beräkningen av klientavgiften.

Kundens förmögenhet beaktas i utkomststöds-kalkylen som tillgångar så länge den de facto är disponibel för kunden.

I lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården fastställs det belopp som minst ska stå till klientens förfogande för personligt bruk. Den summa som klienten får behålla för sitt personliga bruk är beroende av hans inkomster. För en person i långvarig institutionsvård betraktas som ett belopp som motsvarar grunddelen i samband med det grundläggande utkomststödet det minimibelopp som enligt lagen om klientavgifter inom

social- och hälsovården ska stå till en persons förfogande, dvs. 112 euro per månad år 2023.

För den som får långvarig institutionsvård kan man beakta övriga grundutgifter som omfattas av det grundläggande utkomststödet, om de inte ingår i det uppehälle som institutionen erbjuder (t.ex. glasögon). Innan utgifterna beaktas ska man utreda med institutionen om de eventuellt är ersättningsgilla.

Om den ena parten i ett gift eller samboende par bor hemma och den andra får långvarig institutionsvård, beaktas grunddelen för ensamstående för den som bor hemma. De får separata beslut.

Om sökandens partner har klart högre inkomster, ska [partnerns försörjningsförmåga](#) utredas. Om de bägge två får utkomststöd, har i allmänhet ingendera tillräcklig försörjningsförmåga och saken behöver inte utredas särskilt.

Läs mer om processen vid öppen och sluten vård.

1.6.5.3 Missbrukarvård

Tjänster inom missbrukarvården ordnas både inom hälso- och sjukvården (i allmänhet avgiftning för missbrukare) och inom social- eller missbrukarvården (övriga tjänster för missbrukare). I huvudsak ordnas kortvarig avgiftning och rehabilitering i form av institutionsvård samt långvarigare vård vid vårdhem som stöd för rehabiliteringen.

Hälso- och sjukvårdstjänster

De jämnstora avgifterna för kortvarig institutionsvård inom hälso- och sjukvården som tjänster för missbrukare beaktas som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet.

Social- och missbrukarvårdens tjänster

Av klientavgifter som fastställts enligt socialvårdslagen och lagen om missbrukarvård kan man som utgifter beakta de andelar som hör till övriga grundutgifter i samband med det grundläggande utkomststödet (till exempel boende och hälsovårdsutgifter). Om tjänsten omfattar måltider dras utgifterna för kost av från kundens grunddel genast då tjänsten inleds. Om det inte går att få tillräckliga uppgifter om vad klientavgiften innehåller kan klientavgiften inte beaktas som utgift.

Om tjänster för vilka klient- och serviceavgifter tas ut inte hör till övriga grundutgifter eller om de omfattas av grunddelen kan de inte beaktas. Sådana utgifter är till exempel avgifter för måltider.

Undantagsvis kan månatliga utgifter av det här slaget som uppkommer inom missbrukarvården på kundens begäran överföras direkt till välfärdsområdet för behandling.

Om kunden inte har en betalningsförbindelse eller ett betalningsbeslut från välfärdsområdet för missbrukarvården anses hen använda sig av privata tjänster och grundläggande utkomststöd beviljas i regel inte för dessa utgifter. Läs mer om [kostnaderna för privata hälso- och sjukvårdstjänster](#).

Läs mer om processen vid öppen och sluten vård och [nedsättning av eller befrielse från klientavgift](#).

1.6.5.4 Boendeutgifter vid förflyttning till öppen vård eller service på institution

Då en kund flyttar till långvarig institutionsvård, gemenskapsboende, serviceboende med heldygnsomsorg eller till familjevård kan hen ha boendekostnader för två bostäder samtidigt. Då kunden flyttar till tjänster av de ovan nämnda slaget kan man som utgift beakta boendeutgifterna i den bostad som kunden flyttar från till den del som de inte i välfärdsområdets beslut om klientavgifter har dragits av från de inkomster som ligger till grund för klientavgiften. Tiden räknas från då institutionsvården inleds.

Som boendeutgifter kan beaktas:

- nödvändiga och skäligen kostnader för ägarbostad för högst 6 månader
- hyra för hyresbostad och övriga nödvändiga och skäligen kostnader för boende för uppsägningstiden
- bruksvederlag för bostadsrättsbostad och övriga nödvändiga och skäligen kostnader för boende för högst 3 månader.

1.6.5.5 Servicesedel för öppen och sluten vård som ordnas av välfärdsområdet

Välfärdsområdena kan ordna tjänster inom öppenvård och institutionsvård genom att använda servicesedlar. Klienten har rätt att vägra ta emot en servicesedel som hen erbjuds, och i så fall ska välfärdsområdet hänvisa hen till tjänster som välfärdsområdet ordnar på annat sätt. Av servicesedelns självriskandel beaktas som utgifter de andelar som hör till det grundläggande utkomststödet övriga grundutgifter.

Som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet beaktas högst den andel av självrisk som motsvarar kostnaden för tjänsten om välfärdsområdet hade ordnat den. FPA utreder vid behov hur stor motsvarande klientavgift är hos det välfärdsområde som ordnar tjänsten.

Om självrisk för servicesedeln orsakar ett behov av utkomststöd ska du uppmana kunden att kontakta välfärdsområdet för att höja värdet på servicesedeln eller sänka självrisk. Ge kunden 1–3 månader tid för att ordna upp situationen, varvid sådana utgifter som hör till övriga grundutgifter i samband med det grundläggande utkomststödet kan beaktas i kundens kalkyl. Läs mer om [nedsättning av eller befrielse från klientavgift](#).

Servicesedel för serviceboende med heldygnsomsorg.

Om servicesedeln har beviljats för serviceboende med heldygnsomsorg eller för familjevård, ska klientavgiften utredas för motsvarande service om kunden inte skulle ha tagit emot tjänsten, utan tjänsten skulle ha ordnats som välfärdsområdets egen tjänst eller köpta tjänst. Beloppet för klientens personliga bruk ska framgå av utredningen. När beloppet för personligt bruk har utretts, avgörs ansökan enligt anvisningarna för [serviceboende med heldygnsomsorg](#).

Läs mer om processen vid öppen och sluten vård.

1.6.5.6 Privat boendeservice

Med privat boendeservice avses situationer där kunden självständigt har ordnat sitt boende. Kunden har inte någon vård- och serviceplan som gjorts upp av välfärdsområdet och inget servicebeslut eller beslut om klientavgifter.

Om kunden ansöker om grundläggande utkomststöd för avgifterna för hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahållits av en privat serviceproducent ska kunden uppmanas att utreda möjligheten att söka sig till tjänster som ordnas av välfärdsområdet. Kunden ges då tid att ordna upp situationen (1–3 månader), för att hen ska kunna utreda om välfärdsområdet kan ordna tjänsterna.

Under den här tiden kan man undantagsvis beakta avgifterna för hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahållits av en privat serviceproducent och hör till övriga grundutgifter, samt boendeutgifter som är högre än vad som är skälig nivå på orten. Specifikationer av de olika avgifterna som ingår i tjänsten ska alltid lämnas om hälso- och sjukvårdstjänster. Av specifikationen ska de olika tjänsternas andel av hela avgiften framgå i euro eller procent. Om avgiften inte är specificerad eller det inte går att få en specifikation, kan avgiften inte beaktas som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet. Hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahållits av en privat serviceproducent beaktas inte som utgifter efter att tiden för att ordna upp situationen har löpt ut.

Berätta för kunden att FPA efter att tiden för att ordna upp situationen har löpt ut bara kan godkänna de skäliga boendeutgifter som fastställts för orten i fråga. Om det inte går att få en bostad till skäligt pris på orten kan boendekostnaderna beaktas också efter att tiden för att ordna upp situationen har löpt ut. Förfarandet är alltså detsamma som i fråga om andra hyresbostäder. Läs mer om [skäliga boendeutgifter](#).

Läs mer om processen vid öppen och sluten vård.

1.6.6 Studerande

De primära förmånerna för studerande är studiestöd och allmänt bostadsbidrag. Den studerandes inkomst kan också bestå av till exempel vuxenutbildningsstöd eller olika ekonomiska stöd för läroavtalsstuderande. Om de primära förmånerna eller andra inkomster och tillgångar inte räcker till för att trygga utkomsten, kan en studerande ha rätt till utkomststöd.

Om den studerande med stöd av utkomststödet genomför studier som inte berättigar till studiestöd eller om rätten till studiestöd har upphört, kan det bli fråga om en sänkning av grunddelen.

1.6.6.1 Studiestöd

Studiestöd kan beviljas till exempel för högskolestudier, gymnasiestudier, yrkesutbildning och grundläggande utbildning för vuxna. Om en studerande ansöker om utkomststöd ska man uppmana hen att också ansöka om studiestöd och allmänt bostadsbidrag.

Till studiestödet hör

- studiepenning

- inklusive studiepenningens försörjarförhöjning och läromaterialstillägget.
- studielån och
- bostadstillägg, som betalas
 - till dem som studerar och bor utomlands eller på Åland, och
 - till dem som studerar på en avgiftsbelagd linje vid en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter och som bor i läroanstaltens elevhem.

Allmänna villkor för beviljande av studiestöd är

- antagning till läroanstalt
- heltidsstudier
- studieframgång och
- behov av ekonomiskt stöd.

Villkoren för beviljande av studiestöd varierar beroende på vilket slag av studier som bedrivs. Läs mer om villkoren för beviljande i anvisningen om studiestöd.

Innan ett beslut om utkomststöd meddelas ska du kontrollera följande:

- har kunden ansökt om studiestöd
 - om studiestöd inte har beviljats, ska man i studiestödsbeslutet kontrollera orsaken till att studiestödet inte har beviljats eller till att utbetalningen har upphört och vad den sökande måste göra för att studiestödet ska börja betalas ut på nytt
 - om kunden inte har ansökt om studiestöd ska du uppmana hen att ansöka om det
- hur många studiestöds månader kunden har kvar
 - om det bara finns några få studiestöds månader kvar, ska du fråga kunden om hen hinner slutföra sina studier under tiden
- har statsgaranti för studielån beviljats
 - statsgaranti för studielån beviljas automatiskt till högskolestuderande
- har kunden lyft studielån
- studiepenningens utbetalningsmånader

Om en studerande återbetalar studiestöd som redan betalats till hen, har hen dock haft tillgång till studiestödet under utbetalningsmånaden och kalkylen för utbetalningsmånaden justeras därför inte.

Annulering av studiestöd

Om den studerande själv har annullerat sitt studiestöd till exempel för att hen har överskridit inkomstgränserna eller för att spara studiestöds månader, trots att hen fortfarande har rätt till studiestöd, ska man göra så här:

- studielån beaktas fortsättningsvis som inkomst
- studiepenning beaktas inte som inkomst, eftersom studiestöd inte beviljas retroaktivt
- uppmana kunden att ansöka om att studiestöd ska börja betalas ut på nytt och gör upp en inrivningsplan i samband med studiepenningen

utkomststöd beviljas för en månad i taget tills ansökan om studiestöd har avgjorts.

1.6.6.2 Studielån

Studerande som får studiepenning eller vuxenutbildningsstöd kan beviljas statsgaranti för studielån från FPA. Om kunden studerar vid en högskola och har studiepenning får hen automatiskt ett beslut om statsgaranti för studielån. Om kunden studerar på andra stadiet eller har vuxenutbildningsstöd måste hen ansöka om garanti för studielån.

FPA kan bevilja garanti för studielån också i följande situationer:

- en myndig studerande som bor hos sin förälder och som inte är berättigad till studiepenning på grund av föräldrarnas inkomster.
- en studerande som har en betalningsanmärkning
- en studerande som har ett tidigare studielån som FPA driver in
 - om den studerande därför får avslag på sin ansökan om statsgaranti för studielån, kan hen ansöka om att statsgaranti ska beviljas av särskilda skäl. En utredning i ärendet ska då lämnas till FPA. Anvisningar om den utredning som ska lämnas in har bifogats beslutet om studiestöd.

Myndiga kunder som ansöker om utkomststöd och som studerar på heltid ska alltid ansöka om studielån. I regel förutsätter man att alla som har rätt till studiestöd ska ansöka om studielån. Även sökande som har vuxenutbildningsstöd för sina studier förutsätts ansöka om studielån. Om en studerande inte har ansökt om statsgaranti för studielån och om studielån trots att hen hade kunnat få lån och garanti, kan ett kalkylerat belopp av studielån i allmänhet beaktas som inkomst i kalkylen då utkomststöd beviljas. Räntebidrag för studielån beaktas inte som inkomst.

Undantagssituationer då kunden inte behöver lyfta studielån

En kund förutsätts inte ansöka om studielån och lyfta lånet om det på grund av kundens särskilda omständigheter kan anses leda till en oskälig situation för kunden. Vid prövningen kan man beakta kundens ålder, studiernas karaktär, studieframgången och andra omständigheter. Det kan vara fråga om en sådan situation till exempel om

- kunden är under 18 år
- kunden omfattas av eftervård inom barnskyddet
 - om kunden omfattas av eftervård enligt lagen om främjande av integration förutsätts hen i allmänhet inte lyfta studielån, men de medel som samlats in till kunden med stöd av lagen om främjande av integration beaktas som tillgångar i kalkylen
- kunden har en svår sjukdom eller någon annan motsvarande orsak som gör att hen på grund av nedsatt arbetsförmåga eller annan orsak inte klarar av att försörja sig själv
- kundens studier mot bakgrunden av osedvanliga tidigare svårigheter också har syften som anknyter till rehabilitering eller förebyggande av marginalisering, t.ex. tidigare fångar och klienter inom missbrukarrehabilitering eller mentalvårdsklienter.
- en ung kund som nyss har blivit myndig avlägger sin första examen efter grundskolan och examen i fråga, oftast gymnasiet, medför inte yrkesmässig behörighet. Den unga kunden har ännu inte uppnått ekonomisk självständighet från sina föräldrar, som i vanliga fall skulle bidra med stöd för den ungas studier men på grund av sin svaga ekonomiska situation inte kan göra det, och det är oskäligt att förutsätta att kunden ska lyfta studielån med tanke på kundens helhetsituation, eller
 - det har i allmänhet ingen betydelse för avgörandet om en ung person bor hos sina föräldrar eller självständigt.

- Om en studerande har ett pågående skuldsaneringsärende kan skuldsättningen påverka kundens möjligheter att få skuldsanering.
 - Man gör upp beslut för den studerande för en månad åt gången och följer hur behandlingen av ansökan om skuldsanering framskrider. När tingsrätten meddelat beslut om inledande av skuldsanering och fastställt ett betalningsprogram, förutsätts den studerande ansöka om studielån.

Om studerande lyfter studielån trots de situationer som beskrivs ovan, beaktas lånet som inkomst. I dessa undantagsfall innebär beviljad statsgaranti för studielån ännu inte att studielånet skulle beaktas som inkomst, utan lånet beaktas först när det har lyfts. Om kunden i en sådan situation återbetalar studielånet till banken, beaktas som inkomst endast den andel av studielånet som hen inte återbetalat.

Studielån beaktas som inkomst från början av månaden efter den månad då kunden fyllde 18 år eller eftervården upphörde. Innan eftervården upphör ska kunden informeras om att studielånet beaktas som inkomst för hen efter att eftervården har upphört.

1.6.6.2.1 Periodisering av studielån

Studielånet är avsett att täcka kostnader för studierna under höst- och vårterminen. Ett studielån är en sådan inkomst av engångsnatur som en studerande kan använda som försörjning för sig själv och sin familj under en längre tid. Studielånet kan således periodiseras, dvs. fördelas jämnt enligt följande:

- studielånet beaktas som inkomst för de månader då kunden har rätt till studiepenning
- periodiseringen inleds i allmänhet, dvs. den första månadsraten beaktas som inkomst för den månad då lånet skulle ha kunnat lyftas på banken
 - lånet kan lyftas för vårterminen från och med 1.1 och för höstterminen från och med 1.8
 - undantag är högskolestuderande, för vilka studielån i allmänhet beaktas som inkomst under höstterminen från och med 1.9 eftersom högskolestuderande inte har rätt till studiepenning i augusti
- studielånet beaktas som månatlig inkomst under studiestödsperioderna även om kunden har använt lånet helt eller delvis

Exempel

Agneta har beviljats statsgaranti för studielån vid högskolestudier för höstterminen 1.9–31.12.2021. Garantin för lånet uppgår till 2 600 euro och lånet kan lyftas i augusti. Agneta ansöker om utkomststöd för tiden 1.8–31.12.2021. För augusti månad beaktas studielånet inte som inkomst. Lånet hänförs till tiden 1.9–31.12 och som inkomst beaktas 650 euro i studielån per månad.

Om studierna avbryts periodiseras studielånet inte längre månadsvis som inkomst. Om studiepenning betalas efter att studierna har avbrutits och kunden har lyft studielånet för månaden i fråga, kan studielånet beaktas som inkomst för månaden i fråga. Om kunden har studielånspengar kvar på sitt konto efter att studierna avbrutits kan saldot på kontot beaktas som tillgångar i kundens kalkyl.

Exempel

Högskolestuderande, beaktande av studielån

Ellen har sedan hösten studerat vid en högskola och får studiepenning. Hon ansöker om utkomststöd för april och maj. Hon har inte lyft något studielån alls trots att hon har rätt till det. I den utkomststöds kalkyl som görs upp för Ellen för april beaktas studielånet för april, 650 euro/mån., som inkomst och också studielånsbeloppen för september–mars dvs. 7 x 650 euro, dvs. 4 550 euro beaktas som inkomst. Överskottet i kalkylen för april överförs till maj och som inkomst beaktas också studielånet för maj, dvs. 650 euro/mån.

Exempel

Studier på andra stadiet, hur studielån beaktas

Martin studerar vid en yrkesläroanstalt och får studiepenning, men har inte ansökt om garanti för studielån. Han ansöker om utkomststöd för april och maj. Martin kan få studielån för två månader. Studielånet på 650 euro/månad beaktas som inkomst för Martin i april och maj.

Exempel

Studierna har avbrutits tillfälligt.

Mona har ansökt om utkomststöd för oktober och november. Hon har avbrutit sina studier under tiden 5.9 –14.10. Mona fick studiepenning och studielån i september. Hon fortsätter sina studier 15.10. Mona har lyft hela studielånet för höstterminen redan i september och ingenting återstår av studielånet. I oktober betalas ingen studiepenning till Mona, eftersom hon har för få studiedagar för att ha rätt till studiestöd. I utkomststödsbeslutet för oktober beaktas därför varken studiepenning eller studielån. Studielån och studiepenning beaktas inte som inkomst i oktober, eftersom Mona har avbrutit sina studier och därför saknar rätt till studiestöd i oktober. I november får Mona studiepenning, och då beaktas utöver studiepenningen också studielånet på 650 euro/mån. som inkomst i beslutet om utkomststöd, även om lånet redan har använts.

1.6.6.2.2 När banken inte beviljar studielån

Om kunden har fått statsgaranti för studielån men inte beviljas något banklån, ska kunden foga ett intyg från banken om att lån inte har beviljats som bilaga till sin ansökan om utkomststöd.

- Intyget ska begäras från den bank kunden primärt anlitar.
 - Kunden kan ha konton hos flera banker. Det är dock mest sannolikt att studielån beviljas av den bank dit kunden får sina inkomster och där hen sköter sina dagliga penningaffärer.
- Intyget kan formuleras fritt och utfärdas även i elektronisk form.
- Orsaken till att lån inte beviljats behöver inte framgå av intyget.

Om den studerande inte beviljas studielån av banken, räknas lånet inte som inkomst. Möjligheterna att få studielån från banken ska utredas varje år. Om en studerande har beviljats statsgaranti för studielån och hen inte lämnar in ett intyg från banken över att studielån inte har kunnat beviljas, beaktas studielånet som inkomst i kalkylen.

1.6.6.3 När den sökande inte har rätt till studiestöd

Om studierna inte berättigar till studiestöd eller om rätten till studiestöd har upphört, ska den studerande beroende på situationen

- anmäla sig som arbetslös arbetssökande som står till arbetsmarknadens förfogande
- söka sig till studier som stöds med studiestöd eller
- försörja sig genom förvärsarbete.

Om rätten till studiestöd har upphört ska möjligheten att förlänga studiestödstiden alltid utredas.

- Enligt lagen om studiestöd kan tiden med studiestöd för högskolestudier förlängas.
 - Stödtiden kan förlängas endast om studierna fördröjts på grund av sjukdom eller av något annat särskilt vägande skäl.
 - En förlängning av studiestödstiden omfattas av prövningen gällande studiestöd.
- Studerande på andra stadiet får till en början studiestöd för den tid som motsvarar studiernas omfattning. Om studierna fortsätter efter det kan den studerande ansöka om stöd för tilläggstid.

Ett villkor för fortsatt utbetalning av studiestöd är framgång i studierna. Om studiestödet har dragits in på grund av otillräcklig studieframgång, förutsätts den studerande avlägga studier i enlighet med vad som angetts i indragningsbeslutet för att på nytt få rätt till studiestöd. Om den studerandes studieframgång inte är tillräcklig kan en sänkning av grunddelen övervägas.

Om den studerande inte har rätt till studiestöd ska du närmare utreda hens situation och vilka FPA-förmåner som eventuellt kan komma i fråga (t.ex. rehabiliteringspenning, arbetsmarknadsstöd eller sjukdagpenning).

Rehabilitering för studerande

Studerande som har en sjukdom eller funktionsnedsättning som försämrar studieförmågan kan under studietiden ha rätt till yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringspenning. Om en kund har en sjukdom eller en funktionsnedsättning som avsevärt försämrar arbets- eller studieförmågan kan FPA betala ut rehabiliteringspenning för den tid ett beslut om rehabilitering i form av yrkesinriktad utbildning gäller eller för tid i läroavtalsutbildning. För att en person under 20 år ska få rehabiliteringspenning för unga för studietid förutsätts det utöver en avsevärd försämring av arbets- eller studieförmågan att hen har behov av särskilda stödåtgärder. Läs mer om rehabiliteringsförmåner.

Sjukdagpenning för studerande

Om en studerande som får studiestöd blir sjuk och inte kan studera ska du berätta att hen kan ansöka om sjukdagpenning. Studiestöd och sjukdagpenning betalas inte samtidigt. Om studierna avbryts på grund av att den studerande är på sjukledighet, dras studiestödet in. När utbetalningen av sjukdagpenning upphör ska den studerande ansöka om studiestöd på nytt. När FPA får uppgift om att studierna avbrutits och den studerande har en ansökan om sjukdagpenning under behandling, kan utbetalningen av studiestödet ändå fortsätta under den tid ansökan om sjukdagpenning handläggs. Läs mer om studiepenning och sjukdagpenning.

Arbetslöshetsförmåner för studerande

Om den studerande inte får studiestöd och hens studier har framskridit endast lite eller inte alls, ska hen anmäla sig hos arbets- och näringsbyrån som arbetslös arbetssökande som står till arbetsmarknadens förfogande. TE-tjänsterna bedömer om studierna betraktas som studier på heltid eller deltid. Deltidsstudier utgör inget hinder för arbetslöshetsförmåner.

I vissa situationer kan heltidsstudier stödjas med arbetslöshetsförmåner. Detta kallas för frivilliga studier. Den studerande ska innan studierna inleds utreda om hen har rätt till en arbetslöshetsförmån som betalas ut på grundval av arbetslöshet och frivilliga studier. Beslut om att stödja studier med arbetslöshetsförmån fattas av TE-tjänsterna. Också studier för invandrare kan stödjas med en arbetslöshetsförmån. Läs mer om arbetslöshetsförmåner.

1.6.6.4 Sänkning av grunddelen för studerande

De primära förmånerna för heltidsstuderande är studiestöd och allmänt bostadsbidrag. Också utkomstskyddet för arbetslösa kan i förhållande till utkomststödet betraktas som en primär förmån för studerande. Om den studerande inte får dessa primära förmåner ska hen uppmanas att försörja sig på något annat sätt som är primärt i förhållande till utkomststödet. Om den studerande inte agerar i enlighet med den vägledning hen fått, blir man tvungen att pröva om grunddelen ska sänkas på grund av försummelse att dra försorg om det egna uppehållet. Grunddelen sänks dock inte för studerande under 18 år.

Studier för en andra examen utan primära förmåner kan betraktas som försummelse av skyldigheten att försörja sig själv om den studerande på grund av att hen avlägger en andra examen inte söker sig till förvärvsarbete eller tyr sig till arbetskraftspolitiska åtgärder. Enligt vedertagen rättspraxis kan studier med stöd av utkomststödet i vissa situationer jämföras med att kunden genom sin försummelse föranlett att arbete eller offentlig arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas, och på denna grund kan den studerandes grunddel sänkas. Det är fråga om en sådan situation till exempel när

- kunden avlägger en andra examen utan rätt till studieförmåner eller andra primära förmåner som tryggar hens försörjning, eller
- kundens studier i övrigt har dragit ut på tiden och hindrar kunden att få primära förmåner.

När man från fall till fall överväger om studierna kan betraktas som försummelse som leder till en sänkning av grunddelen, beaktas till exempel

- kundens åtgärder för att skaffa sig arbete
- kundens möjligheter att få arbete
- huruvida avläggande av en annan examen enligt förhandsbedömning kan förbättra möjligheterna att få arbete i framtiden och trygga försörjningen bättre än den tidigare examen i en annan bransch, och
- om det med tanke på kundens livssituation är ett bättre alternativ att hen slutför sina studier än att hen upphör med dem och anmäler sig som arbetslös arbetssökande som står till arbetsmarknadens förfogande.

Dessutom ska det alltid säkerställas att de allmänna kriterierna för att sänka grunddelen uppfylls.

Studierna betraktas i allmänhet inte som sådan försummelse av skyldigheten att försörja sig själv som leder till sänkning av grunddelen och studierna kan tillfälligt stödjas med grundläggande utkomststöd under ungefär ett år, om de övriga villkoren uppfylls, om

- den studerande har drabbats av sjukdom
- en nära anhörig har drabbats av sjukdom och den studerande har varit tvungen att delta i vården av den anhöriga
- den studerande befinner sig i en i övrigt svår livssituation som väsentligt har fördröjt studierna
- kunden kan slutföra sina studier under den här tiden
- sysselsättningsmöjligheterna för en arbetslös kund förbättras tydligt eller
- en kund utan yrkesexamen under den här tiden har möjlighet att komma in på studier som stöds med studiestöd (t.ex. så kallade linje- eller ledstudier) men då ska studierna vara jämförbara med heltidsstudier.
 - i fråga om en andra examen ska bytet av bana vara motiverat av exempelvis orsaker som ansluter till kundens hälsa.

När utkomststöd beviljas för slutförande av en andra examen kan det dock förutsättas att studierna är aktiva och att studieprestationerna inflyter åtminstone enligt det genomsnittliga studieschemat. FPA följer med att kundens studier framskrider. Det är inte ändamålsenligt att stödja studier som pågår längre än normalt och som saknar syfte med utkomststöd till det fulla beloppet.

Exempel

Peter är ännu inte klar med sina studier och han har inte rätt till förlängd studiestöd. Han har lämnat in en utredning av studiehandledaren om att det är möjligt att slutföra studierna genom att studera i sex månader. Peter kan beviljas grundläggande utkomststöd utan prövning gällande sänkning av grunddelen i perioder om högst två månader under totalt sex månader. I beslutet anvisas Peter att försörja sig på andra primära sätt om studierna inte framskrider planenligt. Om Peter inte följer den vägledning han fått kan det leda till att grunddelen sänks. Om Peters studier inte har framskridit och studierna efter sex månader ännu inte har slutförts, ska ett beslut om grundläggande utkomststöd göras upp för en månad och Peter ska höras om en sänkning av grunddelen. I samband med handläggningen av ansökan utreds också varför studierna fortfarande inte har framskridit. Om Peter inte visar att han försökt hitta andra sätt att finansiera sina studier utifrån den vägledning han fått, kan en sänkning av grunddelen övervägas.

Exempel

Edvard avlägger en andra examen genom att studera till sjukskötare. Han har lämnat in en utredning som visar att studierna framskrider enligt den genomsnittliga studietidtabellen. Edvard har inte rätt till studiestöd, eftersom han redan har använt alla sina studiestöds månader under sina studier till antropolog. Han har inte heller rätt till arbetslöshetsförmåner, eftersom han studerar på heltid. Enligt en utredning har Edvard inte lyckats få sysselsättning med stöd av sin tidigare examen annat än tillfälligt, trots att han har sökt arbete aktivt. Edvard var utkomststöds-kund nästan utan avbrott innan han inledde studierna. En utredning visar därtill att han också under studietiden aktivt sökt deltidsarbete och försökt trygga sin försörjning åtminstone delvis på det sättet. Av uppgifterna i ansökningarna framgår att Edvard haft ringa förvärvsinkomster. Studierna för en andra

examen skulle kunna jämföras med vägran eller försummelse och på den grunden kunde en sänkning av grunddelen övervägas. Med beaktande av Edwards tidigare svårigheter att få arbete trots aktiva försök och att den nya examen skulle ge bättre förutsättningar för sysselsättning och för att klara sig självständigt ekonomiskt samt med beaktande av Edwards aktiva arbetssökande också under studierna samt det faktum att studierna framskrider, leder en helhetsbedömning av hans fall till att grunddelen inte sänks.

1.6.6.5 Studerandes utkomststöd på sommaren

Med sommaren avses tiden 1.6 –31.7 eller 1.6 –31.8. Stödtiden per läsår framgår av uppgifterna om studiestödet eller beslutet om studiestöd. Under sommaren ska en studerande i första hand försörja sig på inkomster av förvärvsarbete eller genom att också under sommaren studera med hjälp av studiestöd. Om den studerande inte har ett sommarjobb ska hen aktivt söka arbete eller utreda möjligheterna att studera under sommaren.

Om den studerande studerar under sommaren och får studiestöd, handläggs ansökan om grundläggande utkomststöd på normalt sätt. Studielån ska sökas också för tiden med sommarstudier. Studielånet för sommaren periodiseras på normalt sätt till månatliga poster.

- Om studierna kommer att fortsätta på hösten förutsätts den studerande lyfta studielån som hen inte tagit ut för höstterminen och vårterminen. Dessa lån kan beaktas som inkomst i kalkylen och vid behov överförs till sommaren.

Exempel

Milla ansöker om utkomststöd för juni och juli. Milla är högskolestuderande och har ett beslut om studiestöd för juni. Milla berättar att hon inte ska studera i juli. För Milla beaktas i kalkylen för juni studiepenningen och studielånet på 650 euro samt eventuella studielån som inte lyfts. I kalkylen för juli beaktas endast eventuella studielån som inte lyfts, eftersom Milla inte studerar i juli.

Om den studerande inte studerar på sommaren betraktas ändå studielån som inte lyfts som disponibel inkomst för den studerande. Om studierna kommer att fortsätta på hösten förutsätts den studerande lyfta studielån som hen inte tagit ut för höstterminen och vårterminen. Studielånet kan i regel lyftas till och med 31.7. Begär vid behov en skriftlig utredning av den studerande om huruvida hen ännu har utnyttjat studielån. Utredningen kan exempelvis bestå av uppgifter som fås via nätbanken om situationen på studielånkontot. Studielån som inte har lyfts beaktas som inkomst i utkomststöds-kalkylen och överförs vid behov till sommartiden.

Exempel

Tina ansöker om grundläggande utkomststöd för tiden 1.6–31.8. Tina får inga studieförmåner under sommaren. Hon har möjlighet till 3 250 euro i studielån som hon inte lyft. Tinas studier fortsätter 1.9. Uppmana Tina att lyfta studielånet och beakta hela det uttagna studielånsbeloppet på 3 250 euro som inkomst i kalkylen för juni och överför överskottet till sommaren.

Studerande som utexamineras ska uppmanas att anmäla sig som arbetslösa arbetssökande hos Arbetskraftsbyrån och att ansöka om en arbetslöshetsförmån. De som utexamineras från en allmänbildande utbildning (ofta gymnasium) har i

regel en väntetid på 21 veckor gällande arbetslöshetsförmåner eftersom de saknar yrkesexamen, men de ska ändå anmäla sig hos Arbetskraftsbyrån.

1.6.6.6 Utgifter för studierna

[Hälsovårdsavgiften för högskolestuderande](#) beaktas som utgift i kalkylen. Som utgift beaktas dessutom avgifterna för användningen av studerandehälsovårdens tjänster, eftersom de ingår i den offentliga hälso- och sjukvården.

Det kompletterande utkomststödet som välfärdsområdet beviljar kan gå att använda för att täcka särskilda utgifter för den första examen på andra stadiet och studiekostnader (såsom terminsavgifter, avgifter för inträdesprov och studentskrivningar samt kostnader för studiemedel). Se även [överföring av en ansökan till välfärdsområdet](#).

1.6.7 Utlänningar

Också utlänningar kan ha rätt till utkomststöd om de allmänna villkoren enligt lagen om utkomststöd uppfylls. I motsats till de primära sociala förmåner som beviljas av FPA bestäms inte rätten till utkomststöd utifrån bosättning, utan utifrån vistelsen i Finland och behovet av stöd. Vistelsen kan vara antingen tillfällig eller stadigvarande. En person som vistas i Finland har oavsett vistelsens karaktär alltid rätt till minst en nödvändig andel av det grundläggande utkomststödet, om hen är i behov av brådskande utkomststöd och inte kan trygga sin försörjning på annat sätt. I praktiken betyder det här mat och nödvändiga receptbelagda läkemedel som beviljas genom betalningsförbindelse. Även då de utredningar som finns att tillgå är bristfälliga ska rätten till brådskande och nödvändigt utkomststöd alltid tryggas och tolkas till kundens fördel. I normala fall ska den sökande som bilaga till ansökan lämna alla de uppgifter och utredningar som behövs för handläggningen av det grundläggande utkomststödet, även utredningar om eventuella förvärvs- och förmånsinkomster som erhållits i hemlandet och om alla tillgångar. Läs mer under [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.1 Bedömning av vistelsens karaktär

Förmånshandläggaren ska alltid bedöma vistelsens faktiska karaktär separat för varje kund och utgående från den enskilda kundens situation som helhet. Detta innebär att medlemmar i en och samma familj kan ha olika rätt till grundläggande utkomststöd. Det är dock inte nödvändigt att närmare utreda vistelsens karaktär i fråga om en sökande vars vistelse är klart stadigvarande utan tecken på tillfällig vistelse.

Vistelsens karaktär bestäms inte uteslutande på basis av exempelvis uppehållstillstånd, avsaknad av uppehållstillstånd, typen av uppehållstillstånd eller registrering av uppehållsrätt, eller andra enskilda faktorer som beskriver vistelsen, till exempel om den sökande har en hemkommun eller inte. Även om en tryggad utkomst hart utgjort grunden för att den sökande beviljas uppehållstillstånd, kan det inte i sig betraktas som en omständighet som tyder på att den sökandes vistelse är tillfällig. På basis av ovan nämnda omständigheter kan man be den sökande om en tilläggsutredning, till exempel om orsakerna till att hen inte har en hemkommun eller vad medlen för att trygga utkomsten som anges i ansökan om uppehållstillstånd har använts till. Sådan information kan användas som delfaktorer i bedömningen av den faktiska karaktären av kundens vistelse i Finland.

Man kan till exempel i allmänhet anse att en kund stadigvarande vistas i Finland om hen

- har rätt till den finländska sociala tryggheten utifrån stadigvarande bosättning i Finland
- har permanent uppehållsrätt i Finland eller permanent uppehållsrätt för EU-medborgare
- är finsk medborgare och återvänder till hemlandet
- är [medborgare i ett nordiskt land](#) och flyttar till Finland
- har fått [asyl](#), flyttar till kommunen för att bosätta sig och mottagningstjänsterna upphör eller
- är en [kvotflykting](#) som har anlänt till Finland.

Läs vid behov också om [personer som får tillfälligt skydd](#).

De centrala kriterierna vid bedömningen av karaktären av vistelsen i Finland är således följande:

- Syftet med att komma till Finland som framgår av kundens förhållanden, och den tid kunden har för avsikt att vistas i Finland.
 - Exempelvis flytt till Finland i stadigvarande syfte på grund av äktenskap talar för att vistelsen ska bedömas vara stadigvarande. Att komma till Finland enbart för att studera talar däremot för att vistelsen är tillfällig.
 - Uppehållstillstånd eller registrering av en EU-medborgares vistelse samt de faktiska och objektivt konstaterbara förutsättningarna för fortsatt vistelse i landet.
 - Registreringen av en EU-medborgares vistelse talar för sin del för att vistelsen är stadigvarande, medan en vistelse som inte registreras tyder på att vistelsens karaktär är tillfällig.
 - Vistelse med visum i Finland talar för att vistelsen är tillfällig.
 - En vistelse i Finland utan ett beviljat uppehållstillstånd talar för att vistelsen är tillfällig medan ett beviljat uppehållstillstånd talar för att vistelsen är av stadigvarande karaktär.
 - Om kundens uppehållstillstånd har
 - avslagits genom ett lagakraftvunnet beslut eller
 - om hen har fått ett verkställbart beslut om att avlägsnas ur landet kan kunden i regel inte anses ha förutsättningar för en längre vistelse i landet. Läs mer om [uppehållstillstånd och registrering av vistelsen](#).
 - Om kunden behöver utkomststöd trots försörjningsförutsättningen som ingår i uppehållstillståndet talar det för att vistelsen ska bedömas vara tillfällig
- den totala vistelsetiden i Finland
 - En långvarig laglig vistelse talar för att kundens vistelse ska bedömas vara stadigvarande.
 - Däremot talar en kortvarig vistelse i Finland för att vistelsen ska bedömas vara av tillfällig karaktär.
- boende
 - ett långvarigt hyresförhållande eller ägarbostad talar för att vistelsen ska bedömas vara stadigvarande
 - ett kortvarigt hyresförhållande, underhyresgästförhållande, boende på en flyktingförläggning eller nödinkvartering eller annat atypiskt boende talar för att vistelsen ska bedömas vara tillfällig
- familj
 - en längre tids boende tillsammans med en partner som stadigvarande vistas i Finland eller minderåriga gemensamma barn (t.ex. att partnern har

P-uppehållstillstånd eller finskt medborgarskap) talar för att vistelsen ska bedömas vara stadigvarande

- om den sökandes närfamilj (partner, minderåriga barn) bor någon annanstans än i Finland talar det i allmänhet för att vistelsen ska bedömas vara tillfällig

- arbete

- ett långvarigt anställningsförhållande talar för att vistelsen ska bedömas vara stadigvarande
- även en kort anställning talar för att vistelsen är av stadigvarande karaktär
- avsaknad av anställning eller av rätten att arbeta talar för att vistelsen ska bedömas vara tillfällig
- om arbetet är tillfälligt eller obetydligt (arbetstiden under 18 timmar i veckan) kan anställningsförhållandet endast i begränsad utsträckning anses tala för att vistelsen är av stadigvarande karaktär. Observera att andra kriterier tillämpas på [EU/EES-medborgare](#)
- heltidsarbete av sedvanlig omfattning (cirka 40 timmar per vecka) talar för att vistelsen ska bedömas vara stadigvarande

- hemkommun

- hemkommun enligt lagen om hemkommun talar för att vistelsen ska bedömas vara av annan än tillfällig karaktär
- Om kunden inte har en hemkommun talar det för att vistelsen ska bedömas vara tillfällig
 - Man kan företa prövning från fall till fall och utreda orsakerna till att kunden saknar hemkommun till exempel i en situation där man kan anta att kunden väntar på ett beslut om hemkommun.

- Rätt till den bosättningsbaserade sociala tryggheten i Finland

- Om kunden på basis av att hen bor stadigvarande i Finland har rätt till de bosättningsbaserade förmånerna i Finland talar det för att vistelsen är av stadigvarande karaktär
 - om kunden inte har rätt till bosättningsbaserade förmåner i Finland talar det för att vistelsen ska bedömas vara tillfällig.
- Rätten till bosättningsbaserade förmåner i Finland på basis av arbete eller studier talar i begränsad utsträckning för att vistelsen är av stadigvarande karaktär. I sådana situationer har kunden endast i begränsad utsträckning rätt till FPA-förmåner, till skillnad från en situation där kunden har rätt till bosättningsbaserade förmåner i Finland på basis av stadigvarande boende. Därför har argumenten för stadigvarande vistelse mindre vikt om kunden omfattas av den sociala tryggheten i Finland på grund av arbete eller studier.

Utifrån kriterierna ovan görs en helhetsbedömning av den sökandes vistelse och dess karaktär. Ansökan om utkomststöd kan inte avslås enbart på grund av exempelvis avsaknad av uppehållstillstånd, utan rätten till utkomststöd måste prövas och motiveras i varje enskilt fall också utifrån andra kriterier som beskriver vistelsens faktiska karaktär. Om kundens vistelse anses vara av annan än tillfällig karaktär och de övriga allmänna villkoren är uppfyllda, har hen rätt också till annat än en nödvändig och brådskande andel av det grundläggande utkomststödet. Om vistelsen är av tillfällig karaktär, får kunden rätt till en nödvändig andel av det grundläggande utkomststödet, om hen är i behov av stöd som beviljas i sista hand och inte kan trygga sin försörjning på något annat sätt som är primärt i förhållande till utkomststödet. Ett eventuellt avslagsbeslut där ansökan har avgjorts utifrån vistelsens karaktär och stödbehovet måste alltid motiveras noggrant och kunden ska meddelas ett överklagbart beslut med anvisning om hur man begär omprövning.

Exempel

Jakob gifter sig med sin partner som kommer från ett tredjeland. Jakobs hustru och hennes minderåriga barn flyttar till Jakob i Finland, och efter ankomsten ansöker de om sitt första uppehållstillstånd på grundval av familjeband. Enligt adressuppgifterna bor familjen i en gemensam bostad. Familjen ansöker om grundläggande utkomststöd bland annat för kostnaderna för ansökan om uppehållstillstånd. Hustrun har också ansökt om bland annat barnbidrag för sitt barn. Utifrån den utredning som FPA har fått bor Jakobs hustru och hennes barn de facto i Finland under den tid som ansökan om grundläggande utkomststöd avser. De har också laglig rätt att vistas i Finland under den tid som deras ansökan om uppehållstillstånd behandlas. När man dessutom beaktar det familjeband som Jakobs hustru och hennes barn har till Finland genom äktenskapet samt flytten till Finland och syftet med vistelsen här, kan vistelsen vid en helhetsbedömning anses vara stadigvarande, fastän uppehållstillstånd ännu inte har beviljats. Vid bedömningen av rätten till grundläggande utkomststöd ska de angivna nödvändiga kostnaderna för ansökan om uppehållstillstånd därför beaktas som övrig grundutgift till behövt belopp.

Ändringar i delkriterierna för vistelsens karaktär kan ändra helhetsbedömningen som görs av vistelsens karaktär. Läs mer i avsnittet [ändringar i vistelsens karaktär](#).

Se också [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.2 Uppehållstillstånd och registrering av vistelsen

Personer som inte är medborgare i EU-länder, de nordiska länderna, Liechtenstein eller Schweiz behöver uppehållstillstånd för långvarig vistelse och långvarigt boende. Om den sökande vistas i Finland med visum är vistelsen i allmänhet tillfällig till sin karaktär.

Typer av uppehållstillstånd och vistelsens karaktär

- A= kontinuerligt uppehållstillstånd
- B = tillfälligt uppehållstillstånd
- P = permanent uppehållstillstånd
- P-EU eller P-EG = uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som vistats länge i Finland

En unionsmedborgare ska registrera sin vistelse om hen vistas i Finland längre än i tre månader. En försummelse av registreringen medför inte i sig att vistelsen betraktas som tillfällig. Däremot är registreringen ett av bedömningskriterierna vid bedömningen av karaktären av en unionsmedborgares vistelse i landet och om registreringen saknas talar det för att vistelsen är av tillfällig karaktär. I fråga om uppehållstillstånden A och B ska vistelsens karaktär bedömas på det sätt som beskrivs ovan i punkten [Bedömning av vistelsens karaktär](#). Sökande för vilka villkoren för uppehållstillstånd med begynnelsebokstaven P uppfylls kan anses vistas stadigvarande i Finland. För deras del behövs inga andra utredningar om vistelsens karaktär.

Om den sökandes uppehållstillstånd har gått ut och hen varken har ansökt om fortsatt uppehållstillstånd eller har anfört besvär i ett uppehållstillståndsärende, ska den sökandes vistelse i allmänhet betraktas som tillfällig, även om det finns omständigheter

som talar för att vistelsen är av stadigvarande karaktär. Också i sådana fall ska man ändå vara uppmärksam såväl på karaktären av den sökandes vistelse som på den sökandes stödbehov och tillämpa prövning i det enskilda fallet.

Om den sökande har en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd som är anhängig efter att hens uppehållstillstånd har gått ut eller när tillståndet går ut och hens vistelse redan tidigare har bedömts som stadigvarande eller om den bedömningen görs vid behandlingen av ansökan om grundläggande utkomststöd så har hen rätt till grundläggande utkomststöd enligt lagen om utkomststöd på samma grunder som andra som vistas stadigvarande i landet, förutsatt att de övriga allmänna villkoren är uppfyllda. När en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd är anhängig fattas besluten om utkomststöd i allmänhet för en månad åt gången. Om en helhetsbedömning visar att karaktären för kundens vistelse förändras så inverkar det också på kundens rätt till utkomststöd. Läs mer i avsnittet [ändringar i vistelsens karaktär](#). Om den sökande i egenskap av asylsökande har ansökt om fortsatt tillstånd, se närmare information om [Andra situationer vid ansökan om internationellt skydd](#).

Om en person i ovannämnda situation får ett lagakraftvunnet avslagsbeslut på sin ansökan om fortsatt uppehållstillstånd eller ett verkställbart beslut om avlägsnande ur landet, ska rätten till annat utkomststöd än brådskande och nödvändigt utkomststöd bedömas individuellt utifrån vistelsens karaktär och behovet av stöd. Om karaktären av den sökandes vistelse med beaktande av helheten bedöms som tillfällig, exempelvis på grund av att villkoren för vistelse i landet inte uppfylls och utifrån de övriga kriterier som beskriver vistelsens karaktär, har den sökande vid behov rätt endast till brådskande och nödvändigt ekonomiskt stöd i form av grundläggande utkomststöd. Läs mer i avsnittet [ändringar i vistelsens karaktär](#).

Beviljandet av vissa uppehållstillstånd förutsätter att sökandens försörjning är tryggad. En tryggad försörjning innebär att den som ansöker om tillstånd förutsätts ha tillräckliga tillgångar för att leva i Finland. På [Migrationsverkets webbplats](#) finns mer information om vilka uppehållstillstånd försörjningsförutsättningen gäller. Försörjningsförutsättningen utgör inte i sig en grund för att avslå ansökan om utkomststöd men den talar för att kundens vistelse är av tillfällig karaktär och ger anledning att utreda kundens ekonomiska situation.

1.6.7.3 Ändringar i vistelsens karaktär

Ändringar i delkriterierna för vistelsens karaktär kan ändra helhetsbedömningen som görs av vistelsens karaktär. Om delfaktorerna som beskriver vistelsens karaktär ändras så att de som helhet talar för stadigvarande vistelse, får kunden rätt till grundläggande utkomststöd, förutsatt att de övriga allmänna villkoren är uppfyllda. Också i situationer där en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd är anhängig ska kunden redan på förhand i samband med beslutet informeras om att som en del av helhetsbedömningen kan till exempel ett eventuellt negativt lagakraftvunnet beslut om uppehållstillstånd eller ett verkställbart beslut om avlägsnande ur landet påverka kundens rätt till grundläggande utkomststöd då karaktären av hens vistelse i landet förändras. Om vistelsens karaktär ändras till tillfällig, ges kunden tid att ordna upp situationen under högst tre månader, under vilken tid hen kan förbereda sig för förändringen och säga upp till exempel sin bostad.

Läs mer under [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.4 Rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland

En turist som anlänt till Finland eller en person som på grund av tillfällig vistelse klassificeras som jämförbar med en turist ska ha med sig de tillgångar som behövs för vistelsen i Finland och för hemresan. Alternativt ska hen kunna skaffa sig sådana tillgångar på annat sätt än genom att ty till utkomststöd.

Om en utländsk turist, eller en person som är jämförbar med en turist på grund av att vistelsen i Finland är tillfällig, har råkat i penningsvårigheter under vistelsen i Finland, ska hen i första hand uppmanas att sköta saken på eget initiativ t.ex. med hjälp av banktjänster och möjligheter till penningöverföring. Hen ska också utreda om det egna landets [representation](#) eller representationen för det land som representerar hens land i Finland har möjligheter att ge ekonomisk hjälp. Den sökande ska också vid behov utreda möjligheterna att ordna penningärendena eller hemresan med hjälp av reseförsäkringen eller en annan försäkring eller genom en eventuell researrangör. Också alla andra primära möjligheter att tillgodose personens behov av ekonomiskt stöd ska utredas, till exempel arbete, företagarkerksamhet, omvårdnad från en person som är försörjningspliktig gentemot hen eller något annat sätt. Bara om det saknas sådana möjligheter kan man överväga att en kort tid ge ekonomiskt stöd till nödvändiga delar med brådskande grundläggande utkomststöd, med vilket man tryggar rätten till nödvändig försörjning och omsorg för var och en som vistas i Finland.

Var och en som vistas i ett välfärdsområde har i brådskande fall rätt att på välfärdsområdets försorg få sådan socialservice som baserar sig på hens individuella behov, så att hens rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. Välfärdsområdets socialservice ska ordnas bland annat för stödbehov med anknytning till boende.

Även om en kunds vistelse i Finland med avseende på lagen om utkomststöd betraktas som tillfällig, har hen ändå vid behov rätt till brådskande och nödvändigt ekonomiskt stöd också i form av grundläggande utkomststöd, om nödvändig försörjning och omsorg i praktiken inte annars kan garanteras. I det här sammanhanget ska man vid behov närmare utreda och bedöma karaktären av den sökandes vistelse och huruvida den sökande har möjlighet att i praktiken trygga sin försörjning på annat sätt, exempelvis med hjälp av det välfärdsområde där hen vistas.

Även då de utredningar som finns att tillgå är bristfälliga ska rätten till brådskande och nödvändigt utkomststöd alltid tryggas och tolkas till kundens fördel, och begäran om tilläggsutredning får inte omotiverat fördröja beviljandet av nödvändigt och brådskande stöd.

Om man utifrån de utredningar som FPA har fått bedömer att det är fråga om en tillfällig vistelse, ska FPA i samband med handläggningen av ansökan vid behov kontakta välfärdsområdet där kundens vistelsekommun finns för att ta reda på om den sökande har möjlighet att för den tid som ansökan avser genom välfärdsområdet få den brådskande och nödvändiga försörjning hen behöver i form av mat och nödvändiga receptbelagda läkemedel. I fråga om stödbehovet ska man dessutom utreda om den sökande för samma tid redan har beviljats stöd för utgiftsposterna i fråga, om detta inte framgår av ansökan eller om det som uppgetts avviker från de uppgifter om praxis i kommunen som FPA har tillgång till. Eftersom det är fråga om ett stöd som beviljas i sista hand för att trygga nödvändig försörjning och omsorg, ska FPA samarbeta

med välfärdsområdet i oklara fall, till exempel genom att alltid vid behov kontakta välfärdsområdets socialservice.

Liksom i alla situationer där vistelsens karaktär ska bedömas görs en helhetsbedömning för varje enskilt fall. Läs mer i avsnittet [bedömning av vistelsens karaktär](#). Ett eventuellt avslagsbeslut där ansökan avgjorts utifrån vistelsens karaktär och stödbehovet måste alltid motiveras noggrant och kunden ska meddelas ett överklagbart beslut med anvisning om hur man begär omprövning.

Kunden ska också alltid hänvisas till socialservicen i det välfärdsområde där vistelsekommunen finns, som kan utreda och enligt prövning ordna exempelvis nödinkvartering eller annan social- eller hälsovårdsservice som tryggar omsorg och försörjning. När det gäller barnfamiljer ska FPA alltid kontakta välfärdsområdet om det finns oklarheter gällande inkvarteringen eller om det finns andra oroväckande omständigheter i ärendet. Läs mer om [anmälningar till välfärdsområdet eller kommunen](#).

FPA kan vid behov bevilja grundläggande utkomststöd för att trygga behov av nödvändig försörjning och omsorg. Beslutet kan fattas i brådskande ordning och bara för en kort tid (dagar) och för utgifter som anses nödvändiga för kunden (mat och nödvändiga receptbelagda läkemedel). Kunden ska informeras om att hen har möjlighet att ansöka om stöd för sina nödvändiga utgifter för mat och receptbelagda läkemedel i fortsättningen, om stödbehovet kvarstår och välfärdsområdet inte beviljar stöd för dessa utgifter.

Se även processbeskrivningen för personer som vistas tillfälligt i Finland.

1.6.7.5 Asylsökande

Det finns olika situationer vid asylansökan och kunden kan ansöka om grundläggande utkomststöd när som helst under processen. Utgångspunkten i alla situationer är att mottagningstjänsterna är primära, om kunden har rätt till dem.

1.6.7.5.1 Mottagningstjänster innan ett första uppehållstillstånd beviljats

När en person som kommit till Finland omfattas av mottagningstjänsterna, tryggar staten hens försörjning genom mottagningstjänsterna. För en person som omfattas av mottagningstjänsterna ska vistelsen i landet innan ett första uppehållstillstånd beviljats dessutom i allmänhet bedömas som tillfällig med beaktande av vistelsetiden i Finland, skälet till att personen kommit hit och syftet med vistelsen här som asylsökande samt övriga kriterier som bestämmer vistelsens karaktär. Oberoende av vilken typ av stöd den asylsökande behöver ska hen uppmanas att vända sig till flyktingförläggningen, som erbjuder tjänster med syftet att se till de asylsökandes grundläggande behov under asylprocessen.

Exempel

Katarina och hennes minderåriga barn bor tillsammans. Asylsökanden Osman flyttar in i ett samboförhållande med Katarina. Osman har kommit till Finland några månader tidigare. Flyktingförläggningen deltar inte i den asylsökandes boendekostnader för privat inkvartering.

Osman, som omfattas av mottagningstjänsterna, har inte rätt till grundläggande utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eftersom hans vistelse i landet måste betraktas som tillfällig med beaktande av skälet till att han kommit hit och syftet med hans vistelse här som asylsökande, vistelsens längd samt övriga kriterier som används för att bedöma vistelsens karaktär (bland annat avsaknad av hemkommun och att han inte har rätt till bosättningsbaserad social trygghet i Finland). Osmans nödvändiga försörjning kan tryggas genom mottagningssystemet, och han har således inte behov av grundläggande utkomststöd, som är en förmån som beviljas i sista hand. Därför beaktas inte utkomststödet grunddel eller övriga grundutgifter som berättigar till utkomststöd för Osmans del. I samband med behandlingen av ansökan ska man utreda med vilken summa Osman deltar i familjens boendeutgifter, om Osman har sådana inkomster, till exempel löneinkomster, som eventuellt kunde användas för boendeutgifter.

Som belopp för grunddelen används för Katarinas del grunddelen för en ensamförsörjare, och skäliga boendeutgifter beaktas enligt boendenormen för hushåll med två personer. Också Katarinas vattenavgift och andra boendeutgifter beaktas endast för två personer. Boendeutgifterna fördelas inte på antalet personer, eftersom det är fråga om ett samboförhållande och inte ett kompisboende. De utgifter som angetts i ansökan avslås för Osmans del på ovannämnda grunder och de sökande, inklusive Osman, meddelas ett gemensamt överklagbart beslut med anvisning om hur man begär omprövning. Beslutet motiveras för Osmans del med kriterierna för vistelsens karaktär och på basis av det stöd som mottagningssystemet erbjuder. Osman hänvisas till mottagningstjänsterna, som är asylsökandens primära servicesystem.

Om det är fråga om ett äktenskap eller en situation där paret har ett gemensamt barn, utreds Osmans försörjningsförmåga och hur han de facto deltar i försörjningen redan under asylprocessen. Om det är fråga om något annat slag av gemensamt boende kan du läsa mer i [fördelning av boendeutgifterna mellan personer som hör till olika familjer](#) enligt definitionen i lagen om utkomststöd.

1.6.7.5.2 Mottagningstjänsterna upphör och personen saknar ett första uppehållstillstånd

En tredjelandsmedborgare som fått mottagningstjänster får efter ett negativt beslut om uppehållstillstånd eller efter att tillfälligt skydd upphört mottagningstjänster tills hen har lämnat eller borde ha lämnat landet. Utgångspunkten är således att man med hjälp av mottagningstjänsterna, som är primära i förhållande till utkomststödet, ska trygga den nödvändiga försörjning som en person som ansöker om internationellt skydd behöver.

Den som har fått ett negativt lagakraftvunnet beslut på sin ansökan om asyl eller ett verkställbart beslut om att hen ska avlägsnas ur landet, vistas här utan att ha rätt till det enligt bestämmelserna i utlänningslagen. Om beslutet om att personen ska avlägsnas ur landet vunnit laga kraft gör en ny ansökan om uppehållstillstånd inte vistelsen i Finland laglig.

Sökande som vistas i landet utan att ha rätt till det ska vid behov få information från FPA om [systemet med frivillig återresa](#).

Kundens rätt till utkomststöd prövas utifrån det enskilda fallet så att man bedömer den sökandes individuella situation som helhet. I allmänhet ska vistelsen i en dylik situation betraktas som tillfällig. Läs mer om avgörande och hänvisning till välfärdsområdet under [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.5.3 Andra situationer vid ansökan om internationellt skydd

Det förekommer situationer där en persons uppehållstillstånd har gått ut eller håller på att gå ut och personen enbart har ansökt om internationellt skydd. En person som inte längre har ett giltigt uppehållstillstånd och som enbart har en ansökan om uppehållstillstånd på grundval av behov av internationellt skydd under behandling, kan få sina primära tjänster och sin försörjning tryggad via mottagningssystemet, även om personen redan har vistats i Finland en längre tid med ett tidigare uppehållstillstånd. Kunden har dock rätt till grundläggande utkomststöd på samma grunder som andra personer som är stadigvarande bosatta i Finland, om hens ansökan om fortsatt uppehållstillstånd på grundval av behov av internationellt skydd har lämnats in innan det föregående uppehållstillståndet gått ut och hens vistelse redan tidigare har bedömts vara stadigvarande eller bedöms vara det då ansökan om grundläggande utkomststöd behandlas och hens rätt till bosättningsbaserade förmåner från FPA fortsätter. Om en kund som söker asyl har haft avbrott mellan sina uppehållstillstånd och därför inte har rätt till bosättningsbaserade sociala förmåner i Finland för att trygga sin utkomst, ska man uppmana kunden att söka sig till mottagningstjänsterna.

Asylsökandes försörjning tryggas med hjälp av mottagningstjänsterna, som är primära i förhållande till det grundläggande utkomststödet, och därmed uppstår det i allmänhet inte utgifter som berättigar till utkomststöd. Bedömningen ska emellertid också i de här situationerna göras utifrån det enskilda fallet så att den sökandes helhetssituation, vistelsens faktiska karaktär och behovet av stöd bedöms individuellt. Den sökandes rätt till tjänster inom mottagningssystemet ska alltid kontrolleras i utlänningsregistret eller hos Migrationsverket innan ansökan om utkomststöd avgörs. Vid behov ska kunden ges tid att ordna upp situationen då vistelsens karaktär ändras. Se också [ändringar i vistelsens karaktär](#) och [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.5.4 Asylsökande som fått asyl samt kvotflyktingar

En bedömning av rätten till grundläggande utkomststöd för personer som vistas i Finland och som beviljats asyl här kan också aktualiseras när de flyttar till en kommun och blir invånare i kommunen i fråga. I praktiken har personer som fått uppehållstillstånd B och som har bott på en flyktingförläggning i ungefär ett år i dylika situationer beviljats hemkommun enligt lagen om hemkommun. Personer som fått uppehållstillstånd A får hemkommun oberoende av hur länge de vistats i Finland. Personer som beviljats asyl får flyktingstatus i Finland och beviljas uppehållstillstånd. De kan senare ansöka om fortsatt uppehållstillstånd hos Migrationsverket. I fråga om vistelsens karaktär anser man att personer som fått asyl i Finland vistas här stadigvarande, eftersom deras vistelse i landet är avsedd att vara stadigvarande. Läs

om hur kunden kan flytta från flyktingförläggningen efter att hen fått uppehållstillstånd i punkten [särskilda situationer i anslutning till hyresgaranti](#).

På motsvarande grunder anses även personer som kommit hit som kvotflyktingar vara stadigvarande bosatta i Finland vad gäller rätten till utkomststöd, och de får flyktingstatus. De beviljas till att börja med uppehållstillstånd för en viss tid och kan senare ansöka om förlängning av tillståndet. För kvotflyktingarna ansöker välfärdsområdet eller integrationstjänsterna i kommunen vid behov om grundläggande utkomststöd redan innan flyktingarna anländer till landet.

1.6.7.6 Personer som får tillfälligt skydd

Tillfälligt skydd kan beviljas till exempel en person som flyr kriget i Ukraina eller en person som inte kan återvända till Ukraina på grund av kriget. Utgångspunkten i fråga om dem som söker och får tillfälligt skydd är att utkomsten ska tryggas med hjälp av mottagningstjänsterna, som är primära i förhållande till det grundläggande utkomststödet, eller på något annat sätt tills vistelsen för personen som får tillfälligt skydd kan anses vara stadigvarande med tanke på det grundläggande utkomststödet och personens rätt till mottagningstjänsterna upphör i och med att hen får en hemkommun. Bedömningen av rätten till stöd ska emellertid också i de här situationerna göras utifrån det enskilda fallet så att den sökandes helhetssituation, vistelsens faktiska karaktär och behovet av stöd bedöms individuellt. Läs mer om [bedömning av vistelsens karaktär](#). Den sökandes rätt till tjänster inom mottagningssystemet ska alltid kontrolleras i utlänningsregistret eller hos den flyktingförläggning där kunden är skriven.

Om en person utan hemkommun som söker eller får tillfälligt skydd och som omfattas av mottagningstjänsterna och vars vistelse har bedömts vara tillfällig bor tillsammans i äktenskap/samboförhållande med en make/maka vars vistelse är stadigvarande, är rätten till stöd jämförbar med situationer där en asylsökande som omfattas av mottagningstjänsterna bor i äktenskap/samboförhållande med en make/maka som är stadigvarande bosatt i Finland. Läs mer om [Mottagningstjänster innan ett första uppehållstillstånd beviljats](#)

En person kan också få en hemkommun på grundval av familjetillhörighet redan innan hen har bott ett år i Finland, om hen har en familjemedlem som har en hemkommun i Finland. Med familjemedlem avses en make/maka, vårdnadshavare eller ett barn som personen försörjer. Även en sambo kan betraktas som familjemedlem, om makarna har bott tillsammans utan avbrott minst två år före flyttningen eller om de har ett gemensamt barn att försörja.

Om det är fråga om en person utan hemkommun som söker eller får tillfälligt skydd och som omfattas av mottagningstjänsterna och vars vistelse har bedömts vara tillfällig så behandlas boendeutgifter då det inte är fråga om äktenskap/samboförhållanden på samma sätt som boendeutgifterna för vem som helst som bor tillsammans, det vill säga utgångspunkten är att boendeutgifterna fördelas på antalet personer. Läs mer om [fördelningen av boendeutgifterna mellan personer som hör till olika familjer](#).

1.6.7.7 Medborgare i tredjeländer

Om kunden är tredjelandsmedborgare (medborgare i ett annat land än ett EU-/EES-land, Schweiz eller Liechtenstein), har uppehållstillstånd och inte anses vistas tillfälligt i Finland, har hen rätt till grundläggande utkomststöd enligt lagen om utkomststöd på

samma grunder som andra som vistas stadigvarande i landet, förutsatt att de övriga allmänna villkoren är uppfyllda.

Läs mer om hur vistelsens karaktär ska bedömas i avsnittet [bedömning av vistelsens karaktär](#). Om vistelsen betraktas som tillfällig jämförs den sökande med en turist och hen har då vid behov rätt till brådskande och nödvändigt ekonomiskt stöd i form av grundläggande utkomststöd. Läs mer under [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.8 EU-/EES-medborgare

I fråga om rätten till grundläggande utkomststöd tillämpas i regel endast bestämmelserna i lagen om utkomststöd på EU-/EES-medborgare. I fråga om ekonomiskt aktiva EU-/EES-medborgare måste man dock också beakta de EU-rättsliga bestämmelserna och i fråga om medborgare i de nordiska länderna den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster.

EU-medlemsländerna är:

- Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern, Österrike

EES-länderna: EU:s medlemsländer och Island, Liechtenstein, Norge.

1.6.7.8.1 Definition av ekonomiskt aktiv person

Som arbete för en ekonomiskt aktiv person kan man betrakta faktisk ekonomisk verksamhet som utförs mot ersättning. Arbetet kan också vara deltidsarbete eller något annat slag av lågavlönat arbete.

Som arbetstagare kan man karaktärisera t.ex. en musklärare som arbetar 12 timmar i veckan, en städarbetare som arbetar högst två timmar om dagen och en studerande som arbetar vid sidan av studierna. T.ex. ett arbetsavtal kan betraktas som en tillräcklig utredning om arbetet. Om personens arbetsmängd per vecka eller månad inte anges i arbetsavtalet kan arbetstiden framgå av inkomstregistret eller de lönespecifikationer eller andra bilagor som skickats med ansökan.

Rätt till grundläggande utkomststöd på grundval av ekonomisk verksamhet uppkommer inte om den ekonomiska verksamheten som arbetstagare bara är skenbar och ekonomiskt obetydlig eller om den sökande inte lämnar in utredningarna som behövs för att klarlägga saken. I så fall ska en helhetsbedömning av vistelsens karaktär göras från fall till fall. Rätten till brådskande och nödvändigt utkomststöd ska dock alltid tryggas vid behov. Läs mer i [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#) och [EU-/EES-medborgare utanför arbetslivet och motsvarande schweiziska medborgare](#).

1.6.7.8.2 Ekonomiskt aktiva EU-/EES-medborgare och schweiziska medborgare och deras familjer

Arbetstagare som är medborgare i EU-länder och deras familjemedlemmar har genast då de anländer till Finland rätt till grundläggande utkomststöd förutsatt att de övriga villkoren i lagen om utkomststöd uppfylls. Därmed behöver man för deras del inte bedöma vistelsens karaktär. Om en arbetstagares inkomster inte räcker till för hens försörjning har arbetstagaren och hens familj således rätt till grundläggande utkomststöd på samma villkor som till exempel en finländsk arbetstagare som stadigvarande vistas här. Motsvarande princip tillämpas också på medborgare i EES-länder och schweiziska medborgare och deras familjer.

1.6.7.8.3 Bevarande av EU-/EES-medborgares och schweiziska medborgares ställning som arbetstagare

Om den sökande är EU-/EES-medborgare men inte längre arbetstagare behöver man inte närmare utreda huruvida vistelsen är tillfällig, om den sökande:

- tillfälligt blir arbetsförmögen på grund av sjukdom eller olycksfall.
- efter att ha arbetat i mer än ett år mot sin vilja blir arbetslös och registrerar sig som arbetssökande på arbets- och näringsbyrån.
- inleder yrkesutbildning som anknyter till det tidigare arbetet
- inleder annan yrkesinriktad utbildning om hen är arbetslös mot sin vilja eller
- En arbetstagare som efter en visstidsanställning som varat kortare tid än ett år eller under de första tolv månaderna av en anställning blivit ofrivilligt arbetslös och som har registrerat sig som arbetslös arbetssökande, bevarar sin ställning som arbetstagare i sex månader. Läs mer i avsnittet [Ekonomiskt aktiva EU-/EES-medborgare och schweiziska medborgare och deras familjer](#).

I övriga situationer ska det i varje enskilt fall göras en helhetsbedömning av [vistelsens karaktär](#). Rätten till brådskande och nödvändigt utkomststöd ska alltid tryggas vid behov.

Se även [EU-/EES-medborgare utanför arbetslivet och motsvarande schweiziska medborgare](#).

1.6.7.8.4 EU-/EES-medborgare och schweiziska medborgare som arbetssökande

Då EU-/EES-medborgare eller schweiziska medborgare kommer till Finland för att söka arbete prövas deras rätt till grundläggande utkomststöd på ett annat sätt än för EU-/EES-medborgare som redan arbetar i Finland.

En sådan arbetssökande och hens familj har rätt att vistas i Finland i tre månader och även en skälig tid efter detta utan att registrera sin vistelse, om hen fortfarande söker arbete och har faktiska möjligheter att få arbete. En helhetsbedömning av vistelsens karaktär ska göras från fall till fall. Även då de utredningar som finns att tillgå

är bristfälliga ska rätten till brådskande och nödvändigt utkomststöd alltid tryggas och tolkas till kundens fördel. Läs mer i avsnittet [bedömning av vistelsens karaktär](#).

En arbetssökande unionsmedborgares vistelse i Finland kan i allmänhet anses tillfällig under tiden direkt efter ankomsten med beaktande av skälet för att komma till Finland, grunden för vistelsen och vistelsens längd, de sociala trygghetsförmåner som eventuellt erhållits från utreselandet samt andra kriterier för att bedöma vistelsen karaktär. Vid bedömningen av vistelsens karaktär ska man också ta reda på om den sökande eventuellt får sociala trygghetsförmåner från utreselandet.

Läs mer under [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.8.5 EU-/EES-medborgare utanför arbetslivet och motsvarande schweiziska medborgare

Till den här gruppen av EU-/EES-medborgare hör bland annat studerande och pensionstagare och andra personer som av en eller annan orsak inte är ekonomiskt aktiva.

Även om rätten till grundläggande utkomststöd för unionsmedborgare som står utanför arbetslivet inte bestäms endast utifrån exempelvis registrering av uppehållsrätt, kan uppgiften om registrering ändå utöver andra kriterier användas som en del av helhetsbedömningen då den faktiska karaktären av personens vistelse bedöms med avseende på lagen om utkomststöd. Vid helhetsbedömningen beaktas också andra [kriterier för bedömning](#) av vistelsens karaktär. Om kunden vid den bedömning som görs i samband med handläggningen av ansökan anses vistas stadigvarande i Finland, har hen rätt till grundläggande utkomststöd enligt lagen om utkomststöd, om de övriga allmänna villkoren är uppfyllda. Om vistelsen är tillfällig, läs mer under [rätt till nödvändigt och brådskande utkomststöd för personer som vistas tillfälligt i Finland](#).

1.6.7.9 Nordiska medborgare

I fråga om rätten till utkomststöd för medborgare i de nordiska länderna måste man vid sidan av EU-rättsliga bestämmelser beakta den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster.

Medborgare i de nordiska länderna jämföras i allmänhet med personer som stadigvarande vistas i Finland. Därmed har medborgare i de nordiska länderna, i enlighet med villkoren i lagen om utkomststöd, genast vid ankomsten till Finland rätt till grundläggande utkomststöd på samma sätt som andra personer som stadigvarande vistas i Finland. Man ska också ta reda på om den sökande eventuellt får sociala trygghetsförmåner från utreselandet.

Konventionen garanterar också medborgare i de nordiska länderna rätt att vid sidan av finska och svenska använda danska, isländska eller norska då de sköter sina ärenden. FPA ska då vid behov se till att de kan sköta sina ärenden på de här språken.

1.6.7.10 Medborgare i Storbritannien

Andra än ekonomiskt aktiva brittiska medborgares rätt till utkomststöd [bedöms](#) på samma sätt som för tredjelandsmedborgare.

Vistelsens karaktär behöver inte bedömas för ekonomiskt aktiva brittiska medborgare som flyttat till Finland före 1.1.2021 och deras familjemedlemmar. Om en arbetstagares inkomster inte räcker till för hans försörjning har han och familjen rätt till grundläggande utkomststöd på samma villkor som arbetstagare som stadigvarande vistas i Finland. Den ekonomiska aktiviteten bedöms på samma grunder som för medborgare i ett EU-land. Däremot bedöms rätten till utkomststöd för ekonomiskt aktiva brittiska medborgare som har flyttat till Finland efter 1.1.2021 på samma sätt som för tredjelandsmedborgare.

Eftersom Storbritannien inte längre är ett EU-land, behöver brittiska medborgare i Finland uppehållstillstånd för långvarig vistelse och boende i Finland.

1.6.8 Fångar

Med fånge avses en person som avtjänar ett ovillkorligt fängelsestraff i ett slutet fängelse eller en öppen anstalt samt en person som hålls häktad. Fängelserna står för fångens försörjning (basvård, mathållning och boende) i regel enligt samma principer, oberoende av vilken typ av fängelsestraff det är fråga om. I vissa fängelser får fångarna själva ordna sin mathållning, antingen helt eller delvis. Det här sättet att sköta mathållningen är mest typiskt för öppna fängelser, och då betalas matpenning till fångarna.

På personer som avtjänar ett villkorligt fängelsestraff, har placerats i övervakad frihet på prov eller personer som dömts till samhällspåföljder tillämpas inte anvisningarna för fångar. De här personerna beviljas utkomststöd på samma villkor som andra kunder.

Läs mer om de utredningar som ska fås av fångar i [tilläggsutredningar i samband med utkomststödet](#) och processen gällande utkomststöd för fångar.

1.6.8.1 Fångars inkomster

Då en fånges rätt till grundläggande utkomststöd bedöms ska man utreda de faktiska disponibla inkomsterna, tillgångarna och utgifterna. Brukspenning, sysselsättningspenning, eventuell lön och övriga disponibla inkomster ska beaktas som inkomst i kalkylen. Brukspenning och sysselsättningspenning betalas ut en gång i månaden, och på dem görs inget förvärvsinkomstavdrag. Beloppet av de disponibla inkomsterna och tillgångarna kontrolleras på kontoutdraget för fängelsets betalkort.

- Oavsett på vilket sätt fängelsestraffet avtjänas får alla fångar 1,60 euro i brukspenning för varje dag som inräknas i strafftiden, även för veckoslut.
- Om en fånge inte deltar i sysselsättning får han i genomsnitt 48 euro/mån. i brukspenning (30 dagar x 1,60 euro).

1.6.8.1.1 Personer som hålls häktade

En person som hålls häktad är inte skyldig att arbeta eller delta i sysselsättning. Brukspenning betalas även till häktade personer. Om en person som hålls häktad arbetar eller deltar i sysselsättning, betalas sysselsättningspenning till han på samma sätt som till fängelsefångarna.

1.6.8.1.2 Ovillkorligt fängelsestraff i slutet fängelse.

En fånge som avtjänar ett ovillkorligt fängelsestraff i ett slutet fängelse får i regel skattefri brukspenning och sysselsättningspenning. I slutet fängelse betalas antingen 3,01 euro eller 4,62 euro i sysselsättningspenning för varje dag som fången deltar i sysselsättning. Beloppen för brukspenning och sysselsättningspenning är i allmänhet sammanlagt i genomsnitt antingen 111 euro eller 145 euro per månad.

1.6.8.1.3 Öppet fängelse

I ett öppet fängelse kan en fånge förutom brukspenning få antingen 4,62 euro eller 7,35 euro i sysselsättningspenning per dag hen deltar i sysselsättning. En fånge som deltagit i sysselsättning under en hel månad kan få sammanlagt 145 euro eller 202 euro i brukspenning och sysselsättningspenning. En del av fångarna vid öppna anstalter arbetar också på externa arbetsplatser och får lön för arbete på öppen anstalt, vilken är skattepliktig inkomst. Fångar på öppen anstalt kan också arbeta på sin civila arbetsplats under tiden i öppet fängelse.

En fånge som arbetat med lön för arbete på öppen anstalt hela månaden med regelbunden arbetstid (till exempel 8 timmar per dag) kan få sammanlagt 789 euro eller 840 euro i lön och brukspenning. Löner för arbete på öppen anstalt syns inte i inkomstregistret. På lön som fången får för arbete på öppen anstalt, vilken är skattepliktig inkomst, görs förvärvsinkomstavgifter. En fånge som får lön kan också delta i sysselsättning som hen får sysselsättningspenning för, och då blir månadsinkomsten lägre än den ovan nämnda.

1.6.8.1.4 Matpenning

Om fängelset inte serverar fångarna alla dagliga måltider och inte heller skaffar råvaror till måltider som tillagas på boendeavdelningen, betalas matpenning till fångarna. Om fången har med sig ett litet barn på fängelsets familjeavdelning, betalas därtill hälften av den matpenning fången får. I kalkylen beaktas matpenning inte som inkomst för fången eller för fångens barn.

1.6.8.2 Utgifter som täcks med grunddelen

Fängelset ordnar basvård, mathållning och boende för fångarna. Det uppehälle som fångar får täcker i allmänhet de utgifter som bekostas med grunddelen, så en fånge har i regel inte rätt till den fulla grunddelen. Utgifter som omfattas av grunddelen och som inte ingår i det uppehälle som fängelset erbjuder ska i första hand täckas med den brukspenning och sysselsättningspenning som fången får samt med eventuella övriga disponibla inkomster eller tillgångar. Sådana utgifter kan vara kostnader för att upprätthålla kontakten till närstående, inköp i anstaltsbutiken, utgifter för kläder och en del utgifter för hygien. För dessa utgiftsposter ska alltid företas en utredning om fången ansöker om utgifter som hör till det grundläggande utkomststödet.

Som utgiftsbelopp som täcks med grunddelen betraktas i regel beloppet av den normala brukspenningen på 1,60 euro som betalas i fängelset per sådan dag som räknas som strafftid (48 euro per månad), vilket beaktas som utgift i kalkylen av utkomststödet för fången. Brukspenning betalas till alla fångar.

Om fången under en längre tid undersöks eller vårdas på en hälso- och sjukvårdsenhet utanför fångvården, till exempel genomgår en sinnesundersökning, beaktar man som utgift i hens utkomststöds-kalkyl samma belopp som personer i långvarig institutionsvård garanteras för personligt bruk (112 euro/månad 2023). I övrigt görs utkomststöds-kalkylen upp enligt samma principer som för andra fångar.

Brottspåföljdsmyndigheten svarar för att hålla fångarna med kläder under häktningstiden och fängelsetiden. Kläderna är fångkläder och lämpar sig inte för användning utanför fängelset. Fångar i slutna fängelser och personer som är häktade får använda sina egna kläder. På en öppen anstalt ska fångarna använda sina egna kläder.

Fångarnas klädugifter täcks i första hand med brukspenning eller sysselsättningspenning eller andra inkomster, till exempel löneinkomster. Utöver det tidigare nämnda beloppet på 48 euro kan ett belopp som motsvarar den andel av grunddelen som kalkyleras för kläder och skor beaktas som utgift för fången. Beloppet är högst 9 procent av grunddelen för ensamstående. Villkoret för att utgiften ska godkännas är att klädkostnader av grundad anledning uppges i ansökan och en utredning om detta har lämnats av till exempel fängelsets yrkesutbildade personal inom socialvården. Vid övervägandet ska man beakta nödvändigheten och behovet av kläderna.

1.6.8.3 Övriga grundutgifter

För fångar kan man som utgift i utkomststöds-kalkylen beakta utgifter som ingår i övriga grundutgifter, om de inte ingår i det uppehälle som fängelset ordnar.

1.6.8.3.1 Boendeutgifter

Boendeutgifterna för en fånge som inte har familj kan, liksom i samband med allmänt bostadsbidrag, beaktas som utgift under ett kort fängelsestraff. Som ett kort fängelsestraff betraktas i regel högst sex månader. Enligt övervägande från fall till fall kan man på särskilda grunder avvika från detta med några månader. Om längden på fängelsevistelsen är känd genast när straffet börjar och fängelsevistelsen varar över 6 månader, beaktas boendeutgifterna i utkomststöds-kalkylen för den tid som behövs för att säga upp och tömma bostaden, i allmänhet 1–2 månader.

Om en fånge har familj och den övriga familjen ansöker om utkomststöd, räknas fången i samband med utkomststödet inte till samma familj som de övriga familjemedlemmarna, eftersom hen de facto avtjänar ett fängelsestraff. Separata utkomststödsbeslut fattas för fången och för den övriga familjen. Då man bedömer vad som är skäliga boendeutgifter räknas dock en fånge som avtjänar ett fängelsestraff med i antalet familjemedlemmar i sex månaders tid räknat från det ovillkorliga fängelsestraffets början. Enligt övervägande från fall till fall kan man på särskilda grunder avvika från detta med några månader. När det gäller domar som är längre än sex månader görs en skälighetsbedömning av boendeutgifterna efter sex månader.

1.6.8.3.2 Utgifter för en identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling

Som övriga grundutgifter kan beaktas också utgifter för anskaffning av nödvändigt identitetsbevis. Det anses i regel nödvändigt att skaffa ett identitetsbevis om fången helt saknar identitetsbevis och hen lämnar en utredning om att ett sådant behövs. Utkomststöd för utgifter för identitetsbevis beviljas i allmänhet i form av betalningsförbindelse. Läs mer om [utgifter för en identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling](#).

1.6.8.3.3 Glasögon

För fångars del ska man i fråga om utgifter för anskaffning av glasögon tillämpa samma principer som när det gäller andra personer som ansöker om grundläggande utkomststöd. Utkomststöd för utgifter för glasögon beviljas i allmänhet i form av betalningsförbindelse till FPA:s samarbetspartner. Ansökan ska innehålla en utredning från fängelset (till exempel ett bifogat meddelande av socialarbetaren eller socialhandledaren) om att fången inte har möjlighet att sköta ärenden utanför fängelset.

Se närmare under [beviljande av glasögon](#) och processen gällande optikertjänster.

1.6.8.3.4 Övriga hälso- och sjukvårdsutgifter

Brottsförmyndigheten svarar i allmänhet för utgifterna för fångars hälso- och sjukvård och medicinska rehabilitering. Om en fånge uppger hälso- och sjukvårdsutgifter, ska man först vända sig till fängelset för att utreda huruvida utgiften i fråga hör till de utgifter som Brottsförmyndigheten ska stå för. Om brottsförmyndigheten inte ansvarar för utgiften, är villkoret för att utgiften ska beaktas att den är nödvändig för fången och att fängelsets läkare har förordat saken och att fängelsedirektören beviljat fången tillstånd att avlägsna sig från fängelset. Också fångar ska i regel vända sig till den offentliga hälso- och sjukvården för att få hälso- och sjukvård, och som utgifter kan man beakta endast klientavgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården.

För fångar kan de jämnstora klientavgifterna inom den offentliga tandvården beaktas som utgift på kalkylen. När det gäller utgifter för tandprotes krävs det att en behandlingsplan och en kostnads kalkyl har gjorts upp av fängelsets tandläkare eller inom den kommunala tandvården. I sådana situationer ska alltid fängelsets ansvar för att ordna vården först utredas.

Fångar kan ha sådana resekostnader i anslutning till hälso- och sjukvård som inte täcks av fångvården. Villkor för att resorna ska beaktas är att vården är nödvändig och att fängelsets läkare har gett sitt tillstånd. Läs mer i [beaktande av resekostnader inom hälso- och sjukvården](#).

Användningen av läkemedel i fängelset förutsätter tillstånd av fängelsets läkare. Fångvården förser fångarna med läkemedel också för den tid de har tillstånd att avlägsna sig från fängelset.

I en akut situation (till exempel då ett oväntat behov av läkemedel uppstått under en permission) kan man då fången tagit kontakt bevilja en brådskande betalningsförbindelse för läkemedlet. Permission beviljas oftast för högst tre dygn,

och kunden beviljas därför en begränsad betalningsförbindelse som kan användas bara en gång och som avser den minsta förpackning som behövs för att täcka läkemedelsbehovet under permissionen. Vid ansökan om betalningsförbindelse ska en patientanvisning eller en utskrift från Kanta-tjänsterna alltid läggas fram. Läs mer om [beaktande av läkemedel](#).

1.6.8.4 Frigivning från fängelse eller övervakad frihet på prov

En fånge kan placeras i övervakad frihet på prov i slutskedet av sin strafftid, men ett villkor är att man har utrett försörjningen och boendet under provtiden. Ansökningar om utkomststöd för perioder med placering i övervakad frihet på prov görs därför ibland under fängelsetiden. Till fångens ansökan ska bifogas en utredning av fängelsemyndigheterna där det framgår när friheten på prov eller den villkorliga frigivningen börjar. Det är alltså väsentligt med tanke på rätten till grundläggande utkomststöd att utreda när en fånge lämnar fängelset. Utredningen kan också tas emot muntligen av fängelsemyndigheterna. Ett beslut om grundläggande utkomststöd kan fattas för fången redan under fängelsevistelsen, förutsatt att tidpunkten för frigivningen är klarlagd.

Som fångens inkomst beaktas under frigivningsmånaden disponibel lön som betalats av fängelset, men inte brukspenning eller sysselsättningspenning. Om fången frigges mitt i en månad kan grunddelen i likhet med de övriga grundutgifterna beaktas från den dag då hen frigavs.

Boendeutgifterna kan i regel beaktas från början av frigivningsmånaden. Boendekostnaderna kan i allmänhet beaktas för högst en månad före frigivningen, om det av en utredning från fångvårdsmyndigheterna framgår att övervakad frihet på prov förutsätter att fången har fått en bostad eller om fången är på väg att frigges och det är svårt att få en bostad. På samma grund kan betalningsförbindelse för hyresgaranti beviljas, om boendekostnaderna ligger på den nivå som FPA fastställt som skälig för orten. Övriga kostnader och grunddelen beaktas från frigivningsdagen. Läs mer om [skäliga boendeutgifter](#).

1.6.8.5 Utbetalning

Utkomststöd under fängelsetid betalas i regel in på fångens eget Prepaid-konto hos Brottspåföljdsmyndigheten. Ingen annan än Brottspåföljdsmyndigheten kan göra en insättning på Prepaid-kontot efter frigivningsdagen. Om fången under tiden i fängelse har tillgång till ett civilt konto kan utkomststödet på begäran betalas in på fångens eget konto.

Utkomststöd till en fånge som är på väg att frigges betalas i första hand in på fångens civila konto. Om fången inte har ett eget konto, kan man för fången ansöka om ett förbetalt kort (Prepaid-kort) från FPA. Då kan inbetalningar inte göras till Brottspåföljdsmyndighetens Prepaid-konto. Se också [utbetalning](#) och processen gällande utkomststöd för fångar.

1.6.9 Företagare

I samband med utkomststödet betraktas till exempel en kund som äger en tillräckligt stor andel av det företag där hen arbetar som företagare. Som företagare betraktas också till exempel personer som sysselsätter sig själva via faktureringsföretag och personer som är sysselsatta i eget arbete. Som företagare betraktas också en person som enligt ett arbetskraftspolitiskt utlåtande från TE-tjänsterna är företagare. Se närmare anvisningar om definitionen av företagare vid de olika företagsformerna:

- [personer som är sysselsatta i eget arbete](#)
- [lättföretagare](#)
- [enskilda näringsidkare](#)
- [öppet bolag och kommanditbolag](#)
- [aktiebolag](#)
- [andelslag](#)
- [sammanslutningar och företagsverksamhet som bedrivs via ett dödsbo](#)
- [lantbruksföretagare, skogsföretagare och renskötare](#)

Inkomster av företagsverksamhet är en primär inkomstkälla i förhållande till utkomststöd. Om kunden är verksam som företagare ska man utreda

- vilka inkomster och tillgångar hen faktiskt har till sitt förfogande för sin egen och familjens försörjning,
- till vilka delar det är fråga om företagets tillgångar, som inte kan beaktas vid beräkningen av företagarens behov av utkomststöd, och
- om företagaren under de föregående månaderna har haft tillräckliga inkomster från företaget och huruvida man kan anse att företagaren i fortsättningen kan trygga sin försörjning genom företagsverksamheten.

Företagarens möjligheter att själv påverka om hen tar ut inkomster från företaget eller inte varierar efter exempelvis företagsform och ägarandel i företaget.

Det är inte ändamålsenligt att genom utkomststöd under en längre tid trygga försörjningen för en företagare som bedriver uppenbart olönsam företagsverksamhet. Var och en är skyldig att enligt bästa förmåga dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle och om företagaren under en längre tid bedriver olönsam företagsverksamhet med hjälp av utkomststöd, kan en sänkning av företagarens grunddel övervägas. Läs mer om [olönsam företagsverksamhet](#).

Företagares rätt till arbetslöshetsförmåner

Arbetslöshetsförmån är den primära förmånen för att trygga försörjningen. Om kunden är företagare på heltid kan hen inte få arbetslöshetsförmåner. TE-tjänsterna ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande gällande huruvida personen anses arbeta som företagare och om företagsverksamheten bedrivs som huvudsyssla eller bisyssla. Företagsverksamhet som bedrivs som bisyssla utgör i regel inget hinder för att få primära förmåner. Företagaren ska i första hand uppmanas att ta reda på om hen har rätt till någon primär förmån. Företagare kan ha rätt till arbetslöshetsdagpenning också från en företagarkassa. Läs mer om villkoren för arbetslöshetsförmåner.

En person som inleder företagsverksamhet kan under vissa förutsättningar få en arbetslöshetsförmån under de fyra första månaderna. Om personen har inkomster av den företagsverksamhet som hen inlett, betalas arbetslöshetsförmånen jämkad. Arbetslöshetsförmåner betalas inte för samma tid som startpeng. Under den tid då en

arbetslöshetsförmån betalas ut förutsätts kunden trots sin företagsverksamhet söka heltidsarbete.

Lättföretagare som anlitar ett faktureringsföretag betraktas i fråga om arbetslöshetsförmåner som företagare, och en lättföretagares rätt till arbetslöshetsförmåner bedöms på samma sätt som för andra företagare. Företagare med säsongsbetonad verksamhet kan också ha rätt till arbetslöshetsförmåner utanför verksamhetssäsongen.

1.6.9.1 Företagares inkomster

Som företagarens och familjens disponibla inkomster beaktas i regel alla inkomster som företagaren får och kan få från sin företagsverksamhet. En företagares inkomst kan beaktas för den månad då den har kunnat lyftas eller om inkomsten inte var känd då beslutet utfärdades kan den i efterhand beaktas som inkomst om företagaren ansöker om utkomststöd under de följande två månaderna.

Företagets rörelsevinst kan inte beaktas direkt som företagarens inkomst, utan företagarens faktiska disponibla inkomster ska utredas med utgångspunkt i till exempel kontoutdrag och bokföring. Utkomststöd kan beviljas endast utifrån en kalkyl som utgår från företagarens egna inkomster och utgifter. Om företagsformen är till exempel en enskild näringsidkare, ett öppet bolag eller ett kommanditbolag är dock företagarens och företagets pengar gemensamma. För att göra handläggningen enklare uppmanas kunden att öppna ett eget konto för företaget om hen inte redan har gjort det.

Om pengar har överförts från företagets konto till företagarens personliga konto, beaktas överföringarna som personens förvärvsinkomst. Som förvärvsinkomst beaktas också sådana andra än ringa personliga utgifter för företagaren och hans familj som inte entydigt hänför sig till företagets affärsverksamhet men som företagaren har betalat med företagets medel (t.ex. hälso- och sjukvårdsutgifter eller hyresutgifter). Om det är oklart huruvida en utgift hänför sig till företagsverksamheten ska man ta reda på saken av kunden.

Om företagaren tar ut kontanta medel från företaget betraktas medlen som förvärvsinkomst för företagaren. Om företagaren kan visa att medlen använts för företagets räkning, till exempel att hen köpt sådant som används i företagets verksamhet, och hen kan lämna in kvitton på uppköpen, ska ett kontantuttag inte beaktas som inkomst till den del det går att påvisa att det uttagna beloppet har använts för att betala utgifter för företagsverksamheten.

Om företagaren får naturaförmåner från företaget beaktas naturaförmånens beskattningsvärde som förvärvsinkomst i kalkylen. Läs mer om [hur man beaktar naturaförmåner](#).

Företagets tillgångar

Om företaget har kontomedel eller andra tillgångar, kan de helt eller delvis beaktas som inkomster eller tillgångar som står till företagarens förfogande, om företagaren de facto kan använda dem för att trygga sin egen försörjning. När man överväger om företagets tillgångar står till företagarens förfogande och till vilka delar, ska man beakta:

- Huruvida företagaren ensam eller tillsammans med en medlem i sin familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd har bestämmanderätt att föra över penningtillgångar eller andra tillgångar från företaget till sig själv för eget bruk.

- Sådana tillgångar kan beaktas på kalkylen endast om företagaren verkligen har dem till sitt förfogande, till exempel då det är fråga om en enskild näringsidkare eller om företagaren äger hela företaget.
- Företagsverksamhetens karaktär och huruvida det finns planer på att använda dessa tillgångar för utgifter som är nödvändiga för att fortsätta med företagsverksamheten.
 - Exempelvis i servicebranschen behövs en växelkassa som stöd för försäljningen. En utredning över hur stor kontantkassan är och vad den används till ska dock alltid begäras av företagaren.

Företagsformen och ägarandelen avgör huruvida företagaren har möjlighet att föra över penningtillgångar eller andra tillgångar från företaget till sig själv för eget bruk. Om ägandet är utspritt till fler personer än företagarens familj enligt definitionen i lagen om utkomststöd har företagaren sällan möjlighet att själv besluta om hen ska ta ut medel från företaget. Om företagets inkomster eller penningtillgångar kan beaktas som inkomst för företagaren kan kalkylen inte i efterhand justeras på den grunden att företagaren inte utnyttjat sin möjlighet att lyfta dessa medel för eget bruk.

Som företagarens tillgångar ska man inte heller beakta nödvändiga arbetsredskap eller andra tillgångar som anses vara nödvändiga för att trygga den fortsatta försörjningen. Om företagsverksamheten läggs ner ska man utreda vad som hänt med tillgångarna och i kalkylen beakta de disponibla medlen.

Startpeng

Eftersom startpengen är avsedd för företagarens personliga utgifter beaktas startpeng som kunden fått alltid som inkomst i kalkylen. Från startpengen kan man inte dra av vare sig pensionsavgifter eller några andra av företagets kostnader. Startpengen utbetalas varje månad retroaktivt på ansökan om utbetalning. Om kunden redan har beviljats startpeng ska du be om en kopia av beslutet om startpeng som bilaga till ansökan. Om kunden redan har beviljats startpeng kan startpengen beaktas som inkomst i kalkylen även om kunden inte ansöker om att startpengen ska betalas ut, om hen ändå hade haft möjlighet till inkomsten i fråga. Under den tid då en företagare får startpeng behöver man inte utreda huruvida hens företagsverksamhet är lönsam.

Lån

Om företagaren har lånat medel till företaget och företaget betalar tillbaka lånet eller en del av det till företagaren, beaktas betalningarna som annan inkomst i kalkylen. Om företagaren lånar pengar från sitt företag betraktas lånet i allmänhet som förvärvsinkomst som företagaren kan använda för sin försörjning under den månad då lånet betalas ut. Lånet kan vid behov [periodiseras](#) eller [överföras](#). Om företagaren ändå på ett tillförlitligt sätt kan visa att hen betalat tillbaka lånet eller en del av det under den månad då lånet betalades ut, beaktas lånet inte som inkomst i kalkylen till den del det återbetalats. Det väsentliga är huruvida kunden faktiskt har haft beloppet i fråga till sitt förfogande och kunnat använda det för sin försörjning. Lättföretagare och enskilda näringsidkare kan inte ta ut lån till sig själva från sin företagsverksamhet, utan i så fall är det fråga om förvärvsinkomst som ska beaktas i kalkylen.

1.6.9.1.1 Hur en företagares inkomster fastställs

Huvudregeln är att inkomsterna och tillgångarna beaktas för den tidsperiod för vilken utkomststödet fastställs. En företagares inkomster varierar i allmänhet från en månad

till en annan, och företagaren kan själv ha möjlighet att påverka hur stora inkomster hen tar ut från företaget varje enskild månad. En företagares möjligheter att ta ut inkomster från sitt företag varierar enligt företagsform.

Om företagarens inkomster varierar mer än obetydligt och det vid tidpunkten för beslutet ännu inte går att få en tillräcklig utredning om hur stora företagarens faktiska inkomster kommer att vara den månad som ansökan avser, ska företagarens inkomster uppskattas, såvida detta inte kan anses oskäligt. Inkomsterna kan uppskattas med beaktande av till exempel:

- de inkomster som företagaren fått och kunnat få från företaget under de senaste månaderna
- företagarens egen uppskattning av inkomsterna
- de utredningar som företagaren lämnat in, såsom bokföringsutdrag och kontoutdrag
- eventuella förändringar i företagarens förhållanden, exempelvis att verksamhetssäsongen är över, och
- företagarens möjligheter att själv bestämma om att ta ut inkomster från företaget.

Om utkomststöd söks under de två följande månaderna kontrollerar FPA i efterskott beloppet av de uppskattade inkomsterna. På kundens begäran kan uppskattningen kontrolleras också senare. Om bara en del av inkomsterna under månaden har uppskattats, justeras inkomsterna bara gällande dessa. Justera de uppskattade inkomsterna enligt följande:

- Om det uppskattade beloppet har varit för lågt, beaktas de inkomster av företagsverksamheten som överstiger det uppskattade beloppet i efterhand som inkomst under de två följande månaderna på samma sätt som övriga förvärvsinkomster.
- Om det uppskattade beloppet har varit för stort ska utkomststöds kalkylen justeras så att den motsvarar de faktiska disponibla inkomsterna, när man känner till månadens alla utbetalda inkomster och de av företagets tillgångar som kunde ha tagits ut.
 - Kalkylen justeras inte om företagaren hade haft möjlighet att ta ut inkomster från företaget men har valt att inte göra det. Då kan inkomsterna i allmänhet anses ha varit disponibla för företagaren.

Exempel

Enligt kalkylen för januari har Sam uppskattats ha 1 000 euro som inkomst av företagsverksamhet, eftersom han under de föregående månaderna har tagit ut omkring 1 000 euro i lön från sitt företag. Sam äger 100 procent av aktiebolaget och kan därmed själv besluta om löneutbetalningen. Sam ansöker i februari om ändring av beslutet för januari och lämnar in kontoutdrag enligt vilka han inte har tagit ut någon lön alls från sitt företag. På företagets kontoutdrag för januari finns dock 5 000 euro i kontomedel, av vilka Sam genom eget beslut kunde ha betalat lön till sig själv. Sams kalkyl för januari justeras inte, eftersom han hade kunnat ta ut 1 000 euro i lön.

1.6.9.1.2 Periodisering av inkomster av företagsverksamhet

Kravet på framförhållning enligt lagen om utkomststöd gäller också företagare. I företagande ingår alltid en företagsrisk. Därför måste företagaren vara beredd på

inkomstförändringar. Om en företagare får en inkomst av företagsverksamhet som kan ge tillräcklig försörjning för företagaren och hans familj för en längre tid, fördelas inkomsten på de månader som inkomsten skäligen kan anses räcka till för företagarens och familjens försörjning. Före periodiseringen ska man från inkomsten dra av sådana utgifter för företagsverksamheten som hänför sig till inkomsten. Läs mer [om uppdelning av inkomsten](#).

Exempel

Jakob har fått utkomststöd en längre tid. Han bedriver jordbruksverksamhet under firmanamn och får i augusti en inkomst på 4 000 euro av spannmålsförsäljning. Efter att de utgifter för företagsverksamheten som hänför sig till inkomsten har dragits av återstår 3 000 euro som Jakob kan använda för sin egen försörjning. Jakob bor ensam på sin gård och det har inte framkommit några övriga omständigheter som skulle göra en periodisering oskälig. Jakobs utgifter som ska beaktas i samband med utkomststödet är ungefär 800 euro i månaden. Vid fastställandet av rätten till stöd beaktas därtill Jakobs månatliga inkomster och tillgångar. Han har månatligen fått ungefär 600 euro i grundläggande utkomststöd. Försäljningsinkomsten kan skäligen anses räcka till för Jakobs försörjning i tre månader. Eftersom man inte kände till inkomsten av försäljningen när beslutet om utkomststöd för augusti fattades, kan inkomsten beaktas under de två följande månaderna och periodiseras framåt i tiden. Den andel av inkomsten av försäljningen som ska beaktas, dvs. 3 000 euro, kan således delas upp i poster på 1 000 euro som hänförs till september, oktober och november.

1.6.9.1.3 Företagares kilometerersättningar, kostnadsersättningar och dagtraktamenten

En företagare kan i vissa fall ta ut kilometerersättningar från sitt företag. Eftersom en företagare i allmänhet själv kan påverka sina kilometerersättningar ska man kontrollera att ersättningarna grundar sig på faktiska kostnader. Kilometerersättningar kan inte betalas för resor mellan hemmet och arbetsplatsen. Om kilometersättningar ändå har betalats för sådana resor är det fråga om lön.

Lätföretagare och enskilda näringsidkare kan inte betala ut kilometerersättningar eller dagtraktamenten från företagsverksamheten till sig själva. Om sådana ändå har betalats, är det fråga om förvärvsinkomst som ska beaktas i kalkylen, men man kan efter övervägande [dra av](#) till exempel faktiska bränslekostnader.

Sådana kilometerersättningar, dagtraktamenten, kostnadsersättningar eller motsvarande som kan anses skäliga beaktas inte som inkomster i utkomststöds-kalkylen. Huruvida de kostnadsersättningar som tas ut från företaget är skäliga ska bedömas i förhållande till företagarens förvärvsinkomst av företagsverksamheten i fråga. Dessutom beaktas vid bedömningen

- företagarens yrke
- företagsverksamhetens art och
- inkomsterna av företagsverksamheten på sikt.

Exempel

Laila har tagit ut 500 euro i lön, 50 euro i kilometerersättning och 43 euro i dagtraktamente från sitt företag. I utkomststöds-kalkylen beaktas de

privata uttagen på 500 euro som inkomst, medan kilometersättningen och dagtraktamentet inte alls beaktas som inkomst. Kilometerersättningarna och dagtraktamentena är skäliga i förhållande till Lailas övriga inkomster från företaget och beaktas därför inte som inkomst.

Om kilometerersättningarna är oskäligt stora i förhållande till förvärvsinkomsten kan de till den del som överskrider ett skäligt belopp beaktas som förvärvsinkomst. Från kilometerersättningarna görs ett avdrag för faktiska bränslekostnader som motsvarar det kilometerantal som ligger till grund för ersättningarna, dock högst 0,20 euro per kilometer fram till 30.6.2022 och 0,33 euro per km från och med 1.7.2022, och skillnaden beaktas som inkomst.

Om beloppet av kilometerersättningarna är stort i förhållande till företagarens förvärvsinkomster från företaget ska man utreda vad beloppet består av. Man kan be företagaren lämna in en körjournal som för varje resa visar datum, antal kilometer, resans syfte, avfärdsplats och destination samt en fritt formulerad utredning om vad kostnaderna består av. Om man på företagarens kontoutdrag inte kan se några bränsleinköp som passar in på de kilometerantal som företagaren uppgett, kan man vid behov begära exempelvis kvitton över bränsleinköpen och en utredning om med vilka medel bränslet har betalats. Om de bränslekostnader som uppgetts har betalats från ifrågavarande aktiebolags eller andelslags konto, betraktas kilometerersättningen som förvärvsinkomst för företagaren.

Även om de ansvariga bolagsmännen i ett personbolag eller delägarna i ett aktiebolag inte lyfter lön från bolaget, har de rätt till skattefria kilometerersättningar när de gjort resor för företagets räkning. Det är viktigt att utreda varför en företagare inte tar ut lön från sitt företag och om man kan anse att de resor som ligger till grund för kilometerersättningarna har utretts på ett tillförlitligt sätt och att beloppet av ersättningarna är skäligt i förhållande till den lön som företagaren tagit ut. Vid bedömningen beaktar man över en längre tidsperiod beloppen av de löner och kilometersättningar som företagaren tagit ut från företaget.

1.6.9.1.4 Avdrag som ska göras från en företagares inkomster

Syftet med utkomststöd är inte att stödja företagsverksamhet, och utgifter som orsakas av företagsverksamhet kan aldrig beaktas som utgifter i en företagares kalkyl. Däremot kan man, då man utreder hur mycket av inkomsterna från företagsverksamheten företagaren skulle kunna använda för sin försörjning, efter prövning dra av till exempel följande kostnader för företagsverksamheten från företagsinkomsten:

- avgifter för FöPL- och LFöPL-försäkring
- mervärdesskatt
- förskottsskatt som betalats på företagsverksamheten
- arbetstagarnas löner
 - Man ska ändå utreda löneutbetalningen på ett tillförlitligt sätt, exempelvis genom att begära löneintyg eller en utredning av bokföraren om de löner som betalats ut. Löner som inte anmäls till Skatteförvaltningen är inte löneutgifter som ska dras av från företagsinkomsten, utan de betraktas som privata överföringar. Privata överföringar kan inte beaktas som avdrag från inkomsten av företagsverksamheten.
- hyra för verksamhetslokal

Avdrag som är godtagbara i samband med det grundläggande utkomststödet kan inte vara större än de förvärvsinkomster som ska beaktas för samma företagsverksamhet.

Avdrag som görs från företagsinkomsten hänförs i allmänhet till den månad då utgiftsposten i fråga har betalats. Om medlen finns på företagarens eget konto måste utgiften för företagsverksamheten vara betald för att den ska kunna dras av från den företagsinkomst som beaktas i utkomststöds kalkylen. Om medlen finns på företagets konto ska man bedöma hur stora belopp företagaren har möjlighet att ta ut från kontot för sin egen försörjning. Som avdrag från de medel som finns på företagets konto kan man efter prövning beakta sådana kostnader för företagsverksamheten som förfaller till betalning samma månad eller en stor kostnad som förfaller till betalning under de närmaste veckorna.

Skuld och kostnader för förvaltningen av den är inte utgifter som beaktas i anslutning till utkomststödet. Om företagaren i sin företagsverksamhet har skuldsatt sig så att det inte längre är möjligt att fortsätta med verksamheten, kan företagaren uppmanas att [organisera verksamheten så att den bli mer lönsam eller att lägga ner verksamheten](#).

Företagares boendekostnader

Om företagsverksamheten bedrivs i den bostad eller på den fastighet där företagaren själv bor, måste det utredas till vilken del boendekostnaderna ska hänföras till utgifterna för företagsverksamheten. Till den del det är fråga om företagets kostnader ska boendekostnaderna inte beaktas som utgift i företagarens kalkyl. Utgifter för företagsverksamheten kan dras av endast från företagsinkomsten när företagarens disponibla inkomster fastställs.

- I fråga om räkningar för el och vatten beaktar man kundens personliga andel av boendeutgifterna, dvs. i regel den andel som motsvarar FPA:s normbelopp för el- och vattenavgifter.
- Ifall företagsverksamheten bedrivs på den fastighet där företagaren bor, beaktas fastighetsskatten endast för bostadsfastigheten, om de övriga byggnaderna hänför sig till företagsverksamheten. Om beskattningen av fastigheten har fastställts genom ett beskattningsbeslut som riktar sig till företaget, beaktas skatten till ingen del som utgift för kunden.
- Om en företagare ensam eller tillsammans med sin familj (enligt familjdefinitionen i lagen om utkomststöd) äger minst 50 procent av företaget och bor på hyra i en bostad som ägs av företaget, anses det vara fråga om en ägarbostad och hyresutgiften beaktas inte som utgift i kalkylen. Hyresutgifterna beaktas på samma sätt som i fråga om andra ägarbostäder. Läs mer om [utgifterna för ägarbostad](#).

Exempel

Niklas bedriver näringsverksamhet på den fastighet där han bor. Enligt Niklas beskattningsbeslut är fastighetsskatten för det hus som är avsett för stadigvarande boende 200 euro, medan fastighetsskatten för fritidshuset och växthuset är 100 euro. I kalkylen kan fastighetsskatten beaktas till ett belopp av 200 euro, vilket är den utgift som hänför sig till Niklas eget hem.

1.6.9.2 Utredningar som används

Vid ansökningstidpunkten ska man använda sig av så aktuell information som möjligt när det gäller företagarens ekonomiska situation och sträva efter att bilda sig en helhetsbild av företagarens situation. Följande handlingar behövs särskilt för

utredningen av hur stora inkomster och tillgångar företagaren har till sitt förfogande för eget bruk:

- Med företagarblanketten TO4r samlar man in basuppgifter om företagaren och företaget.
 - Företagaren ska alltid när hen söker utkomststöd lämna in uppgifter om sin företagsverksamhet.
 - Detta gäller även om kunden själv inte uppfattar sig som företagare eller hen inte anser de ifrågavarande uppgifterna nödvändiga.
 - Om kunden verkar som företagare i flera företag ska hen lämna in uppgifter om alla sina företag.
- I regel ska företagets kontoutdrag lämnas in för att behovet av utkomststöd ska kunna utredas.
 - Om företagaren ändå på ett tillförlitligt sätt kan visa att hen inte har befogenheter att lämna ut företagets kontoutdrag, avgörs ansökan utan dessa.
 - Det kan exempelvis vara fråga om en situation då företagaren äger företaget tillsammans med flera andra personer och de andra personerna inte går med på att kontoutdragen lämnas ut.
 - Om företagaren ensam eller tillsammans med sin familj (enligt familjdefinitionen i lagen om utkomststöd) äger majoriteten av företaget ska företagets kontoutdrag dock i allmänhet lämnas till FPA.
- Med hjälp av företagets bokföring utreder man företagarens möjligheter att få sin försörjning i första hand genom företagsverksamheten. Företagets rörelsevinst kan inte beaktas som företagarens inkomst. Med hjälp av bokföringen kan man utreda bland annat
 - privata uttag
 - utbetalda löner
 - kontanta medel
 - utgifterna för företagsverksamheten
 - naturaförmåner samt
 - privat bruk.

Företagaren ska lämna in handlingar från alla de företag som företagaren eller en familjemedlem arbetar i och som företagaren eller en familjemedlem äger helt eller delvis. Alla utredningar ska i regel begäras av kunden själv. När det är fråga om en ny ansökan ska inkomstutredningarna som nämns ovan begäras för flera månader bakåt i tiden. Vid behov kan FPA skaffa utredningarna över företagen från Patent- och registerstyrelsens samt Skatteförvaltningens företags- och organisationsdatasystem eller från kreditupplysningsregistret. Se även närmare anvisningar om andra tilläggsutredningar som behövs vid de olika företagsformerna.

1.6.9.3 Personer som är sysselsatta i eget arbete

Kunden kan ha sysselsatt sig själv på ett sådant sätt att hen har fått ett hindrande arbetskraftspolitiskt utlåtande från TE-tjänsterna på grund av sysselsättning i eget arbete. Detta kan gälla exempelvis idrottare, artister, frilansar och olika slag av influerare på sociala medier. För att en person ska anses vara sysselsatt i eget arbete måste hen bedriva sin verksamhet i förtjänstsyfte. Därmed ska följande anvisning inte tillämpas i fråga om exempelvis närstående vårdare.

Enligt lagen om utkomststöd är var och en skyldig att dra försorg om sitt eget uppehälle. Om kunden sysselsätter sig själv på ett sätt som hindrar hen från att få någon av de primära förmåner som är avsedda att trygga försörjningen och kunden inte kan erbjudas

arbete eller arbetskraftspolitiska åtgärder och hen inte heller får tillräckliga inkomster av sitt eget arbete för att försörja sig en längre tid, kan hen ges en tidsfrist på 3–6 månader för att organisera sin verksamhet så att den blir lönsam eller för att lägga ner verksamheten. Om kunden fortsätter med sin verksamhet efter att tidsfristen löpt ut så att verksamheten utgör ett hinder för primära förmåner och verksamheten inte ger en tillräcklig försörjning, kan man anse att den sökande har försummat sin skyldighet att dra försorg om sitt eget uppehälle. Ett sådant agerande kan anses motsvara att personens behov av utkomststöd beror på att hen genom egen försummelse har föranlett att arbete eller offentlig arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas. Då man överväger om grunddelen ska sänkas ska kunden höras och hen ska ges en tidsfrist för att organisera sin verksamhet såsom i samband med en tidsfrist som beviljats för att ordna upp situationen vid olönsam företagsverksamhet. Läs mer om [sänkning av grunddelen](#).

För en person som är sysselsatt i eget arbete beaktas alla disponibla inkomster som inkomst. Inkomsterna från verksamheten kan överföras och periodiseras. Inkomsten för en person som är sysselsatt i eget arbete kan utgöras av exempelvis

- konststipendier
- ersättningar för upphovsrätt
- pris- och sponsorpengar
- ersättningar från idrottsföreningar
- reklaminkomster
- olika arvoden och löner
- inkomster av överlåtelse av skattepliktiga tillgångar

Från en inkomst som kunden fått kan man dra av den sökandes kostnader för att utföra arbetsprestationen i fråga på samma villkor som för en företagare. Kunden ska lämna in en utredning om hur stora kostnaderna är och hur de fördelar sig. Utredningen kan bestå av t.ex. kvitton på inköp. Från inkomsten kan man dra av endast sådana utgifter som hänför sig till arbetsprestationen i fråga.

Exempel

Jannike har ett utlåtande av TE-tjänsterna om att hon arbetar som konstnär och därför inte är berättigad till arbetslöshetsförmån. Jannike har fått en inkomst på 500 euro genom att sälja en tavla. Jannike meddelar att hon har haft materialkostnader på 100 euro för tavlan, och hon lämnar in kvitton på materialinköpen. I Jannikes kalkyl beaktas 400 euro som inkomst av försäljningen av tavlan, och dessutom görs ett förvärvsinkomstavdrag på 150 euro.

1.6.9.4 Lättföretagare

Med lättföretagare avses en person som verkar via ett faktureringsföretag och som sysselsätter sig själv utan att ha grundat ett företag. I sin företagsverksamhet anlitar lättföretagaren ett faktureringsföretag som fakturerar kunden och betalar ut inkomsten i fråga till lättföretagaren i form av lön. Lättföretagande är inte en officiell företagsform, men lättföretagare betraktas som företagare i samband med utkomststöd. Lättföretagaren kan själv välja om hen lyfter lön från faktureringsföretaget eller om inkomsten ska samlas in hos faktureringsföretaget. På den lön som lättföretagaren lyfter innehålls skatter, arvode för faktureringsföretaget och olika avgifter. Lättföretagaren är inte bokföringsskyldig för sin verksamhet.

Lättföretagarens inkomster av företagsverksamheten beskattas som personlig förvärvsinkomst. De löner som lyfts genom faktureringsstjänsten syns i allmänhet också i inkomstregistret. Lättföretagaren ska ändå som bilaga till sin ansökan också lämna in en månatlig betalningsberäkning från faktureringsföretaget, så att man kan se alla inkomster som hen kan få av sin företagsverksamhet. Som inkomst beaktas utöver de löner som lättföretagaren lyft också de medel hos faktureringsföretaget som hen har möjlighet att ta ut i lön. Från dessa inkomster ska man dock först dra av de utgifter som hänför sig till dem, till exempel förskottsinnehållning enligt skattekortet, arbetsgivaravgifter, sjukförsäkringsavgifter och faktureringsföretagets arvode. Om man inte får tillräckligt med information för att kunna göra avdrag, införs penningssumman som finns i faktureringsstjänsten i sin helhet som inkomst i kalkylen.

En lättföretagares inkomst kan utgöras av till exempel

- startpeng
- löner
- arbetsersättningar
- inkomster som kan tas ut från faktureringsföretaget

En lättföretagare kan utöver lön ta ut inkomst från faktureringsföretaget även i form av kostnadsersättning. Kostnadsersättningen kan hänföra sig till exempelvis anskaffning av material som lättföretagaren behövt för sin arbetsprestation. Kostnadsersättning beaktas inte som inkomst för kunden till den del hen kan uppvisa kvitton som motsvarar kostnaderna.

En lättföretagare som anlitar ett faktureringsföretag betraktas i fråga om arbetslöshetsförmåner som företagare, och hens rätt till arbetslöshetsförmåner bedöms på samma sätt som för andra företagare. En lättföretagare kan således på grund av sin företagsverksamhet få ett arbetskraftspolitiskt utlåtande som utgör hinder för primära förmåner, och företagsverksamhetens lönsamhet bedöms på samma sätt som för andra företagare.

Av lättföretagare kan begäras exempelvis följande utredningar om inkomster och tillgångar:

- blankett TO 4r
- företagarens kontoutdrag
- verifikat på inkomster som inte tagits ut från faktureringsföretaget
- betalningsberäkning från faktureringsföretaget över löner och andra inkomster

1.6.9.5 Enskild näringsidkare

En enskild näringsidkare fattar självständigt beslut som gäller hens företag och svarar med hela sin egendom för företagets ekonomiska förpliktelser. En enskild näringsidkares företagsverksamhet är inte en juridisk person som är separat från företagaren och företagsverksamheten beskattas endast som inkomst för företagaren. En enskild näringsidkare är bokföringsskyldig för sin företagsverksamhet. Näringsidkare inom lantbruk och fiske är dock inte bokföringsskyldiga. Läs mer om [lantbruksföretagare](#).

Inkomsten för en enskild näringsidkare kan utgöras av till exempel

- startpeng
- privata uttag
- medel som det är möjligt att ta ut som privata uttag under månaden i fråga
- privat bruk av företagskonto

- privat bruk av varor

En enskild näringsidkare kan inte betala lön till sig själv eller sin make och inte till näringsidkarens barn under 15 år. En enskild näringsidkare kan inte låna medel från eller till sitt företag, eftersom företaget i denna företagsform inte är en separat juridisk person från företagaren.

Som inkomster för näringsidkaren räknas alltid hans privata uttag av medel från företaget samt avsevärt stora eller avvikande kostnadsersättningar som näringsidkaren tagit ut. Om företagaren har gjort privata insättningar eller investeringar i företaget kan dessa inte dras av från de privata uttag som gjorts, eftersom de har varit disponibla för hen åtminstone den månad då de sattes in eller investerades.

Inkomster och tillgångar som härrör från en enskild näringsidkares företagsverksamhet är inte åtskilda från hans personliga inkomster och tillgångar. Därmed beaktas som förvärvsinkomst också sådana medel i företaget som näringsidkaren har möjlighet att ta ut i form av privatuttag. Företagets penningtillgångar kan i allmänhet beaktas som disponibel förvärvsinkomst för företagaren efter att de utgifter för företagsverksamheten som hänför sig till samma tid först har dragits av. Om företagets penningtillgångar på en och samma gång skulle komma att beaktas som förvärvsinkomst för företagaren till ett stort belopp, kan inkomsten i fråga vid behov periodiseras över en längre tid. Läs mer om [periodisering av företagares inkomster](#).

Om företagsverksamheten inte har något separat konto, utan företagarens privata brukskonto och företagets bankkonto är ett gemensamt konto, kan kontosaldot i allmänhet beaktas som kundens tillgångar på samma villkor som kontomedel för andra kunder som söker utkomststöd. Tillgångarna kan dock beaktas som inkomst för kunden endast till den del som de står till hans förfogande för hans egen försörjning. Läs mer om [avdrag som görs från företagsinkomst](#).

Av enskilda näringsidkare kan begäras exempelvis följande utredningar om inkomster och tillgångar:

- blankett TO 4r
- förhandsfylld skattedeklaration för företagsverksamheten
- företagarens och företagets kontoutdrag
- egendomsförteckning över företagets tillgångar
- den månatliga bokföringen
- kassaflödesanalys över kontanta medel eller någon annan utredning om beloppet och användningen av kontanta medel
- intyg av bokföraren om privata uttag och privata insättningar samt om privat bruk av företagskonto.
- Om företaget inte har någon bokförare ombes kunden lämna in en egen utredning med motsvarande uppgifter.

1.6.9.6 Öppet bolag och kommanditbolag

Ett öppet bolag är ett företag som bildats av två eller flera personer tillsammans. Bolagsmännen svarar för företagets skulder och förpliktelser med hela sin personliga egendom. Ett kommanditbolag är ett företag som bildats av två eller flera personer och där det ska finnas minst en ansvarig bolagsman och minst en tyst bolagsman. Öppna bolag och kommanditbolag är bokföringsskyldiga.

Det är primärt den ansvariga bolagsmannen i ett kommanditbolag som agerar i bolagets namn, på samma sätt som en bolagsman i ett öppet bolag. En tyst bolagsman

investerar endast pengar eller annan egendom i bolaget. En tyst bolagsmans ansvar för företagets förpliktelser begränsar sig till beloppet av den egendom som hen har investerat i företaget och hen har inte rätt att företräda företaget eller att ta ut medel ur företaget. I bolagsavtalet antecknas det belopp som den tysta bolagsmannen investerat och på vilken hen i fortsättningen får avkastning. En kund som är tyst bolagsman i ett företag betraktas i regel inte som företagare i samband med utkomststöd, även om hen arbetar i företaget. En tyst bolagsman som ansöker om utkomststöd ska uppmanas att utreda sina möjligheter att vidareöverlåta sin andel i bolaget och att använda inkomsterna från överlåtelsen för att trygga sin egen försörjning. Räntor och vinstandelar som företaget betalat till den tysta bolagsmannen beaktas som inkomst i hans kalkyl.

Inkomsten för en bolagsman i ett öppet bolag eller den ansvariga bolagsmannen i ett kommanditbolag kan utgöras av exempelvis

- startpeng
- löner och arvoden
- privata uttag
- privat bruk av företagskonto
- medel som det är möjligt att ta ut som privata uttag under månaden i fråga
- privat bruk av varor
- vinstandelar
- naturaförmåner (t.ex. bostads-, bil-, telefon- och kostförmån)
- oskäligt höga kilometerersättningar och dagtraktamenten
- lån

Vid bedömningen av en bolagsmans möjligheter att få inkomster från sitt företag ska man alltid beakta om hen har faktisk möjlighet att använda inkomsterna eller tillgångarna för sin egen försörjning. Inkomsterna och tillgångarna som kan fås från företaget står till kundens förfogande till exempel när hen

- har fått inkomster från företaget
- har använt ett företagskonto för sina egna personliga utgifter eller
- själv eller tillsammans med sin familj (enligt familjdefinitionen i lagen om utkomststöd) kan besluta om fördelningen av företagets medel.

Om bolaget ägs av flera olika personer och löner inte har betalats ut trots att man utifrån den utredning man fått bedömer att bolaget efter löpande kostnader och investeringar borde ha kunnat betala lön till bolagsmännen, ska man be kunden lämna in en utredning av bokföraren där det framgår om bolaget hade kunnat dela ut medel.

Av bolagsmän i öppna bolag och ansvariga bolagsmän i kommanditbolag kan begäras exempelvis följande utredningar om inkomster och tillgångar:

- blankett TO 4r
- förhandsifylld skattedeklaration för företagsverksamheten
- företagarens och företagets kontoutdrag
- den månatliga bokföringen
- bokslutet
- företagets avtal om bolagsbildning och bolagsavtal
- kassaflödesanalys över kontanta medel eller någon annan utredning om beloppet och användningen av kontanta medel
- utredning av bokföraren om de inkomster som erhållits från företaget föregående månad (t.ex. löner och naturaförmåner)
- utredning av bokföraren om huruvida företaget hade kunnat dela ut medel

Om företaget inte har någon bokförare ombes kunden lämna in en egen utredning med motsvarande uppgifter.

1.6.9.7 Aktiebolag

Ett aktiebolag kan grundas av en eller flera personer. Ett aktiebolag måste föra en offentlig aktieägarförteckning. En aktieägares ansvar för företagets förpliktelser begränsar sig till hans egen investering. Ett aktiebolag är en självständig skattskyldig, och inkomsten beskattas som aktiebolagets inkomst. De dividender (utdelningar) och löner som aktiebolaget betalar ut beskattas enligt delägarnas personliga beskattning. Aktiebolag är bokföringsskyldiga.

Om kunden är delägare i ett aktiebolag ska man utreda om hen arbetar i bolaget och om hen därtill äger en sådan andel av företagets aktier att hen kan betraktas som företagare. Vid bedömningen beaktas bland annat omfattningen av kundens bestämmandeinflytande i företaget och de övriga delägarnas ägarandelar. Om kunden anses vara företagare betraktas aktierna i företaget inte som disponibla tillgångar. Om det endast är fråga om aktieinnehav betraktas kunden inte som företagare och hans aktier beaktas som disponibla tillgångar. Om kunden arbetar i aktiebolaget och har en FöPL-försäkring på grund av verksamheten i fråga betraktas hen med avseende på utkomstöd i regel som företagare. Om kunden däremot är delägare i företaget och arbetar där med lagstadgad arbetspensionsförsäkring för arbetstagare betraktas hen i regel som löntagare. I den här frågan beaktas TE-tjänsternas tolkning av situationen. I vardera fallet beaktas dock alla inkomster som kunden har fått från företaget som inkomst i hans kalkyl. Läs mer om [hur aktier ska beaktas](#).

Inkomsten för en delägare i ett aktiebolag kan utgöras av exempelvis

- startpeng
- dividender
- löner och arvoden
- naturaförmåner (t.ex. bostads-, bil-, telefon- eller kostförmån)
- medel som det är möjligt att ta ut som arvoden under månaden i fråga
- privat bruk av företagskonto
- privat bruk av varor
- oskäligt höga kilometerersättningar och dagtraktamenten
- lån

En aktieägare i ett aktiebolag får inte göra privata uttag. Om kunden ändå har gjort privata uttag, dvs. tagit ut pengar från företaget för eget bruk, beaktar man uttagen som förvärvsinkomst i kalkylen.

Eftersom en aktieägare inte kan ta ut pengar från företaget enligt eget val, står företagets penningtillgångar i allmänhet inte som sådana till företagarens förfogande. Vid bedömningen av en delägares möjligheter att få inkomster från sitt företag ska man alltid beakta om hen har faktisk möjlighet att använda inkomsterna eller tillgångarna för sin egen försörjning. Inkomsterna och tillgångarna som kan fås från företaget står till kundens förfogande till exempel när hen

- har fått inkomster från företaget
- har använt ett företagskonto för sina egna personliga utgifter eller
- själv eller tillsammans med sin familj (enligt familjdefinitionen i lagen om utkomststöd) kan besluta om fördelningen av företagets medel.

Exempel

Martin äger 100 % av aktierna i sitt företag. Han har lyft 1 500 euro i lön i januari och lika mycket i februari. Enligt företagets kontoutdrag finns det 15 000 euro på företagets konto. Utifrån de utredningar som lämnats in kan 6 000 euro dras av som utgifter för företagsverksamheten. Företaget anses ha haft möjlighet att betala ut lön också i mars, och därför kan ett belopp som motsvarar lönen i januari och februari, dvs. 1 500 euro, beaktas som inkomst för mars.

Om företaget ägs av flera olika personer och löner inte har betalats ut trots att man utifrån den utredning man fått bedömer att företaget efter löpande kostnader och investeringar borde ha kunnat betala lön till delägarna, ska man be kunden lämna in en utredning av bokföraren där det framgår om företaget hade kunnat dela ut medel.

Av delägare i aktiebolag kan begäras exempelvis följande utredningar om inkomster och tillgångar:

- blankett TO 4r
- förhandsfylld skattedeklaration för företagsverksamheten
- företagarens och företagets kontoutdrag
- den månatliga bokföringen
- bokslutet
- företagets avtal om bolagsbildning och aktieägarförteckning
- beslut av bolagsstämman om användningen av bolagets medel
- kassaflödesanalys över kontanta medel eller någon annan utredning om beloppet och användningen av kontanta medel
- utredning av bokföraren om de inkomster som erhållits från företaget föregående månad, t.ex. löner och naturaförmåner
- utredning av bokföraren om huruvida företaget hade kunnat dela ut medel

Om företaget inte har någon bokförare ombes kunden lämna in en egen utredning med motsvarande uppgifter.

1.6.9.8 Andelslag

Andelslag är en företagsform där syftet är medlemmarna ska ha nytta av att använda företagets tjänster. Ett andelslag är en självständig skattskyldig och det är bokföringsskyldigt. Andelar i ett andelslag kan inte säljas vidare. När en medlem avgår ur andelslaget återbetalas andelsavgiften. Ett andelslag kan utöver andelar också ha aktier som fritt kan köpas och säljas. Vinst, dvs. överskott, kan delas ut, om det finns skrivningar om detta i andelslagets stadgar. En andelslagsmedlem kan avgå ur andelslaget när som helst.

När det är fråga om ett medlemskap i ett andelslag ska man från fall till fall reda ut om medlemskapet i sig gör kunden till företagare. Om kunden arbetar i andelslaget och har en FöPL-försäkring på grund av verksamheten i fråga betraktas hen med avseende på utkomstöd i regel som företagare. Om kunden däremot är medlem i andelslaget och arbetar där med lagstadgad arbetspensionsförsäkring för arbetstagare betraktas hen i regel som löntagare. I den här frågan beaktas TE-tjänsternas tolkning av situationen.

Om en kund som är medlem i ett andelslag inte betraktas som andelslagsföretagare kan andelsavgiften och aktier i andelslaget betraktas som egendom som är lätt att realisera och som ska användas för kundens försörjning. Om andelsavgiften är liten

eller det är fråga om en sedvanlig andelsavgift som gäller en andelsaffär för livsmedel eller ett vattenandelslag, krävs det inte att den realiseras.

Inkomsten för en andelslagsmedlem kan utgöras av exempelvis

- startpeng
- löner och arvoden
- ränta på andelskapital
- överskottsåterbäring
- naturaförmåner (t.ex. bostads-, bil-, telefon- eller kostförmån)
- medel som det är möjligt att ta ut som lön under månaden i fråga
- privat bruk av företagskonto
- privat bruk av varor
- oskäligt höga kilometerersättningar och dagtraktamenten
- lån

En andelslagsmedlem kan inte göra privata uttag. Om kunden ändå har gjort privata uttag, dvs. tagit ut pengar från företaget för eget bruk, beaktar man uttagen som förvärvsinkomst i kalkylen.

Eftersom en medlem inte kan ta ut pengar från företaget enligt eget val, står företagets penningtillgångar i allmänhet inte som sådana till företagarens förfogande. Vid bedömningen av en andelslagsmedlems möjligheter att få inkomster från sitt företag ska man alltid beakta om hen har faktisk möjlighet att använda inkomsterna eller tillgångarna för sin egen försörjning. Inkomsterna och tillgångarna som kan fås från företaget står till kundens förfogande till exempel när hen

- har fått inkomster från företaget
- har använt ett företagskonto för sina egna personliga utgifter eller
- själv eller tillsammans med sin familj (enligt familjdefinitionen i lagen om utkomststöd) kan besluta om fördelningen av företagets medel.

Om andelslaget ägs av flera olika personer och löner inte har betalats ut trots att man utifrån den utredning man fått bedömer att andelslaget efter löpande kostnader och investeringar borde ha kunnat betala lön till medlemmarna, ska man be kunden lämna in en utredning av bokföraren där det framgår om företaget hade kunnat dela ut medel.

Av den som bedriver företagsverksamhet som medlem av ett andelslag kan begäras exempelvis följande utredningar om inkomster och tillgångar:

- blankett TO 4r
- förhandsfylld skattedeklaration för företagsverksamheten
- företagarens och företagets kontoutdrag
- den månatliga bokföringen
- bokslutet
- företagets avtal om andelslagsbildning och bestämmelser om utbetalning av andelslagets medel
- kassaflödesanalys över kontanta medel eller någon annan utredning om beloppet och användningen av kontanta medel
- utredning av bokföraren om de inkomster som erhållits från företaget föregående månad, t.ex. löner och naturaförmåner
- utredning av bokföraren om huruvida företaget hade kunnat dela ut medel

Om företaget inte har någon bokförare ombes kunden lämna in en egen utredning med motsvarande uppgifter.

1.6.9.9 Sammanslutningar och företagsverksamhet som bedrivs via ett dödsbo

Andra samfund som bedriver ekonomisk verksamhet kan vara t.ex. sammanslutningar eller dödsbon som bedriver näringsverksamhet.

Sammanslutningar

En sammanslutning är inte en egentlig företagsform, utan det är fråga om ett samäganderättsförhållande. Beroende på verksamheten kallas en sammanslutning antingen jordbruks-, fastighets- eller skogssammanslutning. En sammanslutning är inte en separat skattskyldig, utan andelarna i sammanslutningen (t.ex. resultat, löner och tillgångar) räknas som delägarnas egna inkomster och tillgångar. En sammanslutning är i regel inte bokföringsskyldig, men en delägare är skyldig att för egen del föra anteckningar om sammanslutningens inkomster och utgifter samt att meddela dessa uppgifter i sin skattedeclaration. Varje ägare av en fastighet betalar fastighetsskatt för sin egen andel av fastigheten.

En kund som är delägare i en sammanslutning betraktas inte nödvändigtvis som företagare när det gäller utkomststöd, eftersom delägarskap i en sammanslutning inte i sig utgör ett hinder för primära förmåner som tryggar försörjningen. Inkomsterna som kunden får av sammanslutningen beaktas emellertid som hens inkomst. Om kunden i samband med utkomststöd inte betraktas som företagare utifrån sitt delägarskap i en sammanslutning, ska man utreda värdet av ägandet och kundens möjligheter att realisera det, eller vid behov bestämma om återkrav. Läs mer om [återkrav](#).

Om kunden har ett hindrande arbetskraftspolitiskt utlåtande på grund av företagsverksamhet i en sammanslutning, betraktas hen i regel som företagare också när det gäller utkomststöd. Om kunden inte har ett hindrande arbetskraftspolitiskt utlåtande men är delägare i en sammanslutning som är skyldig att betala mervärdesskatt, betraktas kunden i allmänhet som företagare när det gäller utkomststöd. Då ska man utreda vilka inkomster kunden får eller skulle kunna få från sammanslutningen samt huruvida man i samband med utkomststöd ska betrakta verksamheten som olönsam. Om det är oklart huruvida kundens delägarskap utgör ett hinder för primära förmåner som tryggar försörjningen, ska hen hänvisas till arbets- och näringsstjänsterna för att få frågan utredd.

En sammanslutning och dess delägare är inte separata skattskyldiga och sammanslutningen kan inte äga tillgångar. Sammanslutningen kan dock betala exempelvis lön till delägare som arbetar i sammanslutningen. Sammanslutningen kan också betala kilometerersättning till en delägare som använder sin bil för körningar för sammanslutningens räkning. Tillgångar som överlåtits i sammanslutningens besittning tillhör delägarna i enlighet med deras ägande. De medel som verksamheten gett kan efter att utgifterna dragits av fördelas mellan delägarna och tas ut som privata uttag på det sätt som delägarna kommit överens om. Om sammanslutningen har penningtillgångar kan de i regel beaktas för delägarna i förhållande till deras andelar. I så fall ska man emellertid först dra av de utgifter och beakta de eventuella anskaffningar som hänför sig till tillgångarna.

Alla penningtillgångar som kunden har tagit ut från sammanslutningen för sin egen försörjning och alla utgifter för kundens privathushåll som betalats med sammanslutningens penningtillgångar beaktas som inkomst i kundens kalkyl.

Inkomsten för en delägare i en sammanslutning kan således utgöras av exempelvis

- löner och arvoden
- privata uttag
- naturaförmåner (t.ex. bostads-, bil-, telefon- eller kostförmån)
- medel som det är möjligt att ta ut som privata uttag under månaden i fråga
- privat bruk av företagskonto
- privat bruk av varor
- oskäligt höga kilometerersättningar och dagtraktamenten

Av den som bedriver företagsverksamhet som delägare i en sammanslutning kan begäras exempelvis följande utredningar om inkomster och tillgångar:

- blankett TO 4r
- förhandsifylld skattedeclaration för företagsverksamheten
- företagarens och sammanslutningens kontoutdrag
- avtal om bildande av sammanslutning
- den månatliga bokföringen
- kassaflödesanalys över kontanta medel eller någon annan utredning om beloppet och användningen av kontanta medel
- utredning av bokföraren om de inkomster som erhållits från företaget föregående månad, t.ex. löner och naturaförmåner
- utredning av bokföraren om huruvida företaget hade kunnat dela ut medel

Om företaget inte har någon bokförare ombes kunden lämna in en egen utredning med motsvarande uppgifter.

Företagsverksamhet som bedrivs via ett dödsbo

Företagsverksamhet kan också bedrivas i ett dödsbos namn. Dödsboet och dödsbodelägarna är separata skattskyldiga. Dödsbon är bokföringsskyldiga för sin verksamhet, med undantag för dödsbon som bedriver lantbruk. Företagsverksamhet som bedrivs via ett dödsbo gör inte i allmänhet kunden till företagare i samband med utkomststöd. I den här frågan beaktas TE-tjänsternas tolkning av situationen.

Inkomster som erhållits av verksamhet som bedrivits i dödsboets namn beaktas ändå som förvärvsinkomst i kundens kalkyl om pengarna har betalats in på kundens eget konto eller exempelvis har lyfts kontant för kundens egen försörjning. Även utgifter för kundens privathushåll som betalats med dödsboets medel beaktas som inkomst i kundens kalkyl. Dödsboets penningmedel kan inte i allmänhet beaktas som disponibla inkomster och tillgångar för kunden. Om kunden är delägare i ett dödsbo, ska det vid behov också bestämmas om återkrav. Läs mer om [dödsbon](#) och [återkrav](#).

Om kunden har ett hindrande arbetskraftspolitiskt utlåtande på grund av företagsverksamhet som bedrivits via ett dödsbo, ska man utreda närmare om kunden ska betraktas som företagare också i samband med utkomststöd. Vid utredningen beaktas till exempel följande:

- företagsform
- omfattningen av kundens bestämmanderätt och
- antalet övriga delägare i boet.

1.6.9.10 Lantbruksföretagare, skogsföretagare och renskötare

Lantbruksföretagare

Jordbruksverksamhet kan bedrivas i olika bolagsformer. Det vanligaste är att man bedriver jordbruksverksamhet som näringsidkare eller som delägare i en jordbrukssammanslutning. I fråga om lantbruksföretagare ska man utreda i vilken bolagsform verksamheten bedrivs, eftersom företagsformen inverkar på vilka inkomster företagaren har möjlighet att använda för sin egen försörjning. En enskild näringsidkare eller en sammanslutning som idkar jordbruk är inte bokföringsskyldig för sin verksamhet, men är ändå skyldig att för beskattningen föra anteckningar över inkomsterna från och utgifterna för företagsverksamheten. Om jordbruksverksamheten ändå bedrivs i form av exempelvis ett aktiebolag är gårdsbruksenheten skattskyldig. Lantbruksföretagare har i regel en LFöPL-försäkring för sin verksamhet. När det gäller utkomststöd betraktas en stipendiat dock inte som företagare enbart på den grunden att hen har tecknat en LFöPL-försäkring för den verksamhet hen bedriver i egenskap av stipendiat.

Inkomsten från jordbruksverksamheten kan bestå av exempelvis försäljnings- och arrendeinkomster samt olika slag av jordbruksstöd. Dessutom finns det flera andra stöd och ersättningar för jordbruksidkare. Företagaren ska ombes redogöra för hur stora inkomster företaget har av jordbruksstöd eller andra stöd genom att man begär en utredning av dem, där belopp och utbetalningstidpunkt ska framgå för de olika stöden. Vid bedömningen av till vilka delar stöden kan användas för företagarens egen försörjning ska man ta reda på vilka utgifter för företagsverksamheten som har täckts eller som det är meningen att ska täckas med stöden.

Om den nettoförmögenhet som hör till jordbruket och som syns i kundens skatteuppgifter är betydande, kan det vara nödvändigt att närmare utreda vad nettoförmögenheten består av (om det exempelvis finns investeringstillgångar). Om det i nettoförmögenheten ingår egendom som kan realiseras genast eller snabbt ska man utreda om det är möjligt för kunden att få sin del av förmögenheten till sitt förfogande och om villkoren för ett eventuellt återkrav uppfylls.

Om man när det gäller utkomststöd betraktar kunden som företagare förutsätts hen inte realisera egendom som används i jordbruksverksamheten, exempelvis arbetsmaskiner, eftersom dessa kan betraktas som nödvändiga arbetsredskap som behövs för att trygga kundens fortsatta försörjning. Om en lantbruksföretagare äger skog som inte är nödvändig för lantbruksföretaget och kunden inte kan betraktas som företagare vad gäller skogen, betraktas skogsfastigheten som tillgång, och utgångspunkten är att den ska säljas för att trygga kundens försörjning.

Läs mer om [återkrav](#).

Läs också om [enskilda näringsidkare och sammanslutningar](#).

Skogsföretagare

Skogsbruk kan bedrivas i olika företagsformer, och skogsägande gör inte i sig kunden till företagare när det gäller utkomststöd. Om kunden inte kan anses vara

företagare på heltid men hen äger skog, ska man utreda skogens värde och kundens försäljningsmöjligheter samt förutsättningarna för återkrav. Läs mer om [återkrav](#).

Om kunden äger skog och även har en LFöPL-försäkring på grund av verksamheten i fråga, betraktas kunden i regel som företagare när det gäller utkomststöd. Man anser också att det är fråga om en företagare i fall då kunden har ett hindrande arbetskraftspolitiskt utlåtande på grund av skogsverksamheten. Om kunden varken har ett hindrande arbetskraftspolitiskt utlåtande eller en LFöPL-försäkring ska man utreda om hen arbetar på skogsfastigheten. Om det är oklart huruvida kundens skogsverksamhet utgör ett hinder för primära förmåner som tryggar försörjningen, ska hen hänvisas till arbets- och näringstjänsterna för att få frågan utredd.

En enskild näringsidkare eller skogssammanslutning är inte bokföringsskyldig för skogsbruksverksamhet, och det finns således inte någon resultat- och balansräkning. De ska ändå föra anteckningar över sin verksamhet. För en skogssammanslutnings verksamhet görs alltid en gemensam skattedeklaration för skogsbruk och en momsdeklaration. En skogssammanslutning är inte en självständig skattskyldig och dess resultat beskattas i delägarnas personliga beskattning. Läs mer om [sammanslutningar](#) och [enskilda näringsidkare](#).

Inkomster från skogsbruk kan bestå av till exempel

- inkomster av virkesförsäljning,
- inkomster från marktäkt
- ersättning för skador på skog samt
- statliga stöd för olika skogsvårdsarbeten, skogsvägar och vård av skogsnatur.

Företagaren ska ombes redogöra för hur stora inkomster företaget har av olika slag av stöd och när stöden betalas ut. Vid bedömningen av till vilka delar stöden och övriga inkomster av skogsverksamheten kan användas för företagarens egen försörjning, ska man ta reda på vilka utgifter för företagsverksamheten som har täckts eller som det är meningen att ska täckas med stöden.

Renhushållningsidkare

Renhushållning idkas i renbeteslag. Renbeteslag är bokföringsskyldiga. Renskötarna för anteckningar över inkomsterna och utgifterna för renskötseln. Renhushållningsidkare har i regel en LFöPL-försäkring för sin verksamhet.

Inkomster från renhushållning är till exempel:

- försäljningsinkomster.
- olika slag av stöd och ersättningar för renar som dött till följd av trafikskador samt ersättningar för rovdjursskador, samt
- lön och kostnadsersättningar som renbeteslaget betalar till renägaren samt olika slag av arvoden och ersättningar.

Liksom i fråga om annan företagsverksamhet ska man vid bedömningen av de inkomster som kan fås från renhushållningen dra av utgifterna för företagsverksamheten innan inkomsten beaktas som förvärvsinkomst för företagaren.

TE-tjänsterna ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om huruvida kunden idkar renhushållning på heltid. I vilket fall som helst beaktas hela den inkomst av renhushållningen som kunden kan använda för sin egen försörjning som inkomst i kundens kalkyl. Om renhushållningsverksamheten är säsongsbetonad kan kunden också ha rätt till arbetslöshetsförmåner utanför verksamhetssäsongen.

1.6.9.11 Olönsam företagsverksamhet

Det är inte ändamålsenligt att under en längre tid stödja olönsam företagsverksamhet genom utkomststöd. I samband med utkomststöd betraktas företagsverksamhet som olönsam om en företagare som bedriver företagsverksamhet på heltid under en längre tid inte får en tillräcklig försörjning från sin företagsverksamhet. Försörjningen kan anses tillräcklig om företagaren har möjlighet att från företagsverksamheten få ungefär lika stora inkomster som hen skulle få som arbetslös, dvs. ungefär minimibeloppet av arbetslöshetsförmån från FPA (utan förhöjningsdelar).

En företagarens grunddel kan sänkas om hen under en längre tid bedriver olönsam företagsverksamhet som hindrar hen från att få förmåner som tryggar försörjningen och som är primära i förhållande till utkomststöd, exempelvis arbetslöshetsförmåner. Ett sådant agerande kan likställas med att behovet av utkomststöd beror på att personen genom egen försummelse har föranlett att arbete eller offentlig arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas. Bedömningen av huruvida en person har rätt till arbetslöshetsförmåner görs av TE-tjänsterna. Utkomststödet grunddel kan sänkas på grundval av olönsam företagsverksamhet endast för företagaren själv. Läs mer om [sänkning av grunddelen](#).

Lönsamheten i kundens företagsverksamhet behöver inte granskas om

- företagsverksamheten är en bisyssla,
 - en person som bedriver företagsverksamhet som bisyssla kan anmäla sig som arbetslös arbetssökande och få ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om att det inte finns några hinder för arbetslöshetsförmåner. Bedömningen av huruvida en person har rätt till arbetslöshetsförmåner görs av TE-tjänsterna.
- klienten får någon förmån som är primär i förhållande till utkomststödet och i första hand ska trygga utkomsten, såsom
 - arbetslöshetsförmån,
 - sjukdagpenning eller
 - studieförmåner
- om kunden får startpeng

En företagare som bedriver olönsam företagsverksamhet ges tid för att organisera företagsverksamheten så att den blir lönsam eller för att lägga ner den. En ansökan kan ändå aldrig avslås på den grunden att kunden inte lägger ner sin olönsamma företagsverksamhet.

Företagets lönsamhet och ekonomiska situation ska kontrolleras utifrån en längre tidsperiod. Om företagaren under största delen av året får tillräckliga inkomster av företagsverksamheten för att försörja sig själv måste man överväga om det i företagarens situation är motiverat att uppmana hen att lägga ner verksamheten och att bevilja en ovannämnd tidsfrist. Det hör till företagsverksamhetens natur att det kan förekomma stora variationer i avkastningen och kostnaderna och att en företagare med sina arrangemang kan påverka hur mycket inkomster och tillgångar hen kan få från företaget vid varje enskilt tillfälle. Den skyldighet att dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle som anges i lagen om utkomststöd kan också anses innefatta ett krav på framförhållning. Företagaren ska uppmanas att i fortsättningen vara beredd på att hen måste sträva efter att spara så mycket av sina inkomster av företagsverksamheten att hen klarar sig på dem under de perioder då det inte är möjligt att få inkomster från företaget. När man bedömer företagarens situation ska man beakta företagarens och hans familjs individuella förhållanden.

Företagare med säsongsbetonad verksamhet

Företagsverksamheten anses vara säsongsbetonad, om det i genomsnitt är möjligt att bedriva den under sammanlagt högst sex månader om året. Det arbetskraftspolitiska utlåtande som ges av TE-tjänsterna avgör om företagsverksamheten i fråga anses vara säsongsbetonad. Vid bedömningen av företagsverksamhetens lönsamhet ska företagsverksamhetens karaktär och säsongsvariationer beaktas.

Företagare som bedriver säsongsbetonad företagsverksamhet kan få arbetslöshetsförmåner för tid utanför säsongen. Om verksamhetssäsongen är över ska företagaren uppmanas att kontakta TE-tjänsterna och att med stöd av ett arbetskraftspolitiskt utlåtande ansöka om en arbetslöshetsförmån som är primär i förhållande till utkomststöd.

När man bedömer om företagsverksamheten är olönsam för en kund med säsongsbetonad företagsverksamhet ska man beakta om företagsverksamheten och primära förmåner som tryggar försörjningen räcker till för kundens försörjning under största delen av året. Kunden ska också påminnas om skyldigheten att ha framförhållning så att hen i fortsättningen försöker spara så mycket av sina inkomster att hen klarar sig på dem under de perioder då företagsverksamheten inte ger tillräckligt med inkomster.

1.6.9.11.1 Tid för att reda upp situationen och prövning gällande sänkning av grunddelen

En företagare som bedriver olönsam företagsverksamhet på heltid ges en tidsfrist på 3–6 månader för att reda upp situationen. Tidsfristen och dess längd ska nämnas i varje beslut om utkomststöd som meddelas medan tidsfristen pågår. Under den här tiden är det meningen att företagaren ska utreda företagsverksamhetens lönsamhet och möjligheterna att fortsätta med verksamheten eller så ska hen lägga ner den olönsamma verksamheten. Efter att tidsfristen gått ut förutsätts det att företagaren får tillräcklig försörjning från sin företagsverksamhet eller att hen anmäler sig som arbetslös arbetssökande som står till arbetsmarknadens förfogande och söker heltidsarbete, så att företagsverksamheten inte hindrar hen från att få primära arbetslöshetsförmåner. Vid behov kan tidsfristen förlängas utifrån exempelvis en utredning av den sökande eller en utredning från socialförvaltningen, om en förlängning kan anses motiverad.

Efter att tidsfristen gått ut ber man företagaren lämna in utredningar om företagsverksamhetens lönsamhet, varefter företagarens och företaget ekonomiska situation bedöms på nytt. Om företagaren efter denna tid har fortsatt att bedriva olönsam företagsverksamhet med hjälp av utkomststöd, kan hen anses ha försummat sin skyldighet att försörja sig själv. Agerandet kan jämföras med att kunden genom sin försummelse föranlett att arbete eller offentlig arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas. Om företagarens behov av utkomststöd beror på detta agerande kan hans grunddel sänkas, förutsatt att sänkningen inte äventyrar en sådan nödvändig försörjning som krävs för ett människovärdigt liv och att sänkningen inte heller i övrigt kan ses som oskälig. Företagaren ska dock höras innan grunddelen sänks. Läs mer om [sänkning av grunddelen](#).

När man överväger att sänka grunddelen på grund av olönsam företagsverksamhet, ska man vid prövningen beakta t.ex.

- de begränsningar som företagarens ålder, hälsotillstånd och yrkesskicklighet ställer när det gäller att få arbete på arbetsmarknaden,
- företagarens möjligheter att trygga sin försörjning med hjälp av primära förmåner,
- företagarens möjligheter att påverka nedläggningen av företagsverksamheten,
- konsekvenserna som nedläggningen av företagsverksamheten har för företagaren,
- hur länge verksamheten har bedrivits som olönsam och
- företagarens möjligheter att i fortsättningen få tillräckliga inkomster från sin företagsverksamhet.

Exempel

Lenas företagsverksamhet har länge varit olönsam, och genom att fortsätta med den olönsamma verksamheten har hon försummat sin skyldighet att se till sin egen försörjning. Lena har getts tid för att reda upp situationen och hon har uppmanats att lägga ned företagsverksamheten eller lägga om den så att den blir lönsam, eftersom hon inte har kunnat försörja sig genom den. Lenas arbetssökning är i kraft, men som företagare har hon inte rätt att få arbetslöshetsförmåner. Lena har meddelat att hon inte anser sig ha möjligheter att få arbete, utan att affärsrörelsen med tanke på hennes ålder, hälsotillstånd och yrkeskunskaper är det enda sättet för henne att försörja sig. Lenas agerande kan jämföras med att en försummelse från hennes sida har lett till att man inte kunnat erbjuda henne arbete eller offentlig arbetskraftsservice. De utredningar som inkommit tyder på att en sänkning av grunddelen inte kan anses äventyra den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen kan inte anses oskälig. Lenas grunddel kan sänkas.

1.6.9.11.2 Upphörande med företagsverksamhet

Om företagarens grunddel har sänkts på grund av olönsam företagsverksamhet och företagaren lägger ner verksamheten, upphör man med sänkningen av grunddelen. När kunden inte längre arbetar som företagare på heltid är hen skyldig att anmäla sig som arbetslös arbetssökande hos arbets- och näringsbyrån. Om kunden inte anmäler sig som arbetslös arbetssökande kan hans grunddel sänkas på den grunden att hen har försummat sin skyldighet att anmäla sig som arbetslös arbetssökande. Då ska kunden höras på nytt gällande sänkningen av grunddelen, eftersom sänkningen görs av en ny orsak. Läs mer om [sänkning av grunddelen](#).

En företagare har de facto upphört med sin företagsverksamhet till exempel då hen har gjort en anmälan om nedläggning av företaget eller när företaget har sökts i konkurs. De åtgärder som krävs för att upphöra med företagsverksamheten varierar efter bolagsform. Det väsentliga är huruvida kunden har upphört med företagandet på så sätt att hen kan anmäla sig som arbetslös arbetssökande som står till arbetsmarknadens förfogande, så att företagsverksamheten inte utgör ett hinder för primära arbetslöshetsförmåner. I situationer då företagsverksamheten läggs ner kan det ändå komma fram olika omständigheter som hindrar kunden från att få primära arbetslöshetsförmåner från FPA. Sådana här omständigheter som kunden inte har möjlighet att själv påverka utgör inte någon orsak att sänka kundens grunddel. En företagare som upphör med verksamheten ska i detta fall hänvisas till TE-tjänsterna för att reda ut sitt ärende.

Då företaget har sålts, får inte den köpesumma som betalats till företaget användas enbart till betalningen av företagets skulder, eftersom kunden också är skyldig att

försörja sig. Sådan inkomst av en försäljning av företaget som kunden kan använda för sin egen försörjning beaktas som annan inkomst i utkomststöds-kalkylen. Grunddelen kan inte sänkas på den grunden att en periodiserad försäljningsvinst har hindrat kunden från att få en arbetslöshetsförmån.

När företagsverksamheten har lagts ner ska man be kunden om en utredning om vad som har hänt med företagets egendom och om kunden har tagit ut egendom för eget bruk. Om endast företagets affärsverksamhet har sålts förblir själva företaget ännu hos företagaren, och företagsverksamheten betraktas inte nödvändigtvis som nedlagd i samband med utkomststöd. I situationer då affärsverksamheten säljs ska man alltid ta reda på om företagaren har för avsikt att fortsätta med företagsverksamheten eller om hen är på väg att lägga ner sitt företag. När företagsverksamheten fortsätter i nya affärslokaler kan köpesumman användas för utgifter som är nödvändiga med tanke på den fortsatta verksamheten. Om företagaren har sålt enbart affärsverksamheten och tar ut medel eller betalar privata räkningar från företagets konto, beaktas dessa belopp som förvärvsinkomst.

Uttag som gjorts från företagets konto efter att företagsverksamheten lagts ner beaktas som annan inkomst i kalkylen. I allmänhet betraktas företagsverksamheten som avslutad den dag då företagsverksamheten har antecknats som avslutad i Patent- och registerstyrelsens register.

Man kan begära exempelvis följande utredningar om nedläggningen:

- nedlägningsanmälan (enskild näringsidkare, öppet bolag och kommanditbolag)
- intyg av bokföraren om vad som hänt med företagets tillgångar samt en uppskattning av värdet på den egendom som finns kvar efter företaget
 - om företaget inte har någon bokförare ombes kunden lämna in en egen utredning med motsvarande uppgifter.
- anmälan om avslutande av företagskontot och kontoutdragen fram till datum för nedläggningen
- köpebrevet, om kundens ägarandel i företaget har sålts
- beslut om att företaget försätts i konkurs eller likvidation, om uppgiften om konkurs inte kan ses i Företags- och organisationsdatasystemet
 - efter att konkursen eller likvidationen har avslutats begärs en utredning om vad som har hänt med företagets tillgångar, t.ex. utdelningsförteckning och slutredovisning.

Insolvensförfaranden för företagsverksamhet

Om en företagare ansöker om skuldsanering för privatpersoner endast för skuldsanering av de skulder som hänför sig till hans privathushåll, kan detta inte ses som en tillräcklig åtgärd vad gäller upphörande med olönsam företagsverksamhet. Om den sökande har ansökt om skuldsanering beaktas detta ändå i helhetsbedömningen av huruvida grunddelen ska sänkas. En enskild näringsidkare kan dock under vissa förutsättningar ansöka om skuldsanering för privatpersoner också för skuldsanering av skulder som hänför sig till hans företagsverksamhet, och i så fall sänks grunddelen i allmänhet inte.

Lätföretagare och personer som är sysselsatta i eget arbete kan i allmänhet anses ha rättat till sin försummelse att dra försorg om sitt uppehälle under den tid då de ansöker om eller omfattas av skuldsanering för privatpersoner.

Inom samtliga officiella företagsformer kan man ansöka om företagssanering, där företagets verksamhet och skulder regleras för att verksamheten ska kunna fortsätta, och ett skuldsaneringsprogram utarbetas för företaget.

Konkursförfarande kan komma i fråga gällande t.ex. fysiska personer, företag, stiftelser, dödsbon och andra juridiska personer. Vid konkurs övergår förvaltningen av företagets egendom till konkursboet. Efter konkursen kan det återstå medel från företaget att dela ut till delägarna. Uppgifter om detta framgår av den utdelningsförteckning och den slutredovisning som görs upp när konkursen avslutas. Om företagaren får bidrag från konkursboet beaktas bidraget som inkomst i kalkylen.

Om företagarens företagsverksamhet har sökts i konkurs eller blivit föremål för skuldsanering eller företagssanering ses detta i allmänhet som att företagaren har rättat till sin försummelse att dra försorg om sitt uppehälle. Därmed är det inte nödvändigt att bedöma företagets lönsamhet innan insolvensförfarandet har avslutats. Som tilläggsutredning kan man av företagaren begära ett beslut om skuldsanering eller företagssanering samt ett saneringsprogram eller ett beslut om att företaget försätts i konkurs. Om företagsverksamheten fortsätter efter insolvensförfarandet och företagaren fortsättningsvis ansöker om utkomststöd ska företagets lönsamhet utredas på nytt.

1.7 Handläggningen av ansökan

Utkomststödet är en familjespecifik förmån. Vilken familjemedlem som helst kan göra en ansökan för familjens räkning. Om det är fråga om en omyndig sökande kan även den sökandes vårdnadshavare, intressebevakare, intressebevakningsfullmäktig eller gode man eller någon annan person som de facto tar hand om den sökande, till exempel en mor- eller farförälder eller den sökande själv, göra en ansökan för den sökandes räkning. En nära anhörig eller någon annan person kan göra en ansökan tillfälligt, om personen själv till exempel på grund av sjukdom inte kan göra en ansökan och hen inte har någon intressebevakare. Om sökande som bor i gemensamt hushåll inte utgör en familj ska var och en göra en egen ansökan. Läs mer om [familjebegreppet](#).

Man kan ansöka om grundläggande utkomststöd i MittFPA, på blankett TO1r, med en fritt formulerad ansökan eller muntligen.

Som bilagor till ansökan räcker det med exempelvis tydliga foton eller kopior av de ursprungliga handlingarna. Om en fritt formulerad ansökan eller en annan handling som är avsedd att fungera som ansökan om utkomststöd inte innehåller alla de uppgifter som behövs för att ansökan ska kunna avgöras, ska ytterligare uppgifter begäras av den sökande. Läs mer om [tilläggsutredningar](#) och om [tidsfrister för tilläggsutredningar](#).

Någon separat ansökan behövs inte om

- den sökande har beviljats grundläggande utkomststöd för en viss tid och den sökande lämnar in en räkning till FPA för en annan grundutgift som förfaller under samma period, till exempel en elräkning
- den sökandes ansökan om grundläggande utkomststöd har avslagits på grund av inkomstöverskott och den sökande senare företer övriga grundutgifter som förfaller under samma period.

Grundläggande utkomststöd ska alltid sökas hos FPA. I samband med utkomststödet finns det lagstadgade ovillkorliga [tidsfrister för begärande av tilläggsutredningar](#) och för [avgörande av ansökan](#).

En kund kan ansöka om kompletterande eller förebyggande utkomststöd antingen i samband med ansökan om grundläggande utkomststöd eller direkt hos välfärdsområdet. Välfärdsområdet avgör ansökan om kompletterande och förebyggande utkomststöd efter att FPA har fattat beslut om det grundläggande utkomststödet. Läs mer om [att överföra ansökan till välfärdsområdet](#).

Utänför FPA:s öppettider är det möjligt för kommunen att bevilja förebyggande utkomststöd för att trygga brådskande och nödvändig hjälp, utan att beslut om grundläggande utkomststöd har fattats. Kunden sköter i allmänhet då sina ärenden till exempel hos socialjouren.

Vid handläggningen av ansökan ska man följa anvisningarna om jäv gällande de anställda. En jävig anställd får inte handlägga eller avgöra ett ärende eller vara närvarande när ärendet behandlas.

Att höra kunden betyder att man reserverar tillfälle för kunden att framföra sin egen syn på saken innan ärendet avgörs. Vid handläggningen av grundläggande utkomststöd är hörande till exempel nödvändigt då det är fråga om en sänkning av grunddelen eller en utredning av försörjningsförmågan. Läs mer om [hörande](#).

Ett skriftligt beslut meddelas om grundläggande utkomststöd. Man tar ställning till alla de krav som den sökande framför i sin ansökan. Inget separat beslut meddelas om kunden i efterhand lämnar in en räkning som hänför sig till en period för vilken stöd redan har beviljats och räkningen betalas i sin helhet, eller då det är fråga om ett beslut på grund av en indexjustering. Läs mer om [meddelande av beslut gällande grundläggande utkomststöd](#).

1.7.1 Hur ett ärende om utkomststöd inleds

Ett utkomststödsärende inleds den dag då ansökan eller någon annan handling som inleder ett ärende kommer in till FPA eller till en annan behörig servicepunkt, exempelvis ett samserviceställe.

Ett utkomststödsärende inleds skriftligen eller muntligen. Ansökan om utkomststöd kan lämnas in elektroniskt i MittFPA, per post eller personligen vid ett av FPA:s verksamhetsställen. Skriftligen är det möjligt att ansöka om utkomststöd med ansökningsblanketten T01r eller med en fritt formulerad ansökan. Vid behov kan man göra ansökan muntligen per telefon eller vid ett av FPA:s verksamhetsställen. Av ansökan ska framgå yrkandena och grunderna för dem.

Kunden har rätt att på begäran få ett intyg över att en handling tagits emot.

Avsändaren svarar för att handlingen kommer till rätt adress inom rätt tid. Det är i första hand kundens skyldighet att ta reda på vilken myndighet som har till uppgift att behandla handlingen. Kunden svarar också för att handlingen kommer fram till den behöriga myndigheten inom utsatt tid. Att t.ex. posten blivit försenad frångår inte avsändaren ansvaret. Om en ansökan eller en annan handling som inte ska handläggas av FPA felaktigt har inkommit till FPA, ska den utan dröjsmål överföras till den myndighet som anses behörig i ärendet. Läs mer om överföring av handlingar, [överföring av ansökan till välfärdsområdet](#) och meddelande av beslut.

Elektronisk ansökan i e-tjänsten MittFPA

Kunden kan inleda ett ärende genom att fylla i en ansökan i MittFPA. Kunden ska då identifiera sig antingen med sina nätbankskoder, med ett mobilcertifikat eller med

ett elektroniskt identitetskort. Kunden som lämnat in en ansökan i MittFPA får en automatisk bekräftelse på att ansökan har tagits emot.

Kunden kan också inleda ärendet genom att skicka ett meddelande i MittFPA.

Läs om [FPA:s e-tjänst](#).

Ansökan per e-post eller fax

Ett ärende kan också inledas per e-post eller fax. Av uppgifterna om att ärendet inlett ska framgå vad ärendet gäller samt avsändarens namn och kontaktinformation.

Av datasäkerhetsskäl ska man ändå inte skicka förmåsuppgifter, ansökan eller bilagor till ansökan per e-post. Elektronisk identifiering ingår inte i FPA:s e-postsystem. FPA kan inte instruera eller uppmana kunderna att skicka in sekretessbelagda uppgifter per e-post. Därför anger FPA inte e-postadresser till vilka man kan skicka meddelanden som gäller förmånsärenden. Se anvisningen om hur man ska gå till väga om kunden skickar en förmånsansökan, bilagor eller en besvärsskrift per e-post. Om ett meddelande som gäller en förmån skickas till FPA per e-post kan man inte vid FPA garantera att e-posten inkommer till FPA och att förmånsärendet inleds. Om ett elektroniskt meddelande skickas till en myndighet sker det på avsändarens eget ansvar. Därmed bär avsändaren ansvaret för att e-postmeddelandet kommer fram.

Som elektronisk tjänst erbjuder FPA en datasäker e-tjänst, [MittFPA](#).

En ansökan som levereras per fax inleds den dag faxet kommer fram. Underskriften på en ansökan som sänts per fax är tillräcklig om dokumentet innehåller uppgifter om avsändaren och det inte finns anledning att betvivla att handlingen är autentisk och innehållet oförändrat. I så fall behöver den ursprungliga ansökningsblanketten inte lämnas in senare.

Muntlig ansökan

En ansökan om utkomststöd kan inledas också utifrån kundens muntliga ansökan eller meddelande. Uppgifter som lämnats muntligen ska alltid dokumenteras.

En FPA-anställd fyller i en muntlig ansökan i MittFPA utifrån de uppgifter som kunden ger per telefon eller i kundbetjäningen.

Läs mer om muntlig ansökan.

Bristfällig ansökan

Ett ärende kan inledas också utifrån en bristfällig ansökan. En bristfällig ansökan skickas inte tillbaka till kunden, utan man ber kunden komplettera den inom en tidsfrist. Man begär kompletteringen per telefon, med ett meddelande i MittFPA eller per brev.

Kunden ska ges råd om hur en handling ska kompletteras. Vid behov förklarar man också muntligen hur handlingen ska kompletteras. Kunden kan också på eget initiativ komplettera sin ansökan eller andra handlingar.

Om man ansöker om utkomststöd exempelvis med en oundertecknad pappersansökan som kommer in t.ex. per post behöver underskrift inte inhämtas, ifall det inte finns anledning att betvivla ansökningens autenticitet eller integritet, och det inte heller råder något tvivel t.ex. om att ansökan motsvarar klientens önskemål.

I samband med en bristfällig ansökan finns det ofta behov att begära tilläggsutredningar av kunden. Be i mån av möjlighet kunden komplettera ansökan och lämna in de tilläggsuppgifter som behövs samtidigt. För utkomststödet finns det lagstadgade ovillkorliga tidsfrister för begärande av tilläggsutredningar och för att avgöra ansökan.

Läs mer om [handläggningstiden](#) och [tilläggsutredningar](#).

1.7.2 Vem kan ansöka om utkomststöd?

Utkomststödet är en familjespecifik förmån som vem som helst av familjemedlemmarna kan ansöka om. I det här avsnittet redogörs det för vem som kan ansöka om utkomststöd i vilka situationer. Om sökande som bor i gemensamt hushåll inte utgör en familj, ska var och en göra en egen ansökan. Läs mer om [familjebegreppet](#).

1.7.2.1 Personen själv

En person som är 18 år fylld

- söker i regel förmånen själv
- kan befullmäktiga en annan person, dvs. ett ombud, att sköta sina ärenden (t.ex. söka en förmån)
- kan söka en förmån själv, även om hen har en intressebevakare
 - om inte förmyndarmyndigheten har begränsat hens handlingsbehörighet
- är myndig om inte förmyndarmyndigheten har förklarat hen omyndig vid förordnandet av en intressebevakare
 - för en person som omyndigförklarats söker intressebevakaren förmåner.

Läs mer i de gemensamma anvisningarna för förmånerna:

- rätt att med stöd av fullmakt handla på huvudmannens vägnar,
- ombud utan fullmakt, assistent,
- förande av en minderårigs talan,
- intressebevakare för en myndig person och intressebevakningsfullmakt

En person under 18 år

- är omyndig och det är i allmänhet en förälder som ansöker om utkomststöd på hens vägnar
- kan ändå ansöka om utkomststöd själv eller
- utkomststöd kan för barnets del sökas också av exempelvis barnets vårdnadshavare, någon annan person som de facto tar hand om barnet, en familjevårdare, socialväsendet eller en intressebevakare.

Då det är fråga om en minderårig sökande måste föräldrarnas [försörjningsplikt](#) utredas.

1.7.2.2 Nära anhörig eller annan person

En nära anhörig eller en annan person som huvudsakligen tar hand om personen kan ansöka om utkomststöd för personens räkning när

- personen på grund av sjukdom, ålderdom eller annan sådan orsak inte själv kan ansöka om förmånen och
- personen inte har en intressebevakare och

- det är fråga om tillfällig skötsel av ett ärende, exempelvis att få en ansökan under behandling och
- det inte finns orsak att misstänka att skötseln av ärendet inte skulle vara förenlig med kundens vilja.

I en sådan här situation kan en nära anhörig eller någon annan person göra en ansökan om utkomststöd för personens del, även om det i lagen om utkomststöd inte finns en separat bestämmelse om detta. Det här grundar sig på att utkomststödet är ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas i sista hand, och därför är det väsentligt att de som är i behov av utkomststöd får stödet.

En sådan person behöver inte uppvisa någon fullmakt, utan personens agerande baserar sig på FPA:s godkännande.

Läs mer om hur en nära anhörig eller en annan person som tagit hand om huvudmannen får föra huvudmannens talan och om hur godkännandet registreras.

1.7.2.3 Dödsbo

För en ensam persons dödsbos vägnar kan ansökan göras av

- en dödsboförvaltare
- eller en anställd inom socialväsendet
- en boutredningsman
- en av delägarna i ett dödsbo som förvaltas gemensamt, som de andra delägarna befullmäktigat.

Om personen har bott med sin make eller maka eller med sin sambo kan ansökan för dödsboet göras förutom av ovannämnda personer även av den efterlevande partnern. Om kunden hade gjort en ansökan innan hen avled, avgör FPA om kunden skulle ha haft rätt till utkomststöd fram till dödsdagen och skickar beslutet till dödsboet. Läs mer om [handläggningen av ett utkomststödsärende som gäller en avliden person](#).

1.7.3 Ansökningstid

Grundläggande utkomststöd beviljas i regel från början av den månad då ansökan inkom till FPA eller från början av den månad som följer efter den. Ansökan kan anses ha inkommit i tid, om den kommer till FPA inom en vecka efter ansökningsmånadens slut.

En ansökan som inkommer försenad över en vecka efter ansökningsmånadens slut betraktas som en [retroaktiv ansökan](#). Utkomststöd kan beviljas retroaktivt endast i undantagsfall och av särskilda skäl. En persons och en familjs rätt till retroaktivt utkomststöd ska alltid bedömas individuellt.

1.7.3.1 Retroaktiv ansökningstid

Retroaktiv ansökan

En ansökan som inkommer försenad över en vecka efter ansökningsmånadens slut betraktas som en retroaktiv ansökan. Utkomststöd beviljas i regel inte retroaktivt. I

undantagsfall kan utkomststöd ändå av särskilda skäl beviljas retroaktivt, om det till exempel är fråga om

- hot om vräkning
- hot om bostadslöshet
- upplösning av familjen eller
- sjukhusvård.

Om det inte finns särskilda skäl för att bevilja grundläggande utkomststöd retroaktivt, ska ansökan gällande den retroaktiva tiden avslås.

Beviljande av stöd retroaktivt i ovannämnda undantagsfall förutsätter också att

- kunden under ifrågavarande tid skulle ha haft rätt till utkomststöd men inte har ansökt om det och
- i regel att kunden fortfarande är i behov av stöd när hen ansöker om stöd.

Retroaktiva utgifter som man i ett sådant fall undantagsvis beaktar i utkomststödet kan t.ex. vara obetalda hyror och elräkningar, räkningar för hälso- och sjukvård samt väldigt sällan också utgifter som omfattas av grunddelen. Utifrån en ansökan som är över en månad försenad kan man endast beakta utgifter som främst hänför sig till boende och hälso- och sjukvård. Stöd som betalas ut retroaktivt betalas i regel direkt till hyresvärden eller en annan fakturerare. Undantagsvis kan man beakta retroaktiva betalda utgifter.

Rätten till utkomststöd bedöms utifrån kalkyler som görs för den retroaktiva tid man ansökt om stöd för.

Räkningar som lämnas in i efterhand

På räkningar som lämnas in i efterhand och som godkänns i samband med det grundläggande utkomststödet tillämpas ingen ansökningstid. Räkningen kan beaktas som utgift om man för kunden har gjort upp ett positivt eller negativt beslut som innehåller en kalkyl för den månad som den inlämnade räkningen förfaller.

Andra utredningar som lämnas in i efterhand

Om ansökan har avslagits på grund av att bilagor saknas och kunden lämnar in bilagorna i fråga inom tiden för begäran om omprövning (37 dygn), handläggs ärendet på nytt och det behövs ingen ny ansökan.

Om den sökande lämnar in bilagorna först efter att tiden för begäran om omprövning har gått ut, handläggs ärendet på nytt som en retroaktiv ansökan. Läs mer om hur man gör upp en retroaktiv utkomststöds kalkyl.

1.7.4 Tilläggsutredningar

Om FPA inte har alla de uppgifter som behövs för att en ansökan ska kunna avgöras eller uppgifterna är oklara eller bristfälliga, begär man om tilläggsuppgifter av kunden. Den utredning man begär av kunden ska vara nödvändig för att ärendet ska kunna avgöras och man ska tydligt förklara för kunden vilka tilläggsutredningar som behövs och varför. Innan tilläggsuppgifter begärs ska man kontrollera om de uppgifter som är nödvändiga för avgörandet redan har lämnats in till FPA till exempel i samband med en ansökan om någon annan förmån. Om FPA redan har tillgång till informationen, ska man inte begära den på nytt. Läs också om användningen av inkomstregistret.

Utredningarna behövs inte i original, utan som bilagor till ansökan om grundläggande utkomststöd räcker det med exempelvis tydliga foton eller kopior av de ursprungliga handlingarna. Alla uppgifter som behövs för att avgöra ansökan begärs om möjligt samtidigt.

Tilläggsutredningar begärs genom att ringa kunden, med ett meddelande i MittFPA eller per brev.

I vissa situationer är det motiverat att ålägga kunden att som tilläggsutredning personligen besöka FPA, om det anses nödvändigt med tanke på handläggningen av ärendet. En sådan situation kan uppkomma om det exempelvis är oklart hurvida kunden vistas i Finland.

1.7.4.1 Tidsfrist för tilläggsutredningar

I samband med en begäran om tilläggsutredning får kunden en tidsfrist inom vilken utredningarna ska lämnas in. Tidsfristen ska vara tillräcklig med tanke på vilka tilläggsutredningar som begärs. Tidsfristen är

- i regel två veckor
- i regel en vecka om man använder meddelandefunktionen i MittFPA
- eller så kan man komma överens med kunden om en kortare eller längre tidsfrist.

Om man i det föregående beslutet bett kunden skicka in en bilaga/bilagor, avgörs inte ansökan gällande det ärendet innan bilagorna i fråga inkommit.

- Kunden ombes lämna in bilagorna i fråga som tilläggsutredning i samband med handläggningen, och man ger en normal tidsfrist för inlämnande av bilagorna.
 - Om tilläggsutredningarna inte lämnas in inom utsatt tid eller kunden inte anger någon godtagbar orsak till att utredningarna är försenade, ska ansökan avgöras utifrån de uppgifter som finns att tillgå. Om de begärda tilläggsutredningarna inte lämnas in, avslås ansökan till denna del. Läs mer om att [avslå ansökan om grundläggande utkomststöd](#).
- Ärendet ska avgöras senast inom sju vardagar efter att man fått de uppgifter som behövs för ett avgörande eller när tidsfristen för att lämna in utredningarna har löpt ut. Läs mer om [handläggningstiden](#).

Om kunden ber om det, kan beslutet om utkomststöd fattas utifrån de uppgifter som finns att tillgå innan tidsfristen har löpt ut. Om kunden anger att hen inte vill lämna in andra utredningar, kan man kontakta kunden och fråga om hen vill att beslutet fattas utifrån de uppgifter FPA har tillgång till. Även en utredning som inkommit efter att tidsfristen gått ut ska beaktas i beslutsprocessen. Om beslutet redan fattats kan det vid behov rättas eller justeras.

1.7.4.2 Utredningar över inkomster

Inkomstutredningar i samband med ansökan om grundläggande utkomststöd

- Kontoutdrag
 - Ny ansökan: Kontoutdrag för alla familjemedlemmars samtliga inhemska och utländska konton för de två föregående månaderna.

- Ansökan om fortsatt stöd: Kontoutdrag för alla familjemedlemmars samtliga inhemska och utländska konton, om de är nödvändiga för handläggningen av ansökan enligt hur man har begärt dem i samband med det föregående beslutet.
- Uppgifterna i kontoutdragen används som hjälp då man bestyrker de uppgifter som kunden uppgett. Av kontoutdraget kan det dessutom framgå uppgifter som kunden inte har uppgett men som måste tas i beaktande vid handläggningen av ansökan om grundläggande utkomststöd.
- Om det inte går att få något kontoutdrag är det möjligt att använda en förteckning där kontotransaktionerna framgår i oavbruten följd. Av förteckningen över kontotransaktioner ska följande framgå:
 - Kontoinnehavare
 - Kontonummer
 - Tidsperiod
 - Saldo
 - Antalet sidor (kunden ska lämna in alla sidor)
 - Läs mer om kontoutdrag.
- Inkomstregistret innehåller följande uppgifter:
 - löneinkomster som betalats ut i Finland
 - förmånsinkomster som betalats ut i Finland (med undantag av utkomststöd).
- Inkomstregistret innehåller inte följande uppgifter:
 - inkomster av företagsverksamhet
 - lättföretagares alla inkomster och avdrag
 - kapitalinkomster
 - utländska löneinkomster och andra inkomster.
- Företagares inkomstutredningsblankett (FPA:s blankett TO4r) jämte bilagor
- Vid behov skatte- eller utskökningsmyndighetens verifikat över utmätning av skatteåterbäring

1.7.4.3 Utredningar över tillgångar

Kunden ska lämna in en utredning över alla sina egna och familjens tillgångar, exempelvis

- besparingar
- aktier och fondandelar
- fastigheter
- bostadsaktier
- andel i dödsbo (bouppteckningsinstrumentet)
- forskaffningsmedel och värdeföremål samt
- virtuella valutor.

Av utredningen ska det framgå vilken tillgång det är fråga om och värdet på den.

Läs mer om [tillgångar](#).

1.7.4.4 Utredningar över utgifter

En utredning över utgifter som täcks med grunddelen behöver inte lämnas in. Ett undantag utgörs av kunder som exempelvis är i [institutionsvård](#), [avtjänar fängelsestraff](#) eller [fullgör värnplikt](#).

Som bilaga till ansökan behövs räkningar, kvitton eller andra nödvändiga utredningar gällande övriga grundutgifter, om man vill att de ska beaktas i samband med det grundläggande utkomststödet. Utgifternas förfallodag ska hänföra sig till den tid för vilken det grundläggande utkomststödet söks. Den sökande ska ombes lämna in utredningarna om utgifterna i samband med ansökan men utredningar kan också lämnas in i efterhand. För betalda räkningars del räcker det i allmänhet med en kopia av räkningen.

Om kunden redan har beviljats grundläggande utkomststöd och på nytt ansöker om grundläggande utkomststöd för samma utgift för samma tid, kan FPA inte bevilja det. Kunden ska hänvisas till välfärdsområdets socialservice, som överväger om utgiften kan beaktas som en sådan utgift som kan täckas med kompletterande eller förebyggande utkomststöd.

Läs mer om [beaktande av utgifter](#).

1.7.4.5 Utredning från socialvården

Om FPA har tillgång till en utredning som gjorts inom välfärdsområdets socialservice om faktorer som påverkar kundens situation, ska den beaktas då avgörandet görs upp. Särskild vikt ska fästas vid en utredning från barnskyddet. I det förmånsbeslut som meddelas kunden ska man hänvisa till utredningen från socialvården och redogöra för hur den har inverkat på beslutets innehåll.

Läs mer om [att be om ett utlåtande av välfärdsområdet och samarbetet med välfärdsområdet](#).

1.7.4.6 Utlåtande från socialvården

Välfärdsområdets socialservice kan ge ett utlåtande om kunden till FPA i anslutning till behandlingen av ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd. Läs mer om [utlåtanden från socialvården](#).

1.7.5 Återtagande av ansökan

Den som ansöker om grundläggande utkomststöd kan återta sin ansökan om något beslut ännu inte har meddelats. Återtagandet kan göras muntligen eller skriftligen. Ansökan förfaller till följd av återtagandet. Man meddelar kunden per brev eller med ett meddelande att ärendet förfallit. Läs mera om återtagande av ansökan.

1.7.6 Överföring av ansökan till välfärdsområdet

En kund kan lämna in en blankett för ansökan om grundläggande utkomststöd till FPA, där en sådan utgiftspost ingår som det grundläggande utkomststödet inte täcker. Det kan också hända att en kund lämnar in välfärdsområdets blankett för ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd till FPA.

FPA ska på den sökandes begäran utan dröjsmål skicka ansökan till [det välfärdsområde som svarar för det kompletterande och förebyggande utkomststödet](#), när FPA på basis av en ansökan har fattat beslut om grundläggande utkomststöd, om kunden i sin ansökan har företett andra utgifter än sådana som omfattas av grunddelen

eller som hör till övriga grundutgifter. Den sökande kan framföra begäran när hen lämnar in ansökan eller efter att hen fått beslutet om grundläggande utkomststöd.

Före överföringen kontrollerar man att det har fattats ett beslut om grundläggande utkomststöd för samma tidsperiod. Vid behov ber man att få en ansökan om grundläggande utkomststöd av kunden för uppgörandet av en kalkyl.

Kunden informeras i beslutet om att ansökan har överförts till välfärdsområdet till den del som FPA inte har kunnat bevilja grundläggande utkomststöd.

Om det kommer in en ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd till FPA bedömer FPA om behovet av stöd är brådskande. Vid behov kontaktar man välfärdsområdet för att bedöma hur brådskande ärendet är. Om man bedömer att behovet av kompletterande eller förebyggande stöd är brådskande ska också ansökan om grundläggande utkomststöd och överföringen av ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd till välfärdsområdet behandlas som brådskande.

Både de utgifter som angetts i ansökan om grundläggande utkomststöd och de utgifter som angetts i ansökan om kompletterande utkomststöd som lämnats till FPA bedöms i förhållande till om utgiftsposterna kan täckas med det grundläggande utkomststödet.

Ansökningar eller utgifter som på kundens begäran ska överföras till välfärdsområdet är närmast engångsutgifter i anslutning till särskilda livssituationer.

Exempel

Petra lämnar in en ansökan om grundläggande utkomststöd jämte bilagor. Med välfärdsområdets blankett ansöker hon dessutom om kompletterande utkomststöd för stora utgifter för barnens hobbyer. Petras ansökan om grundläggande utkomststöd avgörs och den del som gäller kompletterande utkomststöd överförs till välfärdsområdet. I beslutet berättar man att ansökan när det gäller utgifterna för hobbyerna har överförts till välfärdsområdet.

Exempel på ansökningar som ska överföras till välfärdsområdet

Om kunden begär att ansökan ska överföras till välfärdsområdet överförs ansökan oberoende av om rätt till grundläggande utkomststöd uppkommer, om det i ansökan finns andra utgiftsposter än sådana som beaktas i grunddelen eller som övriga grundutgifter, exempelvis

- utgifter för barns hobbyer
- möbler och andra jämförbara anskaffningar till hemmet
- barnvagn
- utgifter i anslutning till en ung persons studier för sin första examen på andra stadiet
- intressebevakningsarvoden
- [begravningskostnader](#)
- månatliga utgifter för tjänster inom den öppna vården, exempelvis måltidsavgifter, som inte beaktas i samband med grundläggande utkomststöd, kan undantagsvis överföras till kommunen för handläggning.

Exempel på situationer då FPA inte överför ansökan till välfärdsområdet

- utgifter för kost, exempelvis extra utgifter för specialdieter

- utgifter för boende (innefattar också hyresgarantier och boendeutgifter som överskrider ett skäligt belopp)
- utgifter för kläder oberoende av om de hör till utgifter som täcks med grunddelen eller inte
- mindre hälso- och sjukvårdsutgifter
- utgifter för personlig hygien och renlighet i hemmet
- utgifter för användning av lokaltrafik
- utgifter för prenumeration på dagstidning
- utgifter för användning av telefon och datakommunikation
- utgifter för hobbyn och rekreation (förutom utgifter för barnens hobbyn)
- andra motsvarande utgifter som hänför sig till en persons och familjs dagliga uppehälle
- kostnader för dröjsmål med betalningen, påminnelse och indrivning
- amorteringar på lån och krediter.
- utkomststödsbeslutet täcker en viss specificerad utgiftspost, till exempel en räkning endast delvis eller boendeutgifter som överskrider skäligt belopp
- kunden ansöker om pengar och en tilläggsutredning skapar inte klarhet i vad pengarna behövs för (t.ex. bara antydningar om personliga omständigheter och särskilda skäl).

Om kunden exempelvis har obetalda hyror, kontaktar man med kundens samtycke välfärdsområdet även om ansökan inte överförs till välfärdsområdet. När det gäller barnfamiljer ska man överväga om villkoren för att kontakta välfärdsområdet utan kundens samtycke uppfylls. Läs mer om [barnskyddsanmälan](#).

FPA kan på kundens begäran överföra ansökan till välfärdsområdet om det blir en tolkningsfråga huruvida en utgiftspost omfattas av grunddelen alternativt beaktas som övrig grundutgift, eller inte.

Om FPA inte överför ansökan till välfärdsområdet har kunden alltid möjlighet att ansöka om kompletterande och förebyggande utkomststöd hos välfärdsområdet. I beslutet berättar man för kunden om möjligheten att ansöka om kompletterande och förebyggande utkomststöd.

1.7.6.1 Välfärdsområde, till vilket ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd överförs

Ansökningar om kompletterande eller förebyggande utkomststöd som ska handläggas av välfärdsområdena överförs till ett välfärdsområde på det sätt som beskrivs under [Överföring av ansökan till välfärdsområdet](#). FPA:s skyldighet att handleda och ge råd betonas i och med att en del av ansökningarna överförs direkt till välfärdsområdet på kundens begäran medan kunden i en del situationer själv separat måste ansöka om kompletterande eller förebyggande utkomststöd från välfärdsområdet.

Välfärdsområdet till vilket ansökan ska överföras är vanligen det välfärdsområde där familjens stadigvarande vistelsekommun finns. Den stadigvarande vistelsekommunen är den kommun där den sökande eller den sökandes familj har sin stadigvarande bostad. Vistelsekommunen ska vid behov fastställas individuellt för varje stödtagare och varje familjemedlem.

Om den sökande eller familjen vistas mer än tillfälligt i flera än en kommun, ska ansökan om kompletterande utkomststöd skickas till det välfärdsområde där den sökandes och familjens vistelse har föranlett utgifterna.

Om den sökandes eller hans familjs behov av kompletterande eller förebyggande stöd är brådskande, ska ansökan överföras till det välfärdsområde där den sökande eller familjen vistas då ansökan görs. I andra än brådskande fall inverkar tillfällig vistelse inte på till vilket välfärdsområde ansökan ska överföras. En semesterresa är till exempel en tillfällig vistelse.

Om ett behov av kompletterande eller förebyggande stöd uppstår medan en kund vistas tillfälligt på en inrättning eller annan serviceboendeenhet i en annan kommun, ska ansökan om utkomststöd handläggas i kundens stadigvarande välfärdsområde. Då kundens vistelse på de här enheterna är avsedd att vara permanent, beviljas kompletterande och förebyggande utkomststöd av det välfärdsområde där inrättningen eller serviceboendeenheten ligger.

En kund som har en poste restante-adress ska alltid uppge hos vem hen vistas, eftersom en poste restante-adress endast berättar vart kundens post skickas. Om en kund bor hos flera olika personer, ska ansökan överföras till det välfärdsområde inom vilken kundens vistelse enligt utredning har föranlett största delen av hans utgifter. Om det inte är möjligt att utreda detta, ska ansökan skickas till det välfärdsområde där kunden har en poste restante-adress.

1.7.7 Överföring av handlingar som skickats till fel myndighet

Förutom de utkomststödsansökningar och meddelanden som överförs till välfärdsområdet finns det situationer där en handling lämnats in hos FPA även om den hör till någon annan myndighet. Läs noggrannare anvisningar för överföringssituationer då en handling som hör till en annan myndighet eller inrättning har inkommit till FPA, som gäller annat än utkomststöd.

1.7.8 Handläggningsställe

Med handläggningsställe avses här det ställe där ett förmånsärende bereds och avgörs vid FPA. Beredningen och avgörandet av ett förmånsärende sker huvudsakligen inom det försäkringsdistrikt som bestäms enligt kundens hemkommun. En ansökan kan också, enligt separat överenskommelse, beredas och avgöras inom ett annat försäkringsdistrikt än det som bestäms enligt hemkommunen. Exempelvis beredningen och avgörandet av vissa förmåner eller beredningar och avgöranden som gäller vissa kundgrupper sker centrerat inom FPA. Läs närmare om avvikande handläggningsställen i anvisningen gällande förmånen i fråga.

Försäkringsdistrikt som bestäms enligt hemkommunen

FPA:s förmånssystem fungerar på basis av uppgiften om till vilken byrå kunden hör. Byrån bestäms i regel enligt befolkningsdatasystemets uppgift om stadigvarande boendekommun och postnummer.

Byte av försäkringsdistrikt

När en person flyttar till ett annat försäkringsdistrikt skapas uppgifterna om ansvarsenhet i regel automatiskt i förmånssystemen. Läs mer om förändringar i en persons allmänna uppgifter.

Försäkringsdistriktet ska föra över alla ärenden som kunden har under behandling till det nya försäkringsdistriktet.

Förmånsärenden som gäller kunder med spärrmarkering

Förmånsärenden som gäller kunder med spärrmarkering bereds och avgörs samordnat. Läs mer om centraliseringen av handläggningen av ärenden som gäller kunder med spärrmarkering under Spärrmarkering.

Besvärärenden

[Besvärärenden](#) som gäller grundläggande utkomststöd behandlas vid FPA av centret för omprövning.

Återkrav

I samband med grundläggande utkomststöd är det förvaltningsdomstolen som besluter om [återkrav](#).

Misstanke om bidragsfusk

Misstanke om bidragsfusk uppkommer oftast i samband med att felaktiga utbetalningar upptäcks. Utredningen av misstänkt fusk med en förmån som FPA betalar påbörjas alltid i något av FPA:s försäkringsdistrikt. För att reda ut sådant bidragsfusk som misstänks ha förekommit inom flera försäkringsdistrikt ska distrikten i fråga underhandla sinsemellan. En sakkunnig vid gruppen för juridiska tjänster inom Gemensamma tjänster beslutar huruvida en polisanmälan ska göras eller fattar beslut om att man avstår från polisanmälan i fallet.

Läs mer:

[Skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälan](#)

Att identifiera misstänkt bidragsfusk

Fusk och bedrägeri

1.7.9 Jäv

Anvisning som är gemensam för förmånerna, Tillämpning av förvaltningslagen och skötseln av en annan persons ärenden hos FPA: Jäv.

1.7.10 Handläggningstid

Ansökan om utkomststöd ska alltid behandlas så fort som möjligt utan onödigt dröjsmål. I brådskande fall ska ett beslut om utkomststöd fattas utifrån tillgängliga uppgifter samma vardag som ansökan inkommit till FPA eller senast därpå följande vardag.

I andra än brådskande fall ska beslutet om utkomststöd fattas senast den sjunde vardagen efter att ansökan inkommit.

1.7.10.1 Handläggningstid för en ansökan som gäller innevarande månad

En ansökan om utkomststöd som hänför sig till den innevarande månaden ska avgöras senast den sjunde vardagen efter att ansökan inkommit, om alla uppgifter som behövs för att avgöra ansökan finns tillgängliga och ansökan inte kan anses vara brådskande.

Om ett beslut inte kan meddelas på grund av bristfällig ansökan ska man be kunden lämna in de tilläggsutredningar som behövs senast den sjunde vardagen efter att ansökan inkommit. Då FPA mottagit de tilläggsutredningar som behövs för att ärendet ska kunna avgöras, ska beslut meddelas senast den sjunde vardagen efter att de kompletterande uppgifterna har inkommit. Om kunden inte har lämnat in tilläggsutredningen inom utsatt tid eller angett en godtagbar orsak till förseningen, ska beslut meddelas utifrån de uppgifter som finns tillgängliga senast den sjunde vardagen efter att tidsfristen har löpt ut. Om kunden ber om det, kan beslut också meddelas utifrån de tillgängliga uppgifterna redan innan tidsfristen för att lämna in tilläggsutredningen har löpt ut.

Ofta gäller den utredning man begärt av kunden någon enskild utgift, i övrigt finns det inga oklarheter i ansökan. I dessa situationer ska den del av ansökan som inte kräver tilläggsutredning avgöras först, och den del av ansökan som kräver tilläggsutredning avgörs när utredningen inkommit.

Tidsfristen för handläggningstiden räknas från och med den vardag som följer på den dag då ansökan inkommit. Helgdagar som infaller under perioden förlänger handläggningstiden. Då tidsfristerna för handläggning av ansökningar om utkomststöd beräknas beaktas vardagar (måndag–fredag).

Om ansökan inkommer till FPA under ett veckoslut (lördag–söndag) räknas följande vardag, dvs. måndag, som ankomstdag, såvida måndagen inte är en söckenhelg. Handläggningstiden räknas alltså från därpå följande vardag, dvs. från och med tisdag. Handläggningstiden räknas på samma sätt i fråga om söckenhelger. Ovannämnda gäller också ansökningar som lämnats in elektroniskt.

Exempel

Om FPA mottar en ansökan om utkomststöd på en måndag, ska beslut i ärendet ges senast på onsdagen veckan därpå, om inga helger eller därmed jämförbara dagar infaller under perioden.

Exempel

Om ansökan om utkomststöd görs i MittFPA på lördagen anses ansökan ha inkommit till FPA på måndagen. Beslut i ärendet ska fattas senast den sjunde vardagen efter att ansökan inkommit, dvs. senast på onsdagen veckan därpå, om inga helger eller därmed jämförbara dagar infaller under perioden.

En handläggningstid på sju vardagar tillämpas också då ett beslut om utkomststöd har fattats och kunden i efterhand lämnar in en räkning för en grundutgift som förfaller till betalning under förmånsperioden i fråga

1.7.10.2 Handläggningstid för ansökan som avser följande månad eller ännu senare period

En kund kan lämna in en ansökan om grundläggande utkomststöd långt före den period hen ansöker om stöd för. För meddelande av beslut för sådana här ansökningar finns det två olika tidsfrister:

- Om ansökan avser månaden som följer på ansökningsmånaden, ska den handläggas så att stödet utbetalas senast den första vardagen i förmånsperioden. Ett villkor är att det då har förflutit mer än sju vardagar sedan FPA mottagit ansökan.
- Om stödet söks för en senare tidpunkt än påföljande månad, ska ansökan handläggas så att stödet utbetalas senast den första vardagen i den förmånsperiod som avses i ansökan.

Exempel

Kunden lämnar in ansökan i januari och ansöker om utkomststöd från 1.3. Beslutet ska göras upp så att förmånen betalas ut senast den första bankdagen i mars.

1.7.10.3 Brådskande ansökan

Då kundens behov av utkomststöd är brådskande ska ansökan avgöras samma dag som den inkommer eller senast följande vardag. Kunden ska då sköta sitt ärende per telefon eller vid ett serviceställe och redogöra för sitt behov av brådskande utkomststöd och ange skälen till att ärendet brådskar. En utgift som angetts som brådskande i ansökan behöver inte alltid kräva brådskande beslut. FPA avgör graden av brådskande från fall till fall. Kunden instrueras att agera så att brådskande handläggning i fortsättningen kan undvikas. Man upplyser exempelvis kunden om FPA:s handläggningstider och om välfärdsområdets socialservice.

Det är fråga om en brådskande ansökan t.ex. då det sker en förändring i en persons livssituation och detta leder till oväntad medellöshet. Då är kundens eller familjens boende, hälsa eller dagliga liv i omedelbar fara. De vanligaste orsakerna till brådskande handläggning är:

- Tryggande av boende
 - Vräkning eller hot om vräkning
 - Risk för avbrott i el- och värmeförsörjningen
- Hälsa
 - Brådskande läkemedel
 - Utskrivning från sjukhus

Brådskande utgifter för livsmedel

De vanligaste brådskande situationerna har beskrivits ovan. Man bedömer alltid graden av brådskande från fall till fall och gör ett övervägande. Läs mer om bedömningen av brådskande.

Vid behov avgörs en brådskande ansökan utgående från de uppgifter som finns att tillgå. Då kan stödet beviljas endast för en kort tid åt gången. Stödet beviljas endast för några dagar eller en vecka, exempelvis som betalningsförbindelse för mat- eller läkemedelsutgifter. Inkomster och tillgångar beaktas endast till den del de är disponibla

för kunden eller hans familj då ansökan avgörs. Därför måste i regel ansökan till övriga delar avgöras senare och det stöd som beviljats i brådskande ordning beaktas som inkomst då ett justeringsbeslut fattas i ärendet. I samband med brådskande beslut ska kunden informeras om att ärendet avgörs i sin helhet då de utredningar som saknas har lämnats in. Om man däremot har tillgång till alla uppgifter kan en brådskande ansökan avgöras på en gång för hela månadens förmånsperiod.

Om behovet av stöd är brådskande kan kostnader i till exempel följande fall beaktas som utgifter:

- matutgifternas andel av de matutgifter som täcks med grunddelen
- receptbelagda läkemedel, som man bedömer att behövs brådskande.

Exempel

Elsa kommer hem från sjukhuset på en torsdag. Hon kommer att få sin pension först om en vecka. Hon är helt utan pengar och kan inte köpa de läkemedel som läkaren ordinerat. Elsa kan, tills hon får sin pension, beviljas grundläggande utkomststöd i brådskande ordning i form av en betalningsförbindelse för matutgifter som ingår i grunddelen och en betalningsförbindelse för receptbelagda läkemedel.

När man fattar ett beslut om brådskande grundläggande utkomststöd hos FPA bedömer man om det i ansökan finns utgifter som kunde beaktas i det kompletterande eller förebyggande utkomststödet hos välfärdsområdet. Vid behov bedöms graden av brådskande i samråd med välfärdsområdet. Om behovet är brådskande, [överförs](#) ansökan som brådskande till välfärdsområdet. Överföringen förutsätter att kunden har begärt detta och att det är fråga om en utgift som kan överföras.

Exempel

Kylskåpet i Eriks ägarbostad har gått sönder i sommarvärmen. Han har familj och det är utmanande att sköta matförsörjningen utan kylskåp. Han ansöker om grundläggande utkomststöd och begär att ansökan vid behov överförs till kommunen. Ansökan behandlas i brådskande ordning när det gäller det grundläggande utkomststödet och överförs som brådskande till kommunen.

Att ordna brådskande tillfällig inkvartering ankommer på kommunen. Om kunden har ett brådskande behov av inkvartering är FPA med kundens samtycke i kontakt med kommunens kontaktperson för att försäkra att inkvarteringsärendet tas under behandling. Om kunden inte ger sitt samtycke till kontakt berättar man vad hen kan göra för att inleda ärendet hos kommunen. När det gäller barnfamiljer bedömer man alltid behovet av en barnskyddsanmälan.

Kunden hänvisas också till välfärdsområdet om man bedömer att hen även är i behov av [socialvårdstjänster](#). Om det är tydligt att kunden inte klarar av att ta hand om sig själv eller om kriterierna för att [göra en barnskyddsanmälan](#) uppfylls kan man vara i kontakt med välfärdsområdet utan kundens samtycke.

Läs mer om [att bevilja brådskande utkomststöd för livsmedel](#).

Läs mer om processen för brådskande utkomststöd.

1.7.11 Förmånsperiod

Det grundläggande utkomststödet fastställs i regel för en kalendermånad. För denna tidsperiod används benämningen förmånsperiod. Ansökan avgörs för hela den tid ansökan gäller. Om rätten till grundläggande utkomststöd inte kan avgöras för hela den ansökta perioden motiverar man detta i ansökan och informerar den sökande om möjligheten att på nytt ansöka om utkomststöd för den senare tiden.

Grundläggande utkomststöd kan vid behov beviljas för en längre eller [kortare tid](#) än en månad. Däremot kan en ansökan om utkomststöd inte avslås för en längre kommande tid än en månad.

Exempel

Petras ansökan om utkomststöd för maj, juni och juli avgörs i maj. För maj och juni uppkommer ingen rätt till utkomststöd, eftersom inkomsterna överstiger utgifterna. Därmed görs ett avslagsbeslut upp bara för maj och juni. I beslutet uppger man att rätten till utkomststöd inte har kunnat avgöras för en längre tid än juni, eftersom en ansökan om grundläggande utkomststöd inte kan avslås för en längre kommande tid än en månad.

Exempel

Roberts ansökan om utkomststöd för maj, juni och juli avgörs 3.6. Rätt till utkomststöd uppkommer inte för maj, juni och juli, eftersom inkomsterna överstiger utgifterna. Avgörandet kan göras upp för hela den tid som ansökan gäller, eftersom grundläggande utkomststöd kan avslås för retroaktiv tid, för innevarande månad och för en månad framåt i tiden.

1.7.12 Avgörande för en del av en månad

För att trygga den sökandes försörjning kan beslut om grundläggande utkomststöd fattas för en kortare tid än en månad. Ett sådant förfarande kan motiveras exempelvis om den sökande kommer att få sin första lön eller den första utbetalningen av en beviljad förmån i slutet av månaden, och den sökande inte har några andra inkomster eller tillgångar disponibla i början av månaden.

Beslutet fattas då så att det gäller till och med dagen före lönen eller förmånen betalas ut. Den sökande informeras om möjligheten att ansöka om grundläggande utkomststöd också för slutet av månaden om behovet av ekonomiskt stöd fortgår. Om man ansöker om grundläggande utkomststöd för slutet av månaden fattas ett justeringsbeslut som gäller hela månaden och de utgifter som ska betalas under hela månaden och de inkomster och tillgångar som är disponibla under månaden beaktas.

Exempel

Kerstin saknar inkomster och hon ansöker i april om grundläggande utkomststöd för maj. Kerstin får 20.5 sin första pension utbetald. Ansökan om grundläggande utkomststöd avgörs för tiden fram till och med 19.5 och pensionen beaktas inte som inkomst. De utgifter som förfaller till betalning beaktas för den tid som beslutet gäller. Kerstin ansöker senare om grundläggande utkomststöd för hela maj månad. Hon får då ett justeringsbeslut som gäller hela maj, där inkomsterna, tillgångarna och utgifterna beaktas gällande hela månaden.

1.7.13 Kalkyl

Rätten till grundläggande utkomststöd avgörs genom att göra upp en kalkyl för den sökande och hans familjemedlemmar, som inkluderar de [inkomster](#), [tillgångar](#) och [utgifter](#) som beaktas i samband med utkomststödet.

Utgifterna beaktas utgående från företedda utredningar över utgifter som betalats eller som förfaller under förmånsperioden. En förutsättning är att utgiften förfaller under förmånsperioden. Också de utgifter som täcks med grunddelen utgör en utgift i kalkylen.

Skillnaden mellan de inkomster och de utgifter som beaktas i utkomststödet utgör beloppet av det grundläggande utkomststödet för ansökningsmånaden i fråga.

Rätten till grundläggande utkomststöd fastställs utifrån kalkylen.

Läs mer om hur man gör upp en retroaktiv utkomststöds kalkyl.

Inkomstöverskott

Om inkomsterna är större än utgifterna, är resultatet ett inkomstöverskott. Om kunden ansöker om fortsatt utkomststöd, överförs överskottet till följande månads inkomster, såvida beloppet inte är mycket litet och det inte kan anses oskäligt.

Exempel

I januari har kunden ett inkomstöverskott i sitt beslut. Kunden ansöker inte om utkomststöd för februari. Hen ansöker om utkomststöd i mars. Överskottet för januari kopieras inte in i kalkylen för mars. Om inkomsten finns på kundens konto i mars kan den beaktas som en tillgång.

1.7.14 Hörande

Hörande innebär att kunden bereds tillfälle att framföra sin egen uppfattning i ärendet före avgörandet. Kunden har rätt att få veta vilket material som samlats in och att utifrån de uppgifterna framföra sin egen uppfattning i ärendet. Hörandet av kunden är en viktig garanti för rättsskyddet. Det är vid sidan av ansökan och till den tillhörande utredningar ett sätt att få information för att nå ett riktigt slutresultat, och tjänar för sin del också till att utreda ärendet.

Grundprincipen är att hörande primärt ska tillämpas. Man kan utelämna hörandet av kunden endast av synnerligen exceptionella orsaker.

Hörande i samband med handläggningen av det grundläggande utkomststödet kommer i fråga t.ex. i följande situationer:

- [återkrav](#) och [försörjningsplikt](#)
- [justering till kunden nackdel](#)
- sänkning av grunddelen
- [frågor kring samboende och äktenskap](#).

Läs mer om [situationer där hörande inte behövs](#).

1.7.15 Meddelande av beslut om utkomststöd

Beslut om grundläggande utkomststöd är förvaltningsbeslut. Med förvaltningsbeslut avses avgöranden i förvaltningsärenden som fattas av en myndighet och som medför att behandlingen av ärendet avslutas. Man måste i motiveringen till beslutet ta ställning till alla yrkanden som kunden framför i ansökan. Varje beslut avgörs enskilt enligt prövning.

Den som ansöker om grundläggande utkomststöd får ett skriftligt beslut när förmånen beviljas, avslås, justeras eller rättas. När beslutet är skriftligt får kunden veta motiveringarna till det och kan ta ställning till ett eventuellt överklagande. Skriftliga beslut meddelas ändå inte i samband med indexjusteringar.

Beslut med anledning av räkningar

Om den sökande i efterhand lämnar in en räkning som hänför sig till en period för vilken stöd redan har beviljats, meddelas inget separat beslut och stöd betalas ut enligt räkningen. Kunden får i dessa fall ett betalningsmeddelande från FPA. Beslut meddelas emellertid om endast en del av räkningen beaktas, eller om räkningen inte alls kan beaktas i samband med utkomststödet.

Läs hur man ska göra då man meddelar beslut i sådana fall då en förmånstagare eller en intressebevakare har avlidit eller då [kunden avlidit](#). Läs också i anvisningen om tillämpningen av förvaltningslagen om situationen då intressebevakningsuppdraget upphör på grund av att förmånstagaren eller dennes intressebevakare avlidit.

Förmånsbesluten är avgiftsfria.

Besluten meddelas på finska eller svenska enligt uppgifterna om språk i befolkningsdatasystemet. Lägg också märke till de situationer där beslutet meddelas på samiska.

Se också Avgörande i sak eller avvisande utan prövning, beslutets form och innehåll och motivering av beslut.

Lägg märke till att man när det gäller beslut om grundläggande utkomststöd inte tillämpar anvisningarna om undanröjande av beslut. I samband med det grundläggande utkomststödet finns det inte heller beslut om indragning eller interimistiska verkställighetsbeslut.

1.7.15.1 Tid för vilken förmånen beviljas

Rätten till grundläggande utkomststöd utreds för den tid kunden ansöker om stöd, vanligtvis för en full månad från början av ansökningsmånaden. I regel görs kalkylen upp för förmånsperioden, dvs. för en kalendermånad i gången. Vid behov kan utkomststöd betalas och beviljas även för en kortare tid. Då divideras stödbeloppet med 30 och multipliceras med antalet dagar som stödet beviljas för. Utkomststöd beviljas för en kortare period än en månad bland annat i situationer då ansökan handläggs som brådskande eller i situationer då kunden inte alls har disponibla inkomster eller tillgångar i början av månaden. Läs mer om [avgörande för en del av en månad](#).

Vid behov kan utkomststöd som beviljats för till exempel en månad betalas ut i flera [omgångar](#).

Icke-brådskande ansökan om grundläggande utkomststöd

Det första beslutet för kunden ges i regel för 1–2 månader.

Beslutet ges för en (1) kalendermånad om

- personens löneinkomst varierar från månad till månad
- personen får jämkad arbetslöshetsförmån
- det är fråga om en ung person under 25 år som saknar inkomster
 - beslut kan ges för 2–3 månader om socialväsendet är medvetet om kundens situation
 - beslutet kan ges för en längre tid om det stöder den kundplan som gjorts upp med socialväsendet
- handläggningen av primära förmåner pågår (23 § i lagen om utkomststöd)
- personen har egendom och behovet av att sälja den utreds
- det i samband med att utkomststödet beviljats fattats beslut om återkrav av utkomststödet
- klientavgiften behöver sänkas

Beslut om en [sänkning av utkomststödet grunddel](#) kan fattas för högst två månader åt gången. I praktiken sänks grunddelen för en månad i sänder.

Om det är oklart vilken månad kunden avser i sin ansökan, till exempel om kunden söker stöd för ansökningsmånaden eller följande månad, ska man fråga kunden vilken månad hen avser. Om tidpunkten för när ansökan upphör saknas, meddelas ett beslut för en månad.

Beslut för en tid som är lämplig med tanke på kundens livssituation

När det gäller utkomststödet är det möjligt att meddela ett beslut för en tid som är lämplig med tanke på kundens livssituation, t.ex. 3–6 månader, om kunden har regelbundna inkomster och utgifter (hyra) varje månad. I beslutet ska inkomsternas varaktighet beaktas för alla familjemedlemmars del.

Beslut om fortsatt grundläggande utkomststöd kan fattas för högst 12 månader om inga sådana förändringar sannolikt sker i den sökandes och familjens situation att det grundläggande utkomststödet måste justeras strax efter att beslutet meddelats. Beslutet kan fattas för högst den tid kunden ansökt om.

Beakta att de skatteåterbäringar som utbetalas i juli–december och de semesterpenningar som utbetalas i juni eller juli ofta gör det nödvändigt att justera besluten.

För kunder som inte har någon inkomst kan man i vissa situationer meddela ett beslut som är lämpligt långt med tanke på livssituationen.

Brådskande ansökan om grundläggande utkomststöd

Om behovet av grundläggande utkomststöd är brådskande och alla uppgifter inte finns tillgängliga, handläggs ansökan utifrån de uppgifter som finns att tillgå. Då beviljas utkomststödet i regel för några dagar. Läs mer om [handläggningen av brådskande ansökningar](#).

Beslut om återkrav i samband med beslut om utkomststöd

I samband med ett beslut om grundläggande utkomststöd ska du alltid undersöka om det i ett senare skede finns möjlighet att återkräva stödet till exempel ur inkomster som blir disponibla eller tillgångar som säljs senare. Beslut om [återkrav](#) ska alltid fattas redan i samband med att stödet beviljas.

För minderårigas del kan eventuella återkrav riktas till barnens föräldrar. Innan ärendet avgörs ska du ta reda på att föräldrarna faktiskt har möjlighet att ansvara för sitt barns försörjning. Kontrollera deras årsinkomst och tillgångar i beskattningsuppgifterna och be dem vid behov om en utredning. Om föräldrarna är långvariga utkomststöds kunder görs inget återkrav.

Läs mer om återkravsförfarandet och [försörjningsplikten](#).

1.7.15.2 Avslag på ansökan om grundläggande utkomststöd

Då en kunds ansökan om stöd handläggs görs en kalkyl över hans inkomster och tillgångar. Ansökan om grundläggande utkomststöd avslås om kalkylen visar att kundens inkomster och tillgångar som beaktas i det grundläggande utkomststödet överstiger hans utgifter. Däremot kan en ansökan om utkomststöd inte avslås för en längre kommande tid än en månad.

I vissa fall avslås ansökan av särskilda skäl:

- Om kunden trots begäran inte inom tidsfristen lämnar in de nödvändiga uppgifter som behövs för att ansökan ska kunna avgöras (bl.a. kontoutdrag, inkomstuppgifter).
- Då grundläggande utkomststöd har beviljats i brådskande ordning kan fortsatt stöd inte beviljas om kontoutdrag saknas, även om övriga bilagor har lämnats in.
- Till asylsökande utan hemkommun, som är registrerade vid en flyktingförläggning, beviljas inte grundläggande utkomststöd. Flyktingförläggningarna garanterar de asylsökandes försörjning.
- Grundläggande utkomststöd beviljas inte till en person som är bosatt utomlands för kostnader som uppkommit utomlands.

1.7.15.3 Mottagare av beslutet

När ett ärende som gäller en myndig sökande har avgjorts skickas beslutet alltid till den sökande själv. Då den sökande har en intressebevakare eller en intressebevakningsfullmäktig skickas beslutet även till dem.

Om beslutet innehåller en betalningsförbindelse, skickas även denna till den sökande. Betalningsförbindelsen skickas inte i två exemplar. Om den sökande exempelvis har en intressebevakare ska man i brevet som går till intressebevakaren meddela att en betalningsförbindelse har beviljats.

På begäran av den förordnade intressebevakaren eller intressebevakningsfullmäktigen kan betalningsförbindelsen i stället för till den sökande skickas till intressebevakaren eller intressebevakningsfullmäktigen.

Om den sökande har spärrmarkering ska du följa punkten om avgörande av förmåner i anvisningarna om spärrmarkering.

Minderårig som bor ensam eller med annan person

Om en minderårig person bor ensam eller hos någon annan person än sin förälder eller sina föräldrar, skickas beslutet till barnet och till den förälder eller de föräldrar som är barnets vårdnadshavare. Barnets beslut får inte skickas till en förälder som inte är barnets vårdnadshavare. Om en minderårig sökande är gift skickas beslutet endast till den sökande själv. Om den minderåriga har ett barn och inte är gift, får barnets eller den eventuella partners uppgifter inte avslöjas till de föräldrar som är vårdnadshavare för den sökande.

Om beslutet innehåller en betalningsförbindelse skickas även betalningsförbindelsen till den minderåriga. Betalningsförbindelsen skickas inte till vårdnadshavaren.

Om den sökande har spärrmarkering ska du följa punkten om spärrmarkering och avgörande av förmåner i anvisningarna om spärrmarkering. Beakta att beslutet om spärrmarkeringen kan ha fattats på grund av vårdnadshavaren och att man i sådana fall inte får lämna ut uppgifter om barnet till vårdnadshavaren./Ratkaisutyö/Menettelyohjeet/Turvakielto/Turvakielto.dita

1.7.16 Primära förmåner och FPA:s tjänster

Primära förmåner

Utkomststödet är ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas i sista hand. FPA ska vid behov ge anvisningar och råd till kunden om FPA:s förmåner och uppmana kunden att söka primära sociala förmåner och andra förmåner.

Målet är, att när det grundläggande utkomststödet handläggs, ska kundens rätt till andra förmåner vara utredd eller förmånerna vara beviljade. [Förmånerna beaktas som inkomst](#) i samband med utkomststödet. Om kunden eller någon av familjemedlemmarna saknar förmåner som de har rätt till ska kunden uppmanas att ansöka om dem.

Om en ansökan om primära förmåner inte har lämnats in eller om det inte kan göras upp ett avgörande om dem före utkomststödsbeslutet, fattas ett beslut om utkomststöd för en månad. Också kvittningsbegäranden och betalningsyrkanden görs upp för förmåner som kunden och familjemedlemmarna har ansökt om eller för emotsedda förmåner från FPA eller andra inrättningar.

Om en kund efter den första förmånsperioden ansöker om grundläggande utkomststöd och trots begäran fortfarande inte har lämnat in någon ansökan om en primär förmån eller någon utredning om beloppet av en primär förmån, begärs en förklaring till kundens förfarande. För en kund och hans familj kan beslut om grundläggande utkomststöd fattas endast för en månad i taget, om kunden inte har ansökt om primära förmåner.

FPA:s tjänster

Om man vid handläggningen av ansökan om utkomststöd märker att kunden har en svår livssituation, till exempel problem med hälsan, livshanteringen eller försörjningen, kan kunden ha nytta av FPA:s tjänster. Man ska alltid ta i beaktande kundens eller

familiens helhetssituation. Om man oroar dig över en kunds situation ska man kontakta kunden och ta upp saken med hen. Om det är uppenbart att kunden har behov av FPA:s handlednings- och rådgivningstjänster ska du boka tid åt kunden. Kunden kan till exempel behöva hjälp med att ansöka om primära FPA-förmåner.

Kunden hänvisas till kommunen om hen bedöms vara i behov av [socialvårdstjänster](#).

1.8 Utbetalning

Grundläggande utkomststöd betalas ut den första bankdagen i månaden. Stöd som betalas till hyresvärdar betalas också enligt detta.

Om rätt till utkomststöd uppkommer, och stödet inte hinner betalas ut den normala betalningsdagen, syns betalningen på kundens konto inom två bankdagar efter att beslutet meddelades.

Läs mer om utbetalning av utkomststödet, återbetalningar av stöd och återbetalning av förmån som betalats in på fel persons konto etc.

1.8.1 Utbetalning i flera poster

Det grundläggande utkomststödet betalas i regel ut i sin helhet på en gång. Det är dock möjligt att dela upp utbetalningen i två eller fyra lika stora poster, då stödet betalas till kunden. Betalningsdagarna är då den 1:a, 9:e, 16:e och 23:e dagen i månaden. Den första posten betalas i regel ut den första bankdagen i månaden. Grundläggande utkomststöd som betalats någon annan dag än den normala utbetalningsdagen betalas för den retroaktiva tiden alltid ut i en post.

Syftet med utbetalning i flera poster är att stödja den sökande i hanteringen av den ekonomiska situationen. Detta kan göras med kundens samtycke. Utbetalning av stödet i flera poster ska avtalas för minst en månad åt gången. Överenskommelsen gäller också vid senare avgöranden ifall kunden inte begär att sättet för utbetalning ska ändras. Utbetalning i flera poster ändras inte mitt i en månad.

Läs mer om utbetalning i flera poster.

1.8.2 Betalningsförbindelser

En betalningsförbindelse är en handling genom vilken FPA förbinder sig att på den sökandes vägnar betala kostnaderna för en produkt eller tjänst som definieras i betalningsförbindelsen. En betalningsförbindelse är en betalningsform. Med betalningsförbindelsen säkerställer man att den sökande faktiskt får den tjänst eller produkt hen behöver. Betalningsförbindelsen kan täcka produktens eller tjänstens pris helt eller delvis. Serviceproducenten eller någon annan aktör kan fakturera FPA för den produkt eller tjänst som anges i betalningsförbindelsen. En betalningsförbindelse kan beviljas den sökande eller den sökandes familjemedlemmar. Förbindelsen fogas i regel till det förmånsbeslut som skickas till den sökande. Läs mer om [meddelande av beslut](#). Användningen av betalningsförbindelsen förutsätter att man styrker sin identitet. Inga växelpengar betalas tillbaka när man använder betalningsförbindelser.

Om den sökande har en intressebevakare skickas förbindelsen i regel bara till den sökande. Intressebevakaren får i beslutet uppgift om betalningsförbindelsen. På begäran av intressebevakaren eller intressebevakningsfullmäktigen kan

betalningsförbindelsen i stället för till kunden skickas till intressebevakaren eller intressebevakningsfullmäktigen.

Användningen av betalningsförbindelsen förutsätter att man styrker sin identitet. Inga växelpengar betalas tillbaka när man använder betalningsförbindelser.

Betalningsförbindelser kan exempelvis beviljas för följande utgifter:

- Livsmedel, läs mer om processen för betalningsförbindelse för livsmedel.
- Läkemedelskostnader, läs mer om processen för allmänna läkemedelsärenden och processen för centraliserade läkemedelsärenden.
- Kostnaderna för tandtekniskt arbete vid protetisk tandvård. Läs mer om processen för tandproteser.
- Kostnader för glasögon och ögonläkare. Läs mer om processen för optikertjänster, alla handläggare och processen för optikertjänster, centraliserade handläggare.
- Hälso- och sjukvårdsresor, tåg- och flygresor, bussresor och taxiresor.
- Identitetshandlingar, läs mer om processen för identitetshandlingar.
- Flyttkostnader, läs mer om processen för flyttjänster.
- Hyresgaranti, läs mer om processen för hyresgaranti.
- Hemförsäkring, läs mer om processen för betalningsförbindelse för hemförsäkring.
- Säkerhet för elavtal, läs mer om processen för säkerhet för elavtal.

Betalningsförbindelser för livsmedel i brådskande situationer

I en brådskande situation kan nödvändigt stöd i sin helhet ges i form av betalningsförbindelser. Med den sökandes samtycke kan en betalningsförbindelse i brådskande fall beviljas för livsmedel. Be om den sökandes samtycke antingen muntligt eller skriftligt i samband med ansökan. Ett alternativ till betalningsförbindelsen är att stödet betalas in på ett bankkonto. Läs mer om [betalningsadress](#).

Läs också om [brådskande utkomststöd](#) och processen för betalningsförbindelse för livsmedel.

1.8.3 Betalningsadress

Det grundläggande utkomststödet betalas in på det konto som uppgetts av den sökande eller av en person som den sökande har befullmäktigat.

Ändringar i kontonummer görs på den sökandes anmälan. Den sökande kan meddela ändringar i kontonummer på blankett Y 121r, i e-tjänsten eller i vissa fall muntligt.

Det grundläggande utkomststödet kan också betalas till ett utländskt bankkonto.

Prepaid-kort

Utkomststöd kan betalas till ett prepaid-kort, om kunden inte har ett bankkonto eller identitetsbevis. FPA-förmånerna kan laddas på prepaid-kortet tills kunden har öppnat ett bankkonto.

Läs mer om användningen av prepaid-kort.

Lägg märke till att även andra aktörer kan bevilja ett prepaid-kort, exempelvis Brottsförhållningsmyndigheten. Läs mer om processen gällande utkomststöd för fångar.

Betalningsanvisning

I undantagsfall kan utkomststödet betalas som betalningsanvisning till en bank, om det är inte är möjligt att betala ut stödet på ett konto eller användningen av prepaid-kort inte är möjlig, och om kunden framför ett särskilt skäl till FPA.

Användningen av betalningsanvisning förutsätter att kunden har en postadress i Finland och ett identitetsbevis. Läs mer om användningen av betalningsanvisning.

1.8.4 Betalning till andra betalningsmottagare

I regel betalas det grundläggande utkomststödet in på det konto som den sökande uppgett. I vissa fall kan det grundläggande utkomststödet också betalas till andra betalningsmottagare.

1.8.4.1 Till intressebevakaren eller en intressebevakningsfullmäktig

Det grundläggande utkomststödet kan betalas till en intressebevakare, om domstolen eller förmyndarmyndigheten har förordnat en intressebevakare för att sköta stödtagarens ekonomiska ärenden. Det grundläggande utkomststödet kan också betalas till en intressebevakningsfullmäktig, om intressebevakningsfullmakten har fastställts.

Fördelning av utbetalningen då kunden eller partnern står under intressebevakning

Om det i en familj som får utkomststöd bor ett par som är sambor eller gifta, och den ena i paret står under intressebevakning, ska man utreda hur det utkomststöd som betalas ut ska fördelas. I dessa situationer görs först en gemensam kalkyl upp för familjen.

- Om det inte återstår något utkomststöd att betala ut slutförs beslutet enligt de allmänna anvisningarna och beslutet skickas för kännedom förutom till kunden också till intressebevakaren.
- Om det återstår utkomststöd att betala ut ska man ta reda på hur utkomststödet ska fördelas mellan den person som står under intressebevakning och hans partner. Innan kalkylen görs upp tar man reda på vilkendera som exempelvis står för boendekostnaderna. Separata kalkyler görs upp för båda. Läs mer om fördelning av utbetalning i intressebevakningsfall.
 - Om det återstår utkomststöd att betala ut endast till den ena parten slutförs beslutet enligt de allmänna anvisningarna och skickas för kännedom till intressebevakaren. Om det återstår utkomststöd att betala ut till den som är under intressebevakning kontrollerar man betalningsadressen av intressebevakaren.
 - Om det enligt kalkylen ska betalas ut utkomststöd till båda parterna fördelas det utkomststöd som betalas ut mellan dem båda. Läs mer om fördelning av utbetalning i intressebevakningsfall.

Läs mer om [grunddelens belopp](#) och [meddelande av beslut om utkomststöd](#).

1.8.4.2 Till hyresvärden

De boendeutgifter som omfattas av det grundläggande utkomststödet kan betalas till hyresvärden när det är fråga om hyres-, bostadsrätts- eller delägarbostad, om man fått ett skriftligt eller muntligt samtycke till detta av kunden. Kunden kan när som helst återkalla sitt samtycke.

Av särskilda skäl kan stödet betalas till hyresvärden också utan kundens samtycke. Ett sådant särskilt skäl kan till exempel vara att kunden försummat att betala hyran delvis eller helt och hållet under en månad i sitt nuvarande eller föregående hyresförhållande. Kunden ska ändå höras innan stödet börjar betalas till hyresvärden.

1.8.4.3 Till elbolaget på grund av försummelse

I allmänhet kan stödet betalas direkt till elbolaget endast med kundens samtycke. Av särskilda skäl kan stödet ändå betalas direkt till faktureraren utan kundens samtycke. Ett sådant särskilt skäl kan till exempel vara att elförsörjningen tidigare avbrutits, räkningar upprepade gånger inte betalats, att säkerheten för elavtal realiserats eller ett utlåtande av en yrkesutbildad person inom socialvården. Kunden hörs dock alltid innan betalningen överförs till faktureraren.

1.8.4.4 Till ett förmedlingskonto eller Virho-konto

En del välfärdsområden använder förmedlingskonton och en del har tagit i bruk systemet Virho. Via dessa sköter man kundernas ekonomiska ärenden. Kunden har inte dispositionsrätt till dessa konton. Om kunden i sin ansökan meddelar att stödet betalas till välfärdsområdets socialservice tar FPA kontakt med socialservicen och kontrollerar om det är fråga om ett förmedlingskonto eller Virho-konto och begär en betalningsadress.

Välfärdsområdets socialservice ska utfärda en separat handling av vilken det framgår om kundens förmån ska betalas till ett förmedlingskonto eller ett Virho-konto. Dessutom behövs kundens samtycke eller fullmakt.

Om kunden vill överföra utbetalningen tillbaka till sitt eget konto ska man vara i kontakt med kunden och fråga om man kunde fortsätta utbetalningen av utkomststödet till förmedlingskontot eller Virho-kontot. I dessa situationer kontrollerar man också om kunden har obetalda hyror. Utifrån sådana kan man vid behov överföra hyresbetalningen direkt till [hyresvärden](#) för att trygga boendet.

Om kunden vidhåller att utkomststödet ska betalas in på hens eget konto ska man

- diskutera en anmälan om oro med kunden och vid behov göra en anmälan
- betala in det grundläggande utkomststödet på kundens eget konto.

1.8.5 Betalning av räkningar

I regel ska den sökande själv betala räkningar för utgifter som hör till övriga grundutgifter. Av kunden begärs som bilaga till ansökan kopior av räkningarna. I regel skickas räkningarna inte tillbaka till kunden eftersom kunden har originalen själv. På

kundens begäran kan räkningar som gäller övriga grundutgifter också betalas direkt till faktureraren.

När kunden lämnar in en räkning som gäller och som förfaller till betalning under en redan beviljad förmånsperiod ska räkningen behandlas inom sju dagar från att den anlänt. Räkningen betalas till kundens konto inom två bankdagar efter att utgiften godkänts eller till faktureraren på räkningens förfallodag.

Läs mer om betalning av räkningar i specialsituationer i förmånsprocessen.

1.9 Samarbetet med välfärdsområdet

FPA och välfärdsområdet ska samarbeta för att trygga kundernas och deras familjers försörjning och deras möjligheter att klara sig själva. FPA ska vid behov handleda och förklara för personer som ansöker om grundläggande utkomststöd hur man söker sig till välfärdsområdets socialservice.

Om man vid handläggningen av det grundläggande utkomststödet upptäcker att det är nödvändigt att få socialvårdens syn på kundens situation kan man kontakta välfärdsområdets socialservice. [Samtidigt ska kunden informeras om detta.](#)

Samarbetet med socialvården kan i praktiken vara till exempel ett gemensamt möte med kunden, ett utlåtande från socialvården eller båda. Socialvården bedömer självständigt om det finns behov av [sektorsövergripande samarbete](#) eller [ett utlåtande av socialvården till FPA](#).

Behovet av samarbete kan också gälla kontakt med välfärdsområdet.

1.9.1 Bedömning av behovet av socialvård

FPA ska vid behov ge råd och förklara för kunden om FPA:s förmåner och tjänster. Vid behov ska kunden dessutom hänvisas till välfärdsområdets socialservice eller andra tjänster. Man ska alltid ta i beaktande kundens eller familjens helhetssituation. Först ska man utreda hur kundens situation kan förbättras med hjälp av FPA:s egna tjänster. Om man oroar dig över en kunds situation ska man kontakta kunden och ta upp saken med hen. Om det är uppenbart att kunden har behov av FPA:s handlednings- och rådgivningstjänster ska du boka tid åt kunden. Kunden kan till exempel behöva hjälp med att ansöka om primära FPA-förmåner.

I samband med handläggningen av det grundläggande utkomststödet kan det i följande situationer också framkomma behov av socialvård:

- Kunden har obetald hyra eller elektricitet för flera månader, särskilt då det gäller barnfamiljer.
- Den hyresgaranti som kunden beviljats realiserats upprepade gånger.
- Kunden går inte med på att ansöka om primära förmåner till exempel på grund av oförmåga.
- Kundens studier drar ut på tiden och hen beviljas inte längre studiestöd.
- Kunden har svårigheter att hushålla med pengar och man är tvungen att betala ut det grundläggande utkomststödet i flera omgångar eller det blir nödvändigt att använda ett förmedlingskonto.
- Kundens livssituation tyder på bl.a. kontinuerliga problem med spel eller rusmedel.
- Kunden får långvarig institutionsvård, dvs. över 6 månader, och man bedömer att hen till exempel på grund av sin ålder eller sitt hälsotillstånd inte klarar av att sköta

en eventuell flytt eller i övrigt sköta sina ärenden. Kunden har inte heller någon intressebevakare för ekonomiska ärenden att vända sig till.

Då FPA märker att boendekostnaderna är [oskäligt höga](#) och kunden uppmanas att skaffa en förmånligare bostad ska kunden uppmanas att kontakta kommunens boendeservice för att reda ut bostadsfrågan.

Om FPA:s egna handlednings- och rådgivningstjänster inte är tillräckliga för kunden och om du bedömer att kunden har behov av socialvård, ska du tala om saken med kunden. FPA kontaktar i allmänhet socialtjänsten med kundens samtycke och alltid på kundens begäran. I första hand ber man alltid kunden om samtycke innan en anmälan görs eller kontakt tas. I vissa nedan nämnda fall måste emellertid FPA, trots sekretessbestämmelserna, göra en anmälan till välfärdsområdet. I dessa situationer ska du konsultera din chef eller kompetenscentret innan anmälan.

Läs mer om hur man gör en anmälan.

1.9.2 Anmälningar till välfärdsområdet eller kommunen

FPA har skyldighet att hänvisa kunden till socialtjänsten, med kundens samtycke ta kontakt med socialtjänsten och i vissa situationer göra en anmälan till socialtjänsten utan att sekretessbestämmelserna förhindrar det:

- [Anmälan till välfärdsområdet enligt socialvårdslagen](#)
- [Barnskyddsanmälan till välfärdsområdet enligt barnskyddslagen](#)
- [Anmälan till kommunen enligt ungdomslagen](#)
- [Anmälan till välfärdsområdet enligt äldreomsorgslagen](#)

FPA har också skyldighet att lämna uppgifter till kommunen eller välfärdsområdet i situationerna nedan, även om kunden inte har behov av socialvård:

- [Anmälan i övriga fall där FPA måste skicka uppgifter till kommunen eller välfärdsområdet](#)

1.9.2.1 Anmälan till välfärdsområdet enligt socialvårdslagen

Om det vid handläggningen av ett utkomststödsärende framgår att kunden har ett uppenbart behov av socialvård, ska FPA enligt socialvårdslagen hänvisa kunden att söka socialservice hos välfärdsområdet eller, om kunden samtycker till det, kontakta den myndighet som ansvarar för välfärdsområdets socialservice, så att kundens stödbehov kan bedömas. Om samtycke inte kan fås och kunden är uppenbart oförmögen att svara för sin egen omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska en anmälan om behovet av socialvård utan dröjsmål göras till välfärdsområdet trots sekretessbestämmelserna.

Huruvida det finns ett uppenbart behov av socialvård övervägs i varje enskilt fall. Behovet kan framgå till exempel av ansökan och bilagorna till den, i kundservicesituationer eller av kontakter, telefonsamtal eller meddelanden från kunden. Kunden kan ha ett uppenbart behov av socialvård exempelvis i situationer då vardagen försvåras av hen har omfattande problem med livshantering, skulder för hyra och elektricitet, hyresgarantier som realiserar, olika beroenden såsom drog- eller

spelproblem, risk för att skada sig själv eller närstående, våld i nära relationer eller risk för detta.

I regel ska anmälan alltid göras i samråd med kunden utifrån samtal om den situation som väcker oro. Om detta inte är möjligt informeras kunden ändå alltid om en anmälan som gjorts utan samtycke. En anmälan som gjorts av någon annan myndighet befriar inte FPA från hänvisnings- och anmälningsskyldigheten. Om kundens uppenbara behov av socialvård fortsätter ska FPA vid behov kontakta välfärdsområdet på nytt. Detta ska i första hand göras med kundens samtycke eller vid behov också utan samtycke.

Om anmälan till välfärdsområdet har gjorts för att kunden har behov av stöd från socialvården och grunderna för anmälan har angetts, behöver FPA inte utifrån samma uppgifter göra en barnskyddsanmälan.

Läs mer om anmälan till välfärdsområdet enligt socialvårdslagen.

1.9.2.2 Barnskyddsanmälan till välfärdsområdet enligt barnskyddslagen

FPA:s personal är vid behov, också utan kundens samtycke och trots sekretessbestämmelserna, skyldig att utan dröjsmål göra en barnskyddsanmälan till välfärdsområdet. Barnskyddsanmälan enligt barnskyddslagen ska göras om FPA:s personal i sitt arbete fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds. Den person som fått kännedom om det eventuella behovet av barnskydd är skyldig att göra en barnskyddsanmälan. Du kan konsultera din chef eller kompetenscentret innan du gör en barnskyddsanmälan. I ärenden som involverar barn kan man vid behov också konsultera välfärdsområdets barnskydd anonymt.

Anledningen till barnskyddsanmälan kan till exempel vara att

- barnets behov försummas, barnet överges, misshandlas eller utnyttjas sexuellt, eller att det finns misstanke om eller risk för detta
- man i övrigt noterat okunnighet eller brister i vården av eller omsorgen om barnet som äventyrar barnets välbefinnande
- den vuxna som tar hand om barnet har missbruksproblem eller mentala problem, är utmattad eller försummar att ta hand om sig själv, eller även att det saknas ett stödnätverk i vardagen om det kan äventyra barnets välbefinnande
- barnet använder rusmedel, har mentala problem, visar brottsbenägenhet eller är självdestruktivt.

En barnskyddsanmälan görs alltid i barnets eller barnens namn. Anmälan görs för varje enskilt barn. Föregripande barnskyddsanmälan (gäller ett ofött/ofödda barn) görs i den gravida personens namn. I första hand ska anmälan alltid göras i samråd med barnet eller föräldrarna utifrån samtal om den situation som väcker oro. Anmälan ska dock alltid göras utan dröjsmål, även om samtycke inte fås. Inhämmandet av samtycket får inte fördröja anmälan så att barnets situation äventyras. Kunden ska informeras om en anmälan som gjorts utan hans samtycke.

I brådskande fall ska du göra barnskyddsanmälan genom att kontakta välfärdsområdets socialservice.

I anmälan registreras

- anledningen till anmälan; motiveringar, orsaker och händelser som föranlett anmälan
- uppgift om huruvida barnet eller barnets vårdnadshavare har informerats om att FPA gör en anmälan
- anmälarens namn och kontaktuppgifter ifall ytterligare uppgifter behövs.

Läs mer om anmälan till välfärdsområdet enligt barnskyddslagen.

1.9.2.3 Anmälan till kommunen enligt ungdomslagen

Kommunen kan som en del av sitt ungdomsarbete ordna uppsökande ungdomsarbete. Syftet med det uppsökande ungdomsarbetet är att nå unga som är i behov av stöd och hjälp samt att hjälpa dem att anlita sådana tjänster och övrigt stöd som främjar deras utveckling, självständighetsprocess, livskompetens och möjligheter att få utbildning och komma in på arbetsmarknaden.

För det uppsökande ungdomsarbetet kan FPA lämna ut identifierings- och kontaktuppgifter för en ung person under 29 år till personens hemkommun. Dessa uppgifter är namn, personbeteckning, adress, telefonnummer, e-postadress eller annan kontaktinformation. Några andra uppgifter än de ovannämnda får inte lämnas ut för det uppsökande ungdomsarbetet. I första hand ska en anmälan göras med kundens samtycke och utifrån samtal om den situation som väcker oro. Vid behov kan en anmälan göras också utan kundens samtycke, om man utifrån de erhållna uppgifterna bedömer att den unga behöver stöd för att få del av de tjänster hen behöver. Av anmälan ska framgå att uppgifterna lämnas ut med stöd av 11 § i ungdomslagen. Kontaktuppgifterna till det uppsökande ungdomsarbetet kan sökas med kommunens namn på webbplatsen www.entit.fi.

En anmälan för det uppsökande ungdomsarbetet ersätter inte skyldigheten att göra en barnskyddsanmälan eller en anmälan enligt socialvårdslagen om den ungas behov av stöd. Om någondera av dessa anmälningar redan har gjorts till kommunen och den ungas situation inte har förändrats väsentligt sedan dess, behöver en separat anmälan inte göras för det uppsökande ungdomsarbetet. Eftersom en anmälan enligt socialvårdslagen i regel täcker de anmälningssituationer enligt ungdomslagen som beskrivs ovan, ska kommunens socialvård i första hand kontaktas genom en anmälan enligt socialvårdslagen utifrån de kriterier för anmälan som anges i den.

Läs mer om anmälan till kommunen enligt ungdomslagen.

1.9.2.4 Anmälan till välfärdsområdet enligt äldreomsorgslagen

Trots sekretessbestämmelserna kan FPA med stöd av den så kallade äldreomsorgslagen göra en anmälan till välfärdsområdet om en äldre person vars fysiska, kognitiva, psykiska eller sociala funktionsförmåga är nedsatt på grund av sjukdomar eller skador som har uppkommit, tilltagit eller förvärrats i och med hög ålder, eller på grund av degeneration i anslutning till hög ålder. En anmälan kan göras om personen är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet. Anmälan ska göras i samråd med kunden och utifrån samtal om den situation som väcker oro. Eftersom en anmälan enligt socialvårdslagen i regel täcker de anmälningssituationer som avses i äldreomsorgslagen, ska välfärdsområdets socialservice i första hand kontaktas genom en anmälan enligt socialvårdslagen utifrån

de kriterier för anmälan som anges i den. Läs mer om [anmälan till välfärdsområdet enligt socialvårdslagen](#) och anmälan till välfärdsområdet enligt äldreomsorgslagen.

1.9.2.5 Anmälan i övriga fall där FPA måste skicka uppgifter till kommunen eller välfärdsområdet

Även om en kund inte av andra skäl har behov av socialvård har FPA en skyldighet att meddela kommunen eller välfärdsområdet i följande fall:

- Om det finns ett beslut om att kundens grunddel sänks. Välfärdsområdet ska upprätta en plan för att hjälpa kunden att klara sig på egen hand. Anmälan görs automatiskt när kundens grunddel har sänkts.
- Om en kund som inte fyllt 25 år under de senaste fyra månaderna haft utkomststöd som sin huvudsakliga inkomstkälla eller om en kund som fyllt 25 år under de senaste tolv månaderna haft utkomststöd som sin huvudsakliga inkomstkälla. Välfärdsområdet ska upprätta en aktiveringsplan för kunden. Anmälan skickas automatiskt.
- Om en invandrare har fått utkomststöd i två månader eller mer och
 - hen vistas i landet med ett uppehållstillstånd som beviljats för resa eller annan jämförbar kortvarig vistelse, eller
 - hens uppehållsrätt är registrerad eller
 - hen har beviljats uppehållskort.

Anmälan görs till personens hemkommun och den skickas automatiskt.

Anmälan görs inte gällande invandrare som står till arbetsmarknadens förfogande eller annars omfattas av arbets- och näringsbyråns TE-tjänster.

1.9.3 Sektorsövergripande tjänster

FPA och välfärdsområdet ska samarbeta kring kundens ärende. FPA och välfärdsområdet kan också ordna ett gemensamt möte med kunden. Ett möte på initiativ av FPA eller välfärdsområdet förutsätter kundens samtycke.

Kunden har också rätt att begära möjlighet till ett gemensamt möte. Ett gemensamt möte ska ordnas om begäran inte är uppenbart ogrundad. Begäran kan vara uppenbart ogrundad till exempel om kunden inte har något ärende som är anhängigt hos FPA eller socialvården och hen inte på något sätt har motiverat behovet av att sköta något ärende. Begäran kan vara ogrundad också ifall det redan tidigare har ordnats ett möte med kunden i samma ärende och ingen ny utredning har lagts fram i ärendet. Man bör dock fatta beslut till kundens fördel då man bedömer om begäran är ogrundad eller inte, och behovet kan vid behov bedömas i samarbete med välfärdsområdet.

Om kunden ber om ett gemensamt möte med FPA och välfärdsområdet ska försäkringsdistriktet och välfärdsområdet lokalt komma överens om det praktiska genomförandet. För de praktiska arrangemangen svarar i princip den myndighet som lägger fram förslaget eller tar emot kundens begäran. Vissa möten kan också genomföras på distans.

Ett gemensamt möte ska ordnas inom sju vardagar från det att kunden gjort en begäran om detta till FPA.

1.9.4 Utlåtande från socialvården

Välfrädsområdet socialservice kan ge ett utlåtande om kunden till FPA i anslutning till behandlingen av ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd.

Socialvården kan ge sitt utlåtande på olika sätt. Det finns ingen bestämd form för utlåtandet. Även information som fåtts per telefon kan vara ett utlåtande. Det avgörande är inte hur saken rubriceras, utan den syn som en sakkunnig inom socialvården har på situationen och de åtgärder som krävs.

Om det är fråga om en bilaga som FPA begärt för att avgöra ansökan, är det fråga om en utredning, inte ett utlåtande. Behandlingen av en utredning avviker bland annat i att en utredning kan begäras trots att den sökande invänder och i att en utredning inte innehåller ställningstaganden om innehållet i avgörandet. Välfrädsområdet hör inte heller kunden på grund av utredningen, utan det är FPA:s uppgift om det behövs i situationen.

Socialvården ska höra kunden innan den ger ett utlåtande samt informera kunden om vilka uppgifter utlåtandet innehåller och om syftet med utlåtandet. FPA övervakar inte välfrädsområdenas förfarande i anslutning till hörandet. Det är viktigt för FPA att få ta del av den syn som en sakkunnig inom socialvården har på saken, så att kundens situation blir skött på bästa möjliga sätt.

Utlåtandet kan gälla

- kundens omständigheter och en situation som har betydelse då FPA bedömer [beloppet av nödvändiga övriga grundutgifter](#).
- faktorer som påverkar [sänkningen av kundens grunddel](#) eller
- [behovet av att handlägga beslutet som brådskande](#).

Begäran om utlåtandet och utlåtandet som ges ska handla om omständigheterna, situationen eller behovet, inte om frågor som är nödvändiga med tanke på ansökan. I så fall är det fråga om en tilläggsutredning, som ska begäras skilt. En sådan begäran ska alltid besvaras.

Utlåtandet får inte innehålla uppgifter som inte behövs för att avgöra ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd. Välfrädsområdena bedömer själva huruvida en uppgift behövs.

Utlåtandet är inte bindande för FPA, men FPA ska beakta den utredning som getts i utlåtandet när man fattar beslut om grundläggande utkomststöd. Utgångspunkten är att man ska handla i enlighet med utlåtandet i frågor som ansluter till socialvårdens prövning av ärendet och dess innehåll. FPA kan avvika från utlåtandet till exempel i en situation där det leder till ett lagstridigt beslut om man handlar i enlighet med utlåtandet. Se även [Anmälningar till välfrädsområdet eller kommunen](#).

Också FPA kan begära ett utlåtande av välfrädsområdet i en fråga som gäller socialvården. Det är skäl att överväga noga om man ska utnyttja denna möjlighet. Det är i allmänhet inte tillrådligt att begära ett utlåtande mot kundens uttryckliga vilja. Vid behandlingen av ärendet ska man försöka se till att kunden är medveten om hur behandlingen framskrider och om att det finns ett behov av att begära ett utlåtande. Om det är möjligt att göra det i anslutning till skötseln av ärendet ska man informera kunden om att det finns ett behov av ett utlåtande. Man behöver dock inte särskilt informera kunden eller begära samtycke. Kunden får information om att ett

utlåtande har begärts i anslutning till att välfärdsområdet hör kunden. I FPA:s beslut ingår dessutom information om att man har fått ett utlåtande och vilken inverkan det har. Om kunden motsätter sig att ett utlåtande begärs kan ärendet avgöras utifrån de tillgängliga uppgifterna. Ett utlåtande som har begärts med kundens medverkan påverkar handläggningstiden på samma sätt som en [tilläggsutredning](#).

När FPA ber om en handling eller någon annan utredning för att avgöra en ansökan, är utredningen inte ett utlåtande. Socialservicen lämnar utredningen som har begärts utan att ta ställning till hur ärendet ska avgöras.

Ett utlåtande kan ges skriftligt eller muntligt till exempel i anslutning till sektorsövergripande samarbete. Om innehållet i utlåtandet är oklart eller motiveringen är bristfällig, kan FPA begära en precisering av utlåtandet. Det kan vara nödvändigt att ta kontakt när brister i ett utlåtande har betydelse för hur ett ärende avgörs, till exempel om FPA:s handläggare har en annan uppfattning än den som förs fram i utlåtandet. Om utlåtandet bekräftar den uppfattning som FPA:s handläggare har eller om ärendet avgörs till fördel för den sökande, finns det inget behov av ytterligare motivering.

1.10 Justering av beslut

Utkomststödet justeras om det sker eller har skett förändringar i den sökandes eller familjens förhållanden eller i behovet av stöd efter att beslutet har meddelats.

Vanliga situationer då utkomststödet justeras är exempelvis:

- när ett barn föds till familjen
- man flyttar ihop eller isär
- ett barn blir myndigt
- man får inkomster efter att beslutet om utkomststöd meddelats.

Förfarandet i justeringssituationen skiljer sig beroende på om ändringsbehovet beror på

- [förvärvsinkomst](#), [förmånsinkomst](#) eller [annan inkomst](#), eller
- [annan förändring i förhållandena](#).

1.10.1 Justeringsförfarande

Beslutet kan justeras antingen

- utifrån kundens ansökan eller kontakt, eller
- på FPA:s initiativ, exempelvis utifrån uppgifter man fått från inkomstregistret eller arbetspensionsanstalten.

Kundens samtycke krävs inte för att en justering av beslutet ska kunna göras. I samband med justeringsförfarandet ska man ändå se till att ärendet utreds tillräckligt och vid behov höra kunden.

Justeringen kan inverka på de betalningsförbindelser som beviljats. Läs mer om om förmånsprocessen.

1.10.1.1 Utredning av ärenden

Till exempel i följande situationer ska man begära tilläggsutredningar av kunden:

- den sökande flyttar ihop eller isär
- oklarheter om huruvida det är fråga om ett samboförhållande eller ett gemensamt hushåll
- när de inkomster/tillgångar som den sökande har uppgett avviker väsentligt från dem som FPA känner till
- när grunden till inkomst som syns på kontoutdraget är oklar
- alltid när det inte finns tillräckligt med information om den sökandes förhållanden då justeringsbeslutet fattas.

1.10.1.2 Hörande av kunden

Kunden måste i regel höras om hur förändringen i förhållandena inverkar på det grundläggande utkomststödet, om hen inte själv har meddelat FPA att det har skett en förändring i förhållandena och om förändringen kan komma att inverka minskande på förmånens belopp.

Kunden ska höras exempelvis i följande fall:

- FPA har fått nya uppgifter och utredningar om kunden och kunden känner inte till vilka konsekvenser dessa har, t.ex. att de kan leda till att förmånen dras in, avslås antingen helt eller delvis eller att de annars kan påverka avgörande av ärendet i en riktning som är ofördelaktig för hen.
- Det finns motstridiga utredningar om kunden, till exempel på grund av att uppgifter som har getts för olika förmåner skiljer sig från varandra.

Kunden behöver inte höras, om det är uppenbart onödigt eller om hörandet kan medföra olägenheter för kunden. Det är exempelvis inte nödvändigt att höra kunden i följande fall:

- uppgiften om en förändring i kundens förhållanden kommer från kunden själv eller då förändringen framgår av de bilagor som kunden har lämnat in, t.ex. inkomstuppgifter.
- kunden har beviljats en primär förmån
- uppgiften har lämnats till FPA av någon annan myndighet, t.ex. beskattningsuppgifter eller uppgifter i inkomstregistret
- kunden i samband med någon annan FPA-förmån har lämnat den uppgift som behövs
- den fördröjning av handläggningen av ärendet som ett hörande medför skulle orsaka betydande olägenhet med tanke på kundens hälsa, t.ex. i situationer som gäller brådskande stöd
- beslutet justeras till kundens fördel.

1.10.2 Justering på grund av förmånsinkomst

Om det har gjorts upp en indrivningsplan, dvs. kvittning ur emotsedd förmån, görs i allmänhet ingen justering eller beaktande av inkomsten i efterhand, utan förmånen kvittas mot utkomststödet. En justering görs eller inkomsten beaktas i efterhand om

planen inte täcker hela den retroaktiva tiden eller om den förmån som betalas för retroaktiv tid är större än den kvittning som hänför sig till utkomststödet.

Se också [plan för indrivning, dvs. kvittning ur emotsedd förmån](#).

Läs mer om att [beakta inkomst i efterhand](#) och [justering av inkomst för betalningsmånaden](#).

1.10.2.1 Förmånsinkomsten hänför sig till en månad för vilken utkomststöd redan har betalats ut

Om man inte kände till någon förmånsinkomst när beslutet om utkomststöd fattades kan den under vissa omständigheter beaktas i efterhand, ifall kunden ansöker om utkomststöd inom de följande två kalendermånader som följer på beslutet. Om FPA inte känner till förmånsinkomsten då beslutet om utkomststöd fattas kan förmånsinkomsten också beaktas i beslutet för den månad då inkomsten betalas ut om beslutet i fråga samtidigt justeras.

Läs mer om att [beakta inkomst i efterhand](#) och [justering av inkomst för betalningsmånaden](#).

1.10.2.2 Förmånsinkomsten hänför sig till en månad för vilken utkomststöd inte har betalats ut

Det grundläggande utkomststödet justeras från och med början av den månad då den andra förmånen betalades ut.

1.10.3 Justering på grund av förvärvsinkomst

Om man inte kände till någon förvärvsinkomst när beslutet om utkomststöd fattades kan den under vissa omständigheter beaktas i efterhand, ifall kunden ansöker om utkomststöd inom de följande två kalendermånader som följer på beslutet. Om FPA inte känner till förvärvsinkomsten då beslutet om utkomststöd fattas kan förvärvsinkomsten också beaktas i beslutet för den månad då inkomsten betalas ut om beslutet i fråga samtidigt justeras. Med förvärvsinkomst avses till exempel lön av lönearbete eller företagsverksamhet, arvoden och andra inkomster som grundar sig på arbete.

Läs mer om att [beakta inkomst i efterhand](#) och [justering av inkomst för betalningsmånaden](#).

1.10.4 Justering på grund av övriga inkomster

Utöver förmåns- och förvärvsinkomster kan kunden också ha övriga inkomster. Kunden kan exempelvis få mer än små bidrag av sina föräldrar eller spelvinster. Om man inte kände till någon övrig inkomst när beslutet om utkomststöd fattades kan den under vissa omständigheter beaktas i efterhand, ifall kunden ansöker om utkomststöd inom de följande två kalendermånader som följer på beslutet. Om FPA inte känner till den övriga inkomsten då beslutet om utkomststöd fattas kan den också beaktas i beslutet för den månad då inkomsten betalas ut om beslutet i fråga samtidigt justeras.

Läs mer om att [beakta inkomst i efterhand](#) och [justering av inkomst för betalningsmånaden](#).

1.10.5 Justering på grund av annan förändring i förhållandena

När det sker andra förändringar i förhållandena än inkomstförändringar justeras det grundläggande utkomststödet från och med den tidpunkt då förändringen inträffade.

Typiska fall är förändringar i familjestorleken på grund av ett barns födelse eller ett dödsfall eller för att man har flyttat ihop eller isär. En kund behöver inte höras i samband med födelsen av ett barn eller ett dödsfall, eftersom FPA får de uppgifter som behövs från befolkningsdatasystemet.

Exempel

Ett beslut om utkomststöd för januari har fattats för den sökande och hans maka. Familjen har fått ett barn 17.1, och därför görs en justering från 17.1. Vid justeringen beaktas grunddelen för barnet för tiden 17.1–31.1. Barnbidraget för barnet beaktas som inkomst enligt betalningsdagen. I det här fallet sker justeringen till kundens fördel, och därför behövs inget hörande.

1.11 Rättelse av beslut

Ett beslut kan vara felaktigt vid den tidpunkt det meddelas på grund av ett sak- eller skrivfel. Vid rättelse av ett fel i beslutet tillämpas i regel förvaltningslagens bestämmelser. Ett undantag är dock felsituationer som beror på kundens svikliga förfarande, dvs. fusk. Läs mer om [försummelse av anmälningsskyldigheten](#).

Beslutet kan rättas till exempel om

- den sökande bor i ett gemensamt hushåll och FPA inte har beaktat partnern i beslutet, även om den sökande meddelat om förändringen i förhållandena
- man i avgörandet inte beaktat en inkomst den sökande meddelat, som betalats redan vid tidpunkten för beslutet
- den sökande eller en familjemedlem vistas utomlands en längre tid och man trots anmälan inte beaktat detta vid FPA.

En rättelse av sakfel ska särskiljas från en [justering](#), som det föreskrivs om i lagen om utkomststöd

Rättelse av fel i ett beslut ska också hållas i sär från omprövningsförfarande. Rättelse av fel ska göras i första hand, i förhållande till sökande av ändring. Ett fel i ett beslut kan rättas även om kunden har [överklagat beslutet](#). Besvärsinstansen bör meddelas om att ett rättelseärende är under behandling och att ett beslut rättats.

1.11.1 Rättelse av sakfel eller fel i förfarandet

Det är fråga om sakfel eller fel i förfarandet i följande situationer:

1. Beslutet grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning. Det är fråga om en oriktig utredning exempelvis då man i beslutet inte har beaktat inkomster som har funnits vid den tidpunkt då ansökan avgjordes.
2. Beslutet grundar sig på uppenbart oriktig tillämpning av lag. Det är fråga om uppenbart oriktig tillämpning av lag exempelvis då man som inkomst har beaktat sådana förmåner som inte ska beaktas som inkomst enligt lagen om utkomststöd.
3. Det har skett ett fel i förfarandet när beslutet fattades. Det har ett skett ett fel i förfarandet exempelvis då den sökandes grunddel har sänkts utan att hen getts tillfälle att bli hörd i ärendet.
4. Det har tillkommit sådan ny utredning i ärendet som väsentligt kan påverka beslutet.

Det är fråga om ett sakfel i beslutet om beslutet var felaktigt redan när det meddelades, till exempel för att hyresbeloppet som beaktades var fel. Felet kan ha uppstått på grund av antingen FPA:s eller kundens förfarande. Om felet har skett på grund av kundens förfarande, följer man ändå anvisningarna för justering av beslut. Läs mer om [försummelse av anmälningsskyldigheten](#).

1.11.1.1 Rättelse av beslut till kundens fördel

En rättelse av beslutet till kundens fördel görs utan hörande eller samtycke av kunden genast när felet upptäcks. Felet i kundens beslut rättas så att beslutet motsvarar den faktiska situationen och i beslutsmotiveringen anges varför ärendet har behandlats på nytt.

1.11.1.2 Rättelse av beslut till kundens nackdel, när rättelsebehovet inte beror på den sökandes eget förfarande

För rättelse av beslut till kundens nackdel behövs kundens samtycke, när rättelsebehovet inte beror på kundens eget förfarande. När samtycke av kunden begärs ska man redogöra för felet och förklara vilka konsekvenser en rättelse har för kunden. Om kunden samtycker till att sakfelet rättas, ska det felaktiga beslutet rättas och i motiveringen anges varför ärendet har behandlats på nytt. Den felaktigt utbetalda förmånen återkrävs inte. Eventuellt inkomstöverskott som uppstår kan från fall till fall enligt prövning [överföras](#) till de följande månaderna.

Om kunden inte ger sitt samtycke, får beslutet inte rättas till hans nackdel för den tid för vilken utkomststöd redan har betalats. Förmånen kan ändå justeras från och med den första dagen för vilken utkomststöd inte har betalats ut, genast när felet har märkts och kunden har hörts i ärendet.

1.11.1.3 Rättelse av beslut till kundens nackdel, när det är fråga om ett uppenbart fel som beror på den sökandes eget förfarande

I de här situationerna är det i allmänhet fråga om bidragsfusk och man tillämpar anvisningarna för justering av beslut. Läs mer om [försummelse av anmälningsskyldigheten](#).

1.11.2 Skrivfel och rättelse av det

Med skrivfel avses ett uppenbart skriv- eller räknefel eller annat därmed jämförbart tydligt fel. Skrivfelet ska rättas förutom om korrigerandet av det skulle leda till ett oskäligt slutresultat för kunden och felet inte har orsakats av kundens förfarande. Vid rättelse av skrivfel följer man anvisningen för skriv- och räknefel.

1.12 Återkrav

I princip gäller återkravsförbud i fråga om det grundläggande utkomststödet, dvs. stödet återkrävs i regel inte av kunden. Det är möjligt att återkräva utkomststöd endast i de situationer som anges i lagen om utkomststöd. Även då förutsätts det att det inte finns hinder för återkrav och att förutsättningarna för återkrav uppfylls. En ansökan om utkomststöd kan inte avslås på den grunden att ett tidigare beviljat utkomststöd skulle kunna återkrävas.

Grundläggande utkomststöd som beviljats en familj kan i regel återkrävas av den ersättningskyldiga i sin helhet. I vissa fall återkrävs stödet ändå endast delvis och då fördelas stödet per antal familjemedlemmar om inget annat anges:

- Om det i familjen (enligt definitionen i lagen om utkomststöd) finns personer som inte omfattas av den ersättningskyldigas försörjningsplikt kan inte de här personernas andel av det grundläggande utkomststöd som beviljats återkrävas av den ersättningskyldiga.
 - Det är fråga om en sådan situation t.ex. gällande samboende par eller då det i en och samma familj (enligt definitionen i lagen om utkomststöd) finns barn till den ena partnern.
- Om återkravet grundar sig på försummelse av försörjningsplikt, kan man av den försörjningspliktiga återkräva det grundläggande utkomststödet bara till den andel som gäller de personer för vilka försörjningsplikten har försummats.

Om återkravet däremot beror på att kunden uppsåtligen lämnat vilseledande uppgifter eller försummat sin anmälningsskyldighet, kan hela det utkomststöd som därför felaktigt beviljats familjen återkrävas av kunden, oavsett om hen är försörjningspliktig i förhållande till sina familjemedlemmar.

Det slutliga beslutet om återkrav fattas av förvaltningsdomstolen på ansökan av FPA. Ansökan till förvaltningsdomstolen görs oberoende av om kunden fortfarande får grundläggande utkomststöd eller inte. Utkomststöd kan också återkrävas genom kvittning mot en emotsedd förmån, och då behövs inte förvaltningsdomstolens beslut i ärendet.

Läs mer om processeen gällande återkrav av utkomststöd och utbildning om återkrav.

1.12.1 Plan för indrivning, dvs. kvittning ur en emotsedd förmån

Utkomststöd kan drivas in genom kvittning direkt ur en förmån som personen förväntas få. I så fall kräver återkravet inte något beslut av förvaltningsdomstolen. Förfarandet går under benämningen plan för indrivning. Med en emotsedd förmåns avses i detta sammanhang till exempel

- arbetslöshetsförmån
- allmänt bostadsbidrag
- pension
- underhållsbidrag
- bidrag eller
- annan inkomst, ersättning eller fordran, fortlöpande eller av engångsnatur.

Också en primär förmån som betalas från utlandet kan kvittas. Läs mer om plan för indrivning till utlandet.

Ärenden som gäller primära förmåner från FPA ska alltid avgöras först, om det är möjligt. Handläggningen av ansökan om utkomststöd får emellertid inte fördröjas på grund av detta.

Ett villkor för indrivningen är att utkomststödet har beviljats helt eller delvis som förskott mot en emotsedd förmån. När utkomststöd beviljas måste det av beslutet klart framgå vilken inkomst indrivningen exakt hänför sig till. Beslutet fattas i regel för en månad.

Fordringar kan drivas in endast till den del som de hänför sig till samma tid som utkomststöd har betalats för. De medel som återstår efter att utkomststödet har kvittats ska omedelbart betalas till utbetalaren av förmånen. Om både FPA och välfärdsområdet kräver betalning ur samma inkomst eller fordran ska inkomsterna eller fordringarna först betalas till FPA. De medel som återstår efter kvittningen av det grundläggande utkomststödet betalar FPA sedan till välfärdsområdet.

Den som betalar ut inkomst, ersättning eller fordran ska på förhand upplysas om att inkomsten, ersättningen eller fordran inte får betalas till kunden själv. Om ett meddelande om detta har skickats till utbetalaren i fråga minst två veckor före betalningsdagen har betalningen laglig verkan endast om den görs till FPA. Av meddelandet från FPA måste det framgå för vilken tid utkomststöd har betalats i förskott mot inkomsten i fråga.

Om den emotsedda förmånen har kvittats till det grundläggande utkomststödet beaktas som inkomst i kalkylen för kunden det förmånsbelopp som de facto återstår att betalas ut efter kvittningen.

Läs mer om plan för indrivning.

Plan för indrivning ur månatlig förmån

En plan för indrivning görs upp för den primära månatliga förmånen från och med den första månaden om kunden inte alls har ansökt om den primära förmånen eller om stödansökan är under behandling. Om det är fråga om en förmån som betalas av FPA ska man först utreda om det är möjligt att avgöra den primära förmånen innan beslutet om utkomststöd meddelas. När den primära förmånen har beviljats beaktas det regelbundna månadsbeloppet i kalkylen. En plan för indrivning görs upp också då den

primära förmånen justeras, om ansökan om justering ännu inte har lämnats in eller om ansökan om justering är under handläggning.

Plan för indrivning ur dagsbunden förmån

En plan för indrivning görs inte upp gällande dagsbundna förmåner (t.ex. arbetslöshetsdagpenning, sjukdagpenning och rehabiliteringspenning) för den första månaden för vilken den primära förmånen beviljats. Om den sökande inte har ansökt om någon primär dagsbunden förmån efter den första månaden eller ärendet ännu inte har avgjorts, görs en plan för indrivning upp för följande månad.

När den förmån som betalas per dag har avgjorts justeras beslutet om grundläggande utkomststöd vid behov vad gäller inkomsterna. Ett eventuellt inkomstöverskott överförs inte till följande månad. För de följande månaderna med utkomststöd beaktas den beviljade regelbundna förmån som betalas per dag som inkomst i enlighet med utbetalningsposterna.

Plan för indrivning ur övriga förmåner

Gällande andra än månatliga eller dagsbundna förmåner (t.ex. försäkringsersättning) görs en plan för indrivning upp från den dag då FPA får uppgift om att kunden har en emotsedd ersättning eller annan inkomst. Planen för indrivning tillämpas i beslutet tills inkomsten har betalats ut eller det har uppdagats att kunden inte kommer att få inkomsten i fråga. Till den del kunden får inkomsten själv beaktas den som inkomst i kalkylen för betalningsperioden. Se också [övriga inkomster](#).

1.12.2 Återkravssituationer

När grundläggande utkomststöd beviljas kan FPA samtidigt bestämma att utkomststödet eller någon del av det ska återkrävas av

- stödtagaren, om hen har inkomster eller tillgångar eller rätt till en förmån som tryggar försörjningen och som inte står till hens förfogande då stödet beviljas eller som hen inte av någon annan orsak kan använda då
- stödtagaren, om hen uppsåtligen har försummat skyldigheten att försörja sig
- stödtagaren, om stödet har beviljats till följd av deltagande i en strejk
- en person som är försörjningspliktig gentemot stödtagaren, om hen uppsåtligen har försummat sin försörjningsplikt.

I situationerna ovan är ett förordnande om återkrav som ingår i FPA:s beslut ett villkor för att förvaltningsdomstolen ska kunna fatta det egentliga beslutet om återkrav. Återkravet måste alltså uttryckligen ha nämnts i beslutet om grundläggande utkomststöd. Bestämmelsen kan inte införas i efterhand, efter att beslutet redan har meddelats. Av beslutet måste framgå av vem stödet ska återkrävas och på vilken grund.

Om beslutet att bevilja utkomststöd har grundat sig på vilseledande uppgifter som lämnats med uppsåtligen eller på uppsåtlig försummelse av anmälningsskyldigheten, kan det grundläggande utkomststödet återkrävas av den som försummat anmälningsskyldigheten, till den del beviljandet av utkomststöd av denna orsak har grundat sig på felaktiga uppgifter. Då förutsätts inte en separat bestämmelse om återkrav i beslutet. Läs mer om [skyldigheten att lämna uppgifter och om anmälningsskyldighet](#).

1.12.2.1 Inkomsten eller tillgångarna står inte till kundens förfogande

När grundläggande utkomststöd beviljas kan FPA samtidigt bestämma att utkomststödet eller någon del av det ska återkrävas av stödtagaren, om hen har inkomster eller tillgångar eller rätt till en förmån som tryggar försörjningen, men inkomsterna, tillgångarna eller förmånen inte står till hens förfogande då stödet beviljas.

En bestämmelse om återkrav kan införas i beslutet om utkomststöd t.ex. då den sökande har egendom som inte har kunnat realiseras tillräckligt snabbt för att behovet av utkomststöd kunnat undvikas. Sådan förmögenhet kan vara t.ex. fast egendom eller bostadsaktier. Det kan också vara fråga om ett kommande arv, då dödsboet ännu är oskiftat.

Man tillgriper dock inte återkrav om den summa som försäljningen efter eventuella försäljningskostnader och kvittning av skulder som hänför sig till egendomen är ringa eller om kunden kan påvisa att hen har använt inkomster från försäljningen till ändamål som är godtagbara i samband med grundläggande utkomststöd.

Om kunden betalar den summa som återkrävs med sina övriga inkomster eller tillgångar än de som återkravet ursprungligen gällt (t.ex. en fastighet) och hen fortsätter att ansöka om grundläggande utkomststöd utan att realisera den här egendomen, bestäms också i kommande beslut om utkomststöd att stödet återkrävs ur egendomen i fråga och att egendomen måste realiseras.

Läs även om [fast egendom, aktielägenhet och andra tillgångar som är svår att realisera](#) samt om [andel i dödsbo](#).

1.12.2.2 Försummelse av egen försörjning

När grundläggande utkomststöd beviljas kan FPA samtidigt bestämma att utkomststödet eller någon del av det ska återkrävas av stödtagaren, om hen uppsåtligen har försummat skyldigheten att försörja sig. Syftet med utkomststödet är att trygga en persons eller familjs försörjning i situationer då hen eller de inte kan få sin försörjning från någon annan källa. I ett sådant fall måste man kunna påvisa att stödtagarens förfarande varit uppsåtligt. Ett exempel är att kunden tar ut ledighet utan lön från sitt arbete utan grundad anledning och i stället lever på utkomststöd.

1.12.2.3 Deltagande i strejk

När grundläggande utkomststöd beviljas kan FPA samtidigt bestämma att utkomststödet eller någon del av det ska återkrävas av en stödtagare som deltagit i strejk, om behovet av stöd har berott på deltagandet i strejken. Endast hens egen andel av utkomststödet kan återkrävas. Stöd som under strejken betalats till de övriga familjemedlemmarna kan inte återkrävas med strejken som grund. Utkomststödet kan återkrävas av den stödtagare som deltagit i strejken endast till den del som stödet kan anses ha beviljats på grund av deltagandet i strejken.

1.12.2.4 Försummelse av försörjningsplikt

När grundläggande utkomststöd beviljas kan FPA samtidigt bestämma att utkomststödet eller någon del av det ska återkrävas av en person som är försörjningspliktig i förhållande till stödtagaren, om hen uppsåtligen har försummat sin försörjningsplikt. Återkravet kan bara riktas mot en sådan person som enligt lag är försörjningspliktig gentemot stödtagaren. Föräldrarna är försörjningspliktiga gentemot sina barn under 18 år och äkta makar är underhållsskyldiga gentemot varandra tills en skilsmässa träder i kraft. Också parter i registrerade partnerskap är underhållsskyldiga i förhållande till varandra ända tills det registrerade partnerskapet upplöses.

En förutsättning för återkrav är att försummelsen av försörjningsplikten varit uppsåtlig. Vid bedömningen av uppsåt ska man ägna uppmärksamhet åt den försörjningspliktigas faktiska förutsättningar för att klara av sin försörjningsplikt. Med andra ord ska man utreda om hens försörjningsförmåga är tillräcklig. Om den försörjningspliktiga själv t.ex. saknar inkomster eller har mycket små inkomster och ingen förmögenhet, uppfylls kriterierna för uppsåt i regel inte. En person som får exempelvis grundläggande utkomststöd har i allmänhet inte tillräcklig försörjningsförmåga. En helhetsbedömning måste alltid göras från fall till fall. I den beaktas den försörjningspliktigas

- inkomster och tillgångar
- fasta utgifter, exempelvis boendeutgifter
- underhållsskyldighet i förhållande till andra personer.

Även om föräldrarna i vissa situationer ansvarar för kostnaderna för ett studerande barns utbildning kan utkomststöd som beviljats en myndig person inte återkrävas av föräldrarna. Understöd, som kan anses större än litet, som stödtagaren de facto fått, kan emellertid beaktas som inkomst.

Läs mer om förutsättningar för återkrav under [Försörjningsplikt](#).

1.12.2.5 Vilseledande uppgifter eller försummelse av anmälningsskyldigheten

Grundläggande utkomststöd eller någon del av det kan återkrävas av stödtagaren om beviljandet har grundat sig på vilseledande uppgifter som lämnats uppsåtligen eller på uppsåtlig försummelse av anmälningsskyldigheten. Utkomststödet kan återkrävas av den som lämnat vilseledande uppgifter eller som försummat anmälningsskyldigheten, till den del beviljandet av stöd av denna orsak har grundat sig på felaktiga uppgifter. Läs mer om [skyldigheten att lämna uppgifter och om anmälningsskyldighet](#).

I de här situationerna är det ofta också fråga om bidragsfusk. I regel indrivs stöd som betalats utan grund som ett skadeståndsyrkande i samband med en straffprocess, och man ansöker således inte hos förvaltningsdomstolen om tillstånd för återkrav. Om man emellertid inte går in för en straffprocess eller om det felaktigt utbetalda stödet inte av någon annan orsak kan återfås i form av skadestånd, kan ansökan om återkrav ändå lämnas in till förvaltningsdomstolen. Läs mer om processen vid bidragsfusk.

1.12.3 Förutsättningar och hinder för återkrav

Återkrav av utkomststöd förutsätter

- att den skadeståndsskyldiga då beslutet om återkrav fattas eller senare har sådana inkomster eller tillgångar som återkravsbeloppet kan riktas mot och
- att återkravet inte äventyrar den ersättningsskyldigas försörjning eller försörjningen för en person som hen har hand om eller är skyldig att ta hand om.

Återkravet av utkomststöd får inte orsaka en situation, där den ersättningsskyldiga eller personer som är beroende av hen på grund av återkravet åter behöver utkomststöd. Med andra ord förordnas återkravet exempelvis inte att riktas mot kundens kommande anställningsförhållande och förvärvsinkomst av detta.

En ansökan till förvaltningsdomstolen om tillstånd för återkrav görs upp utifrån omständigheterna vid den tidpunkten och då bedöms också om villkoren för återkrav uppfylls. Detta behöver inte bedömas ännu i samband med att en bestämmelse om återkrav införs i beslutet om utkomststöd.

Då det är fråga om försummelse från en försörjningspliktigs sida ska man, då ansökan om återkrav görs

- bedöma om den försörjningspliktiga vid tidpunkten för beviljande av stödet hade tillräcklig försörjningsförmåga och
- om den försörjningspliktiga, då ansökan om återkrav görs upp, har sådana inkomster eller tillgångar ur vilka stödet kan återkrävas.

Vid bedömningen av en ersättningsskyldig persons betalningsförmåga kan man inte beakta sådana inkomster och tillgångar som den ersättningsskyldiga inte har till sitt förfogande eller som hen inte med säkerhet kommer att få.

När det däremot är fråga om återkrav ur kundens inkomster eller tillgångar, som inte är direkt disponibla för kunden (t.ex. fastighet eller andel i dödsbo), räcker det i allmänhet att kunden, då ansökan om återkrav görs, fortfarande har rätt till egendomen i fråga eller till de tillgångar som erhållits genom realisering av egendomen eller till egendom som man fått i stället.

Under den ersättningsskyldiges livstid kan hens stadigvarande bostad, behövt bostadslösöre och nödvändiga arbetsredskap inte säljas på exekutiv väg eller på annat sätt användas för återkrav av utkomststödet. Stödet kan inte återkrävas ur de ovan nämnda tillgångarna ens efter den ersättningsskyldigas död, om återkravet skulle äventyra försörjningen för en sådan person som den ersättningsskyldiga har haft hand om eller som hen varit skyldig att ta hand om.

1.12.4 Ansöka om återkrav hos förvaltningsdomstolen

När alla villkor för återkrav uppfylls och det inte finns några lagstadgade hinder för återkrav kan FPA ansöka hos förvaltningsdomstolen om tillstånd att återkräva grundläggande utkomststöd. Utifrån FPA:s ansökan avgör förvaltningsdomstolen om den ersättningsskyldiga ska åläggas att betala tillbaka utkomststödet till FPA.

Ansökan om återkrav ska lämnas in inom utsatt tid. Ansökan ska göras

- inom tre år från det att stödet betalades ut, om FPA i samband med beslutet om utkomststöd bestämde att stödet ska återkrävas
- inom fem år från det att stödet betalades ut, då återkravet grundar sig på vilseledande uppgifter som stödtagaren lämnat uppsåtligt eller på uppsåtlig försummelse av anmälningsskyldigheten.

Till ansökan ska fogas en nödvändig utredning om orsakerna till att utkomststöd har beviljats samt uppgifter om den ersättningsskyldige och om hens förutsättningar att betala ersättning. Innan ansökan görs ska den ersättningsskyldiga i regel höras. Läs mer om [hörande](#).

Ansökan om återkrav kan, om omständigheterna fortsätter, lämnas till förvaltningsdomstolen flera gånger. När återkravsbeloppet är ringa görs ingen ansökan. Om stödtagaren eller den ersättningsskyldiga avlider, prövas villkoren för återkrav på samma sätt som i andra situationer. Om den ersättningsskyldiga har avlidit hörs dödsboet gällande återkravet.

Ansökan om återkrav ska lämnas in till den förvaltningsdomstolen inom vars domkrets den ersättningsskyldigas hemort finns. Om den ersättningsskyldiga är bosatt utomlands, lämnas ansökan om återkrav in till Helsingfors förvaltningsdomstol. Förvaltningsdomstolens indrivningsbeslut kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Indrivningsåtgärderna kan inledas när förvaltningsdomstolens eller högsta förvaltningsdomstolens beslut om återkrav har vunnit laga kraft och den ersättningsskyldiga utifrån beslutet har ålagts att betala tillbaka utkomststöd till FPA. FPA meddelar inget separat beslut om verkställande av indrivningen, utan det grundar sig direkt på det beslut som förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen fattat. Indrivningsförfarandet är detsamma som i fråga om andra FPA-förmåner.

1.13 Sökande av ändring

Kunden kan också söka ändring i ett beslut om utkomststöd genom en begäran om omprövning. Begäranden om omprövning gällande utkomststöd behandlas vid FPA:s center för omprövning av utkomststödsärenden.

Centret för omprövning har också följande uppgifter:

- ger utlåtanden till förvaltningsdomstolarna om besvär som anförts över centrets avgöranden
- verkställer förvaltningsdomstolarnas beslut gällande grundläggande utkomststöd
- sköter kontakterna med förvaltningsdomstolarna i ärenden som är föremål för ändringssökande.

Centrets beslut får överklagas hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får sedan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

I fråga om välfärdsområdets beslut om kompletterande eller förebyggande utkomststöd kan omprövning begäras hos välfärdsområdet. Socialnämndens beslut kan i sin tur överklagas hos förvaltningsdomstolen och i vissa fall hos högsta förvaltningsdomstolen.

1.13.1 Begäran om omprövning i förhållande till rättelse och justering

Innan man uppmanar kunden att lämna in en begäran om omprövning ska man utreda om beslutet kan rättas eller justeras vid försäkringsdistriktet. Beslutet kan rättas eller justeras oberoende av begäran om omprövning och medan begäran om omprövning

är under behandling. Centret för omprövning beaktar detta i sitt eget beslut eller vidarebefordrar informationen till förvaltningsdomstolen.

Exempel på situationer då beslutet kan rättas eller justeras omedelbart:

- beslutet innehåller klara fel
- beslutet har fattats utifrån bristfälliga uppgifter
- det har skett en förändring i förhållandena efter att beslutet fattades.

Fel ska rättas eller beslutet justeras omedelbart, oberoende av handläggningstiden. Läs mer om [justering](#) och [rättelse av beslut](#).

Beslutet kan justeras eller rättas i sin helhet vid försäkringsdistriktet

Om beslutet kan justeras eller rättas i sin helhet vid försäkringsdistriktet gör försäkringsdistriktet justeringen eller rättelsen. Centret för omprövning meddelar ett beslut om att ärendet förfallit, eftersom ärendet redan har avgjorts.

Exempel

Henrik har fått ett beslut om utkomststöd för november. Han är missnöjd med att man som inkomst har beaktat en sjukdagpenning på 780,83 euro även om den beviljade förmånen i verkligheten bara var 526,83 euro. Henrik har begärt omprövning med anledning av detta. Han är också i kontakt med FPA och frågar efter beslutet. Kundenservicpecialisten skapar ett uppdrag gällande ärendet och förmånshandläggaren konstaterar att felet kan rättas i sin helhet vid försäkringsdistriktet. Justeringsbeslutet görs upp omedelbart. Begäran om omprövning förblir aktiv. Centret för omprövning meddelar senare ett beslut om att ärendet har förfallit.

Beslutet kan delvis justeras eller rättas vid försäkringsdistriktet

Om beslutet kan justeras eller rättas endast delvis vid försäkringsdistriktet, gör försäkringsdistriktet justeringen eller rättelsen till den del det är möjligt och till övriga delar avgörs ärendet av centret för omprövning.

Exempel

Tia har fått ett beslut om utkomststöd för mars och är missnöjd med beslutet på flera punkter. Enligt Tia har man inte beaktat vattenavgiften och bastuavgiften, som hon betalar månatligen utöver hyran. Dessutom är Tia missnöjd med hur räkningarna beaktats och yrkar, att de räkningar som avslagits i beslutet, dvs. telefonräkningen och räkningen för nätförbindelsen borde beaktas som utgifter, eftersom hon inte har råd att betala räkningarna. När det gäller boendeutgifterna konstaterar man att det skett ett fel, och beslutet kan rättas vid försäkringsdistriktet. I fråga om räkningarna för telefon och nätförbindelse finns det inget att rätta eftersom utgifterna ingår i grunddelen. Centret för omprövning meddelar beslut gällande dessa.

Beslutet kan inte justeras eller rättas vid försäkringsdistriktet

Om kunden har begärt omprövning och ärendet inte kan avgöras vid försäkringsdistriktet ska förmånshandläggaren meddela kunden att centret för omprövning kommer att avgöra kundens ärende. Om kunden inte har begärt

omprövning och fortfarande är missnöjd med beslutet uppmanas hen att begära omprövning.

Exempel

Irma har fått ett beslut om utkomststöd för september. Hon är missnöjd med att boendeutgifterna har skälighetsbedömts efter tidsfristen. Även om hon framfört grunder för att fortsätta bo i sin nuvarande bostad. Irma hänvisar till att hon bott i sin nuvarande lägenhet i 10 år och att utgifterna överstiger det belopp som FPA angett som skäligt med endast 140 euro. Motiveringen har inte ansetts tillräcklig för att avstå från skälighetsbedömningen. Eftersom detta är en fråga som omfattar prövning, behandlas ärendet vid centret för omprövning. Vid förmanshandläggningen fortsätter man på den ursprungliga linjen gällande skälighetsbedömningen av boendeutgifterna tills centret för omprövning har meddelat sitt avgörande i ärendet.

1.13.2 Vem kan göra en begäran om omprövning eller anföra besvär?

Ett beslut kan överklagas av berörda parter. Parter är dels den som ansöker om en förman och dels alla övriga som berörs av beslutet. Det grundläggande utkomststödet är en familjespecifik förman. Alla myndiga familjemedlemmar kan göra en begäran om omprövning eller anföra besvär för familjens räkning. Läs mer om [familjebegreppet](#).

Också en intressebevakare, en intressebevakningsfullmäktig eller någon annan laglig företrädare kan söka ändring på kundens vägnar. Begäran om omprövning som undertecknats av den ändringssökandes ombud ska åtföljas av fullmakt. Läs mer om partsställning och förande av talan.

1.13.3 Inlämning av begäran om omprövning eller besvär

Kunden kan lämna in en begäran om omprövning till FPA exempelvis per post, via e-tjänsten eller på något av FPA:s serviceställen. En begäran om omprövning av ett beslut som fattats vid ett försäkringsdistrikt ska riktas till centret för omprövning och besvär över ett beslut av centret för omprövning ska riktas till förvaltningsdomstolen. Kunden ska lämna in ett besvär över ett beslut av centret för omprövning direkt till förvaltningsdomstolen. Besvär till högsta förvaltningsdomstolen ska skickas antingen till förvaltningsdomstolen eller till högsta förvaltningsdomstolen.

1.13.4 Innehållet i begäran om omprövning eller besvärsskriften

En begäran om omprövning och en besvärsskrift kan formuleras fritt, men måste göras skriftligen. Den [blankettmall](#) som finns på FPA:s webbplats kan användas som hjälp. I en begäran om omprövning ska det anges vilket beslut begäran gäller. Begäran om omprövning ska motiveras och det ska framgå vilka ändringar den som begär omprövning yrkar på.

I vissa fall kan det vara svårt att avgöra huruvida en handling ska anses vara en begäran om omprövning. Om handlingen är riktad till en besvärinstans eller rubricerad som begäran om omprövning eller besvär ska den betraktas som en besvärshandling. I sista hand är det handlingens innehåll som avgör. I oklara fall ska kunden tillfrågas om saken.

1.13.5 Återtagande av begäran om omprövning och besvär

Återtagande av begäran om omprövning eller besvär ska göras skriftligen.

1.13.6 Tidsfrist för begäran om omprövning och besvär

Begäran om omprövning eller besvär ska lämnas in senast den trettionde dagen efter att kunden fått del av det skriftliga beslutet. Kunden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter att beslutet postades till den adress kunden uppgett, om inte något annat framgår vid handläggningen.

Om kunden inte begär omprövning av beslutet, vinner beslutet laga kraft då besvärstiden har löpt ut. Att ett beslut har vunnit laga kraft är inte ett hinder för att behandla ärendet på nytt eller för att justera beslutet utifrån den utredning som fåtts.